

## Voorlopige agenda van de commissie Beheer en Verkeer van 14 december 2011

Hierbij wordt u uitgenodigd voor de openbare vergadering van de commissie Beheer en Verkeer

Datum: woensdag 14 december 2011  
Aanvang: 16:30 uur  
Locatie: Oude raadzaal  
Voorzitter: mw. H. Rademaker  
Griffier: dhr. W.T. Meijer, 050 367 7726, wolbert.meijer@groningen.nl

### A. Algemeen deel

A1. Opening en mededelingen

A2. Vaststelling agenda

A3. Lange-termijnagenda en lijst moties en toezeggingen

[Bijlage - LTA](#) (pdf)

[Collegiebrief - Informatie betreffende de Lange Termijn Agenda en de lijst motie](#) (pdf)

[Bijlage - Lijst moties en toezeggingen](#) (pdf)

A4. Conformstukken

a. Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen van Groningen 2012 en begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen 2012

(raadsvoorstel 24 november 2011)

[Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen en begrafenisrechten](#) (pdf)

b. Kredietaanvraag sanering riolering 2012

(raadsvoorstel 24 november 2011)

[Raadsvoorstel - Kredietaanvraag sanering riolering 2012](#) (pdf)

c. Nacalculaties projecten beheer en onderhoud 2011

(raadsvoorstel 1 december 2011)

[Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011](#) (pdf)

A5. Rondvraag

## B. Inhoudelijk deel

- B1.** Bezuinigingen openbaar groen 2012 NAAR EIND AGENDA  
(collegebrief 13 oktober 2011)  
**Collegebrief - Bezuinigingen openbaar groen 2012** (pdf)  
**Bijlage - Bespreekpunten GL openbaar groen** (pdf)
- B2.** Uitvoeringsprogramma "Groningen geeft energie"  
(collegebrief 3 november 2011)  
**Collegebrief inzake Uitvoeringsprogramma Groningen geeft energie** (pdf)  
**Bijlage - Groningen geeft Energie** (pdf)  
**Bijlage - Bespreekpunten GL** (pdf)  
**Bijlage - Beantwoording vragen Groningen geeft energie.pdf** (pdf)
- B3.** Centrale en schone stadsdistributie  
(discussienotitie GroenLinks 30 november 2011)  
**Bijlage - Discussienotitie GL over stadsdistributie** (pdf)
- B4.** Ontwikkelingen OV-bureau  
(collegebrief 11 november 2011)  
**Collegebrief - Ontwikkelingen OV-buro** (pdf)  
**Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf** (pdf)  
**Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf** (pdf)

## C. Huishoudelijk deel

- C1.** Ingekomen stukken en stukken ter kennisname  
**Lijst ingekomen stukken** (pdf)
- C2.** Vaststelling verslagen 16 en 23 november 2011  
**Verslag 16 november** (pdf)  
**Verslag 23 november** (pdf)

Bij commissievergaderingen kunt u gebruik maken van het spreekrecht bij de inhoudelijke agendapunten (inclusief de conformstukken onder A) en de rondvraag. U krijgt dan drie minuten de gelegenheid de commissieleden te vertellen hoe u over een onderwerp denkt. Voor aanmelding en informatie kunt u terecht bij de commissiegriffier. De agenda's zijn onder voorbehoud. De definitieve agenda's worden in de vergadering vastgesteld.

## Bijlage - LTA

per 25 november 2011

**LANGE-TERMIJNAGENDA RAAD inclusief POLITIEKE LTA**  
*Politieke items zijn onderwerpen waarop Raad geen uitspraak doet.*  
*(nieuwe onderwerpen in blauw)*

44	7-dec-11	R&W + B&V	Notitie stavaza en verkenning toekomst woonschepenhaven + herziening grex Watergang + iedering	De Vries	RO/EZ	
45	14-dec-11	B&V	Plankostenkrediet tram (restant aanbestedingsfase projectorg.) / plankostenkrediet tram (ambtelijke advisering)	Dekker	RO/EZ	kredietaanvraag eind dit jaar
46	14-dec-11	B&V	Dynamische verrijking parkeervoorzieningen (PRIS)	Dekker	RO/EZ	
47	14-dec-11	B&V	OV-visie Stad en Regio (voortgangsnote)	Dekker	RO/EZ	
48	14-dec-11	B&V	Bestemmingsplan tracédelen 1 en 2 RegioTram	De Vries	RO/EZ	
49	14-dec-11	B&V	Consultatie raad over al dan niet doorgaan HOV-as West	Dekker	RO/EZ	
50	14-dec-11	B&V	Stadsdistributie	Dekker	RO/EZ	
51	14-dec-11	B&V	Aanvraag uitvoeringskrediet 30 km gebieden	Dekker	MD	Zie brief 26-8-10
55	1-jan-12	B&V	Visie op de ondergrond	Dekker	MD	toez. in die. 18-5-11
56	1-jan-12	B&V	Evaluatie verg.beleid evenementen 'Feesten in Balans II'	Visscher	MD	
57	1-jan-12	B&V	Actualisatie platfondprijis Regiotram II	Dekker	RO/EZ	uit collegebrief 21-04-2011
65	18-jan-12	B&V	Update stand van zaken spoorlijn Groningen-Heerenveen	Dekker	RO/EZ	
66	18-jan-12	B&V	Zuidelijke Ringweg (plan van aanpak)	Dekker	RO/EZ	
67	1-feb-12	B&V	Resultaten BORG-schouw (n.a.v. motie uit begr.raad 24-11-10)	Visscher	MD	Collegebrief 9-12-10
68	1-feb-12	B&V	Uitvoering 2e fase Regio Tram (o.a. fasering aanpak van de verschillende corridors) doorrijden in de regio	Dekker	RO/EZ	uit weth.brief 1-6-2011
69	1-feb-12	B&V	Busdoorstroming Europaweg; uitvoeringskrediet	Dekker	RO/EZ	
78	8-feb-12	B&V	Nota parkeernormen	Dekker	RO/EZ	Uit collegebrief 17-1-2010 (wijziging parkeernota 2008) Uit LTA brief dd. 07-04-2010
79	8-feb-12	B&V	<b>Plan van aanpak gemeentelijk wegennet en dynamisch verkeersmodel + Verkeers Circulatie Plan</b>	<b>Dekker</b>	<b>RO/EZ</b>	<b>(provincie en rijk) Weth.brief 02-09-10</b>
80	8-feb-12	B&V	Heroverweging uitvoeringskrediet HOV-as west 3e fase	Dekker	RO/EZ	
81	8-feb-12	B&V	Beleidsnota gehandicaptenparkeren	Dekker	RO/EZ	
82	8-feb-12	B&V	Herziening Grex Zuidelijke Ringweg fase 1 (Langmat)	Dekker	RO/EZ	
87	14-mrt-12	B&V	Ruimte voor de binnenstad (def. ontwerp)	Dekker	RO/EZ	uit weth.brief 1-6-2011
88	14-mrt-12	B&V	Opwaarderen Oostelijke Ringweg: bestemmingsplan Kardingse/Ulgersmaweg	Dekker	RO/EZ	
89	14-mrt-12	B&V	Besluitvorming aanbesteding spoorlijn Groningen-Heerenveen	Dekker	RO/EZ	
90	14-mrt-12	B&V	Meerjarprogramma verkeer en vervoer	Dekker	RO/EZ	
91	14-mrt-12	B&V	Stand van zaken Fietsroute Plus	Dekker	RO/EZ	
92	14-mrt-12	B&V	Parkeerplan Grunobuurt	Dekker	RO/EZ	
93	1-apr-12	B&V	Evaluatie groencompensatiebeleid (zoals verwoord in Groene Pepers)	Visscher	RO/EZ	toez. uit rekeningdebat 22 juni 2011
96	11-apr-12	B&V	Sontwegbrug: vastst. def. ontwerp en second opinion	Dekker	RO/EZ	
102	16-mei-12	B&V	Evaluatie hondenbeleid	Visscher	MD	
103	1-jun-12	B&V	Actualisatie platfondprijis Regiotram III	Dekker	RO/EZ	uit collegebrief 21-04-2011
106	12-sep-12	B&V	Oostelijke Ringweg: bestemmingsplan Beijum Noord	Dekker	RO/EZ	
108	1-dec-12	B&V	Dynamisch VerkeersManagement (DVM): plan van aanpak	Dekker	RO/EZ	
111	PM	B&V	<b>Visie + verordening begraven</b>	<b>Visscher</b>	<b>RO/EZ</b>	<b>afhankelijk van begrotingsdiscussie</b> na vinden alternatieve dekking
112	PM	B&V	Toegankelijke bushaltes	Dekker	RO/EZ	(weth.memo 12-9-11)
113	PM	B&V	Beleidskader geluid	Dekker	MD	
115	PM	B&V	Veilige schoolomgeving	Dekker	RO/EZ	
116	PM	B&V	Nota taken en kosten parkeerbedrijf	Dekker	RO/EZ	uit nota Duurzame Mobiliteit juni 2011

## Collegebrief - Informatie betreffende de Lange Termijn Agenda en de lijst motie

Bestuursdienst



Afdeling Bestuursadvisering  
Onderwerp Lange termijn agenda & lijst moties en toezeggingen  
commissie B&V december

Bezoekadres  
Waagstraat 1

Postadres  
Postbus 20001  
9700 PB Groningen

Wij zijn met het openbaar  
vervoer bereikbaar, buslijnen  
1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Informatie over vertrektijden  
krijgt u via 0900-92 92

In uw antwoord graag datum  
en kenmerk vermelden.

Telefoon (050) 367 76 67 Bijlage(n)

Ons kenmerk BD 11.2847204

E-mailadres  
div.bsd@groningen.nl

Datum - 1 DEC 2011 Uw brief  
van

Uw kenmerk

Website  
www.groningen.nl

Geachte heer, mevrouw,

In deze brief informeer ik u over de lange termijn agenda en de moties en toezeggingen.

### **Lange termijn agenda**

#### *Plankostenkrediet tram*

Ik verwacht u het plankostenkrediet begin december te kunnen aanbieden.

#### *Dynamische verwijzing parkeerverziening (PRIS)*

Een brief met de stand van zaken rondom PRIS ontvangt u begin december.

#### *Bestemmingsplan tracédelen 1&2 RegioTram*

Het bestemmingsplan voor de tracédelen 1&2 bieden we u in januari aan ..

#### *Actualisatie businesscase RegioTram*

Op dit moment wordt gewerkt aan de actualisatie. Ik verwacht deze in januari aan u te kunnen aanbieden.

#### *Spoorlijn Groningen-Heerenveen*

Het bestuurlijk overleg over dit onderwerp vindt begin december plaats. Een brief sturen met de stand van zaken zal ik u eind december/ begin januari doen toekomen.

#### *Uitvoeringskrediet busdoorstroming Europaweg*

Ik verwacht u het voorstel in februari te kunnen sturen.

#### *Stand van zaken regionale visie openbaar vervoer*

Samen met de regio zijn we bezig met het opstellen van een regionale netwerkvisie op het openbaar vervoer voor 2020 en verder. De visie borduurt voort op het Raamwerk Regiorail en geeft aan hoe een efficiënt OV-netwerk

## Collegedebrief - Informatie betreffende de Lange Termijn Agenda en de lijst motie

Bladzijde  
Onderwerp

2 van 5  
Lange termijn agenda & lijst moties en  
toezeggingen commissie B&V december



met een goede aansluiting tussen bus en trein er uit ziet. Hierbij gaat het met name om het op een slimme wijze sneller maken van het OV en het verbeteren van de aansluiting tussen trein, tram en bus. Voorbeelden hiervan zijn de nieuwe busaf- en toeritten bij P+R Hoogkerk op de A7 en de busbaan langs de Europaweg. Hierdoor neemt de rijtijd van de bus af. Dit bespaart exploitatiekosten, terwijl tegelijkertijd de reis aantrekkelijker wordt en het openbaar vervoer meer reizigers trekt.

Andere belangrijke uitgangspunten zijn:

- Klok vaste vertrektijden (bijv. ieder uur altijd om :11 een bus);
- Aansluitingen goed en consequent;
- In beide reisrichtingen dezelfde reis- en overstaptijden (symmetrisch);
- Geen verschillende producten naast elkaar op dezelfde relatie (trein en bus concurreren niet, maar vullen elkaar aan).

Het aanwijzen van ov-knooppunten waar treinen en bussen uit alle richtingen op hetzelfde moment bij elkaar komen is daarvoor noodzakelijk. Op deze manier ontstaan op een vast moment van samenkomst ('knoop') op vaste tijden (bijv. :00, :15, :30, :45) aansluitingen uit alle richtingen op alle richtingen. De belangrijkste knoop in onze regio is Hoofdstation Groningen. Op het (regionale) spoor zijn knopen op 15 minuten van Hoofdstation Groningen in Zuidhorn, Winsum, Bedum, Hoogezand, Assen en bij realisatie van de spoorlijn Groningen-Heerenveen in Leek ontstaan. Op 30 minuten zijn knopen in o.a. Veendam, Winschoten, Appingedam, Uithuizen. Knopen op 45 minuten zijn o.a. Roodeschol, Delfzijl en Nieuweschans. De treinknopen op 60 minuten vallen buiten de regio.

Dit principe van de treinknooppunten geldt ook voor de busknooppunten. In de stad zijn busknooppunten op 15 minuten van Hoofdstation Groningen bijvoorbeeld P+R Kardinge en P+R Hoogkerk. Een voorbeeld van een busknoop op 30 minuten is Gieten. Deze knooppunten lijken op dit moment wenselijk en haalbaar. Mogelijk moeten de reistijden tussen sommige knopen worden verkort. De komende periode wordt dit nader bekeken.

De uitkomst hiervan is een concept ov-visie op hoofdlijnen. Naar verwachting kan deze visie begin volgend jaar in een gezamenlijke bijeenkomst voor Raden- en Statenleden van de Regio Groningen-Assen gepresenteerd worden. Op basis van de reacties die we dan van u en andere raden en statenleden verzamelen, wordt de ov-visie nader uitgewerkt.

Parallel aan het opstellen van de regionale visie op het openbaar vervoer zijn we met het Rijk in gesprek over het toenemende exploitatietekort. In dat kader heeft de Minister van I&M aangegeven dat het mogelijk is om als stad aan te haken bij het Programma Beter Benutten. Vanuit dit programma hopen we aanvullende maatregelen te kunnen nemen die het exploitatietekort

## Collegebrief - Informatie betreffende de Lange Termijn Agenda en de lijst motie

Bladzijde 3 van 5  
Onderwerp Lange termijn agenda & lijst moties en toezeggingen commissie B&V december



structureel terugdringen. Maatregelen waar aangedacht wordt zijn bijvoorbeeld het verbeteren van reizigersinformatie, verder versterken van onze P+R's en het stimuleren van de e-bike. Naast deze maatregelen waarvoor we vanuit het Programma Beter Benutten mogelijk subsidie krijgen, wordt ook gekeken naar maatregelen die we zelf kunnen nemen om het exploitatietekort te verminderen. Begin 2012 hoop ik u hier nader over te kunnen informeren.

### *Stadsdistributie*

In de brief stand van zaken Ruimte voor de Binnenstad (RO 11.2826317, d.d. 28 november 2011) geven wij u een stand van zaken met betrekking tot stadsdistributie.

### *Aanvraag uitvoeringskrediet 30 km gebieden*

Wij verwachten u deze aanvragen in december te kunnen sturen.

### *Visie op de ondergrond*

In een eerdere brief (MD 10.2337245) aan uw raad is geschreven dat in april 2012 u de conceptvisie aangeboden krijgt.

### *HOV-as West*

Hierover heb ik u de afgelopen tijd regelmatig geïnformeerd. Begin december bespreken we dit project met Prorail.

### *Doorrijden in de regio*

Op uw LTA staat voor februari 2012 de uitvoering 2<sup>e</sup> fase RegioTram. De regio heeft de planning aangepast. Ik verwacht nu dat ik u hier in maart over kan informeren.

### *Ruimte voor de binnenstad*

Het definitieve uitvoeringsprogramma verwacht ik u in maart te kunnen aanbieden.

### *Dynamisch verkeersmanagement*

Dit onderwerp zal worden meegenomen in het plan Bereikbaarheid Stad dat voor april 2012 aan uw commissie zal worden aangeboden.

## **Toezeggingen**

### *Nr. 6 Station Europapark*

In de laatste voortgangsrapportage van dit jaar over de sleutelprojecten zullen wij terugkomen op de financiering van de fietsenstalling bij station Europapark.

## Collegebrief - Informatie betreffende de Lange Termijn Agenda en de lijst motie

Bladzijde 4 van 5  
Onderwerp Lange termijn agenda & lijst moties en toezeggingen commissie B&V december



### *Nr. 7 Ingekomen BOB-brief*

Ik heb u toegezegd u regelmatig op de hoogte te houden van de stand van zaken. Voor de als onveilig ervaren situatie bij de Gerrit Krolbrug is een oplossing bedacht. Deze oplossing is voorgelegd aan de buurtverenigingen. Deze vonden dat de gekozen oplossing te weinig deed aan de ervaren problemen. Om beter in beeld te krijgen wat de problematiek is, wordt er een ontwerpessie georganiseerd met de betrokken buurtverenigingen en bedrijvenvereniging Ulgersmaweg. Doel van deze ontwerpessie is om de problematiek scherp in beeld te krijgen en van daar uit gedragen oplossingen te ontwikkelen. Medio januari 2012 kan ik u dan een voorstel doen over hoe de ontwikkelde oplossing.

### *Nr. 9 Latere treinen vanuit Groningen*

Ik heb u toegezegd te pleiten bij de NS voor latere treinen richting het westen. In het bestuurlijk overleg van oktober met de NS hebben zowel gedeputeerde Boumans als ik dit aangekaart. De NS heeft toegezegd hier naar te kijken en begin volgend jaar spreken we hier opnieuw over in een bestuurlijk overleg.

### *Nr. 10 Bezoekersparkeren Brander en Stoker*

Naar aanleiding van de brief kijken we breder naar het bezoekersparkeren in gebieden waar geen parkeervergunningen worden uitgegeven. Tot het moment dat hier een definitieve oplossing voor is uitgewerkt, wordt met mevrouw Doppenberg een tijdelijke oplossing getroffen.

### *Nr. 14 Voorlopig ontwerp tracédelen 3&4*

Bij de behandeling van de tracédelen 3&4 heeft u aandacht gevraagd voor de participatie met de Professorenbuurt en de Oosterparkwijk. Begin volgend jaar komen wij hier nader op terug.

### *Nr. 20 Problematiek Lodewijkstraat*

Er is inmiddels een bijeenkomst geweest met de Vereniging Bewoners Lodewijkstraat. Hierin zijn een aantal afspraken gemaakt over onder meer communicatie. De betreffende stadsdeelcoördinator zal voortaan een centrale rol spelen in de communicatie.

## **Moties**

### *Nr. 2 Windmolens*

Op dit moment vindt er een oriëntatiestudie plaats voor locaties voor kleine en grote windturbines plaats. Hiermee hopen we te anticiperen op mogelijk veranderend provinciaal beleid. Uw motie zal worden meegenomen in de oriëntatie.

## Collegebrief - Informatie betreffende de Lange Termijn Agenda en de lijst motie

Bladzijde 5 van 5  
Onderwerp Lange termijn agenda & lijst moties en  
toezeggingen commissie B&V december



### *Nr. 17 Zonnelaan*

In uw motie Zonnelaan hebt u gevraagd variant B opnieuw te onderzoeken en de uitkomsten daarvan aan de raad voor te leggen. In januari verwacht ik u een voorstel hierover te kunnen doen.

### *Nr. 18 Verplaatsing taxistandplaats Grote Markt*

Deze motie wordt uitgewerkt in een voorstel waarin ook de resultaten en de oplossing voor het fietsen over de Grote Markt wordt verwerkt. Ik verwacht u dit voorstel in januari aan u te kunnen voorleggen.

Ik vertrouw erop u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

i.o.

Karin Dekker



## Bijlage - Lijst moties en toezeggingen

### Lijst toezeggingen en moties Raadscommissie Beheer en Verkeer 14 december 2011

Nr	Datum Collegelid Dienst	Agendapunt	Verzoek van	Toezeggingen	Opmerkingen
1.	08-12-10 Visscher (MD)	B3: Afvalbeheer- plan 2011-2015		<ul style="list-style-type: none"> <li>De wethouder zegt toe de suggestie "leuke beloonafvalbakken" te plaatsen (zoals in de Efteling) mee te nemen in de evaluatie van het nut en gebruik van het Noorderplantsoen en hierop dan terug te komen.</li> </ul>	
2.	16-03-11 Visscher (MD)	B1: Dierenwelzijn		<ul style="list-style-type: none"> <li>De wethouder zegt toe nog eens bij de VNG na te vragen hoe ver het is met de stedelijke gedragscode beheer;</li> <li>De wethouder zegt toe dat er de komende tijd meer werk zal worden gemaakt van voorlichting en attendering (wat mag wel en wat mag niet, met organisaties die daar goed in zijn);</li> <li>De wethouder zegt toe zich nader te verdiepen over wel of geen wilde dieren in het circus (de eigen gedragscode van de branche als toetssteen nemen);</li> <li>De wethouder zegt toe in gesprek te gaan met alle corporaties over ecologie en groen op hun terreinen.</li> </ul>	Weth. deed 18/5 mededeling: 'brief volgt' (al 'uit'?)
3.	16-03-11 Dekker (RO/EZ)	B4: Nota "P+R" Groningen		<ul style="list-style-type: none"> <li>De wethouder zegt t.z.t. terug te komen op "een regionale vervoersautoriteit" (stad betaalt voorzieningen en rekenen gaan naar het OV-bureau).</li> </ul>	
4.	16-03-11 Dekker (RO/EZ)	B5: Sleutelrapportages)		<ul style="list-style-type: none"> <li>De wethouder zegt toe in het voorjaar nader terug te komen op de contacten met het ministerie over de RegioTram.</li> </ul>	
5.	13-04-11 Visscher (MD)	A5: Rondvraag	Stadspartij	<ul style="list-style-type: none"> <li>De wethouder zegt v.w.b. de vraag om de evaluatie van de warenmarkt versnellen toe in overleg met de Vereniging voor Ambulante Handel (VvAH) te gaan over het moment waarop dit kan.</li> </ul> <p>Wordt in de eerstvolgende commissievergadering op teruggekomen (18/5).</p>	Mededeling weth. 18/5: VvAH beraadt zich op versmeltingsvoorstel.

## Bijlage - Lijst moties en toezeggingen

6.	13-04-11 Dekker (RO/EZ)	B2: Station Europapark	GroenLinks	<ul style="list-style-type: none"> <li>De wethouder zegt toe eerst met het inspraakcomité te zullen overleggen over de door te voeren voorgenomen (en gemandateerde) maatregelen (grotere opstelstrook + snelheidsremming) mocht de verkeerssituatie bij de Helpzoom op termijn onveilig worden;</li> <li>De wethouder zegt toe dat het comité ook in de toekomst betrokken blijft bij de planvorming rondom de inrichting van de omgeving van het station (incl. geluidsscherm);</li> <li>De wethouder zegt toe bij de eerstvolgende voortgangsrapportage van het sleutelproject Europapark terug te komen op de financiering van de fietsenstalling.</li> </ul>	<p><i>Mededeling weth. 18/5: Heeft reeds enkele gesprekken gevoerd. V.w.b. voorstel voor plaatsing slagboom gaat de Provincie (nog) niet akkoord (vgl. verslag). Zie LTA-brief 5/10, besluit verwacht in dec.11.</i></p>
7.	13-04-11 Dekker (RO/EZ)	C1: Ingekomen stukken, BOB-brief Gerrit Krol-brug (no. 3 'overige stukken')	GroenLinks	<ul style="list-style-type: none"> <li>De wethouder zegt toe de commissie op de hoogte te houden van de reacties en stappen van het college op de bezwaren van de bewoners (o.b.v. deze toezegging stelde GL agendering van dit onderwerp op 13/4 uit).</li> </ul>	
8.	15-06-11 Visscher (RO/EZ)	A5: Rondvraag	PvdD	<ul style="list-style-type: none"> <li>De wethouder zegt toe terug komen op de vraag of er m.b.t. het punt van vergisten van maaisel ook contact is geweest met de gemeente Haren (waar dit al gebeurt) en of dit kan bijdragen aan goedkoper ecologisch beheer.</li> </ul>	<p><i>Mededeling weth. 13/7: dit najaar antwoord op de vraag van de PvdD en GL wat de bevindingen zijn m.b.t. het punt van maaiselvergisning + de proef in Drenthe over duurzame toepassing van groen afval.</i></p>
9.	15-06-11 Dekker (RO/EZ)	A5: Rondvraag	GL	<ul style="list-style-type: none"> <li>Wethouder Dekker zegt n.a.v. de vraag of er vanuit Groningen geen latere treinen naar het westen kunnen dan na 22.30 uur toe dit aan te kaarten in gesprek dat zij binnenkort met directeur ProRail NO heeft, de heer Mulder.</li> </ul>	
10.	15-06-11 Dekker (RO/EZ)	A5: Rondvraag		<ul style="list-style-type: none"> <li>Wethouder Dekker zegt toe vóór 1 oktober op de brief en het insprek-betooft van mevrouw Doppenberg over bezoekersparkeren bij De Brander en De Stoker te zullen terugkomen en over de contacten die voornoemde hierover heeft gehad met ambtenaren.</li> </ul>	

## Bijlage - Lijst moties en toezeggingen

11. 15-06-11 Dekker (RO/EZ)	B3: drie V&V- raadsvoorstellen*	GL	<p>* 1. MJP V&amp;V 2011-2014;</p> <p>2. Act. Nota Duurzame Mobiliteit;</p> <p>3. Evaluatie Gratis Busweekend 2010 + voorstel 2011</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>De wethouder zegt toe te zullen overwegen na de zomervakantie nog een informatieavond over de nieuwe nota Duurzame Mobiliteit te zullen laten organiseren (waarin deze vastgestelde nota zal worden bekend gemaakt).</li> <li>Wethouder Visscher zegt toe de brief over het kunstwerk in het Stadspark boven water te krijgen en die z.s.m. c.c. naar de commissie B&amp;V te sturen.</li> </ul>	
12. 13-07-11 Visscher (RO/EZ)	A5, Rondvraag	Stadspartij	<ul style="list-style-type: none"> <li>Wethouder Visscher zegt toe na de collegebespreking terug te zullen komen op de uitkomsten van het 3<sup>de</sup> kastanjerapport (van Kopijn) en dit rapport dan ook naar de leden van de raad te zullen laten gaan.</li> <li>Wethouder Dekker zegt n.a.v. een vraag van de PvdA toe samen met wethouder De Vries na te gaan hoe de participatie met de Professorenbuurt en de Oosterparkwijk rondom de Regio-Tram en andere ontwikkelingen (bv. gebiedsontwikkeling De Radiaal Wakker Gekust) vlot getrokken kan worden.</li> <li>Wethouder Dekker zegt n.a.v. een vraag van inspreker Koetje toe dat zodra er verder nagedacht zal gaan worden over de auto-omsluiting over de Oosterhamrikade of over de busbaan zijn suggestie van een 'afsluitbare dam' mee te zullen nemen in de afweging.</li> </ul>	
13. 21-09-11 Visscher (RO/EZ)	A1, Opening en mededelingen			
14. 21-09-11 Dekker (RO/EZ)	B2, VO tracédelen 3 en 4 incl. in- spraakrapport en aanpassingen tracé- delen 1 en 2	PvdA		
15. 21-09-11 Dekker (RO/EZ)	B2, VO tracédelen 3 en 4 incl. in- spraakrapport en aanpassingen tracé- delen 1 en 2			

## Bijlage - Lijst moties en toezeggingen

16.	21-09-11 Schroor (RO/EZ)	W&I: Revitalisering Verl. Hereweg		<ul style="list-style-type: none"> <li>Wethouder zegt toe binnen 2 weken een brief te sturen naar het bewonerscomité waarin zij geïnformeerd zullen worden over planning en vervolgfase en evt. forum of informatieavond</li> </ul>	Op verzoek van wethouder verhuist van W&I naar B&V
17.	12-10-11 Visscher (HVD)	Rondvraag	CDA	<ul style="list-style-type: none"> <li>Zoekt uit waarom er geen onderzoekswagen bevolkingsonderzoek borstkanker in Korrewegwijk kan staan, komt erop terug</li> </ul>	
18.	12-10-11 Visscher (MD)	Afsluiting Westrandproject	GL	<ul style="list-style-type: none"> <li>Gaat na hoe beleving t.a.v. contact met initiatiefnemers in kader van Westrandproject zo verschillend kan zijn (college: 2x pj, initiatiefnemers: al jaren niet meer)</li> </ul>	
19.	12-10-11 Dekker (RO/EZ)	Opening en mededelingen	SP	<ul style="list-style-type: none"> <li>Er komt (n.a.v. motie SP) second opinion Sontbrug                             <ul style="list-style-type: none"> <li>Betreft motie 27 april, die destijds is ingetrokken vanwege toezeggingen wethouder</li> </ul> </li> </ul>	
20.	12-10-11 Dekker (RO/EZ)	Rondvraag	PvdA	<ul style="list-style-type: none"> <li>Komt terug op signaal dat er niet voldoende met buurt gesproken zou zijn rond problematiek Lodewijkstraat</li> </ul>	
21.	27-10-11 Dekker (RO/EZ)	Begroting		<ul style="list-style-type: none"> <li>Komt begin volgend jaar met memo over aansluiting stedelijk netwerk op zuidelijke ringweg</li> </ul>	
22.	27-10-11 Visscher (RO/EZ)	Begroting		<ul style="list-style-type: none"> <li>Komt terug op signaal dat meldingen uit augustus nog openstaan in applicatie MeldStad</li> </ul>	<i>Brief 4 november n.a.v. begrotingscies.: info komt voor B&amp;V van 14 dec.</i>

## Bijlage - Lijst moties en toezeggingen

Nr	Datum Collegelid dienst	Agendapunt / onderwerp	Indiener(s)	Moties	Opmerkingen
1.	11-11-09 Dekker (MD)	Begroting		<p>Motie: <b>Klimaatop</b> Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>binnen een half jaar een klimaatop te organiseren voor ondernemers waardoor de gemeente beter inzicht krijgt in wat er speelt, en waar ondernemers afspraken kunnen maken over samenwerking.</li> </ul>	<p>Mededeling weth. 18/5/11: op stavaza terug te komen bij presentatie Masterplan Duurzaamheid, do-av 14 juli. Nota volgt in oktober (vgl. weth.brief 19/5/2011).</p>
2.	11-11-09 Dekker (MD)	Begroting		<p>Motie: <b>Windmolens</b> Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>de mogelijkheden te onderzoeken om, ondanks de tegenwerking vanuit de Provincie Groningen, hoge windmolens te plaatsen binnen de grenzen van de gemeente Groningen. Hierbij dient gekeken te worden naar zowel de plaatsing van 3 windmolens op de Milieuboulevard, mogelijke andere locaties binnen de gemeentegrenzen als naar de mogelijkheden om in samenwerking met omliggende gemeenten een groot windpark van 100 MW of meer te ontwikkelen.</li> </ul>	
3.	27-01-10 Dekker (RO/EZ)	Visie Diepenring		<p>Motie: <b>Asfaltstroken Diepenring</b> Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>de fietsstroken op de Diepenring aan te leggen met rood asfalt in plaats van gele en rode klinkers.</li> </ul>	<p>Is meegenomen. Laatste vermelding.</p>
4.	17-11-10 Visscher (MD)	Vergunningen- beleid evene- menten "Feesten in Balans II"	D66, GL, PvdA, S&S, VVD	<p>Motie: <b>Heldere criteria voor nieuwe initiatieven en bewezen successen</b> Verzoekt het college:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>om in overleg met Marketing Groningen te komen tot een voorstel waarin criteria worden geformuleerd die zo objectief en transparant mogelijk zijn ten aanzien van het verlenen van uitzonderingsposities in het kader van de nota "Feesten in Balans II";</li> <li>Om in deze criteria ook op te nemen hoe waardevolle nieuwe initiatieven in aanmerking kunnen komen voor een uitzonderingspositie;</li> <li>Dit voorstel zo snel mogelijk, in elk geval vóór februari 2011 aan de raad voor te leggen.</li> </ol>	<p><b>Staat op LTA?</b> <b>Chrf 6/6</b> <b>Komen we in sep op terug</b> <b>(stavaza van alles)</b></p>

## Bijlage - Lijst moties en toezeggingen

5.	15-12-10 Visscher (MD)	Afvalbeheer- plan 2011 - 2015: van afval tot grondstof	D66, GL, CDA, S&S, PvdA, S'p, VVD, SP en CU	<p>Motie: <b>Zwertafval beperken: denken en doen!</b></p> <p>Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Om een project te faciliteren, waarin voorlichting aan jongeren op scholen over afval centraal staat, zulks in samenspraak en/of samenwerking met de milieudienst en/of Stadstoezicht;</li> <li>• Dit project te combineren met een afval-opruimdag in de stad door jongeren van middelbare scholen en basisscholen en hierbij wijkorganisaties te betrekken;</li> <li>• Beide facetten van het project verder uit te werken met de mensen van "Puur Politiek".</li> </ul>	
6.	16-02-11 Dekker (MD)	Masterplan Groningen Energie neutraal	S&S, Stads- partij, CDA, VVD, PvdA, D66 en CU	<p>Motie: <b>"Méér dan CO2-reductie"</b></p> <p>Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Bij het maken van keuzes over duurzame energie, zoals het kiezen van sporen, telkens een integrale afweging te maken over de opbrengst en hierbij dus naast CO2-reductie ook economische spinoff, ontwikkeling van werkgelegenheid en aansluiting bij het Akkoord van Groningen in acht te nemen.</li> </ul>	<i>Is verwerkt in 'Groningen geeft energie' Laatste vermelding</i>
7.	27-04-11 Visscher (RO/EZ)	BORG- rapportage 2010 en voor- stel BORG- niveaus voor 2011	S&S, Stads- partij, CDA, VVD, PvdA, D66 en CU	<p>Motie: <b>"Burgerbetrokkenheid bij BORG"</b></p> <p>Spreekt uit dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Burgerbetrokkenheid en zelfwerkzaamheid van Stadters bij BORG moet worden vergroot;</li> <li>• De gemeente bevordert en helpt (fysieke middelen) bij het opzetten van straat-onderhoudsteams;</li> <li>• Bij goedkeuring van de werkzaamheden van de straatteams, deze teams op kosten van de gemeente voor hun inzet met elkaar uit eten mogen gaan;</li> <li>• Dit voorstel verder wordt uitgewerkt en aan de raad wordt voorgelegd.</li> </ul>	
8.	27-04-11 Visscher (RO/EZ)	BORG- rapportage 2010 en voor- stel BORG- niveaus voor 2011	S&S, Stads- partij, CDA, VVD, PvdA, D66 en CU	<p>Motie: <b>"BORG op Gronings Peil 2"</b></p> <p>Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Bij de toetsing van de kwaliteit van de openbare ruimte dezelfde kwaliteitseisen te blijven handhaven;</li> <li>• Een voorstel tot het naar beneden bijstellen van ambitieniveaus, wanneer noodzakelijk geacht, in ieder geval gepaard te laten gaan met een redelijke onderbouwing.</li> </ul>	

## Bijlage - Lijst moties en toezeggingen

9.	29-06-11 Visscher (RO/EZ)	Voorjaarsdebat 2011	Hoofdelijke stemming: 21 voor, 17 tegen	Motie: <b>“Meatfree Monday”</b> Verzoekt het college: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Een voorstel voor de Groningse Meatfree Monday-campagne voor te leggen aan de gemeenteraad.</li> </ul>	Motiebrief 7 oktober: onderzoek is gaande, wvshl. dit jaar voorstel van werkgroep Stadsvoedsel
10.	29-06-11 Visscher (RO/EZ)	Voorjaarsdebat 2011	CDA, D66, GL, PvdD, S&S, Stads- partij en VVD	Motie: <b>“Commercieel groen”</b> Verzoekt het college: <ul style="list-style-type: none"> <li>• te kijken naar de mogelijkheid om tuincentra en hoveniers in het oog springende locaties aan te bieden (bijv. rotondes) om te beplanten en te onderhouden in ruil voor reclamemogelijkheden.</li> </ul>	Motiebrief 7 oktober: onderzoek en gesprekken zijn gaande, april 2012 nadere informatie
11.	20-07-11 Dekker (RO/EZ)	Voorkeursalter- natief Stations- gebied	Allen minus CDA	Motie: <b>“Fietsdoorgang traverse”</b> Verzoekt het college: <ul style="list-style-type: none"> <li>• de toegankelijkheid van het fietsverkeer van de stationstraverse nog niet uit te sluiten;</li> <li>• de mogelijkheden van de doorgaande fietsverbinding over de traverse nader te onderzoeken en de raad over de resultaten te informeren.</li> </ul>	Zie ook sleutelrapportage mei-augustus
12.	28-09-11 Dekker (RO/EZ)	Regiotram – aanpassing tracédelen 1, 2	CDA, VVD, Stadspartij, CU	Motie Zonnelaan <ul style="list-style-type: none"> <li>• de genoemde variant (B-variant Zonnelaan) opnieuw te onderzoeken en de uitkomsten daarvan aan de raad voor te leggen</li> </ul>	
13.	28-09-11 Dekker (RO/EZ)	Regiotram – aanpassing tracédelen 1, 2	GL, PvdA, CU	Motie Verplaatsing taxistandplaats Grote Markt <ul style="list-style-type: none"> <li>• De mogelijkheden tot verplaatsing van de taxistandplaats Grote Markt naar het Kwinkenplein of een andere nabije locatie te onderzoeken en de raad de resultaten van het onderzoek te doen toekomen</li> </ul>	
14.	28-09-11 Dekker (RO/EZ)	Conceptprogr. Binnenstad	Stadspartij	Motie Oosterstraat terug op de kaart <ul style="list-style-type: none"> <li>• in het definitieve programma voorstellen te doen die het bezoek aan de Oosterstraat weer zullen bevorderen</li> </ul>	

## Bijlage - Lijst moties en toezeggingen

15.	26-10-11 Visser (MD)	Gifgebruik door de gemeente	PvdD, CDA, GL	Motie Bijensterfte door Gifgebruik <ul style="list-style-type: none"> <li>Onderzoek te verrichten naar de dier- en milieuvriendelijke alternatieven voor Inmidacloprid en dit terug te koppelen naar de raad</li> </ul>	
16.	9-11-11 Dekker (RO/EZ)	Begroting	Stadspartij	Motie Experimenteren met parkeertarieven <ul style="list-style-type: none"> <li>te gaan experimenteren met de tarieven van de parkeergarages</li> <li>te onderzoeken of een regeling waarbij het eerste uur parkeren gratis is meer betalende bezoekers in de binnenstad oplevert</li> </ul>	
17.	9-11-11 Dekker (RO/EZ)	Begroting	Stadspartij, CU, PvdD, S&S	Motie Duurzame sportaccommodaties <ul style="list-style-type: none"> <li>een voorstel en tijdspad uit te werken voor het overstappen op ledverlichting (voor sportzalen)</li> </ul>	
18.	9-11-11 Dekker (RO/EZ)	Begroting	D66, GL, PvdA, SP	Motie Bereikbaarheidsplan <ul style="list-style-type: none"> <li>voor april 2012 een plan van aanpak voor te leggen aan de raad voor een bereidbare stad</li> </ul>	Voor april 2012
19.	9-11-11 Dekker (RO/EZ)	Begroting	D66, CU, GL, PvdA	Motie Extra impuls voor Groen Gas uit afval <ul style="list-style-type: none"> <li>een plan op te stellen, i.s.m. Energy Valley, om zoveel mogelijk GFT-afval en andere organische afvalstromen aan te bieden aan Attero en de SuikerUnie om hieruit groen gas te winnen en dit vervolgens aan te bieden aan de gebruikers in de gemeente Groningen</li> <li>hierbij berekenen welke kostenbesparing dit voor gebruikers op kan leveren</li> <li>onderzoeken in hoeverre een lokaal duurzaam energiebedrijf partner kan zijn</li> <li>vóór 1 mei plan bij raad</li> </ul>	Voor 1 mei 2012
20.	9-11-11 Visser (RO/EZ)	Begroting	GL, CDA, CU, SP, PvdD, D66, Stadspartij, PvdA	Motie Meer groen in de Nieuwe Ebbingestraat <ul style="list-style-type: none"> <li>in overleg met ondernemers en betrokkenen een onderzoek doen naar mogelijkheden voor toevoegen van groen aan Nwe Ebbingestraat en de raad hierover te rapporteren in mei 2012</li> </ul>	Mei 2012
21.	9-11-11 Dekker (RO/EZ)	Begroting	PvdD, CDA, CU	Motie Warme Stad <ul style="list-style-type: none"> <li>onderzoek te laten uitvoeren naar mogelijkheden voor opvang van warmte, geproduceerd door andere bedrijven in de stad dan alleen het UMCG en de Suikerfabriek en dit zsm terug te koppelen naar de raad</li> </ul>	



# Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

Bestuursdienst



## RAADSVOORSTEL:

2011-2012

Ons kenmerk: RO 11.2791762

Registratienummer : GR 11.

Ingekomen op :

Onderwerp: Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen van Groningen 2012 en begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen 2012

Groningen, **24 NOV 2011**

Aan de raad,

Ieder jaar stelt u de *Verordening begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen* opnieuw vast om zo de grondslag te verkrijgen voor het heffen van begrafenisrechten in het komende jaar. Bij deze vaststelling wordt ook de jaarlijkse bijstelling van de tarieven doorgevoerd. Wij stellen u voor om voor 2012 gelijktijdig ook een aantal kleine inhoudelijke aanpassingen in de verordening op de begraafplaatsen en de verordening begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen door te voeren. De belangrijkste aanleiding daarvoor is de vernieuwde Wet op de Lijkbezorging die begin 2010 in werking is getreden. In deze wet is naast de al bestaande term algemeen graf, de term particulier graf geïntroduceerd ter vervanging van termen zoals familie- of eigen graf, omdat deze verwarring gaven over de rechten. Verder heeft de vernieuwde wet tot doel het aantal administratieve handelingen te beperken en is bijvoorbeeld de termijn verruimd waarbinnen een overledene begraven dient te worden. Ook is de eerste uitgiftetermijn van een graf 10 jaar geworden; in de oude wet was dat minimaal 20 jaar. De wet geeft ook meer duidelijkheid over de aanpak van graven met achterstallig onderhoud. Tenslotte stellen wij een aantal kleine aanpassingen voor waarmee de verordening wordt afgestemd op de hedendaagse praktijk. Als bijlage treft u de nieuwe conceptverordeningen aan waarin, behalve de geïndexeerde tarieven, ook de genoemde aanpassingen zijn verwerkt. Hieronder gaan wij nader in op de wijzigingen in beide verordeningen. Wij verwachten u begin 2012 de uitwerking van de *Visie op de begraafplaatsen* te kunnen voorleggen. Mogelijk leidt de besluitvorming hierover in de loop van volgend jaar nog tot een nader voorstel voor aanpassing van de verordeningen.

*Verordening op de gemeentelijke begraafplaatsen 2012.*

Concreet gaat het om de volgende aanpassingen in deze verordening:

- De verordening is aangepast aan de terminologie van de Wet op de Lijkbezorging, vooral de introductie van de nieuwe term "particulier graf".
- Nieuw zijn de algemene graven waarin alleen van gemeentewege begraven kan worden. Hiervoor worden geen rechten geheven. Het gaat dan bijvoorbeeld om overledenen die geen familie hebben en die zelf, of waarvan de nabestaande in de eerste graad, onvermogen is, en de gemeente conform artikel 21 van de Wet op de Lijkbezorging in de lijkbezorging moet voorzien.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

2

- Nieuw is de introductie van de mogelijkheid van begraven van foetussen jonger dan 24 weken. Op foetussen jonger dan 24 weken is de Wet op de Lijkbezorging niet van toepassing. Zo is er bijvoorbeeld geen formele toestemming (verlof) in de zin van de Wet op de Lijkbezorging nodig voor het begraven van een foetus.
- Het recht op een financiële vergoeding door de gemeente van 1/3 van het grafrecht bij overeengekomen afstand van een particulier koopgraf is komen te vervallen. In de praktijk werd hier al haast geen gebruik van gemaakt en de noodzaak om deze graven te verwerven om opnieuw te verhuren of te verkopen om in de capaciteit te voorzien is niet aanwezig.
- Voor de begraafplaats Esserveld is er een bepaling opgenomen op grond waarvan belanghebbenden (familie) zelf het onderhoud van een graf op deze begraafplaats kunnen verrichten. Normaliter wordt het onderhoud door de gemeente uitgevoerd.

### *Verordening begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen 2012.*

In deze verordening zijn alle tarieven en huurtermijnen opgenomen voor alle gemeentelijke begraafplaatsen. Het gaat dan om tarieven voor de verschillende soorten graven, grafbedekkingen, het onderhoud van graven etc. Naast aanpassing van de terminologie op de vernieuwde Wet op de Lijkbezorging zijn er een aantal wijzigingen nodig als gevolg van nieuwe producten en herijking van bestaande toerekeningkosten. Hieronder zetten wij de belangrijkste wijzigingen in deze verordening op een rij:

- De verordening is aangepast aan de terminologie van de Wet op de Lijkbezorging;
- Er is een nieuw tarief opgenomen voor een graf bestemd voor een foetus, jonger dan 24 weken.
- Voor het bijzetten van meerdere urnen tegelijkertijd in een particuliere grafruimte wordt een aangepast tarief geheven.
- Er zijn tarieven opgenomen voor het plaatsen van een bekisting in een Islamitische grafruimte en voor het verstrooien van een asbus buiten de begraafplaats.
- Op de Selwerderhof is een verstrooiingsbos ingericht. Hier zijn zogenaamde "herdenkingsbomen" geplaatst. Hierop kan een herdenkingsplaatje worden aangebracht. Voor het aanbrengen is een kostendekkend tarief vastgesteld.

Voor een volledig en gedetailleerd overzicht is een samenvatting van alle wijzigingen in de heffingsverordening bij de stukken gevoegd.

Gelet op het vorenstaande stellen wij u voor te besluiten:

- I. de Verordening op de gemeentelijke begraafplaatsen van Groningen 2001, vastgesteld bij raadsbesluit van 22 november 2000, nr. 5b, in te trekken;
- II. de Verordening begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen 2011 van 15 december 2010, nr. 8e, in te trekken, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de belastbare feiten die zich voor de intrekking van deze verordening hebben voorgedaan;
- III. de Verordening op de gemeentelijke begraafplaatsen van Groningen 2012 vast te stellen;

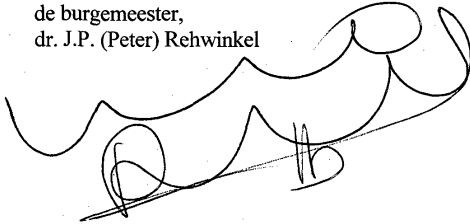
## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

3

- IV. de Verordening begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen 2012 vast te stellen;
- V. dit besluit bekend te maken door plaatsing in het gemeenteblad en te publiceren in de Groninger Gezinsbode;
- VI. dit besluit in werking te laten treden op de eerste dag na de bekendmaking.

Met vriendelijke groet,  
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,  
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel



de secretaris,  
drs. M.A. (Maarten) Ruys



# Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

- ontwerp -

DE RAAD VAN DE GEMEENTE GRONINGEN;

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van

Gelet op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet;

HEEFT BESLOTEN:

de Verordening op de heffing en invordering van begrafenisrechten 2012 vast te stellen.

## RUBRIEK A ALGEMENE BEPALINGEN

### Aard van de heffing

#### Artikel 1

Overeenkomstig de bepalingen van deze verordening worden rechten geheven voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen, voor het begraven van stoffelijke overschotten en het bijzetten van asbussen op die begraafplaatsen, alsmede voor het in verband hiermede van gemeentewege verlenen van diensten.

### Definities

#### Artikel 2

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- a. gemeentelijke begraafplaatsen : de begraafplaatsen Selwerderhof, Esserveld, Klein Selwerderhof I, Klein Selwerderhof II, de Zuiderbegraafplaats, de Noorderbegraafplaats en de gemeentelijke begraafplaatsen te Hoogkerk, Middelbert en Noorddijk;
- b. rechthebbende : de natuurlijke persoon of de rechtspersoon aan wie het uitsluitend recht tot begraven in een grafruimte is verleend;
- c. uitsluitend recht tot begraven : het recht om in een particuliere grafruimte één of meer stoffelijke overschotten te doen begraven of begraven te houden;
- d. grafruimte : een ruimte waarin stoffelijke overschotten kunnen worden begraven of asbussen kunnen worden bijgezet;
- e. asbus : een hermetisch gesloten bus, bevattende het stoffelijk overschot van een overledene na crematie;
- f. gewone uren van begraven : de in de beheersverordening aangewezen uren van begraven;
- g. beheersverordening : de verordening op de gemeentelijke begraafplaatsen van Groningen.

# Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

2

## Belastingplicht

### Artikel 3

De in artikel 1 bedoelde rechten worden geheven van de rechthebbende op de grafruimte of van degene, die de in deze verordening genoemde bevoegdheden en/of diensten aanvraagt, dan wel van degene die van deze bevoegdheden en/of diensten gebruik maakt.

## Belastingjaar

### Artikel 4

Het belastingjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

## RUBRIEK B BEPALINGEN DIE VAN TOEPASSING ZIJN OP DE GEMEENTELIJKE BEGRAAFPLAATS SELWERDERHOF

## Grafrechten

### Artikel 5

1. Voor het verkrijgen van het uitsluitend recht tot begraven in een bepaalde grafruimte wordt geheven:
  - a. indien het betreft een grafruimte, deel uitmakende van een particuliere familiegrafruimte vermeerderd met, voor elke m<sup>2</sup> grond, een gedeelte van een m<sup>2</sup> voor een gehele gerekend, welke ingevolge het bepaalde in artikel 6.2, tweede lid, van de beheersverordening beschikbaar wordt gesteld € 11.949,00  
€ 658,00
  - b. indien het betreft een particuliere huurgrafruimte bestaande uit drie verdiepingen, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 2.232,00
  - c. indien het betreft een particuliere huurgrafruimte bestaande uit drie verdiepingen, gelegen op een vrij begraafveld, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 3.348,00
  - d. indien het betreft een particuliere huurgrafruimte bestaande uit één verdieping, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 1.647,00
  - e. indien het betreft een particuliere huurgrafruimte bestaande uit één verdieping, gelegen op een vrij begraafveld, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 2.470,00
  - f. indien het betreft een particulier kinderhuurgraf, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 658,00
  - g. indien het betreft een particuliere huurgrafruimte op het gedeelte van de begraafplaats bestemd voor het begraven van stoffelijke overschotten van Islamieten, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 1.647,00
  - h. indien het betreft een particulier kinderhuurgraf op het gedeelte van de begraafplaats bestemd voor het begraven van stoffelijke overschotten van Islamieten, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 658,00
  - i. indien het betreft een particulier foetusgraf bestaande uit één verdieping, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 329,00
2. Voor het verkrijgen van het uitsluitend recht tot bijzetten van een asbus wordt geheven:
  - a. indien het betreft een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld, sierurnenveld of in de urnenmuur  
uitgegeven voor de tijd van 20 jaar € 1.064,00  
uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 1.596,00

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

3

b. indien het betreft een particulier kinderhuurnengraf uitgegeven voor de tijd van 20 jaar	€ 380,00
uitgegeven voor de tijd van 30 jaar	€ 570,00
3. Voor elke verlenging met 10 jaar van het uitsluitend recht tot begraven in een Particuliere huurgrafruimte, uitgegeven voor de tijd van 20, 30, 40, 60 en 80 jaar, wordt geheven	€ 804,00
4. Voor een verlenging van het uitsluitend recht tot begraven in een particuliere grafruimte, waarvan het aantal beschikbare huurjaren op het moment van begraven minder dan 10 jaar is, wordt geheven	
a. indien het uitsluitend recht moet worden verlengd met 1 jaar	€ 80,40
b. indien het uitsluitend recht moet worden verlengd met 2 jaren	€ 160,80
c. indien het uitsluitend recht moet worden verlengd met 3 jaren	€ 241,20
d. indien het uitsluitend recht moet worden verlengd met 4 jaren	€ 321,40
e. indien het uitsluitend recht moet worden verlengd met 5 jaren	€ 402,00
f. indien het uitsluitend recht moet worden verlengd met 6 jaren	€ 482,40
g. indien het uitsluitend recht moet worden verlengd met 7 jaren	€ 543,20
h. indien het uitsluitend recht moet worden verlengd met 8 jaren	€ 643,20
i. indien het uitsluitend recht moet worden verlengd met 9 jaren	€ 723,60
5. Voor elke verlenging met 10 jaar van het uitsluitend recht tot begraven in een particulier kinderhuurgraf, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar, wordt geheven	€ 218,00
6. Voor elke verlenging met 10 jaar van het uitsluitend recht tot bijzetten van een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld, uitgegeven voor de tijd van 20 of 30 jaar, wordt geheven	€ 419,00
7. Voor elke verlenging met 10 jaar van het uitsluitend recht tot begraven in een particulier kinderurnengraf, uitgegeven voor de tijd van 20 en 30 jaar, wordt geheven	€ 145,00
8. Voor elke verlenging met 10 jaar van het uitsluitend recht tot begraven in een particulier foetusgraf, uitgegeven voor de tijd 30 jaar, wordt geheven	€ 110,00

### Begraafrechten

#### Artikel 6

1. Voor het begraven van een stoffelijk overschot op maandag tot en met vrijdag van 09.00 uur tot 15.00 uur wordt geheven, indien het betreft:
  - a. het begraven in een particuliere familiegrafruimte, een particuliere huurgrafruimte of een algemene grafruimte
  - b. het begraven in een particulier kinderhuurgraf
  - c. het begraven in een algemeen kindergraf
  - d. het begraven in een particulier foetusgraf
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt:
  - a. voor het begraven van stoffelijke overschotten van levenloos geboren of kort na de geboorte overleden zuigelingen van een meervoudige geboorte, die in één kist worden begraven, slechts éénmaal het recht geheven;
  - b. voor het begraven van stoffelijke overschotten van levenloos geboren of kort na de geboorte overleden zuigelingen, die tegelijk met de bij of kort na de bevalling overleden moeder in één kist worden begraven, wordt geen recht geheven.
3. Voor het bijzetten van asbus op maandag tot en met vrijdag op de gewone uren van begraven wordt geheven, indien het betreft:
  - a. het bijzetten in een particuliere familiegrafruimte of een particuliere huurgrafruimte
  - b. het bijzetten in een particulier kinderhuurgraf of een algemeen kindergraf

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

4

- c. het bijzetten in een daartoe bestemde particuliere grafruimte op het urnenveld € 64,00
  - d. het bijzetten in de daartoe bestemde particuliere grafruimte op het kinderveld € 64,00
  - e. het bijzetten van een sierurn op een particuliere familiegrafruimte of een particuliere huurgrafruimte € 64,00
4. In afwijking van het bepaalde in het derde lid wordt:
- a. voor het gelijktijdig bijzetten van meerdere urnen wordt in een particuliere urnengrafruimte anderhalf maal het recht geheven;
  - b. voor het gelijktijdig bijzetten van meerdere urnen in een particuliere huurgrafruimte of particuliere familiegrafruimte anderhalf maal het recht geheven.

### Artikel 7

Voor het begraven van stoffelijke overschotten of het bijzetten van asbussen op zaterdag, op zondag of op maandag tot en met vrijdag buiten de gewone uren van begraven, worden de in artikel 6 vermelde rechten geheven, verhoogd met:

- a. 50% indien het begraven of bijzetten geschiedt op zaterdag van 09.00 uur tot 12.00 uur en op maandag tot en met vrijdag na 15.00 uur;
- b. 100% indien het begraven of bijzetten geschiedt op zaterdag buiten de onder a. genoemde tijden en op maandag tot en met vrijdag voor 09.00 uur.
- c. 150% indien het begraven of bijzetten geschiedt op zondag.

### Artikel 7a

- 1. Voor het maken en plaatsen van een bekisting in een volwassenen grafruimte op het islamitische gedeelte van de begraafplaats, wordt geheven € 150,00
- 2. Voor het maken en plaatsen van een bekisting in een kindergrafruimte op het islamitische gedeelte van de begraafplaats, wordt geheven € 75,00

Gebruik orgel

### Artikel 8

- 1. Voor het gebruik van het in de aula aanwezige orgel tijdens een rouwplechtigheid wordt geheven € 86,00,
- 2. Voor het gebruik van de in de aula aanwezige geluidsinstallatie tijdens een rouwplechtigheid wordt geheven € 45,00
- 3. Voor het gebruik maken van de geluidsinstallatie bij de grafruimte wordt geheven € 25,00

Op- en herbegraven

### Artikel 9

- 1. Voor het opgraven van een stoffelijk overschot of een asbus al dan niet met urn, daaronder eventueel begrepen het herbegraven van het stoffelijk overschot of verstrooiing van de as op een gemeentelijke begraafplaats in de gemeente Groningen of het ter beschikking houden van de urn, wordt geheven het bedrag van de voorafgaand aan de opgraving aan de opdrachtgever meegedeelde kosten, blijkend uit een begroting die ter zake door of namens het college van burgemeester en wethouders is opgesteld.
- 2. Het in het eerste lid bedoelde recht wordt niet geheven voor het op rechterlijk gezag opgraven en weer in dezelfde grafruimte begraven van een stoffelijk overschot.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

5

### Schudden van graven en het sluiten van graven

#### Artikel 10

1. Voor het op aanvraag van de rechthebbende schudden van een familiegrondgraf, wordt geheven het bedrag van de voorafgaand aan de ruiming aan de rechthebbende meegedeelde kosten, blijkend uit een begroting die ter zake door of namens het college van burgemeester en wethouders is opgesteld.
2. Voor het sluiten van een graf op aanvraag van de rechthebbende wordt geheven het bedrag van de voorafgaand aan het sluiten aan rechthebbende meegedeelde kosten, blijkend uit een begroting die ter zake door of namens het college van burgemeester en wethouders is opgesteld.

### Stichten graf- en urnenkelders

#### Artikel 11

- |  |   |        |
|--|---|--------|
| 1. Voor de afvoer van grond ten behoeve van het stichten van een grafkelder wordt per grafruimte geheven                                   | € | 473,00 |
| 2. Voor het reinigen en wit verven van een grafkelder wordt geheven  | € | 86,00  |
| 3. Voor het aanbrengen van een houten vlonder in een grafkelder wordt geheven  | € | 268,00 |
| 4. Voor het graven van de ruimte ten behoeve van het stichten van een urnenkelder en het vervoer van de grond wordt per grafruimte geheven | € | 218,00 |
| 5. Voor het reinigen en wit verven van een urnenkelder wordt geheven   | € | 25,00  |
| 6. Voor het plaatsen van een urnenkelder in een kindernengraf wordt geheven  | € | 145,00 |

### Aanbrengen grafsteen

#### Artikel 12

- |  |   |        |
|--|---|--------|
| 1. Voor de werkzaamheden wegens het doen plaatsen van een grafsteen op een grafruimte, niet zijnde een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld of een particuliere kindernengrafruimte, wordt geheven | € | 117,00 |
| 2. Voor de werkzaamheden wegens het doen plaatsen van een grafsteen op een particuliere kindernengrafruimte, wordt geheven   | € | 56,00  |
| 3. Voor de werkzaamheden wegens het doen plaatsen van een grafsteen op een particuliere urnengrafruimte, wordt geheven   | € | 56,00  |
| 4. Voor de werkzaamheden wegens het doen plaatsen van een grafsteen op een particuliere foetusgrafruimte, wordt geheven  | € | 56,00  |
| 5. Voor het op een grafruimte aanbrengen van een betonstrook, als bedoeld in artikel 6.10.1b van de beheersverordening, wordt geheven  | € | 34,00  |
| 6. Voor het aanbrengen van een gedenkplaat na een asverstrooiing, wordt geheven  | € | 35,00  |

### Aanbrengen beplanting

#### Artikel 13

- |  |   |        |
|--|---|--------|
| 1. Voor het aanbrengen van een beplanting op een grafruimte, niet zijnde een particulier kindernengraf of een algemene kindernengrafruimte, wordt geheven  | € | 236,00 |
| 2. Voor het aanbrengen van een beplanting op een particulier kindernengraf wordt geheven   | € | 162,00 |
| 3. Voor het aanbrengen van een beplanting op een algemene kindernengrafruimte wordt geheven  | € | 17,00  |
| 4. Voor het schoonhouden van een op een algemene kindernengrafruimte geplaatste grafsteen, kleine herstellingen daaronder begrepen, alsmede voor het onderhouden van de op die grafruimte aanwezige beplanting, wordt een éénmalig recht geheven van | € | 56,00  |



## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

6

### Lichten en herplaatsen grafbedekking

#### Artikel 14

1. Voor het lichten en herplaatsen van een opstal wegens een begraving of asbusbijzetting, niet zijnde een asbusbijzetting in een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld, wordt geheven € 186,00
2. Voor het lichten en herplaatsen van een opstal wegens een tweede, derde of vierde asbusbijzetting in een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld wordt geheven € 50,00

#### Artikel 15

- Voor het op aanvraag opnieuw aanbrengen van een eerder door de gemeente verwijderde doch bewaarde grafbedekking, als bedoeld in artikel 6.15 van de beheersverordening, wordt geheven € 356,00

### Onderhouden grafbedekking

#### Artikel 16

1. Voor het van gemeentewege schoonhouden van de op de particuliere grafruimten geplaatste voorwerpen, eenvoudige herstellingen daaronder begrepen, alsmede het onderhouden van de daarop aanwezige beplantingen wordt, indien het betreft een voorwerp of beplanting op een particuliere grafruimte, niet zijnde een particulier kinderhuurgraf of een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld, per belastingjaar geheven:
  - a. voor een staande steen, een staand kruis of een achterstuk € 32,80
  - b. voor een liggende zerk € 44,45
  - c. voor een stel banden of hoge plinten € 27,60
  - d. voor palen al of niet met bronzen stangen € 17,45
  - e. voor marmergruis of soortgelijk materiaal € 27,60
  - f. voor een bloembak, geen onderdeel vormend van de overige grafbeplanting € 38,90
  - g. voor een graftuin € 70,80
  - h. voor een graftuin zonder bloemstrook € 38,60
  - i. voor een buxushaag, geen onderdeel vormend van de overige grafbeplanting € 32,80
  - j. voor het verven van letters en/of symbolen € 56,40
  - k. voor een sierurn € 24,80
  - l. voor enig in dit lid niet nader omschreven voorwerp € 27,60
2. Indien het een voorwerp of beplanting betreft op een particuliere kinderhuurgrafruimte wordt 2/3 van de in het eerste lid genoemde bedragen geheven.
3. Indien de opstal zich uitstrekt over meer dan één particuliere grafruimte wordt ten aanzien van elke grafruimte meer bovendien de helft van het ingevolge het eerste lid c.q. het tweede lid verschuldigde recht geheven.
4. Indien het een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld of een particulier kinderurnengraf betreft wordt voor het schoonhouden van de grafsteen en het maaien van het gras rondom de grafsteen, per belastingjaar geheven € 42,90
5. Indien de particuliere grafruimte is uitgegeven voor de tijd van 30 jaar kunnen de in dit artikel bedoelde rechten worden afgekocht door betaling ineens van het vijftientigvoud van het bedrag dat jaarlijks voor het schoonhouden en het onderhouden is verschuldigd.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

7

6. Indien de particuliere grafruimte is uitgegeven voor onbepaalde tijd kunnen de in dit artikel bedoelde rechten worden afgekocht door betaling ineens van het vijf en twintigvoud van het bedrag dat jaarlijks voor het schoonhouden en het onderhouden is verschuldigd.
7. Indien de particuliere urnengrafruimte is uitgegeven voor de tijd van dertig jaar kunnen de in dit artikel bedoelde rechten worden afgekocht door betaling ineens van het vijftentwintigvoud van het bedrag dat jaarlijks voor het schoonhouden en het onderhouden is verschuldigd.
8. Indien na het verstrijken van de termijn van 30 jaar het uitsluitend recht tot begraven met 10 jaar wordt verlengd, worden de rechten voor het schoonhouden en het onderhouden per belastingjaar in rekening gebracht. De rechten kunnen wederom afgekocht worden door betaling ineens van het tienvoud van het bedrag dat jaarlijks verschuldigd is.

### RUBRIEK C BEPALINGEN, DIE VAN TOEPASSING ZIJN OP DE BEGRAAFPLAATS ESSERVELD, DE ZUIDERBEGRAAFPLAATS, DE NOORDERBEGRAAFPLAATS EN DE BEGRAAFPLAATSSEN KLEIN SELWERDERHOF I EN KLEIN SELWERDERHOF II

#### Grafrechten begraafplaats Esserveld

##### Artikel 17

1. Voor het verkrijgen van het uitsluitend recht tot begraven in een particuliere huurgrafruimte, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar, wordt geheven € 6.305,00
2. Voor elke verlenging met 10 jaar van het uitsluitend recht tot begraven, als bedoeld in artikel 7.8 van de beheersverordening wordt geheven € 2.099,00
3. Voor het verkrijgen van het uitsluitend recht tot het bijzetten van een asbus in een particuliere urnenkelder
  - a. uitgegeven voor de tijd van 20 jaar, wordt geheven € 1.064,00
  - b. uitgegeven voor de tijd van 30 jaar, wordt geheven € 1.596,00

#### Grafrechten Zuiderbegraafplaats en Noorderbegraafplaats

##### Artikel 18

1. Voor het verkrijgen van het uitsluitend recht tot begraven in een particuliere huurgrafruimte, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar, wordt geheven € 3.196,00
2. Voor elke verlenging met 10 jaar van het uitsluitend recht tot begraven, als bedoeld in artikel 7.8 van de beheersverordening, wordt geheven € 1.065,00

#### Begraafrechten

##### Artikel 19

1. Voor het begraven van een stoffelijk overschot op maandag tot en met vrijdag van 09.00 uur tot 15.00 uur wordt geheven € 714,00
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt:
  - a. voor het begraven van stoffelijke overschotten van levenloos geboren en of kort na de geboorte overleden zuigelingen van een meervoudige geboorte, die in één kist worden begraven, slechts éénmaal het recht geheven;

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

8

- b. voor het begraven van stoffelijke overschotten van levenloos geboren en of kort na de geboorte overleden zuigelingen, die tegelijk met de bij of kort na de bevalling overleden moeder in één kist worden begraven, geen recht geheven.
- 3. Voor het bijzetten van een asbus in een particuliere grafruimte op maandag tot en met vrijdag op de gewone uren van begraven, wordt geheven € 298,00
- 4. In afwijking van het bepaalde in het derde lid wordt:
  - a. voor het gelijktijdig bijzetten van meerdere urnen in een particuliere urnengrafruimte anderhalf maal het recht geheven;
  - b. voor het gelijktijdig bijzetten van meerdere urnen in een particuliere huurgrafruimte of particuliere familiegrafruimte anderhalf maal het recht geheven.
- 5. Voor het bijzetten van een sierurn op een particuliere grafruimte, uitgegeven voor onbepaalde tijd of op een particuliere huurgrafruimte, wordt geheven € 64,00
- 6. Voor het bijzetten van een asbus in een particulier urnengraf wordt geheven € 64,00

### Artikel 20

Voor het begraven van stoffelijke overschotten of het bijzetten van asbussen op zaterdag, op zondag of op maandag tot en met vrijdag buiten de gewone uren van begraven, worden de in artikel 19 vermelde rechten geheven, verhoogd met:

- a. 50% indien het begraven of bijzetten geschiedt op zaterdag van 09.00 uur tot 12.00 uur en op maandag tot en met vrijdag na 15.00 uur;
- b. 100% indien het begraven of bijzetten geschiedt op zaterdag buiten de onder a genoemde tijden en op maandag tot en met vrijdag voor 09.00 uur;
- c. 100150% indien het begraven of bijzetten geschiedt op zondag.

Op- en herbegraven

### Artikel 21

- 1. Voor het opgraven van een stoffelijk overschot of een asbus al dan niet met urn, daaronder eventueel begrepen het herbegraven van het stoffelijk overschot of verstrooiing van de as op een gemeentelijke begraafplaats in de gemeente Groningen of het ter beschikking houden van de urn, wordt geheven het bedrag van de voorafgaand aan de opgraving aan de opdrachtgever meegedeelde kosten, blijkend uit een begroting die terzake door of namens het college van burgemeester en wethouders is opgesteld.
- 2. Het in het eerste lid bedoelde recht wordt niet geheven voor het op rechterlijk gezag opgraven en weer in dezelfde grafruimte begraven van een stoffelijk overschot.

Schudden van graven en sluiten van graven

### Artikel 22

- 1. Voor het schudden van een particulier graf op aanvraag van de rechthebbende, wordt geheven het bedrag van de voorafgaand aan het schudden aan de rechthebbende meegedeelde kosten, blijkend uit een begroting die terzake door of namens het college van burgemeester en wethouders is opgesteld.
- 2. Voor het sluiten van een particulier graf op aanvraag van de rechthebbende wordt geheven het bedrag van de voorafgaand aan het sluiten aan rechthebbende meegedeelde kosten, blijkend uit een begroting die terzake door of namens het college van burgemeester en wethouders is opgesteld.

Stichten grafkelders

### Artikel 23

- 1. Voor de afvoer van grond ten behoeve van het stichten van een grafkelder wordt geheven:

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

9

a.	voor een enkele grafkelder	€	473,00
b.	voor een dubbele grafkelder	€	894,00
2.	Indien voor de grafkelder gebruik wordt gemaakt van meer dan twee grafruimten, wordt het in het eerste lid, onder b, genoemde bedrag voor elke grafruimte meer verhoogd met	€	236,00
3.	Voor het graven van de ruimte ten behoeve van het stichten van een urnenkelder en het vervoer van de grond wordt per grafruimte geheven	€	218,00

### Vergunningen

#### Artikel 24

1.	Voor de werkzaamheden wegens het doen plaatsen van een grafsteen op een particuliere grafruimte wordt geheven	€	117,00
2.	Voor de werkzaamheden wegens het doen plaatsen van een grafsteen op een particuliere urnengrafruimte wordt geheven	€	56,00

### Herplaatsen grafbedekking

#### Artikel 25

	Voor het op aanvraag opnieuw aanbrengen van een eerder door de gemeente verwijderde doch bewaarde grafbedekking, als bedoeld in artikel 6.15 van de beheersverordening, wordt geheven	€	356,00
--	---	---	--------

### Onderhouden grafbedekking

#### Artikel 26

1.	Voor het van gemeentewege schoonhouden van de op de particuliere grafruimten geplaatste voorwerpen, eenvoudige herstellingen daaronder begrepen, welke zijn geplaatst op particuliere grafruimten, aanwezig op de Noorderbegraafplaats, de Zuiderbegraafplaats of de begraafplaats Esserveld, alsmede voor het onderhouden van de daarop aanwezige beplantingen wordt per belastingjaar geheven:		
a.	voor een staande steen, een staand kruis of een achterstuk, niet hoger dan 1.50 m.	€	32,80
	elke meter of gedeelte daarvan hoger	€	16,25
b.	voor een staand monument, niet hoger dan 1 m.	€	66,20
	voor elke halve meter of gedeelte daarvan hoger	€	32,80
c.	voor een liggende steen of zerk	€	44,45
d.	voor een omrastering	€	66,20
e.	voor een stel stenen banden of hoge plinten, geen onderdeel vormende van een omrastering	€	27,60
f.	voor marmergruis, steengruis, schelpen of soortgelijk materiaal	€	27,60
g.	voor een bloembak, geen onderdeel vormende van de overige grafbeplanting	€	38,90
h.	voor een graftuin	€	70,80
i.	voor een buxushaag, geen onderdeel vormende van de overige grafbeplanting	€	32,80
j.	voor het maaien van het gras rondom de grafsteen	€	10,70
k.	voor een sierurn	€	24,80
l.	voor enig in dit lid niet nader omschreven voorwerp	€	27,60
2.	Voor het verven van letters en/of symbolen wordt geheven het bedrag van de voorafgaand aan het verven aan de opdrachtgever meegedeelde kosten, blijkend uit een begroting die ter zake door of namens het college van burgemeester en wethouders is opgesteld.		

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

10

3. Indien de opstal zich uitstrekt over meer dan één particuliere grafruimte, wordt ten aanzien van elke particuliere grafruimte meer bovendien de helft van het ingevolge het eerste lid verschuldigde recht geheven.
4. Indien het een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld of een particuliere kinderurngraf betreft wordt, voor het schoonhouden van de grafsteen en het maaien van het gras rondom de grafsteen, per belastingjaar geheven € 42,90
5. Voor het van gemeentewege schoonhouden van een voorwerp, eenvoudige herstellingen daaronder begrepen, dat geplaatst is op een grafruimte aanwezig op de begraafplaats Klein Selwerderhof I of Klein Selwerderhof II, alsmede voor het onderhouden van de op die grafruimte aanwezige beplanting, wordt per belastingjaar geheven € 70,80
6. Indien van een grafruimte op één van de begraafplaatsen Klein Selwerderhof I en Klein Selwerderhof II uitsluitend gebruik is gemaakt voor het daarin begraven van twee of drie stoffelijke overschotjes, wordt het in het voorgaande lid genoemde recht tot de helft onderscheidenlijk tot éénderde gedeelte geheven.
7. Indien de particuliere grafruimte is uitgegeven voor de tijd van 30 jaar kunnen de in dit artikel bedoelde rechten worden afgekocht door betaling ineens van het vijftigvoud van het bedrag dat jaarlijks voor het schoonhouden en het onderhouden is verschuldigd.
8. Indien de particuliere grafruimte is uitgegeven voor onbepaalde tijd kunnen de in dit artikel bedoelde rechten worden afgekocht door betaling ineens van het vijftigvoud van het bedrag dat jaarlijks voor het schoonhouden en het onderhouden is verschuldigd.
9. Indien de particuliere urnengrafruimte is uitgegeven voor de tijd van dertig jaar kunnen de in dit artikel bedoelde rechten worden afgekocht door betaling ineens van het vijftigvoud van het bedrag dat jaarlijks voor het schoonhouden en het onderhouden is verschuldigd.
10. Indien na het verstrijken van de termijn van 30 jaar het uitsluitend recht tot begraven met 10 jaar wordt verlengd, worden de rechten voor het schoonhouden en het onderhouden per belastingjaar in rekening gebracht. De rechten kunnen wederom afgekocht worden door betaling ineens van het tienvoud van het bedrag dat jaarlijks verschuldigd is.

### RUBRIEK D BEPALINGEN, WELKE VAN TOEPASSING ZIJN OP DE GEMEENTELIJKE BEGRAAFPLAATSEN TE HOOGKERK, MIDDELBERT EN NOORDDIJK

#### Grafrechten

##### Artikel 27

1. Voor het verkrijgen van het uitsluitend recht tot begraven in een particuliere grafruimte wordt geheven, indien het betreft:
  - a. een particuliere grafruimte op de begraafplaats Hoogkerk, uitgegeven voor onbepaalde tijd € 1.190,00
  - b. een particuliere grafruimte op de begraafplaats Hoogkerk, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 705,00
  - c. een particuliere grafruimte op de begraafplaats Middelbert, uitgegeven voor onbepaalde tijd € 1.190,00
  - d. een particuliere grafruimte op de begraafplaats Noorddijk, uitgegeven voor onbepaalde tijd € 1.190,00
  - e. een particuliere grafruimte op de begraafplaats Noorddijk, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar € 705,00
2. Voor het verkrijgen van het uitsluitend recht tot bijzetten van een asbus in een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld op de begraafplaatsen Hoogkerk en Noorddijk wordt geheven:

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

11

a.	indien het betreft een particuliere huurgrafruimte uitgegeven voor een tijd van 30 jaar	€	1.596,00
b.	indien het betreft een particuliere huurgrafruimte uitgegeven voor een tijd van 20 jaar	€	1.064,00
3.	a. Voor een verlenging met 10 jaar van het uitsluitend recht tot begraven in een particuliere huurgrafruimte op de begraafplaats te Hoogkerk, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar	€	532,00
	b. Voor elke verlenging met 10 jaar van het uitsluitend recht tot bijzetten van een asbus in een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld, uitgegeven voor de tijd van 30 jaar, wordt geheven indien het een particuliere grafruimte betreft op de begraafplaats te:		
	1. Hoogkerk:	€	532,00
	2. Noorddijk:	€	532,00
4.	a. Voor het verkrijgen van het uitsluitend recht tot begraven in een particuliere kinderhuurgrafruimte voor de tijd van 30 jaar wordt geheven, indien het een particuliere grafruimte betreft op de begraafplaats te:		
	1. Hoogkerk:	€	638,00
	2. Noorddijk:	€	638,00
	b. Voor elke verlenging met 10 jaar van het uitsluitend recht tot begraven in een kinderhuurgrafruimte met een tijd van 10 jaar op de begraafplaats te:		
	1. Hoogkerk:	€	212,00
	2. Noorddijk:	€	212,00

### Begraafrechten

#### Artikel 28

1.	Voor het begraven van een stoffelijk overschot op maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 15.00 wordt geheven	€	358,00
2.	In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt:		
	a. voor het begraven van stoffelijke overschotten van levenloos geboren of kort na de geboorte overleden zuigelingen van een meervoudige geboorte, die in één kist worden begraven, slechts éénmaal het recht geheven;		
	b. voor het begraven van stoffelijke overschotten van levenloos geboren of kort na de geboorte overleden zuigelingen, die tegelijk met de bij of kort na de bevalling overleden moeder in één kist worden begraven, geen recht geheven.		
3.	Voor het begraven in een particulier huurkindergraf wordt geheven	€	325,00
4.	Voor het bijzetten van een asbus op maandag tot en met vrijdag op de gewone uren van begraven wordt geheven:		
	a. indien de asbus wordt bijgezet in een particuliere grafruimte	€	295,00
	b. indien de asbus wordt bijgezet in een daartoe bestemde particuliere huurgrafruimte op het urnenveld	€	64,00
5.	In afwijking van het bepaalde in het vijfde lid wordt:		
	a. voor het gelijktijdig bijzetten van meerdere urnen in een particuliere urnengrafruimte anderhalf maal het recht geheven;		
	b. voor het gelijktijdig bijzetten van meerdere urnen in een particuliere huurgrafruimte of particuliere familiegrafruimte anderhalf maal het recht geheven.		
6.	Voor het bijzetten van een sierurn op een particuliere grafruimte voor onbepaalde tijd of een particuliere huurgrafruimte wordt geheven	€	64,00
7.	In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt:		
	a. voor het begraven van stoffelijke overschotten van levenloos geboren of kort na de geboorte overleden zuigelingen van een meervoudige geboorte, die in één kist worden begraven, slechts éénmaal het recht geheven;		

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

12

- b. voor het begraven van stoffelijke overschotten van levenloos geboren en of kort na de geboorte overleden zuigelingen, die tegelijk met de bij of kort na de bevalling overleden moeder in één kist worden begraven, geen recht geheven.

### Artikel 29

Voor het begraven van stoffelijke overschotten of het bijzetten van asbussen op zaterdag, op zondag of op maandag tot en met vrijdag buiten de gewone uren van begraven, worden de in artikel 28 vermelde rechten geheven, verhoogd met:

- a. 50% indien het begraven of bijzetten geschiedt op zaterdag van 09.00 uur tot 12.00 uur en op maandag tot en met vrijdag na 15.00 uur;
- b. 100% indien dit begraven of bijzetten geschiedt op zaterdag buiten de onder a. genoemde tijden en op maandag tot en met vrijdag voor 09.00 uur;
- c. 150% indien het begraven of bijzetten geschiedt op zondag.

### Op- en herbegraven

### Artikel 30

1. Voor het opgraven van een stoffelijk overschot of een asbus al dan niet met urn, daaronder eventueel begrepen het herbegraven van het stoffelijk overschot of verstrooiing van de as op een gemeentelijke begraafplaats in de gemeente Groningen of het ter beschikking houden van de urn, wordt geheven het bedrag van de voorafgaand aan de opgraving aan de opdrachtgever meegedeelde kosten, blijkend uit een begroting die ter zake door of namens het college van burgemeester en wethouders is opgesteld.
2. Het in het eerste lid bedoelde recht wordt niet geheven voor het op rechterlijk gezag opgraven en weer in dezelfde grafruimte begraven van een stoffelijk overschot.

### Schudden van graven

### Artikel 31

Voor het op aanvraag van de rechthebbende schudden van een graf, wordt geheven het bedrag van de voorafgaand aan de ruiming aan de rechthebbende meegedeelde kosten, blijkend uit een begroting die ter zake door of namens het college van burgemeester en wethouders is opgesteld.

### Stichten graf- en urnenkelders

### Artikel 32

1. Voor de afvoer van grond ten behoeve van het stichten van een grafkelder wordt per particuliere grafruimte geheven:
  - a. voor een enkele grafkelder € 358,00
  - b. voor een dubbele grafkelder € 590,00
2. Indien voor de grafkelder gebruik wordt gemaakt van meer dan twee particuliere graf ruimten, wordt het in het eerste lid, onder b, genoemde recht voor elke grafruimte meer verhoogd met € 234,00
3. Voor het graven van de ruimte ten behoeve van het stichten van een particuliere urnenkelder en het vervoer van de grond wordt per grafruimte geheven € 218,00
4. Voor het reinigen en wit verven van een particuliere urnenkelder wordt geheven € 25,00

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

13

### Aanbrengen grafsteen

#### Artikel 33

1. Voor de werkzaamheden wegens het doen plaatsen van een grafsteen op een particuliere grafruimte, niet zijnde een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld, wordt geheven € 117,00
2. Voor de werkzaamheden wegens het doen plaatsen van een grafsteen op een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld, wordt geheven € 58,00

### Aanbrengen beplanting

#### Artikel 34

- Voor het aanbrengen van een beplanting op een grafruimte, niet zijnde een Particuliere huurgrafruimte op het urnenveld, wordt geheven € 236,00

### Herplaatsen grafbedekking

#### Artikel 35

- Voor het lichten en herplaatsen van een opstal wegens een tweede, derde of vierde asbusbijzetting in een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld wordt geheven € 50,00

### Onderhouden grafbedekking

#### Artikel 36

1. Voor het van gemeentewege schoonhouden van de op de particuliere grafruimten geplaatste voorwerpen, eenvoudige herstellingen daaronder begrepen, welke zijn geplaatst op particuliere grafruimten, aanwezig op de begraafplaatsen Hoogkerk, Middelbert of Noorddijk alsmede voor het onderhouden van de daarop aanwezige beplantingen wordt per belastingjaar geheven:
  - a. voor een staande steen, een staand kruis of een achterstuk, niet hoger dan 1.50 m  
elke meter of gedeelte daarvan hoger € 32,80  
€ 16,20
  - b. voor een staand monument, niet hoger dan 1 m  
voor elke halve meter of gedeelte daarvan hoger € 66,20  
€ 32,80
  - c. voor een liggende steen of zerk € 44,50
  - d. voor een omrastering € 66,20
  - e. voor een stel stenen banden of hoge plinten, geen onderdeel vormende van een omrastering € 27,60
  - f. voor marmergruis, steengruis, schelpen of soortgelijk materiaal € 27,60
  - g. voor een bloembak, geen onderdeel vormende van de overige grafbeplanting € 38,90
  - h. voor een graftuin € 70,80
  - i. voor een buxushaag, geen onderdeel vormende van de overige grafbeplanting € 32,80
  - j. voor het maaien van het gras rondom de grafsteen € 10,70
  - k. voor een sierurn € 24,80
  - l. voor enig in dit lid niet nader omschreven voorwerp € 27,60
2. Voor het verven van letters en/of symbolen wordt geheven het bedrag van de voorafgaand aan het verven aan de opdrachtgever meegeedeelde kosten, blijkend uit een begroting die ter zake door of namens het college van burgemeester en wethouders is opgesteld.
3. Indien het een particuliere huurgrafruimte op het urnenveld betreft wordt, voor het schoonhouden van de grafsteen en het maaien van het gras rondom de grafsteen, per belastingjaar geheven € 42,90



## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

14

4. Indien de opstal zich uitstrekt over meer dan één particuliere grafruimte, wordt ten aanzien van elke particuliere grafruimte meer bovendien de helft van het ingevolge het eerste lid verschuldigde recht geheven.
5. Indien de particuliere grafruimte is uitgegeven voor de tijd van 30 jaar kunnen de in dit artikel bedoelde rechten worden afgekocht door betaling ineens van het vijftwintigvoud van het bedrag dat jaarlijks voor het schoonhouden en het onderhouden is verschuldigd. Indien na het verstrijken van de termijn van 30 jaar het uitsluitend recht tot begraven met 10 jaar wordt verlengd, worden de rechten voor het schoonhouden en het onderhouden per belastingjaar in rekening gebracht. De rechten kunnen wederom afgekocht worden door betaling ineens van het tienvoud van het bedrag dat jaarlijks verschuldigd is.

### RUBRIEK E OVERIGE BEPALINGEN

#### Inschrijven en overschrijven

##### Artikel 37

- |  |   |       |
|--|---|-------|
| 1. Voor het inschrijven van het uitsluitend recht tot begraven wordt geheven                           | € | 15,80 |
| 2. Voor het inschrijven van een tweede of derde overledene in het gemeentelijke register wordt geheven | € | 15,80 |
| 3. Voor het overschrijven van het uitsluitend recht tot begraven wordt geheven                         | € | 32,70 |

##### Artikel 38

- |   |   |        |
|---|---|--------|
| 1. Voor het incidenteel verstrooien van de as uit een asbus op één van de begraafplaatsen wordt per verstrooiing geheven                | € | 64,00  |
| 2. Voor het gelijktijdig verstrooien van as uit meerdere asbussen op één van de begraafplaatsen wordt anderhalf maal het recht geheven. |   |        |
| 3. Indien de verstrooiing van as plaatsvindt op een andere plek dan op één van de begraafplaatsen wordt per verstrooiing geheven        | € | 122,60 |

#### Wijze van heffing en betaling

##### Artikel 39

1. De krachtens artikel 16, leden 1, 2 en 3 en 4 en artikel 26, leden 1, 2, 3 en 4 verschuldigde rechten worden geheven bij wege van aanslag. Zij zijn invorderbaar in één termijn, welke vervalt uiterlijk vier weken na de dagtekening van het aanslagbiljet.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid worden de in de artikelen 16 en 26 bedoelde jaarlijkse rechten voor het eerste jaar waarover zij verschuldigd zijn, alsmede de overige in deze verordening genoemde rechten, geheven door middel van een gedagtekende kennisgeving, nota of ander schriftelijk stuk. Zij dienen te worden voldaan in één termijn, welke vervalt vier weken na de dagtekening van het schriftelijk stuk.

#### Nadere regels door het college van burgemeester en wethouders

##### Artikel 40

Het college van burgemeester en wethouders kan nadere regels geven met betrekking tot de heffing en de invordering van de begrafenisrechten.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

15

Inwerkingtreding, overgangsbepaling en citeerartikel

### Artikel 41

1. De Verordening begrafenisrechten 2011 van 15 december 2010, nr. 8e, wordt ingetrokken op de dag dat de Verordening begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen 2012 in werking is getreden, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de dag na die van de bekendmaking.
3. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2012.
4. Deze verordening kan worden aangehaald als Verordening begrafenisrechten 2012.

Gedaan te Groningen in de openbare raadsvergadering van

De griffier,

De voorzitter,

drs. A.G.M. (Toon) Dashorst.

dr. J.P. (Peter) Rehwinkel.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

### Samenvatting / toelichting wijzigingen heffingsverordening

1. De heffingsverordening is met 2,2 % geïndexeerd naar loon en prijspeil 2012;
2. Artikel 5 lid 1c en 1e (wijziging) begraven op een vrij veld in een drie verdiepingen-graf en een één verdieping graf is anderhalf keer duurder (3.348 euro respectievelijk 2.470 euro) dan op een normaal veld omdat er meer ruimte wordt ingenomen en de totale capaciteit van het begraafveld 50 % kleiner is;
3. Artikel 5 li (nieuw) betreft de uitgifte van een foetusgraf (vrucht jonger dan 24 weken). Het kostendekkende tarief ad 329 euro is gerelateerd aan het ruimtebeslag van het graf;
4. Artikel 6 lid 1d (nieuw) betreft het begraafrecht bij het begraven van een foetus. Hierbij hoort een kostendekkend tarief van 64 euro;
5. Artikel 6 lid 4 a en b (nieuw) het kostendekkende tarief voor het bijzetten van meerdere asbussen tegelijkertijd in een grafruimte is ook nieuw omdat dit in de praktijk steeds vaker voorkomt. Tot nu toe werd bij meerdere asbussen voor elke asbus het duurdere tarief van een enkele asbus in rekening gebracht;
6. Art 6 lid 4, 5 en 6 (nieuw) betreft nieuwe tarieven voor het aanbrengen van grafbedekkingen op foetusgraven;
7. Artikel 6 lid 8 sub 2 (vervallen) het recht, indien overeengekomen, op een vergoeding door de gemeente van 1/3 van het grafrecht bij afstand van een particulier koopgraf is komen te vervallen. In de praktijk werd hier geen gebruik van gemaakt en de noodzaak om deze graven te verwerven, te ruimen en opnieuw te verhuren of te verkopen om in de capaciteit te voorzien is niet aanwezig;
8. Artikel 7a lid 1 en 2, (nieuw) het tarief voor het aanbrengen van een 'verloren' bekisting in een Islamitisch graf is nieuw. Deze bekisting is in het Islamitische ritueel noodzakelijk om de holle ruimte te creëren waarin de overledene komt te liggen. De extra kosten, aanschaf en aanbrengen, die dat met zich meebrengt ten opzichte van een regulier graf worden hiermee in rekening gebracht;
9. Artikel 8 lid 4 (nieuw) betreft een nieuw tarief voor het plaatsen en het gebruik van een geluidsinstallatie bij een begrafenis. In de praktijk komt het steeds vaker voor dat men gebruik wil maken van een geluidsinstallatie bij het graf;
10. In artikel 9 (wijziging) is behalve het opgraven van een stoffelijk overschot ook het opgraven van een asbus al dan niet met een sierurn toegevoegd;
11. Artikel 12 lid 6, (nieuw) is een nieuw tarief voor het aanbrengen van een gedenkplaatje op een 'gedenkboom' na een asverstrooiing. Deze voorziening bestond tot nu toe niet.
12. De tarieven in artikel 17 lid 3 en artikel 27 lid 2 (wijziging), de uitgifte van particuliere huurgrafruimte op een urnenveld op andere begraafplaatsen zijn gelijk getrokken met die van de Selwerderhof. Het betreft nieuwe urnenkelders waarvan de stichtingskosten (aanschaf kelders en aanleg urnenveld) op alle begraafplaatsen gelijk zijn;
13. Art 38 lid 2 en 3 het kostendekkende tarief (nieuw) voor meerdere asverstrooiingen tegelijkertijd is toegevoegd. Tot nu toe moest bij gelijktijdige verstrooiing voor iedere asverstrooiing apart worden betaald.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

**Groninger Gezinsbode - Verplichte Mededelingen**

**ROEZ**

**Plaatsing: donderdag 29 december 2011**

**(Balkje: Bekendmaking)**

---

**Verordening op de gemeentelijke begraafplaatsen van Groningen 2012 en de Verordening begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen 2012.**

**De raad van de gemeente Groningen maakt bekend:**

dat hij in zijn vergadering van 21 december 2011, besluitnummer ??, de Verordening op de gemeentelijke begraafplaatsen van Groningen 2012 en de Verordening begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen 2012 heeft vastgesteld.

Het betreffen veranderingen en uitbreidingen op de begraafplaatsen welke gevolgen hebben voor de bestaande tarieven. In enkele gevallen zijn nieuwe tarieven toegevoegd.

Deze besluiten zijn bekendgemaakt door plaatsing in het Gemeentebld met respectievelijk de nummers 2011- XX (Verordening op de gemeentelijke begraafplaatsen van Groningen 2012) en 2011-XX (Verordening begrafenisrechten gemeentelijke begraafplaatsen 2012) en treden in werking op de dag na die van de bekendmaking, met dien verstande dat de bepalingen welke op grond van deze verordeningen worden gewijzigd, van kracht blijven voor de tijdvakken waarvoor zij hebben gegolden.

Deze besluiten liggen vanaf vandaag voor een ieder ter inzage en zijn kosteloos verkrijgbaar bij het Gemeentelijk Informatie Centrum (GIC), Kreupelstraat 1 (De Prefecten Hof) te Groningen: open op maandag van 13.00-16.00 uur, dinsdag tot en met vrijdag van 9.00-16.00 uur, op donderdag ook van 18.00- 20.00 uur.

Groningen, X december 2011.

# Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

- ontwerp -

DE RAAD VAN DE GEMEENTE GRONINGEN;

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van

Gelet op de Wet op de lijkbezorging en de Gemeentewet;

HEEFT BESLOTEN:

de Verordening op de gemeentelijke begraafplaatsen van Groningen 2012 vast te stellen.

## I BEGRIPSBEPALINGEN

### Artikel 1

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. gemeentelijke begraafplaatsen : de begraafplaatsen Selwerderhof, Esserveld, Klein Selwerderhof I, Klein Selwerderhof II, de Zuiderbegraafplaats, de Noorderbegraafplaats en de gemeentelijke begraafplaatsen te Hoogkerk, Middelbert en Noorddijk;
- b. rechthebbende : de natuurlijke persoon of de rechtspersoon aan wie het uitsluitend recht tot begraven in een particuliere grafruimte is verleend;
- c. uitsluitend recht tot begraven : het recht om in een particulier graf één of meer stoffelijke overschotten te doen begraven of begraven te houden;
- d. particuliere grafruimte : een ruimte waarin stoffelijke overschotten kunnen worden begraven of asbussen kunnen worden bijgezet;
- e. onbepaalde tijd : het tijdvak gelegen tussen het tijdstip, waarop het uitsluitend recht tot begraven is begonnen en dat, waarop de desbetreffende begraafplaats gesloten wordt verklaard;
- f. asbus : een hermetisch gesloten bus, bevattende het stoffelijke overschot van een overledene na crematie;
- g. heffingsverordening : de Verordening op de heffing en invordering van rechten voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen in de gemeente Groningen;
- h. beheerder : de door de algemeen directeur van de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken aangewezen ambtenaar, belast met het toezicht op de gemeentelijke begraafplaatsen.
- i. sierurn : een stenen vaas, waarin een asbus is opgeborgen;
- j. incidentele asverstrooiing : het verstrooien van as als bedoeld in de Wet op de Lijkbezorging op een nader daartoe aangegeven plek op de gemeentelijke begraafplaatsen;
- k. algemeen graf : een graf, bij de gemeente in beheer, waarin gelegenheid wordt geboden tot het door het college te bepalen doen begraven van stoffelijke overschotten;

# Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

2

1. particuliere foetusgraven : een graf waarin foetussen kunnen worden bijgezet van levenloos geboren vruchten jonger dan 24 weken.

## II ALGEMENE BEPALINGEN

### Artikel 2

1. De gemeente Groningen houdt gemeentelijke begraafplaatsen, bestemd voor het begraven van stoffelijke overschotten van personen van alle gezindten, in stand:
  - a. te Groningen, gelegen aan de Iepenlaan, genaamd 'Selwerderhof';
  - b. te Groningen, gelegen aan de Hereweg, genaamd 'Zuiderbegraving';
  - c. te Groningen, gelegen aan de Moesstraat, genaamd 'Noorderbegraving', behoudens het in artikel 3 bedoelde gedeelte van die begraafplaats;
  - d. te Groningen, gelegen aan de Esserweg, genaamd 'Esserveld';
  - e. te Groningen, gelegen aan de Iepenlaan, genaamd 'Klein Selwerderhof I' en 'Klein Selwerderhof II';
  - f. te Hoogkerk, gelegen aan de Kerkstraat en aan de Leegeweg;
  - g. te Middelbert, gelegen aan de Middelberterweg;
  - h. te Noorddijk, gelegen aan de Noorddijkerweg.
2. Het college van burgemeester en wethouders heeft het beheer over de gemeentelijke begraafplaatsen.

### Artikel 3

1. Het beheer over en de zorg voor de beide Joodse begraafplaatsen aan de Moesstraat en de Iepenlaan berust, tenzij daarin ten genoegen van het college van burgemeester en wethouders op andere wijze is voorzien, bij de besturen van die gezindte.
2. Op de begraafplaats 'Selwerderhof' is een Islamitische begraafplaats ingericht.

### Artikel 4

Onder het begraven van een stoffelijk overschot wordt in deze verordening mede verstaan het plaatsen van een asbus in een particuliere grafruimte.

### Artikel 5

Op de in artikel 2, eerste lid, onder e genoemde begraafplaatsen en de begraafplaats te Hoogkerk, gelegen aan de Leegeweg, worden geen grafruimten meer uitgegeven.

## III VAN DE BEGRAAFPLAATSEN

### **SELWERDERHOF.**

### Artikel 6

Ten aanzien van de particuliere grafruimten, grafkelders, grafbedekkingen en het uitvoeren van begravingen, steenhouwerwerken en dergelijke, zijn onderstaande bepalingen in de artikelen 6.1 tot en met 6.18 van toepassing op de begraafplaats 'Selwerderhof'.

### **Indeling, aanduiding en afmetingen van grafruimten**

#### Artikel 6.1

1. De grafruimten worden als volgt ingedeeld:
  - a. particuliere familiegrafruimten, dat zijn één of meer afzonderlijke grafruimten, die aaneengesloten met de eventueel daarbij beschikbaar te stellen grond, als bedoeld in artikel 6.2, tweede lid, van deze verordening, als één geheel aan één gegadigde worden uitgegeven en waarin door de rechthebbende mag worden begraven tot het tijdstip, waarop de

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

3

- begraafplaats gesloten wordt verklaard;
- b. particuliere huurgrafruimten, dat zijn grafruimten, waarin door de rechthebbende mag worden begraven, doch slechts gedurende een bepaald aantal jaren, zoals in artikel 6.3 aangegeven
  - c. algemene kindergrafruimten, dat zijn grafruimten, waarin geen andere stoffelijke overschotten worden begraven dan die van kinderen beneden de leeftijd van 12 jaar en van levenloos geboren;
  - d. particuliere urnengraven, dat zijn huurgrafruimten, waarin door de rechthebbende maximaal 4 asbussen mogen worden bijgezet;
  - e. particuliere kinderhuurgraven, dat zijn huurgrafruimten, waarin door de rechthebbende geen andere stoffelijke overschotten mogen worden begraven dan die van kinderen beneden de leeftijd van 12 jaar en van levenloos geboren;
  - f. particuliere huurgrafruimten op de Islamitische begraafplaats, dat zijn grafruimten op het gedeelte van de begraafplaats bestemd voor het begraven van Islamieten, waarin door de rechthebbende mag worden begraven, doch slechts gedurende een bepaald aantal jaren, zoals in artikel 6.3 aangegeven;
  - g. particuliere kinderhuurgraven op de Islamitische begraafplaats, dat zijn huurgrafruimten op het gedeelte van de begraafplaats bestemd voor het begraven van Islamieten, waarin door de rechthebbende geen andere stoffelijke overschotten mogen worden begraven dan die van kinderen beneden de leeftijd van 4 jaar alsmede van levenloos geboren;
  - h. urnenmuur, waar in een nis een sierurn geplaatst kan worden;
  - i. siermentuin, een apart gedeelte op de begraafplaats, waar op een siertegel een sierurn geplaatst kan worden;
  - j. particuliere kinderurnengraven, dat zijn huurgrafruimten waarin asbussen kunnen bijgezet worden van kinderen jonger dan 12 jaar en van levenloos geboren. Er mogen maximaal twee asbussen worden bijgezet;
  - k. particuliere foetusgrafruimten zijn huurgrafruimten waarin foetussen kunnen worden bijgezet van een levenloos geboren vrucht jonger dan 24 weken;
  - l. in de algemene graven kan een door het college te bepalen aantal stoffelijke overschotten worden begraven;
2. De grafruimten, bedoeld in het eerste lid, onder a, b, c, d, e, f, g, h, i, j en k worden slechts voor directe teraardebestelling of asbusbijzetting uitgegeven. Het college van burgemeester en wethouders kan evenwel, indien daartoe naar hun oordeel aanleiding bestaat, in bijzondere gevallen toestaan, dat twee of meer aaneengelegene particuliere grafruimten aan één gegadigde worden uitgegeven.
  3. De grafruimten bedoeld in het eerste lid, onder a, b, c, d, e, f, g, j, k en l worden per akker zo veel mogelijk aaneensluitend in de rij volgens datum van begraven uitgegeven.
  4. De aanduiding van de grafruimten geschiedt voor particuliere familiegrafruimten, door vermelding van het veld, een letter en het grafnummer, en voor de overige particuliere grafruimten, door vermelding van het veld en het vak, waarin de grafruimte is gelegen, en van het grafnummer.
  5. Alle grafruimten zijn aan een (gras)pad gelegen.

### Artikel 6.2

1. De afmetingen van elke afzonderlijke grafruimte bedragen:
  - a. voor een particuliere familiegrafruimte: lengte 2.60 m en breedte 1.30 m;
  - b. voor een particuliere huurgrafruimte: lengte 2.20 m en breedte 1.10 m;
  - c. van elk afzonderlijke particuliere urnengrafruimte: lengte 1.00 m en breedte 1.00 m;
  - d. voor een particulier kinderhuurgraf, als bedoeld in artikel 6.1, eerste lid, onder e: lengte 1.30 m en breedte 0,90 m;
  - e. voor een particulier kinderhuurgraf op de Islamitische begraafplaats, als bedoeld in artikel 6.1, eerste lid, onder g: lengte 1.10 m. en breedte 1.10;
  - f. een ruimte op de siermentuin, als bedoeld in artikel 6.1, eerste lid onder i.: lengte 1.00 m en breedte 1.00 m

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

4

- g. voor een particuliere foetusgrafruimte als bedoeld in artikel 6.1, eerste lid onder k: lengte 0.60 m en breedte 0.45 m.
2. Het college van burgemeester en wethouders kan, indien daartoe naar hun oordeel aanleiding bestaat, voor een particuliere familiegrafruimte meer grond beschikbaar stellen dan in het eerste lid is bepaald.

### **Uitgifte van grafruimten**

#### Artikel 6.3

1. Het college van burgemeester en wethouders kan particuliere grafruimte met het uitsluitend recht tot begraven uitgeven.
2. De particuliere grafruimte wordt uitgegeven voor een termijn van 30 jaar. De particuliere grafruimten voor kindernisgraven, grafruimten op het urnenveld, op de siermentuin en in de urnenmuur worden uitgegeven voor een termijn van 20 en 30 jaar.
3. Het uitsluitend recht tot begraven in de algemene graven en kindernisgraven blijft berusten bij de gemeente.
4. Het uitsluitend recht tot begraven in een particuliere grafruimte vervalt als de begraafplaats wordt gesloten en als er niet meer verlengd wordt.  
De grafruimtes als bedoeld in artikel 6.1 met uitzondering van artikel 6.1 lid.c en l; worden in de Wet op de Lijkbezorging aangeduid als particuliere graven.  
De grafruimtes als bedoeld in artikel 6.1, lid c en l worden in de Wet op de Lijkbezorging aangeduid als algemene graven.  
De algemene grafruimten als bedoeld in artikel 6.1 lid l worden uitgegeven voor een termijn van 10 jaar.

#### Artikel 6.4

1. Indien is voldaan aan de voorschriften van de Wet op de Lijkbezorging moet het college van burgemeester en wethouders de in artikel 6.3, tweede lid, genoemde termijn verlengen met een termijn van telkens tien jaren.
2. Particuliere grafruimten, welke oorspronkelijk zijn uitgegeven voor de termijn van 20, 40, 60 en 80 jaar kunnen worden verlengd, telkens met tien jaren.
3. Bij een begrafenis in een particuliere grafruimte, waarvan het beschikbare aantal huurjaren minder dan 10 jaar is, dient er tenminste verlengd te worden met de benodigde restjaren, welke nodig zijn voor de wettelijk vereiste grafruistermijn van 10 jaar. De periode van verlenging wordt naar boven toe afgerond op hele jaren.

#### Artikel 6.5

De particuliere huurgrafruimten worden door de gemeente niet eerder geruimd dan na verloop van 2 jaar na het tijdstip, waarop het recht tot begraven beëindigd is.

#### Artikel 6.6

1. De grafruimten zijn als volgt te onderscheiden:
  - a. particuliere grafruimten die kunnen worden gebruikt voor het begraven van één stoffelijk overschot;
  - b. particuliere grafruimten die kunnen worden gebruikt voor het begraven van zo mogelijk drie stoffelijke overschotten boven elkaar, waarbij de plaats van de bovenste kist de eerste verdieping wordt genoemd, die voor de tweede kist de tweede verdieping en die voor de onderste kist de derde verdieping.
  - c. algemene grafruimten die kunnen worden gebruikt voor het begraven van zo mogelijk drie stoffelijke overschotten boven elkaar, waarbij de plaats van de bovenste kist de eerste verdieping wordt genoemd, die voor de tweede kist de tweede verdieping en die voor de onderste kist de derde verdieping.
  - d. particuliere foetusgrafruimten die kunnen worden gebruikt voor het begraven van maximaal 3 foetussen boven elkaar, waarbij de plaats van de bovenste kist de eerste verdieping wordt genoemd, die voor de tweede kist de tweede verdieping en die voor de onderste kist de derde verdieping.



## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

5

2. In de particuliere grafruimten die kunnen worden gebruikt voor het begraven van drie stoffelijke overschotten heeft de eerste bijzetting plaats in de derde verdieping. De eerste bijzetting kan in de tweede of eerste verdieping plaatsvinden, waardoor in de derde respectievelijk tweede en derde verdieping niet meer kan worden begraven.
3. De particuliere grafruimten op de Islamitische begraafplaats worden gebruikt voor het begraven van slechts één stoffelijk overschot en wel op de eerste verdieping.
4. De in artikel 6.1, eerste lid, onder e genoemde particuliere kinderhuurgraven kunnen worden gebruikt voor het begraven van één stoffelijk overschot op de eerste verdieping. Onder het begraven van een stoffelijk overschot wordt mede verstaan het plaatsen van een asbus in deze grafruimte, bevattende het stoffelijk overschot na crematie van een levenloos geboren of van een kind tot 12 jaar. In de particuliere kinderhuurgraven mag een asbus ook geplaatst worden in een urnenkelder of in een sierurn op het graf. In een particulier kinderhuurgraf mag een asbus ook geplaatst worden in een urnenkelder of in een sierurn op het graf.
5. De in artikel 6.1 eerste lid, onder k genoemde grafruimten kunnen worden gebruikt voor het begraven van een levenloos geboren vrucht jonger dan 24 weken.
6. De in het artikel 1.1 eerste lid, onder m genoemde particuliere natuurgrafruimte op het ecologische gedeelte wordt gebruikt voor het begraven van één stoffelijk overschot.

### Artikel 6.7

De uitgifte van de in artikel 6.1, eerste lid, onder b, c en e bedoelde grafruimten geschiedt in:

- a. een groep, waarvoor uitsluitend liggende grafzerken zijn toegelaten;
- b. een groep, waarvoor uitsluitend staande stenen, met gras als hoofdbestanddeel van de grafbedekking en een strookje van 50 cm voor kleinschalige beplanting, zijn toegelaten;
- c. een groep, waarvoor uitsluitend andere dan de onder a en b bedoelde grafbedekkingen zijn toegelaten.
- d. een groep van de in de artikel 6.1, eerste lid, onder k, genoemde graven, waar zowel staande steentjes als liggende steentjes geplaatst mogen worden.
- e. een groep van de in de artikel 6.1, eerste lid, onder l en m, genoemde graven, waar geen grafbedekking mag worden geplaatst

### **Afstand doen van grafruimten**

#### Artikel 6.8

Zonder aanspraak te kunnen maken op enige vergoeding kan de rechthebbende schriftelijk afstand doen ten behoeve van de gemeente van het recht op het particuliere graf. Van de ontvangst van zodanige verklaring doen burgemeester en wethouders schriftelijk mededeling aan de rechthebbende.

### **Stichten van grafkelders**

#### Artikel 6.9

1. Op verzoek van de rechthebbende kan het college van burgemeester en wethouders toestemming verlenen tot het stichten van een grafkelder in particuliere familiegrafruimten.
2. Asbussen worden bijgezet in een in de particuliere urnengrafruimte te plaatsen afgesloten urnenkelder, met de afmetingen 0.50 m x 0.50 m x 0.50 m.

### **Van de grafbedekkingen**

#### Artikel 6.10

1. De afmetingen van de in artikel 6.7 bedoelde grafbedekkingen van de in artikel 6.1, eerste lid, onder b en c bedoelde particuliere grafruimten, mogen bedragen:
  - a. van de grafzerken, bedoeld onder a: lengte 2 m; breedte 0.80 m; dikte tenminste 0.08 m. De grafzerken moeten worden aangelegd onder een helling van één op 20 en wel zodanig, dat de hoogte aan de voorzijde met inbegrip van de dikte van de zerk, 0.20 m boven het maaiveld bedraagt;
  - b. van de grafstenen, bedoeld onder b: breedte tot 0.80 m; hoogte 0.50 tot 1.20 m; dikte tenminste 0.08 m;

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

6

- c. van de grafbedekkingen, bedoeld onder c: lengte 2 m; breedte tot 0,80 m; hoogte van 0,90 m tot 1,20 m. De omrandingen mogen geen grotere hoogte hebben dan 0.20 m.
2. De afmetingen van de grafbedekking op de in artikel 6.9 bedoelde grafkelder moeten in overeenstemming zijn met de afmetingen van de grafkelder; de dikte is tenminste 0.08 m.
3. Op de particuliere grafruimten, als bedoeld in artikel 6.1, eerste lid, onder d, mogen uitsluitend liggende grafstenen worden geplaatst met de afmetingen 0.70 m lang, 0.54 m breed en 0.06 m dik.  
De liggende steen wordt onder een helling gelegd, zodanig dat het voorste gedeelte 0.03 m beneden het maaiveld ligt en het achterste gedeelte met de onderkant gelijk met het maaiveld komt te liggen. Op een apart gedeelte van het urnenveld mogen grafbedekkingen met afwijkende vormen en afmetingen geplaatst worden. De hoogte is maximaal 70 cm.
4. De in het vorige lid genoemde grafstenen mogen onderling van steensoort verschillen. Hardsteen is niet toegestaan.
5. De afmetingen van de in artikel 6.7 bedoelde grafbedekkingen van de in artikel 6.1, eerste lid, onder e bedoelde particuliere grafruimten, mogen bedragen:
  - a. van de grafzerken, bedoeld onder a: breedte tot 0.60 m en lengte 1.00 tot 1.20 m; dekplaat 0.04 tot 0.06 m dik. De grafzerken moeten worden aangebracht onder een helling van 1 op 20 en wel zodanig, dat de hoogte aan de voorzijde, met inbegrip van de dikte van de zerk, 0.10 m boven het maaiveld bedraagt;
  - b. van de grafstenen, bedoeld onder b: breedte tot 0.60 m, hoogte 0.50 tot 0.60 m en dikte 0.04 tot 0.06 m;
  - c. van de grafbedekkingen bedoeld onder c: breedte tot 0.60 m, lengte 1.00 tot 1.20 m; letterplaat als genoemd onder b; helling en hoogte als genoemd onder a; dikte dekplaat 0.03 tot 0.05 m.
6. De in het vorige lid, onder a, b en c genoemde grafbedekkingen mogen door elkaar worden geplaatst.
7. Op de particuliere grafruimten als bedoeld in artikel 6.1, onder j, mag naast een liggend, met de afmetingen 0.70 m lang, 0.54 m breed en 0.06 m dik, ook een staand gedeelte geplaatst worden met afmetingen breedte tot 0.80 m; hoogte 0.50 tot 1.20 m; dikte tenminste 0.08 m.
8. Van de grafbedekkingen als bedoeld in artikel 6.1 onder k: breedte 0.35 m, hoogte 0.25 m en dikte 0.04 m.
9. Het college van burgemeester en wethouders kan toestaan, dat ten opzichte van grafbedekkingen, aan te brengen op aaneengelegene particuliere grafruimten, die zijn uitgegeven aan dezelfde rechthebbende, alsmede, indien daartoe in een bijzonder geval naar hun oordeel aanleiding bestaat en ten opzichte van grafbedekkingen, als bedoeld in artikel 6.7, onder c, van de daarvoor in het eerste en vierde lid genoemde afmetingen wordt afgeweken.
10. Op de grafbedekkingen mogen sierurnen geplaatst worden.

### Artikel 6.11

1. Op de algemene kindergrafruimten mogen uitsluitend worden geplaatst één staande steen en onder enige helling twee liggende stenen, met dien verstande, dat de staande steen op het achterste gedeelte van de grafruimte wordt geplaatst.
2. De afmetingen van deze stenen moeten bedragen:
  - a. van een staande steen: hoogte 0.35 m, breedte 0.25 m, dikte 0.04 m;
  - b. van een liggende steen: lengte 0.25 m, breedte 0.35 m, dikte 0.04 m.
3. De plaatsing van deze steen moet geschieden van achteren af naar volgorde van begraven in de desbetreffende grafruimte.

### Artikel 6.12

1. Het is verboden zonder vergunning van het college van burgemeester en wethouders op een particuliere grafruimte één of meer grafzerken, grafstenen, gedenktekenen, kruisen of enig ander voorwerp dan wel beplanting aan te brengen of te hebben.
2. Onverminderd het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht verstrekt de rechthebbende bij zijn aanvraag als bedoeld in het eerste lid een tekening waarop het te gebruiken materiaal, alsmede de vorm, de kleur en de afmetingen van het voorwerp, duidelijk zijn aangegeven.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

7

3. De in het eerste lid bedoelde vergunning wordt ondermeer geweigerd indien naar het oordeel van het college van burgemeester en wethouders het uiterlijk aanzien van de aan te brengen grafbedekking op zichzelf of in verband met de omgeving uit een oogpunt van orde en schoonheid aanstoot zou geven.
4. Het college van burgemeester en wethouders kan aan een vergunning als bedoeld in het eerste lid voorschriften en beperkingen verbinden. De vergunninghouder is verplicht de aan de vergunning verbonden voorschriften en beperkingen na te leven.
5. Het college van burgemeester en wethouders beslist op een aanvraag binnen vier weken na ontvangst.

### Artikel 6.13

Het is verboden op de graven voorwerpen aan te brengen of te hebben die naar het oordeel van de opzichter ontsierend zijn voor de begraafplaats.

### Artikel 6.14

Op elke zerk, gedenksteen of kruis moet bij de plaatsing aan de linkervoorzijde de aanduiding van de desbetreffende grafruimte zijn aangebracht.

### Artikel 6.15

1. Het schoonhouden van de op de particuliere grafruimten geplaatste voorwerpen - het vastzetten van losse banden en kopstukken daaronder begrepen - en het onderhouden van de daarop aanwezige beplantingen geschieden uitsluitend vanwege de gemeente tegen betaling van het daarvoor ingevolge de heffingsverordening verschuldigde recht.
2. Bij niet-betaling van het in het eerste lid bedoelde recht wordt de op de desbetreffende particuliere grafruimte aanwezige grafbedekking vanwege de gemeente verwijderd, echter niet eerder dan na verloop van vier weken nadat de rechthebbende een schriftelijke waarschuwing ter zake is gezonden.  
De grafbedekking is alsdan volledig ter beschikking van de gemeente, die het recht heeft deze na verloop van minstens twee jaar te verkopen of te vernietigen.
3. Op schriftelijk verzoek van de rechthebbende kan het college van burgemeester en wethouders toestemming verlenen tot het wegnemen van de grafbedekking.

### Artikel 6.16

Het schoonhouden van de op een algemene kindergrafruimte geplaatste grafsteen, alsmede het onderhouden van de op die grafruimte aanwezige beplantingen, eindigt na het verstrijken van een termijn van 15 jaar na de datum waarop de laatste begraafing in de grafruimte heeft plaats gevonden. Indien geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om de onderhoudstermijn te verlengen, kan de grafbedekking na de genoemde termijn van 15 jaar door de gemeente worden verwijderd en heeft de gemeente het recht na verloop van minstens tien jaren de grafbedekking te verkopen of te vernietigen.

### **Van het uitvoeren van begravingen, steenhouderswerken e.d.**

#### Artikel 6.17

1. Het is verboden zonder vergunning van het college van burgemeester en wethouders begravingen uit te voeren of steenhouderswerken op de particuliere grafruimten aan te brengen.
2. Het college van burgemeester en wethouders beslist op een aanvraag binnen vier weken na ontvangst.
3. Aan een vergunning als bedoeld in het eerste lid kunnen voorschriften en beperkingen worden verbonden ter verzekering van de naleving van deze verordening en ter bevordering van de goede orde op de begraafplaats. De vergunninghouder is verplicht de voorschriften en beperkingen na te leven.
4. De vergunning als bedoeld in het eerste lid kan worden ingetrokken, indien de daaraan verbonden voorschriften en beperkingen niet worden nagekomen.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

8

### Artikel 6.18

Asbussen kunnen alleen worden bijgezet in een particuliere huur of particuliere familiegrafruimte of een particuliere urnengrafruimte op de gewone tijden van begraven van maandag t/m vrijdag van 9.00 uur tot 15.00 uur.

### **ZUIDERBEGRAAFPLAATS, NOORDERBEGRAAFPLAATS en ESSERVELD.**

### Artikel 7

Ten aanzien van de grafruimten, grafbedekkingen en het uitvoeren van begravingen, steenhouderswerken en dergelijke, zijn onderstaande bepalingen in de artikelen 7.1 tot en met 7.9 van toepassing op de begraafplaatsen: 'Zuiderbegraafplaats', 'Noorderbegraafplaats' en 'Esserveld'.

### Artikel 7.1

1. Op deze begraafplaatsen zijn de particuliere grafruimten volgens de daaraan door het college van burgemeester en wethouders gegeven onderscheiding ingedeeld in vier klassen.
2. De particuliere grafruimten op de 'Zuiderbegraafplaats' en op de 'Noorderbegraafplaats' zijn gelegen in rijen en worden aangeduid door vermelding van de klasse en de rij in die klasse en van het nummer.
3. De particuliere grafruimten op de begraafplaats 'Esserveld' zijn, met uitzondering van de grafruimten van de eerste klasse, die afzonderlijk zijn gelegen, gegroepeerd in grafvelden. De aldaar aanwezige particuliere grafruimten worden, indien zij in grafvelden zijn gegroepeerd, aangeduid door vermelding van de klasse, het grafveld, zo nodig van het vak, en van een nummer, te weten aan de rand of in het midden. De afzonderlijk gelegen grafruimten worden aangeduid door vermelding van de klasse en van een letter.
4. Particuliere urnengraven, dat zijn huurgrafruimten, waarin door de rechthebbende maximaal 4 asbussen mogen worden bijgezet.

### Artikel 7.2

De afmetingen van elke particuliere grafruimte bedragen:

- a. Op de 'Zuiderbegraafplaats' en de 'Noorderbegraafplaats':
  1. in de eerste klasse: lengte, tenminste 2.50 m en breedte tenminste 1.10 m;
  2. in de overige klassen: lengte tenminste 2.20 m en breedte tenminste 0.80 m.
- b. Op de begraafplaats 'Esserveld':
  1. in de eerste klasse: lengte 2.30 m en breedte 0.90 m;
  2. in de overige klassen: lengte 2.20 m en breedte 0.80 m.
- c. Van elk afzonderlijke particuliere urnengrafruimte: lengte 1.00 m en breedte 1.00 m  
Tussen de particuliere grafruimten worden stroken vrijgehouden met een breedte van tenminste 0.30 m.

### Artikel 7.3

1. De particuliere grafruimten kunnen worden gebruikt voor het begraven van twee stoffelijke overschotten boven elkaar.
2. De plaats voor de bovenste kist wordt eerste verdieping genoemd, die voor de tweede kist tweede verdieping.

### Artikel 7.4

De particuliere grafruimten worden onderscheiden in die welke zijn uitgegeven:

- a. met het uitsluitend recht tot begraven voor onbepaalde tijd;
- b. met het uitsluitend recht tot begraven voor de tijd van 30 jaar;

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

9

### Artikel 7.5

Op schriftelijk verzoek van de rechthebbende kan het college van burgemeester en wethouders toestemming verlenen tot het stichten van een grafkelder in een particulier graf, welke is uitgegeven voor onbepaalde tijd.

### Artikel 7.6

1. Het is verboden zonder vergunning van het college van burgemeester en wethouders op de begraafplaatsen één of meer zerken, gedenktekenen, kruisen of enig ander voorwerp dan wel beplanting aan te brengen of te hebben.
2. Onverminderd het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht verstrekt de rechthebbende bij zijn aanvraag twee tekeningen met de omschrijving van het aan te brengen gedenkteken, waaruit bij een te plaatsen monument het voor-, boven- en zijaanzicht, de te gebruiken materiaalsoort en de afmetingen moeten blijken.
3. Een aanvraag wordt ondermeer geweigerd indien naar het oordeel van het college van burgemeester en wethouders het uiterlijk aanzien van de aan te brengen grafbedekking op zichzelf of in verband met de omgeving uit een oogpunt van orde en schoonheid aanstoot zou geven.
5. Een monument, al dan niet op een grafkelder geplaatst, dient een lengte te hebben van 2,00 m, een breedte van maximaal 0,80 m en een hoogte van maximaal 1,20 m. De dikte van een letterplaat moet minimaal 0,06 m zijn.
5. Een monument, dat niet op een grafkelder wordt geplaatst, zal moeten worden gefundeerd op een onderplaat van gewapend beton ter dikte van 0,10 m, wapening kruisnet 0,08 m - 0,10 m. De afmetingen van deze betonplaat moeten gelijk zijn aan de buitenomtrek van het te plaatsen monument, terwijl de zijkanen van deze plaat strak en haaks moeten worden afgewerkt. Bij de plaatsing van een staande steen moeten onder de funderingsplaat (dikte 0,10 m) aan beide uiteinden twee stiepen worden aangebracht, zodanig dat deze schuin naar buiten gaan en rusten op niet geroerde grond. De letterplaat moet gedooft worden met roestvrije massieve metalen doken  $\varnothing$  1 cm en 2 x 4 cm lang.
6. Op de particuliere grafruimten, als bedoeld in artikel 7.1, lid 4 mogen uitsluitend liggende grafstenen worden geplaatst met de afmetingen 0,70 m lang, 0,54 m breed en 0,06 m dik. De liggende steen wordt onder een helling gelegd, zodanig dat het voorste gedeelte 0,03 m beneden het maaiveld ligt en het achterste gedeelte met de onderkant gelijk met het maaiveld komt te liggen. Op een apart gedeelte van het urnenveld mogen grafbedekkingen met afwijkende vormen en afmetingen geplaatst worden. De hoogte is maximaal 70 cm.
7. Het college van burgemeester en wethouders kan aan een vergunning als bedoeld in het eerste lid voorschriften en beperkingen verbinden. De vergunninghouder is verplicht de aan de vergunning verbonden voorschriften en beperkingen na te leven.
8. Op de nieuw uit te geven particuliere huurgrafruimten, gelegen op het centrale gedeelte van de begraafplaats, mogen alleen liggende zerken worden geplaatst. De afmetingen bedragen 2,00 m lang en 0,80 m breed, de dikte bedraagt tenminste 0,08 m. (zie artikel 6.10 onder a)

### Artikel 7.7

1. De rechthebbende op een particuliere grafruimte op de 'Zuiderbegraafplaats' of op de 'Noorderbegraafplaats' is verplicht zorg te dragen voor het naar het oordeel van het college van burgemeester en wethouders op bevredigende wijze schoonhouden en onderhouden van de op de grafruimte aanwezige grafbedekking.
2. Op schriftelijk verzoek van de rechthebbende kunnen de in het eerste lid genoemde werkzaamheden voor tenminste vijf jaren worden opgedragen aan de gemeente tegen betaling van het daarvoor ingevolge de heffingsverordening verschuldigde recht.
3. Het schoonhouden en het onderhouden van de bedekking die aanwezig is op particuliere graf- en particuliere urngrafruimtes op de begraafplaats 'Esserveld', geschiedt vanwege de gemeente tegen betaling van het daarvoor ingevolge de heffingsverordening verschuldigde recht.
4. Het college van burgemeester en wethouders kan de uitvoering van de in het derde lid bedoelde werkzaamheden, onder door hen te stellen voorwaarden, aan de rechthebbende van de betrokken particuliere grafruimte of het op zijn naam staande gedeelte van de

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

10

particuliere grafruimte overlaten.

5. Bij niet-betaling van het in het tweede en derde lid bedoelde recht wordt de op de desbetreffende particuliere grafruimte aanwezige grafbedekking vanwege de gemeente verwijderd, echter niet eerder dan na verloop van vier weken nadat de rechthebbende een schriftelijke waarschuwing ter zake is gezonden. De grafbedekking is alsdan volledig ter beschikking van de gemeente, die het recht heeft deze na verloop van minstens twee jaar te verkopen of te vernietigen.

### Artikel 7.8

1. Het college van burgemeester en wethouders kan particuliere huurgrafruimten met het recht tot begraven uitgeven.
2. Het in het eerste lid bedoelde recht kan slechts aan één rechthebbende worden verleend.
3. De particuliere grafruimten worden slechts voor directe teraardebestelling uitgegeven.
4. De particuliere grafruimten worden uitgegeven voor de tijd van 30 jaar.
5. Indien is voldaan aan de voorschriften van de Wet op de Lijkbezorging moet het college van burgemeester en wethouders de in het vierde lid genoemde termijn verlengen met een termijn van telkens tien jaren.
6. Het is verboden grafkelders te stichten.
7. Op verzoek van de rechthebbende kan het college van burgemeester en wethouders toestemming verlenen tot het stichten van een grafkelder. Grafkelders worden niet geplaatst in particuliere huurgrafruimten.
8. Het uitsluitend recht tot begraven in een particuliere grafruimte vervalt als een begraafplaats wordt gesloten.

### Artikel 7.9

Zonder aanspraak te kunnen maken op enige vergoeding kan de rechthebbende schriftelijk afstand doen ten behoeve van de gemeente van het recht op het particuliere graf. Van de ontvangst van zodanige verklaring doen burgemeester en wethouders schriftelijk mededeling aan de rechthebbende

## ***KLEIN SELWERDERHOF I en KLEIN SELWERDERHOF II.***

### Artikel 8

Ten aanzien van de grafruimten, grafkelders, grafbedekkingen en het uitvoeren van steenhouwerswerken en dergelijke, zijn onderstaande bepalingen in de artikelen 8.1 tot en met 8.4 van toepassing op de begraafplaatsen 'Klein Selwerderhof I' en 'Klein Selwerderhof II'.

### Artikel 8.1

De afmetingen van elke grafruimte bedragen: lengte 2.20 m en breedte 0.80 m.

### Artikel 8.2

Het stichten van grafkelders is verboden.

### Artikel 8.3

1. Het is verboden zonder vergunning van het college van burgemeester en wethouders het op de grafruimte aanwezige kunststof gedenkteken te vervangen.
2. De in het vorige lid bedoelde vergunning moet door of namens de rechthebbende schriftelijk worden aangevraagd.
3. Het college van burgemeester en wethouders beslist op een aanvraag als bedoeld in het eerste lid binnen vier weken.
4. Het is verboden enig ander voorwerp op een dergelijke grafruimte te plaatsen of te hebben.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

11

### Artikel 8.4

1. Het schoonhouden en het onderhouden van de op de grafruimten aanwezige grafbedekkingen geschieden uitsluitend vanwege de gemeente tegen betaling van het daarvoor ingevolge de heffingsverordening verschuldigde recht.
2. Het college van burgemeester en wethouders kan de uitvoering van deze werkzaamheden onder door hen te stellen voorwaarden aan de rechthebbende op de betrokken grafruimte of het op zijn naam staande gedeelte van de grafruimte overlaten.
3. Bij niet-betaling van het in het eerste lid bedoelde recht wordt de op de desbetreffende grafruimte aanwezige grafbedekking vanwege de gemeente verwijderd, echter niet eerder dan na verloop van één maand nadat de rechthebbende een schriftelijke waarschuwing ter zake is gezonden. De grafbedekking is alsdan volledig ter beschikking van de gemeente die het recht heeft deze na verloop van minstens twee jaar te verkopen of te vernietigen.

### **HOOGKERK, MIDDELBERT en NOORDDIJK.**

### Artikel 9

Ten aanzien van de indeling, aanduiding en afmetingen van de particuliere grafruimten, de uitgifte van particuliere grafruimten, het afstand doen van particuliere grafruimten, het stichten van grafkelders en het plaatsen en onderhouden van grafbedekkingen, zijn onderstaande bepalingen in de artikelen 9.1 tot en met 9.9 van toepassing op de begraafplaatsen te Hoogkerk, Middelbert en Noorddijk.

### **Indeling, aanduiding en afmetingen van grafruimten.**

#### Artikel 9.1

1. Op de begraafplaatsen zijn de particuliere grafruimten volgens de daaraan door het college van burgemeester en wethouders gegeven onderscheiding als volgt ingedeeld:
  - a. op de begraafplaatsen te Hoogkerk:
    1. particuliere grafruimten in twee groepen, te weten particuliere grafruimten met het uitsluitend recht tot begraven voor onbepaalde tijd en particuliere grafruimten met het uitsluitend recht tot begraven voor een termijn van 30 jaar;
    2. particuliere urnengraven, dat zijn huurgrafruimten voor het bijzetten van maximaal vier asbussen voor een termijn van 20 of 30 jaren
    3. particuliere kinderhuurgraven, dat zijn huurgrafruimten, waarin geen andere stoffelijke overschotten mogen worden begraven dan die van kinderen beneden de leeftijd van 12 jaar en van levenloos geboren.
  - b. op de begraafplaats te Middelbert particuliere grafruimten voor onbepaalde tijd;
  - c. op de begraafplaats te Noorddijk:
    1. particuliere grafruimten in twee groepen, te weten grafruimten met het uitsluitend recht tot begraven voor onbepaalde tijd en particuliere grafruimten met het uitsluitend recht tot begraven voor een termijn van 30 jaar;
    2. particuliere urnengraven, dat zijn huurgrafruimten voor het bijzetten van maximaal vier asbussen voor een termijn van 20 of 30 jaren
    3. particuliere kinderhuurgraven, dat zijn huurgrafruimten, waarin geen andere stoffelijke overschotten mogen worden begraven dan die van kinderen beneden de leeftijd van 12 jaar en van levenloos geboren.
2. De particuliere grafruimten zijn gelegen in rijen en worden als volgt aangeduid:
  - a. op de begraafplaatsen te Hoogkerk door vermelding van het perk, de rij en het nummer in de rij;
  - b. op de begraafplaats te Middelbert door vermelding van de rij en het nummer in de rij;
  - c. op de begraafplaats te Noorddijk door vermelding van de kavel, de rij en het nummer in de rij.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

12

### Artikel 9.2

De afmetingen van elke particuliere grafruimte bedragen:

1. a. voor de particuliere grafruimten genoemd in het vorige artikel, eerste lid, onder a.1: lengte 2.30 m en breedte 1.00 m;  
b. voor elke afzonderlijke particuliere urnengrafruimte, als genoemd in het vorige artikel, eerste lid, onder a.2: lengte 1.00 m en breedte 1.00 m;  
c. voor een particuliere kinderhuurgraf, als genoemd in het vorige artikel, eerste lid, onder a.3: lengte 1.30 m en breedte 0.90 m.
2. voor de begraafplaats te Middelbert: lengte 2.50 m en breedte 1.00 m;
3. a. voor de particuliere grafruimten genoemd in het vorige artikel, eerste lid, onder c.1: lengte 2.50 m en breedte 1.00 m;  
b. voor elk afzonderlijke particuliere urnengrafruimte, als genoemd in het vorige artikel, eerste lid, onder c.2: lengte 1.00 m en breedte 1.00 m;  
c. voor een particuliere kinderhuurgraf, als genoemd in het vorige artikel, eerste lid, onder c.3: lengte 1.30 m en breedte 0.90 m.

### III. UITGIFTE VAN GRAFRUIMTEN.

#### Artikel 9.3

1. Het college van burgemeester en wethouders kan particuliere grafruimte met het uitsluitend recht tot begraven uitgeven.
2. De particuliere grafruimten worden uitgegeven voor de tijd van 30 jaar. De particuliere grafruimten op het urnenveld worden uitgegeven voor een termijn van 20 of 30 jaar.
3. Het college van burgemeester en wethouders moet de in het tweede lid genoemde termijn verlengen met een termijn van telkens tien jaren.
4. Het in dit artikel bedoelde recht eindigt in alle gevallen op het tijdstip waarop de begraafplaats gesloten wordt verklaard.
5. Het uitsluitend recht tot begraven, als in dit artikel bedoeld, kan slechts aan één rechthebbende worden verleend.
6. De particuliere grafruimten op de begraafplaatsen te Hoogkerk, Middelbert en Noorddijk worden slechts voor directe teraardebestelling uitgegeven. De particuliere urnengrafruimten op de begraafplaatsen te Hoogkerk en Noorddijk worden slechts voor directe bijzetting uitgegeven. In bijzondere gevallen kan het college van burgemeester en wethouders hiervan afwijken.
7. De in artikel 9, eerste lid, genoemde particuliere grafruimten worden slechts voor directe begraving en zoveel mogelijk aaneensluitend in de rij volgens datum van begraven uitgegeven.

#### Artikel 9.4

1. De particuliere grafruimten, waaronder de particuliere kinderhuurgraven op de begraafplaatsen te Hoogkerk en Noorddijk, worden uitgegeven voor het begraven van één stoffelijk overschot. Voor de begraafplaatsen te Hoogkerk en Middelbert wordt onder het begraven van een stoffelijk overschot mede verstaan het plaatsen van een asbus in een particulier kinderhuurgraf, bevattende het stoffelijk overschot na crematie van een levenloos geborene of van een kind tot 12 jaar.
2. Aan dezelfde persoon worden niet meer dan twee particuliere grafruimten uitgegeven.
3. Het college van burgemeester en wethouders kan in bijzondere gevallen, te hunner beoordeling, van de in het tweede lid genoemde regel afwijken.



## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

13

### Afstand doen van grafruimten.

#### Artikel 9.5

1. Zonder aanspraak te kunnen maken op enige vergoeding kan de rechthebbende schriftelijk afstand doen ten behoeve van de gemeente van het recht op het particuliere graf.
2. Van de ontvangst van zodanige verklaring doet burgemeester en wethouders schriftelijk mededeling aan de rechthebbende.

### Stichten van grafkelders.

#### Artikel 9.6

1. Op verzoek van de rechthebbende kan het college van burgemeester en wethouders toestemming verlenen tot het stichten van een grafkelder, in particuliere graven welke zijn uitgegeven voor onbepaalde tijd.
2. Asbussen worden bijgezet in een afgesloten urnenkelder, met de afmetingen 0.50 m x 0.50 m x 0.50 m.

### Grafbedekkingen.

#### Artikel 9.7

1. Het is verboden zonder vergunning van het college van burgemeester en wethouders op de begraafplaatsen één of meer zerken, gedenktekenen, kruisen of enig ander voorwerp, dan wel beplanting aan te brengen of te hebben.
2. Onverminderd het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht verstrekt de rechthebbende bij zijn aanvraag twee tekeningen met de omschrijving van het aan te brengen gedenkteken te worden overgelegd, waaruit bij een te plaatsen monument het voor-, boven- en zijaanzicht, de te gebruiken materiaalsoort en de afmetingen moeten blijken.
3. Een monument, al dan niet op een grafkelder geplaatst, dient een lengte te hebben van 2.00 m. De breedte van een enkel monument zal ten hoogste 0.95 m en die van een dubbel monument ten hoogste 1.90 m bedragen. De maximumhoogte is 1.20 m.
4. Een monument, dat niet op een grafkelder wordt geplaatst moet worden gefundeerd op een onderplaat van gewapend beton ter dikte van 10 cm, wapening kruisnet diameter 8 - 15 mm. Deze plaat zal op vier hoeken moeten rusten op stiepen, reikende met de onderkant tot op de ongeroerde grond. De afmetingen van deze plaat moeten gelijk zijn aan de buitenomtrek van het te plaatsen monument, terwijl de zijkanen van deze plaat strak en haaks moeten worden afgewerkt. De letterplaat moet gedooft worden met roestvrije massieve metalen doken  $\varnothing$  1 cm en 2 x 4 cm lang.  
Bij de plaatsing van een staande steen kan worden volstaan met twee stiepen, terwijl bij de plaatsing van een dubbel monument zes stiepen moeten worden aangebracht.
5. Op particuliere urnengrafruimten op de begraafplaatsen te Hoogkerk en Noorddijk mogen uitsluitend liggende grafstenen worden geplaatst. De afmetingen van de grafstenen zijn 0.70 m lang, 0.54 m breed en 0.06 m dik. De liggende steen wordt onder een helling gelegd, zodanig, dat het voorste gedeelte 0.03 m beneden het maaiveld ligt en het achterste gedeelte met de onderkant gelijk met het maaiveld komt te liggen. De in dit lid genoemde grafstenen mogen onderling van steensoort verschillen. Hardsteen is niet toegestaan.
6. De afmetingen van grafbedekkingen van particuliere kinderhuurgraven op de begraafplaatsen te Hoogkerk en Noorddijk mogen bedragen:
  - a. van de grafzerken op de particuliere kinderhuurgraven, als bedoeld in artikel 9.2, eerste lid, onder c: breedte tot 0.60 m en lengte 1.00 tot 1.20 m; dekplaat 0.04 tot 0.06 m dik. De grafzerken moeten worden aangebracht onder een helling van één op 20 en wel zodanig, dat de hoogte aan de voorzijde, met inbegrip van de dikte van de zerk, 0.10 m boven het maaiveld bedraagt;
  - b. van de grafstenen op de particuliere kinderhuurgraven, als bedoeld in artikel 9.2, eerste lid, onder c: breedte tot 0.60 m, hoogte 0.50 tot 0.60 m en dikte 0.04 tot 0.06 m;
  - c. van de grafbedekkingen op de particuliere kinderhuurgraven, als bedoeld in artikel 9.2,

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

14

eerste lid, onder c: breedte tot 0.60 m, lengte 1.00 tot 1.20 m; letterplaat als genoemd onder b; helling en hoogte als genoemd onder a; dikte dekplaat 0.03 tot 0.05 m.

7. De in het vorige lid, onder a, b en c genoemde grafbedekkingen mogen door elkaar worden geplaatst.

### Artikel 9.8

De rechthebbende op een particuliere grafruimte is verplicht voor het onderhouden en het schoonhouden van de zich op die grafruimte bevindende voorwerpen en/of beplantingen zorg te dragen.

### Artikel 9.9

1. Het schoonhouden van de op een particuliere grafruimte, niet zijnde een particuliere urnengrafruimte, geplaatste voorwerpen - het vastzetten van losse banden en kopstukken daaronder begrepen - en het onderhouden van de daarop eventueel aanwezige beplantingen, kunnen op schriftelijk verzoek van de rechthebbende en tegen betaling van het daarvoor ingevolge de heffingsverordening verschuldigde recht, aan de gemeente worden opgedragen.
2. Het schoonhouden en het onderhouden van de grafbedekking die aanwezig is op een particuliere grafruimte geschiedt vanwege de gemeente tegen betaling van het daarvoor ingevolge de heffingsverordening verschuldigde recht.
3. Op schriftelijk verzoek van de rechthebbende kunnen de in het eerste lid genoemde werkzaamheden voor tenminste vijf jaren worden opgedragen aan de gemeente tegen betaling van het daarvoor ingevolge de heffingsverordening verschuldigde recht.
3. Het schoonhouden van de grafsteen en het maaien van het gras rondom de grafsteen op een particuliere urnengrafruimte geschiedt uitsluitend van gemeentewege.

## IV OVERIGE BEPALINGEN

### **In- en overschrijving van grafruimten.**

#### Artikel 10

1. Het verkrijgen van het uitsluitend recht tot het doen begraven in een particuliere grafruimte, hetzij voor bepaalde tijd, hetzij voor onbepaalde tijd, wordt in de daartoe bestemde gemeentelijke registers ingeschreven.
2. Na het overlijden van de rechthebbende kunnen de rechten van het particuliere graf worden overgeschreven op naam van een ander natuurlijk persoon of rechtspersoon, mits het verzoek hiertoe schriftelijk wordt gedaan binnen zes maanden na het overlijden van de rechthebbende. Indien de overleden rechthebbende in het graf dient te worden begraven, of indien de asbus met zijn resten in het graf dient te worden bijgezet, dient het verzoek tot overschrijving daaraan voorafgaand te worden gedaan.
3. Indien na het overlijden van de rechthebbende geen schriftelijk verzoek tot overschrijving aan burgemeester en wethouders wordt gedaan binnen de in het tweede lid van dit artikel gestelde termijn, zijn burgemeester en wethouders bevoegd het recht op het particuliere graf te doen vervallen.
4. Na het verstrijken van de in het tweede lid genoemde termijn van zes maanden kunnen burgemeester en wethouders het eigen particuliere graf alsnog op naam stellen van een nieuwe rechthebbende, tenzij dit recht betrekking heeft op een particulier graf dat inmiddels is geruimd.

### **Sluiting van graven.**

#### Artikel 10A

1. Op schriftelijk verzoek van rechthebbende kunnen burgemeester en wethouders een particulier graf gesloten verklaren. Gedurende de tijd dat een particulier graf gesloten is, mag daarop geen andere grafbedekking worden geplaatst en mag daarin geen andere begraving plaatshebben, of asbus worden bijgezet, dan wel as worden verstrooid dan die van de

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

15

- stoffelijke overschotten van de personen die de rechthebbende in zijn verzoek met name heeft genoemd. Particuliere graven kunnen voor maximaal 30 jaren gesloten worden
2. Burgemeester en wethouders bepalen in overleg met de rechthebbende de periode waarvoor de in het eerste lid bedoelde sluiting zal geschieden. Zij stellen de bijzondere voorwaarden vast, waaraan moet worden voldaan alvorens het graf gesloten wordt verklaard.

### **Het begraven.**

#### Artikel 11

Het is verboden:

- a. zonder de medewerking van de opzichter een particuliere grafruimte te openen en te sluiten;
- b. zonder het onmiddellijke toezicht van de opzichter een grafkelder, een kist of een urn in de particuliere grafruimte te plaatsen.

#### Artikel 12

1. Degene, die wil laten begraven, doet daarvan zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk op de tweede dag vóór die waarop de begraafplaats zal hebben, aangifte bij de daartoe door of namens het college van burgemeester en wethouders aangewezen ambtenaar.
2. Behoudens ingeval van begraafplaats van de rechthebbende zelf, dient bij aangifte een schriftelijke verklaring te worden overgelegd van de rechthebbende op de particuliere grafruimte, waarin de begraafplaats wordt verlangd, krachtens welke toestemming wordt verleend voor begraafplaats in die grafruimte.
3. Door de daartoe bevoegde ambtenaar wordt na de aangifte een permissiebiljet afgegeven aan de opzichter.

#### Artikel 13

De tijd en de plaats van de begraafplaats worden bepaald door de opzichter.

#### Artikel 14

1. Geen begraafplaats geschiedt zonder overlegging aan de beheerder van het 'Verlof tot begraven' van de ambtenaar van de burgerlijke stand.
2. Begraafplaats geschiedt niet eerder dan 36 uren na het overlijden en uiterlijk op de zesde werkdag na het overlijden.

#### Artikel 15

1. De draagbaren en gereedschappen, nodig voor het neerlaten van de kisten, worden van gemeentewege ter beschikking gesteld.
2. De bediening van het begraaftoestel geschiedt door de opzichter.

### **Tijden van begraven.**

#### Artikel 16

1. De begraafplaatsen zijn voor het begraven opengesteld:
  - a. op maandag tot en met vrijdag van 09.00 uur tot 15.00 uur;
  - b. op zaterdag van 09.00 uur tot 12.00 uur.
2. Door of namens het college van burgemeester en wethouders kan, in bijzondere omstandigheden of indien ter plaatse gebruikelijk, worden toegestaan, dat ook buiten de in het eerste lid genoemde gewone uren van begraven wordt begraven.

### **Grafbedekkingen (algemeen).**

#### Artikel 17

Onverminderd hetgeen in de hiervoor genoemde artikelen is bepaald, gelden ten aanzien van de grafbedekkingen de volgende algemene bepalingen.

#### Artikel 17.1

Het is verboden de grafbedekking, waardoor naar het oordeel van het college van burgemeester en wethouders hinder of nadeel aan de in de omgeving gelegen particuliere grafruimten of aan de

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

16

begraafplaats als zodanig wordt toegebracht, op een particuliere grafruimte te hebben, wanneer het college van burgemeester en wethouders aan de rechthebbende schriftelijk te kennen heeft gegeven dat die grafbedekking verwijderd moet worden.

### Artikel 17.2

De rechthebbende op een particuliere grafruimte is verplicht te gedogen, dat de op de particuliere grafruimte aanwezige bedekking vanwege de gemeente en op haar kosten geheel of gedeeltelijk wordt weggenomen of verplaatst, voor zolang dit ter begraving van stoffelijke overschotten in de nabijheid of om andere redenen nodig is.

### Artikel 17.3

Verwelkte bloemen, vergane kransen en naar het oordeel van de opzichter ontsierende elementen kunnen zonder voorafgaande waarschuwing vanwege de gemeente worden verwijderd zonder dat aanspraak kan worden gemaakt op schadevergoeding en zijn alsdan volledig ter beschikking van de gemeente.

### Artikel 17.4

De gemeente is niet aansprakelijk voor de zich op de particuliere grafruimten bevindende voorwerpen of beplantingen of voor schade daaraan ontstaan door storm, molest of derden.

### Artikel 17.5

1. Op aanvraag van de rechthebbende en tegen betaling van het hiervoor ingevolge de heffingsverordening verschuldigde recht, kan het college van burgemeester en wethouders toestemming verlenen tot herplaatsing van een op grond van de artikelen 6.15, 7.7 en 8.5 verwijderde grafbedekking.
2. Een aanvraag als bedoeld in het eerste lid dient te geschieden binnen twee jaar na dagtekening van de in dat lid bedoelde artikelen genoemde waarschuwing van het college van burgemeester en wethouders.

### **Schudden van particuliere grafruimten en op- en herbegraven.**

#### Artikel 18

1. In bijzondere gevallen kan het schudden van particuliere grafruimten en het op- en herbegraven geschieden op aanvraag van de rechthebbende tegen betaling van het overeenkomstige artikel 22 van de heffingsverordening te berekenen recht.
2. Het schudden van particuliere grafruimten en het op- en herbegraven vinden plaats met inachtneming van de wettelijke bepalingen.

### **Incidentele asverstrooiing.**

#### Artikel 18A

1. Het is verboden zonder toestemming van het college van burgemeester en wethouders een asbus op de gemeentelijke begraafplaats te verstrooien.
2. Op schriftelijk verzoek van de nabestaande, die een asbus in beheer heeft, kan het college van burgemeester en wethouders toestemming verlenen voor incidentele asverstrooiing.
3. Incidentele asverstrooiing kan worden toegestaan op de volgende begraafplaatsen:
  - a. Noorddijk, op beide gazons of heestervakken aan weerszijden van het toegangspad.
  - b. Hoogkerk, op het grasperk bij de ingang en de grasstrook tussen de haag en de gracht.
  - c. Esserveld, op grasstrook rondom het rododendronvak en in de heestervakken langs de buitenrand.
  - d. Selwerderhof, op het gazon langs het hoofdpad; het gazon tussen veld V en de vijver en het gazon rond het rododendronvak met het oorlogsmonument en in de brede heestervakken langs de buitenrand.
  - e. Klein Selwerderhof I, op het gazon van het middenvak.
  - f. Zuiderbegraafplaats, in het heestervak langs de Fongerslaan.
4. Incidentele asverstrooiing mag in een eigen graf op de 3<sup>e</sup>, 2<sup>e</sup> of 1<sup>e</sup> verdieping op alle begraafplaatsen, behalve Leegkerk, Klein Selwerderhof I en II en Oud Hoogkerk.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

17

5. Geen asverstrooiing mag plaatsvinden als er sprake is van de volgende omstandigheden:
  - a. als de grond bevroren is;
  - b. bij harde wind;
  - c. op sneeuw.
6. As uit een asbus dient verstrooid te worden onder toezicht van een medewerker van de begraafplaats en moet worden uitgevoerd met behulp van een asverstrooiingsapparaat.

### **Ruimen van graven en urnengraven.**

#### Artikel 18B

1. Het voornemen van het college om een graf te ruimen wordt ten minste een jaar voorafgaande aan het tijdstip waarop het graf geruimd zal worden per brief aan de rechthebbende of, wanneer het een algemeen graf betreft, aan de belanghebbende bekend gemaakt. Wanneer het adres van de rechthebbende of belanghebbende niet bekend is maakt het college het voornemen tot ruiming van het graf gedurende ten minste een jaar voorafgaande aan het tijdstip van ruiming door middel van een bij het graf te plaatsen bordje en bij de ingang van de begraafplaats op het mededelingsbord bekend.
2. De beheerder draagt er zorg voor dat bij de ruiming te allen tijde respectvol wordt omgegaan met in het graf nog aanwezige menselijke resten en dat bezoekers van de begraafplaats niet met menselijke resten worden geconfronteerd.
3. De bij de ruiming van het graf nog aanwezige menselijke resten worden herbegraven in het daartoe bestemde keldergraf en de as van de in het graf geplaatste asbus(sen) wordt(en) verstrooid op één van de daartoe bestemde gedeelten van de begraafplaats(en).
4. Nabestaanden van een overledene die begraven is in een algemeen graf kunnen gedurende de in het eerste lid bedoelde termijn bij de beheerder een aanvraag indienen om bij ruiming de menselijke resten, indien mogelijk, bijeen te doen brengen voor crematie of voor herbegraven elders. Nabestaanden van een overledene waarvan een asbus al dan niet met een urn is bijgezet in een algemeen graf kunnen bij de beheerder een aanvraag indienen om deze ter beschikking te houden voor herbegraven of verstrooiing elders.
5. De rechthebbende op een particulier graf kan bij de beheerder een aanvraag indienen om de menselijke resten te doen verzamelen om deze opnieuw in dezelfde grafruimte te doen plaatsen dan wel om deze te cremen of elders opnieuw te doen begraven. De rechthebbende op een particulier urnengraf kan bij de beheerder een aanvraag indienen de asbus ter beschikking te houden om elders bij te zetten of om de as te doen verstrooien.

### **Ordemaatregelen.**

#### Artikel 19

1. De begraafplaatsen zijn voor bezoekers geopend:
  - a. van 1 november tot en met 31 maart op alle dagen van 09.00 tot 16.00 uur;
  - b. van 1 april tot en met 31 oktober op alle dagen van 09.00 tot 18.00 uur.
2. Het verblijf op de begraafplaatsen is verboden voor:
  - a. personen, die zich op een zodanige wijze gedragen dat de rust en orde op de begraafplaatsen worden verstoord;
  - b. kinderen beneden de leeftijd van 16 jaar zonder geleide van een persoon van 18 jaar of ouder.
3. Het college van burgemeester en wethouders kan voor één of meer begraafplaatsen afwijkende openstellingen bepalen.

#### Artikel 20

1. Buiten de in het eerste lid van artikel 19 genoemde openstellingen is het verboden zich op de begraafplaatsen te gaan of te bevinden.
2. Belanghebbenden bij het delven van particuliere graven, evenals zij die daartoe gemachtigd

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

18

zijn, worden desgewenst te allen tijde op de desbetreffende begraafplaats toegelaten.

### Artikel 21

Bezoekers, bedienaren van begrafenissen en personen, die werkzaamheden op de begraafplaats hebben te verrichten, zijn verplicht zich in het belang van de rust, orde en netheid te houden aan de door het college van burgemeester en wethouders vastgestelde voorschriften of door de opzichter te geven aanwijzingen.

### Artikel 22

1. Van plechtigheden, zoals dodenherdenkingen, overdrachten of onthullingen moet tenminste 48 uur tevoren schriftelijk kennis worden gegeven aan de beheerder.
2. In deze kennisgeving dient in ieder geval vermeld te worden de datum, het uur en de wijze waarop de plechtigheid zal geschieden.

### Artikel 23

1. Onverminderd het bepaalde in andere verordeningen is het niet toegestaan op de begraafplaatsen:
  - a. te colportereren of goederen ten verkoop aan te bieden;
  - b. op enigerlei wijze reclame te maken voor handel of bedrijf;
  - c. op de graven te lopen of de begraafplaats te verontreinigen;
  - d. één of meer honden mee te nemen;
  - e. gereedschappen, kleding, kleden of andere niet tot de graven behorende voorwerpen neer te leggen of te laten liggen op de graven, de graftekenen of de beplantingen;
  - f. zich te gedragen in strijd met de eerbied aan de doden verschuldigd.
2. De beheerder is bevoegd degene die handelt in strijd met het bepaalde in het eerste lid de toegang tot de begraafplaats te ontzeggen.

### **Strafbepalingen.**

#### Artikel 24

Overtreding van enige in deze verordening voorkomende bepaling kan worden gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of een geldboete van de tweede categorie.

### **Overgangsbepalingen.**

#### Artikel 25

Rechten op particuliere graven en vergunningen, onder vroegere verordeningen verkregen, blijven van kracht, doch daarvan mag slechts gebruik worden gemaakt met inachtneming van de bij deze verordening gestelde regelen, voor zover die op deze rechten en vergunningen van toepassing kunnen worden gebracht.

#### Artikel 26

1. In gevallen, waarin ten aanzien van verkregen rechten en vergunningen, of bij twijfel over de toepassing van de bepalingen, deze verordening niet voorziet, beslist het college van burgemeester en wethouders.
2. Ingeval van artikel 6.13 beslist het college van burgemeester en wethouders na het horen van één of meer ter zake deskundigen.

### **Slotbepalingen.**

#### Artikel 27

1. Deze verordening kan worden aangehaald onder de naam 'Verordening op de gemeentelijke begraafplaatsen van Groningen 2012'.
2. Zij treedt in werking met ingang van de dag na die van bekendmaking.
3. Op de in het tweede lid bedoelde datum vervalt de Verordening op de algemene begraafplaatsen van Groningen 2001, vastgesteld bij raadsbesluit van 22 november 2000, nr. 5b.

## Raadsvoorstel - Vaststelling verordeningen op de gemeentelijke begraafplaatsen ...

19

Vastgesteld bij raadsbesluit van 21 december 2011, nr. ...

Datum bekendmaking: 29 december 2011.

Datum inwerkingtreding: 30 december 2011.

Gemeenteblad 2011-00.

Gedaan te Groningen in de openbare raadsvergadering van

De griffier,

De voorzitter,

drs. A.G.M. (Toon) Dashorst.

dr. J.P. (Peter) Rehwinkel.

## Raadsvoorstel - Kredietaanvraag sanering riolering 2012

Bestuursdienst



### RAADSVOORSTEL:

2011-2012

Ons kenmerk: RO 11.2798500

Registratienummer : GR 11.

Ingekomen op :

Onderwerp: Kredietaanvraag sanering riolering 2012

Groningen, **24 NOV 2011**

Aan de raad,

In het geïntegreerd Groninger Water- en Rioleringsplan (GWRP) 2009-2013, vastgesteld door uw raad op 17 december 2008, is een financiële meerjarenplanning riolering opgenomen met voor elk jaar een indicatief jaarprogramma, dat voor de aanvang van het betreffende jaar zijn definitieve vorm krijgt.

Dit programma is integraal afgestemd binnen het programma Stadsbeheer, hetgeen betekent dat deze werkzaamheden met alle betrokken partijen die in de openbare ruimte werkzaamheden verrichten, zoals Ruimtelijke Plannen, Verkeer & Vervoer, Ingenieursbureau, Waterschappen, Nutsbedrijven en Woningcorporaties, is afgestemd.

Nu het noodzakelijke saneringsprogramma voor de rioleringen 2012 nader uitgewerkt is, vragen wij aan uw raad een bruto krediet voor de sanering van de riolering. Voor het programma sanering riolering 2012 is een bedrag benodigd van afgerond € 12.640.000,- (inclusief € 1.577.000,- geraamde afdracht BTW Compensatie-Fonds (BCF-egalisereserve)). De lasten worden conform de voorgaande jaren gedekt uit de opbrengst van het rioolrecht.

In de bijlage is een overzicht opgenomen van het definitieve programma sanering riolering 2012. Ten opzichte van het indicatieve programma zijn onder andere de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- in 2012 zullen de eerder uitgestelde rioleringswerken in de Oosterpark in combinatie met de wijkvernieuwing worden opgestart;
- in het programma 2012 is er rekening gehouden met werkzaamheden ten behoeve van de afvalwatersanering van woonschepen in de Noorderhaven en de Hoornsedijk.

Bij de vaststelling van het GWRP 2009-2013 is afgesproken dat de financiële parameters jaarlijks worden geëvalueerd ten behoeve van de tariefstelling van de Rioolheffing. De uitkomsten hiervan zijn meegenomen bij de vaststelling van de belastingtarieven 2012.



## Raadsvoorstel - Kredietaanvraag sanering riolering 2012

2

*Begrotingswijziging.*

### Begrotingswijziging voor investeringskrediet Sanering Riolering 2012

Betrokken dienst(en) RO/EZ  
Soort wijziging uittrekken investeringskrediet  
Tijdsplanning krediet 2012-2013

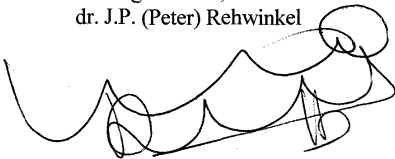
Financiële begrotingswijziging	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
9.1 Kwaliteit Leefomgeving	12.640	0	-12.640
			0
<b>Totalen begrotingswijziging</b>	<b>12.640</b>	<b>0</b>	<b>-12.640</b>

Gelet op het vorenstaande stel ik u voor te besluiten:

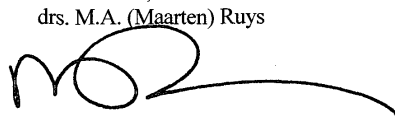
- I. een bruto krediet beschikbaar te stellen van € 12.640.000,-- (inclusief € 1.577.000,-- geraamde afdracht BCF-egalisereserve) voor sanering riolering programma 2012;
- II. de gemeentebegroting 2012 dienovereenkomstig te wijzigen.

Met vriendelijke groet,  
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,  
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel



de secretaris,  
drs. M.A. (Maarten) Ruys



## Raadsvoorstel - Kredietaanvraag sanering riolering 2012

### Bijlage 'Kredietaanvraag sanering riolering 2012'

<b>Sanering riolering 2012</b>	<b>Kosten</b>
<b>Buurt 10 Schildersbuurt Fase 3 (sanering)</b>	
Hoendiepskade	
Willem Barentzstraat	
Lissabonstraat	
Westerhaven (relining)	
Westerhavenstraat	
Sledemenerstraat	
Verlengde Visserstraat (relining)	
Melkweg	
<b>Totaal Buurt 10 Schildersbuurt Fase 3</b>	<b>€ 1.296.000</b>
<b>Buurt 41 Oosterpark Fase 1 (sanering en afkoppelen)</b>	
Irislaan	
Goudenregenstraat	
Goudenregenplein	
Annemoonstraat	
Lindenlaan	
Kamperfoeliestraat	
Seringenhof	
Tulpstraat	
Laurierstraat	
Korenbloemstraat	
Goudsbloemstraat	
Heesterlaan	
<b>Totaal Buurt 41 Oosterpark Fase 1</b>	<b>€ 1.971.000</b>
<b>Buurt 61 Rivierenbuurt Fase 2 (sanering en afkoppelen)</b>	
Lauwersstraat	
Amstelstraat	
Scheldestraat	
Maaslaan	
Lekstraat	
Rabenhautbstraat	
Geulstraat	
Driehovenstraat	
Merwedestraat	
Vechtstraat (relining)	
<b>Totaal Buurt 61 Rivierenbuurt Fase 2</b>	<b>€ 2.997.000</b>
<b>Moerriool (relinen)</b>	
Maaslaan	
Rivierenhof	
<b>Totaal Moerriool</b>	<b>€ 209.000</b>
<b>Diversen</b>	
Watertaken (verbreed rioolrecht)	750.000
Voorbereidingsbudget IGG	90.000
Waterslag II	2.500.000
Bruilwering (saneren lozingen)	500.000
Woonschepen Noorderhaven / Hoornsedijk	750.000
<b>Totaal Diversen</b>	<b>€ 4.590.000</b>
<b>Totaal Generaal</b>	<b>€ 11.063.000</b>

Totaalbedrag exclusief BCF afdracht ad € 1.577.000

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

.  
. .  
Bestuursdienst



### RAADSVOORSTEL:

2011-2012

Ons kenmerk: RO 11.2793761

Registratienummer : GR 11.

Ingekomen op :

Onderwerp: Nacalculaties projecten beheer en onderhoud.2011

Groningen, - 1 DEC 2011

Aan de raad,

Hierbij bieden wij u de nacalculaties voor de volgende projecten aan:

- Versneld dimmen openbare verlichting
- Eerste fase afstandsbediening bruggen
- Huisvesting wijkposten

In dit raadsvoorstel worden de nacalculaties kort toegelicht. De nacalculaties zelf zijn als afzonderlijk document toegevoegd.

#### 1. Doelstelling nacalculatie.

Voor het opstellen van een nacalculatie zijn richtlijnen vastgesteld. Een van deze richtlijnen is dat voor investeringsprojecten met een investeringsbedrag groter dan € 450.000,- een nacalculatie dient te worden opgesteld. De doelstelling van een nacalculatie kan als volgt worden omschreven:

- Verantwoording van de uitvoerende instanties naar de raad, om aan te geven in hoeverre het project is verlopen overeenkomstig de bij de kredietaanvraag gegeven omschrijving.
- Leereffect voor de uitvoerende instanties om na te gaan of bij de raming rekening is gehouden met alle eventualiteiten die kunnen optreden c.q. zijn opgetreden.

#### 2. Versneld dimmen openbare verlichting.

*Omschrijving project en voorbereiding.*

In 2006 heeft uw raad ingestemd met het beleidsplan openbare verlichting *Van stadslicht tot dimlicht*. Een onderwerp in dit plan is het beperken van het elektriciteitsverbruik voor de openbare verlichting met als één van de maatregelen het dimmen. Ter voorbereiding zijn in 2007 een aantal proeven uitgevoerd, waarbij de meeste technische problemen zijn opgelost middels een exclusieve Groningse dimunit. Daarbij werd duidelijk dat op fietspaden, in recreatiegebieden en in de binnenstad met het oog op veiligheid dimmen niet aan te raden is en dat op bedrijventerreinen de specifieke openbare verlichtingslampen ongeschikt zijn. In woonwijken en langs ontsluitingswegen zou gemiddeld 50% kunnen worden gedimd. Per saldo zouden 15.000 van de 29.000 lichtpunten geschikt

SE.4.C

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

2

zijn met als besparing 1 mln. kWh (jaarlijks gebruik van zo'n 300 huishoudens), 10 a 20% langer lampgebruik en minder onderhoudskosten. Daardoor zou de extra jaarlijkse last van de investering ad € 217.740,- kunnen worden gedekt. Een definitieve proef met de ontwikkelde dimunit in de Marsstraat verliep zo succesvol (geen enkele melding) dat de raad in november 2007 een motie van de SP heeft aangenomen om het voorgestane project te versnellen van 5 jaar naar 2 jaar.

### *Uitvoering.*

De raad heeft op 14 oktober 2008 een krediet beschikbaar gesteld van € 2.300.000,- voor de uitvoering van het project. Om een snelle en correcte uitvoering te waarborgen is gedurende het gehele traject een projectcoördinator vrijgemaakt. Aanvang 2009 bent u door ons geïnformeerd over de voortgang van dit project. Op dat moment was ruim 15% van de 15.000 dimmers geïnstalleerd (wijken Paddepoel, Laan Corpus den Hoorn Noord, Florabuurt, Korreweg, Oost Indische buurt, West Indische buurt en in Lewenborg liep de uitvoering). Er was op dat moment geen enkele klacht/bezwaar binnengekomen en het streven was om eind 2010 tot afronding te komen. De installatie van de dimmers is begin 2011 afgerond. Als gevolg van problemen met de levering van materialen heeft het totale project enkele maanden langer geduurd. Veel elektronische componenten waren gewoonweg niet meer verkrijgbaar.

### *Resultaten.*

De nacalculatie in de bijlage geeft inzicht in het detailverloop en het terugverdienen van het project vanaf 2011. De energiebesparing was geprognoseerd op ca. 1.000.000 kWh. In de praktijk bleek de besparing zelfs 1.050.000 kWh te zijn. Dit komt overeen met het elektriciteitsverbruik van 315 huishoudens. Tot op heden zijn geen klachten gemeld als gevolg van het dimmen van de verlichting. De kosten van het totale project bedragen € 2.525.000,-. Daarmee is het totale project € 225.000,- duurder uitgevallen. Enerzijds moesten een aantal verlichtingsarmaturen worden vervangen die niet geschikt waren voor dimmen. Anderzijds zijn de materiaal- en loonkosten duurder uitgevallen. Daar staan hogere inkomsten tegenover (€ 58.000,-). Per saldo bedraagt het negatieve resultaat € 167.000,-. In het kader van rechtmatigheid wordt voorgesteld een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 225.000,-. Het krediet kan worden gedekt uit de genoemde hogere inkomsten en de besparing op de energielasten.

### *Communicatie.*

Daar waar bezwaren of bedenkingen bij bewoners bestonden met betrekking tot het dimmen is eerst een kleine proef gedaan in de Marsstraat. Na de proef hebben de bewoners ons laten weten of de bezwaren of bedenkingen nog steeds bestonden. Dat bleek bij alle proeven niet het geval te zijn. De ondernemers binnen de GCC waren na een rondloop door de binnenstad met wethouder Visscher ook overtuigd. Door de vele positieve persberichten over het dimmen en de daarop volgende proeven in samenwerking met de bewoners en ondernemers, is het dimmen van de verlichting goed verlopen. Gesteld mag worden dat goede en tijdige informatie en communicatie cruciaal is geweest voor het slagen van de implementatie van de dimmers.

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

3

### 3. Eerste fase afstandsbediening bruggen.

#### *Omschrijving project.*

Het project omvat het invoeren en optimaliseren van afstandsbediening van bruggen in de gemeente Groningen in samenwerking met de provincie Groningen en Rijkswaterstaat Noord-Nederland. Het gaat om het op afstand bedienen van zes bruggen over het Winschoterdiep (Lage Euvelgunnerbrug, Hoge Euvelgunnerbrug, Nieuwe Lage Euvelgunnerbrug, Gideonbrug, Duinkerkenbrug, Waterhuizerbrug) en drie bruggen over het Reitdiep (Zernikebrug, Plataanbrug, Pleiadenbrug), vanuit het havenkantoor aan de Oosterkade. Doelstelling was om het havenkantoor in te richten als centrale bedieningspost. De afspraken met de provincie zijn vastgelegd in de overeenkomst Overbruggen 1.

#### *Uitvoering.*

De raad heeft op 19 juli 2006 een bruto krediet beschikbaar gesteld van € 628.150,- voor het aanpassen van het havenkantoor en het aanpassen van de bruggen. Op 22 maart 2011 heeft de raad een aanvullend krediet beschikbaar gesteld van € 13.000,-. Het totale krediet voor de 1<sup>e</sup> fase afstandsbediening bruggen komt daarmee op € 641.150,-. De 1<sup>e</sup> fase afstandsbediening bruggen is afgerond. Het havenkantoor is aangepast en 8 van de 9 genoemde bruggen uit fase 1 worden op afstand bediend door de gemeente of de provincie (tot 1 april 2011) vanuit het havenkantoor. Alleen de Gideonbrug wordt nog niet op afstand bediend. Deze brug is in 2010 overgedragen van het Rijk naar de gemeente en wordt in 2012 aangepast. De kosten worden gedekt uit de ontvangen afkopsom van het Rijk. Dit is in het raadsvoorstel uit 2006 ook aangegeven.

#### *Resultaten.*

De nacalculatie in de bijlage geeft inzage in het detailverloop. Het project is binnen het beschikbaar gestelde krediet uitgevoerd. Met de afronding van het project 1<sup>e</sup> fase afstandsbediening bruggen zijn de oorspronkelijke doelstellingen gerealiseerd op het gebied van samenwerking, kosten/baten, efficiënte bedrijfsvoering en tot slot een betere dienstverlening. Het project zal een vervolg krijgen (zie ontwikkelingen en vervolg).

#### *Ontwikkelingen en vervolg.*

Met ingang van 1 april 2011 maakt de provincie Groningen geen gebruik meer van het havenkantoor voor de bediening van bruggen. De gemeente Groningen heeft de bedieningsunit van de provincie in het havenkantoor recent overgenomen. Destijds is overeengekomen dat er geen verrekening voor apparatuur zal plaatsvinden (met uitzondering van software) als de huurovereenkomst niet wordt verlengd. Op 1 april 2011 worden 4 bruggen op afstand bediend door de gemeente. Dit aantal zal binnen 2 jaar stijgen naar 9 door de bouw van nieuwe bruggen. Door de overname van de provinciale bedieningsunit is een forse uitbreidingsinvestering niet meer nodig. In 2011 zijn we begonnen met de tweede fase van het op afstand bedienbaar maken van bruggen. In het voorjaar van 2012 verwachten we hierover concrete afspraken te kunnen maken met de provincie. Doelstelling is om per kanaalvak het eigendom, beheer en de bediening van bruggen bij één van de partijen onder te brengen.

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

4

### 4. Huisvesting wijkposten.

#### *Omschrijving project.*

Het project heeft betrekking op de herhuisvesting van de bestaande wijkposten van de Milieudienst en de dienst RO/EZ. Daarbij zou het aantal wijkposten worden teruggebracht van 9 naar 5. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- de wijkposten Centrum en KOP/Oude Wijken verhuizen naar een gezamenlijke vestiging aan het Damsterdiep;
- de wijkposten Beijum, Noorddijk worden gezamenlijk gehuisvest in een nieuw te bouwen wijkpost in een nieuw te bouwen wijkpost bij Kardingse;
- de wijkpost NoordWest en de Verkeersploeg worden gehuisvest in het bestaande wijkpost aan de Electronstraat;
- de vrijkomende gebouwen worden afgestoten.

#### *Uitvoering.*

De raad heeft op 18 oktober 2004 een krediet beschikbaar gesteld van € 3.636.000,--. Het project huisvesting wijkposten kent een relatief lange doorlooptijd. In 2006 is geconcludeerd dat de realisatie van een wijkpost aan het Damsterdiep te duur zou uitvallen. Daarnaast was als gevolg van de organisatieontwikkeling een herbezinning van de huisvesting noodzakelijk. In een collegebrief van 29 maart 2007 is de raad geïnformeerd over de stand van zaken. Het voornemen was om de wijkposten Centrum en KOP/Oude Wijken te huisvesten aan de Electronstraat en de wijkpost Noordwest blijvend te huisvesten in de boerderij park Selwerd. De herhuisvesting van de wijkposten is medio 2009 afgerond. Alleen de verbouwing aan de Gotenburgweg was nog niet uitgevoerd. Bij de zomerbrief 2009 heeft de raad besloten een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 187.000,-- voor de huisvesting van de Centrale Eenheid aan de Gotenburgweg. Binnen het project was hier dekking voor aanwezig door extra inkomsten. De huisvesting van de Centrale Eenheid is medio 2011 afgerond.

#### *Resultaten.*

De nacalculatie in de bijlage geeft inzicht in het detailverloop. Nu medio 2011 het gehele project is beëindigd, is de conclusie dat de voorgestane wijzigingen zijn gerealiseerd en het aantal posten is teruggebracht van 9 tot 5. Het negatieve resultaat bedraagt € 42.000,--. De kosten vallen € 22.000,-- hoger uit. Daarnaast zijn er minder opbrengsten (€ 20.000,--). In het kader van rechtmatigheid wordt voorgesteld een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 22.000,--. De aanvullende kapitaallasten kunnen worden gedekt binnen de organisatiekosten RO/EZ.

#### Begrotingswijzigingen

Versneld dimmen Openbare Verlichting			
Betrokken dienst(en)	RO/EZ		
Soort wijziging	uittrekken uitvoeringskrediet		
Tijdsplanning krediet	2011		
Financiële begrotingswijziging	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
9.1 Kwaliteit Leefomgeving	225	58	-167
			0
<b>Totalen begrotingswijziging</b>	<b>225</b>	<b>58</b>	<b>-167</b>

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

5

<b>Huisvesting Wijkposten</b>			
Betrokken dienst(en)	RO/EZ		
Soort wijziging	uittrekken uitvoeringskrediet		
Tijdsplanning krediet	2011		

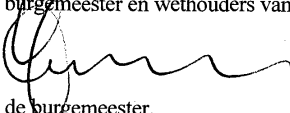
  

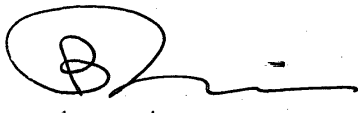
<b>Financiële begrotingswijziging</b>	<b>Uitgaven</b>	<b>Inkomsten</b>	<b>Saldo</b>
12.4 Overige Bedrijfsvoering	22	-20	-42
			0
<b>Totalen begrotingswijziging</b>	<b>22</b>	<b>-20</b>	<b>-42</b>

Gelet op het vorenstaande stellen wij u voor te besluiten:

- I. de nacalculaties beheer en onderhoud 2011 vast te stellen;
- II. het resultaat op het project versneld dimmen openbare verlichting vast te stellen op € 167.000,-- negatief;
- III. voor het project versneld dimmen openbare verlichting een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 225.000,--;
- IV. het krediet te dekken uit de aanvullende bijdrage dimmen en de besparing op de energielasten;
- V. het resultaat op het project huisvesting wijkposten vast te stellen op € 42.000,-- negatief;
- VI. voor het project huisvesting wijkposten een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 22.000,--;
- VII. de kapitaallasten van € 3.000,-- te dekken uit de organisatiekosten RO/EZ;
- VIII. het resultaat op het project afstandsbediening bruggen vast te stellen op € 0,--;
- IX. de gemeentebegroting 2011 dienovereenkomstig te wijzigen.

Met vriendelijke groet,  
burgemeester en wethouders van Groningen,

  
de burgemeester,  
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

  
de secretaris,  
drs. M.A. (Maarten) Ruys

L. S

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

### BIJLAGE 1: NACALCULATIE PROJECT VERSNELD DIMMEN OPENBARE VERLICHTING

#### Inhoudsopgave

1. Projectbeschrijving
2. Kredietbesluiten
3. Tijdsplanning
4. Aanbestedingsprocedure
5. Oplevering
6. Kosten en opbrengsten van het project
7. Verschillenanalyse
8. Afwikkeling van meer- minderwerk
9. Handelswijze t.a.v. onder-/overschrijdingen van kredieten
10. Fiscale aspecten (BTW)

#### 1. Projectbeschrijving

Het project vloeit voort uit het beleidsplan openbare verlichting *Van stadslicht tot dimlicht* uit 2006. De onderzoeksfase inclusief proef besloeg de periode daarna tot uw besluit om tot een versnelde uitvoering over te gaan (najaar 2008). De uitvoeringsfase kende uit efficiency overwegingen en om financiële redenen een pragmatische aanpak. Dimmers zijn namelijk zoveel mogelijk geplaatst zodra lampen vervangen moesten worden. Ook vond afstemming plaats met eigen projecten en die van derden, zoals bij wijkvernieuwingen en reconstructies. Tussentijds bent u daarover geïnformeerd (raadsbrief 16 januari 2009).

#### 2. Kredietbesluiten van de gemeenteraad

De raad heeft op 27 september 2006 het beleidsplan openbare verlichting *Van stadslicht tot dimlicht* vastgesteld. De raad heeft op 14 oktober 2008 het project *Versneld dimmen openbare verlichting* vastgesteld, inclusief het krediet van €2.300.000.

#### 3. Tijdsplanning

Het project heeft een looptijd van oktober 2008 tot en met de eerste helft van 2011.

#### 4. Aanbestedingsprocedure

De werkzaamheden en leveringen van de dimmers konden binnen de raamovereenkomst voor het onderhoud en aanleg van de openbare verlichting worden verricht.

#### 5. Oplevering

De dimmers zijn zowel technisch geleverd als geplaatst. Dit in overeenstemming met de gemaakte afspraken. Financieel is het project volledig afgewikkeld.

#### 6. Kosten en opbrengsten van het project

	Begroting	Nacalculatie		Verschil
		Gerealiseerd		
<b>Kosten</b>				
Dimmen openbare verlichting	2.300.000	2.525.000		-225.000
<b>Totaal kosten</b>	<u>2.300.000</u>	<u>2.525.000</u>		<u>-225.000</u>
<b>Opbrengsten</b>				
Bijdrage Energiefonds	20.000	20.000		0
Bijdrage SLOK <sup>1</sup> fonds	0	40.000		40.000
Bijdrage Dimmen	0	18.000		18.000
<b>Totale opbrengsten</b>	<u>20.000</u>	<u>78.000</u>		<u>58.000</u>
<b>Exploitatieresultaat Stadsbeheer</b>	<u>-2.280.000</u>	<u>-2.447.000</u>		<u>-167.000</u>



## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

### **7. Verschillenanalyse**

Uit het financiële overzicht blijkt dat er sprake is van een kostenoverschrijding van € 225.000. Deze overschrijding is in 2011 ontstaan. Enerzijds moesten een aantal verlichtingsarmaturen worden vervangen die niet geschikt waren voor dimmen. Anderzijds is de overschrijding te verklaren door de hogere materiaal- en loonkosten als gevolg van de prijsindexeringen over de 2 jaarschijven. Hier staan hogere baten tegenover van € 58.000. Per saldo bedraagt het negatieve resultaat € 167.000

In raadsvoorstel van 14 oktober 2008 is aangegeven dat de kapitaallasten gedekt kunnen worden uit de besparing op de energie -en onderhoudslasten. Dit blijkt ook daadwerkelijk het geval te zijn. De energiebesparing is zelfs hoger dan geprognoseerd. Het negatieve resultaat bedraagt € 167.000 (structurele kapitaallasten: € 15.000). Deze kapitaallasten kunnen binnen de exploitatie Stadsbeheer worden gedekt door de besparing op energiekosten.

### **8 Afwikkeling meer-/minderwerk**

Zie punt 7

### **9. Handelswijze t.a.v. onder-/overschrijdingen van kredieten**

In het kader van rechtmatigheid wordt voorgesteld een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 225.000. De dekking is aanwezig (zie punt 7.)

### **10. Fiscale aspecten (BTW)**

Geen.

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

### BIJLAGE 2: NACALCULATIE EERSTE FASE AFSTANDSBEDIENING BRUGGEN

#### *Inhoudsopgave*

1. Projectbeschrijving
2. Kredietbesluiten
3. Tijdsplanning
4. Aanbestedingsprocedure
5. Oplevering
6. Kosten en opbrengsten van het project
7. Verschillenanalyse
8. Afwikkeling van meer- en minderwerk
9. Handelswijze t.a.v. onder- /overschrijdingen van kredieten
10. Fiscale aspecten (BTW)

#### **1. Projectbeschrijving**

Invoeren en optimaliseren van afstandsbediening van bruggen in de gemeente Groningen in samenwerking met de provincie Groningen en Rijkswaterstaat Noord-Nederland. Het gaat om het op afstand bedienen van zes bruggen over het Winschoterdiep (Lage Euvelgunnerbrug, Hoge Euvelgunnerburg, Nieuwe Lage Euvelgunnerbrug, Gideonbrug, Duinkerkenburg, Waterhuizerburg) en drie bruggen over het Reitdiep (Zernikeburg, Plataanburg en Pleiadenburg), vanuit het Havenkantoor aan de Oosterkade. Het havenkantoor wordt hierop aangepast door middel van de inrichting van een centrale bedieningspost die door de gemeente en provincie wordt gebruikt. De afspraken met de provincie zijn vastgelegd in de overeenkomst Overbruggen 1.

#### **2. Kredietbesluiten van de gemeenteraad**

De raad heeft op 19 juli 2006 een bruto krediet beschikbaar gesteld van € 628.150 voor het aanpassen van het havenkantoor en het aanpassen van de bruggen. In dit raadsvoorstel is het krediet als volgt opgebouwd:

- *Aanpassen van het Havenkantoor*

Het bruto krediet voor het aanpassen van het havenkantoor bedraagt € 300.000. De provincie draagt bij aan de verbouw van het havenkantoor. De gemeentelijke netto investering bedraagt € 166.667.

- *Aanpassen van de bruggen*

Het krediet voor het aanpassen van de gemeentelijke bruggen bedraagt € 328.150. Op 22 maart 2011 heeft de raad een aanvullend krediet beschikbaar gesteld van € 13.000. Er is daarom € 341.150 beschikbaar.

Het totale krediet voor de 1<sup>e</sup> fase afstandsbediening bruggen komt daarmee op €641.150.

#### **3. Tijdsplanning**

De 1<sup>e</sup> fase afstandsbediening bruggen is afgerond. Het havenkantoor is aangepast en 8 van de 9 genoemde bruggen uit fase 1 worden op afstand bediend door de gemeente of de provincie vanuit het havenkantoor. Alleen de Gideonbrug wordt op dit moment nog niet op afstand bediend. Deze brug is in 2010 overgedragen van het Rijk naar de gemeente. De meeste werkzaamheden zijn in 2007 en 2008 uitgevoerd. In 2010 is het project volledig financieel afgerond.

Met ingang 1 april 2011 maakt de provincie Groningen overigens geen gebruik meer van het Havenkantoor voor de bediening van bruggen. De gemeente Groningen heeft de bedieningsunit van de provincie in het havenkantoor recent overgenomen. Destijds is overeengekomen dat er geen verrekening voor apparatuur zal plaatsvinden (met uitzondering van software) als de huurovereenkomst niet wordt verlengd. Op 1 april 2011 worden 4 bruggen op afstand bediend door de gemeente. Dit aantal zal binnen 2 jaar stijgen naar 9 door de bouw van nieuwe bruggen. Door de overname van de provinciale bedieningsunit is een forse uitbreidingsinvestering niet meer nodig.

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

### 4. Aanbestedingsprocedure

Het project is gezamenlijk met de provincie uitgevoerd. De gemeente heeft meegelift met de aanbestedingen van de provincie en andersom. Voor de gemeente gaat het om relatief kleine aanbestedingen. De gemeentelijke aanbestedingen > € 20.000 zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Omschrijving	Aanbestedingsvorm	Bedrag	Datum
<i>Aanpassen van het Havenkantoor</i>			
Bouwwerkzaamheden	Meervoudig onderhands	€30.000	2007
Apparatuur bedieningsunit	Meervoudig onderhands	€73.000	2007
<i>Aanpassen bruggen</i>			
Sluitboomkasten	Meervoudig onderhands	€41.000	2007
Zinkers Plataanbrug / Pleiadenbrug	Meervoudig onderhands	€24.000	2006
Apparatuur Duinkerkerburg / Euvelgunnerbrug	Meervoudig onderhands	€31.000	2007

### 5. Oplevering

Het project is zowel technisch als financieel afgerond en opgeleverd.

### 6. Kosten en opbrengsten van het project

De definitieve kosten zijn afgezet tegen de begrote kosten. Ten opzichte van de begroting uit 2006 heeft de raad op 22 maart 2011 besloten de extra opbrengsten van € 13.000 in te zetten ter dekking van het aanvullende krediet (raadsbesluit 22 maart 2011). Dit is verwerkt in onderstaand overzicht.

	Begroting	Nacalculatie		Verschil
		Gerealiseerd		
<b>Kosten</b>				
Aanpassing van het havenkantoor	300.000	221.000		79.000
Aanpassing bruggen	341.000	420.000		-79.000
<b>Totaal kosten</b>	<u>641.000</u>	<u>641.000</u>		<u>0</u>
<b>Opbrengsten</b>				
Bijdrage provincie	146.000	146.000		0
<b>Totale opbrengsten</b>	<u>146.000</u>	<u>146.000</u>		<u>0</u>
<b>Exploitatieresultaat Stadsbeheer</b>	<u>-495.000</u>	<u>-495.000</u>		<u>0</u>

### 7. Verschillenanalyse

De totale kosten zijn binnen het beschikbaar gestelde krediet gebleven. De kosten voor het aanpassen van het havenkantoor (installaties) zijn lager uitgevallen dan begroot. Daar staat tegenover dat meer aanpassingen noodzakelijk waren aan de bruggen.

### 8 Afwikkeling meer-/minderwerk

Nvt

### 9. Handelswijze t.a.v. onder-/overschrijdingen van kredieten

Zie punt 6+7.

### 10. Fiscale aspecten (BTW)

Geen.

# Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

## BIJLAGE 3: NACALCULATIE PROJECT HUISVESTING WIJKPOSTEN

### *Inhoudsopgave*

1. Projectbeschrijving
2. Kredietbesluiten
3. Tijdsplanning
4. Aanbestedingsprocedure
5. Oplevering
6. Kosten van het project
7. Verschillenanalyse
8. Afwikkeling van meer- en minderwerk
9. Handelswijze t.a.v. onder- /overschrijdingen van kredieten
10. Fiscale aspecten (BTW)

### **1. Projectbeschrijving**

Concentratie van de wijkposten, van waaruit Stadsbeheer en de Milieudienst invulling geven aan "Schoon en Heel" in de wijken van de stad. De concentratie beoogt zowel een kwalitatieve verbetering op het vlak van arbeidsomstandigheden- en milieueisen als een bezuiniging door vermindering van negen wijkposten tot vijf en in het verlengde hiervan, de realisatie van een nieuwe wijkpost, Kardinge.

De volgende overwegingen lagen in 2004 aan het opstarten van dit project ten grondslag:

- verwoesting schuur en materieel van wijkpost Beijum door brandstichting tijdens de jaarwisseling van 2002 en 2003;
- taakstelling van 175 duizend euro als onderdeel van bezuinigingen op het wijkgewijs werken in de periode 2004-2006 jaarschijf 2006;
- arbo- en milieueisen, waaraan de oude wijkposten niet geheel voldoen; een inhaalslag vergt een forse investering;
- serieuze plannen tot herbestemming van panden, zoals die van OCSW met de wijkpost Korreweg.

Dit leidde samengevat tot de volgende concrete plannen:

- a. locaties Lewenborg en Beijum gaan naar Kardinge (nieuwe wijkpost) en vormen stadsdeel Noorddijk, vrijkomende locaties boerderijen Lewenborg en Beijum worden verkocht;
- b. locaties Electronstraat en Korreweg gaan naar Damsterdiep (exacte terreinvulling wordt op een later moment gepreciseerd) en vormen stadsdeel Centrum/KOP, vrijkomende locatie Korreweg voor Vensterschool OCSW;
- c. locaties Selwerd en Hoendiep gaan naar Electronstraat en vormen stadsdeel Noordwest met Hoogkerk als dependance, vrijkomende boerderij Selwerd en pand Hoendiep worden verkocht;
- d. locaties van Schendelstraat ongewijzigd Stadsdeel Zuid.

### **2. Kredietbesluiten Raad**

#### 2004: Krediet beschikbaar gesteld

Voor het realiseren van deze plannen cq. de nieuwe huisvesting van de wijkposten is op 18 april 2004 door de raad een krediet beschikbaar gesteld van € 3.636.000. Gespecificeerd:

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

Omschrijving	Raming kosten	Omschrijving	Dekking
Nieuwbouw wijkpost Noorddijk / Kardingse	2.100.000	Bijdrage concern voor centralisatie wijkposten	1.000.000
Damsterdiep (aankoop, verbouw, herinrichting en vergroting buitenterrein)	1.536.000	Restant investeringen wijkpost Noordwest	160.000
		Vrijval milieuaanpassingen wijkposten Zuid en Beijum	181.000
		Verzekeringsgeld n.a.v. brand Beijum	230.000
		Bijdrage DSW (via meerjarig huurcontract)	500.000
		Netto opbrengst wijkposten (na aftrek boekwaarde) op basis huidige bestemming	664.000
		Vrijval kapitaallasten	621.000
		Vrijval exploitatielasten (reductie wijkposten 9 naar 5)	280.000
<b>Krediet</b>	<b>3.636.000</b>	<b>Totale dekking</b>	<b>3.636.000</b>

Tabel 1 Kosten en dekking 2004

### 2007: Collegebrief herbezinning huisvesting, geen aanpassing krediet

In een collegebrief van 29 maart 2007 is de raad geïnformeerd over de stand van zaken. Daarbij is aangegeven dat een herbezinning van de huisvesting noodzakelijk was als gevolg van de organisatie-ontwikkeling en de hoge kosten voor de locatie Damsterdiep. Het voornemen was om de wijkposten Centrum en KOP/oude wijken te huisvesten aan de Electronstraat en de wijkpost Noordwest blijvend te huisvesten in de boerderij park Selwerd. Ook is een bedrag opgenomen voor aanpassingen van de locatie Gotenburgweg. Op basis van de kostenramingen werd een onderbesteding verwacht op het totale project. Voorgesteld is om het volledige krediet wel beschikbaar te houden in verband met alle onzekerheden. Het gewijzigde financiële plaatje is in de brief als volgt weergegeven.

Omschrijving	Raming Kosten
Nieuwbouw wijkpost Noorddijk / Kardingse	2.391.000
Damsterdiep (afwikkeling)	38.000
Aanpassing bestaande wijkposten (Electronstraat, Selwerd)	605.000
Aanpassing Gotenburgweg	100.000
Reservering onvoorziene kosten af te stoten wijkposten	45.000
<b>Totale kosten</b>	<b>3.179.000</b>
<i>Geraamde vrijval krediet</i>	<i>457.000</i>
<b>Totaal krediet</b>	<b>3.636.000</b>

Tabel 2 Kosten en dekking 2007

### 2007: Overheveling krediet naar de Milieudienst

In de voortgangsrapportage II is het krediet voor de verbouw van de wijkpost Electronstraat (€ 455.000) overheveld van dienst RO/EZ naar de Milieudienst.

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

### 2009: Aanvullend krediet

Medio 2009 moets alleen de verbouw aan de Gotenburgweg nog plaatsvonden. De totale kosten waren geraamd op € 621.000. Dit geld was ook nog beschikbaar. Het nog beschikbare krediet bedroeg medio 2009 € 434.000 en het resterende bedrag (€187.000) kon worden gedekt uit extra inkomsten. Op 28 oktober 2009 heeft de raad bij de zomerbrief 2009 een aanvullend krediet beschikbaar gesteld van € 187.000. Het beschikbare krediet kan als volgt worden samengevat:

Investeringskrediet	
Krediet 2004	3.636.000
Overheveling krediet naar Milieudienst	-455.000
Aanvullend krediet Gotenburgweg	187.000
<b>Totaal krediet</b>	<b>3.368.000</b>

### 3. Tijdsplanning

De looptijd is van 2004 tot en met heden.

### 4. Aanbestedingsprocedure

Binnen het project hebben de volgende aanbestedingen plaatsgevonden:

- Openbare aanbesteding wijkpost Kardingse, raming € 2.391.000
- Meervoudige onderhandse aanbestedingen:
  - Huisvesting Gotenburgweg, verbouw bestaande werkplaats tot personeelsonderkomen, raming € 280.000
  - bouw overkapping en stalling voertuigen € 284.000.
- Onderhandse aanbesteding:
  - aanpassingen op het opslagterrein 50.000 euro (meerdere aanbestedingen)

### 3. Oplevering

Zie 3. tijdsplanning

### 6. Totale kosten en opbrengsten van het project

De definitieve kosten zijn afgezet tegen de begrote kosten. In 2007 is de raad door middel van een collegebrief geïnformeerd over de gewijzigde kostenraming. De kostenraming uit 2007 is als uitgangspunt genomen. Daarnaast is rekening gehouden met de overheveling van een deel van het krediet en de wijziging uit de zomerbrief 2009 met betrekking tot de huisvesting Gotenburgweg (aanvullend krediet met als dekking extra opbrengsten).

	Begroting	Nacalculatie		Verschil
		Gerealiseerd		
<b>Kosten</b>				
Nieuwbouw wijkpost Kardingse / Noorddijk	2.391.000	2.412.000		-21.000
Wijkpost Damsterdiep (afwikkeling)	38.000	165.000		-127.000
Verbouw wijkpost Selwerd	150.000	150.000		0
Verbouw wijkpost Electronstraat	455.000	0		455.000
Overheveling krediet Electronstraat (2007)	-455.000	0		-455.000
Aanpassing Gotenburgweg verkeersploeg	100.000	0		100.000
Aanpassing Gotenburg weg centrale eenheid (2009)	621.000	613.000		8.000
Onvoorziene kosten af te stoten wijkposten	45.000	50.000		-5.000
Overig	23.000	0		23.000
<b>Totaal kosten</b>	<b>3.368.000</b>	<b>3.390.000</b>		<b>-22.000</b>

## Raadsvoorstel - Nacalutie beheer en onderhoud 2011

<b>Opbrengsten</b>			
Bijdrage concern centralisatie wijkposten	1.000.000	1.000.000	0
Restant investeringsruimte wijkpost NoordWest	160.000	169.000	9.000
Vrijval milieuaanpassingen wijkposten Zuid / Beijum	181.000	181.000	0
Verzekeringsgeld n.a.v brand Beijum	230.000	330.000	100.000
Bijdrage DSW (via meerjarig huurcontract)	500.000	500.000	0
Netto opbrengst wijkposten	664.000	661.000	-3.000
Vrijval kapitaallasten	621.000	637.000	16.000
Vrijval exploitatielasten (reductie wijkposten)	280.000	325.000	45.000
Overheveling Electronstraat (2007)	-455.000	-455.000	0
Geraamde extra opbrengst (2009)	187.000	Zie afzonderlijke posten	-187.000
<b>Totale opbrengsten</b>	<b>3.368.000</b>	<b>3.348.000</b>	<b>-20.000</b>
<b>Resultaat</b>			<b>-42.000</b>

### 7. Verschillenanalyse

#### *Kosten: Aankoop & verbouw wijkpost Damsterdiep*

Oorspronkelijk was het de bedoeling een wijkpost te vestigen aan het Damsterdiep. Aangezien de realisatie te duur zou uitvallen is hiervan afgezien. De kosten hebben betrekking op de afwikkeling van het aangekochte pand. In 2007 werd er nog van uitgegaan dat het pand tijdig kon worden verhuurd. Echter dit is niet gelukt.

#### *Opbrengsten*

Bij de zomerbrief 2009 heeft de raad besloten de extra opbrengsten in te zetten ter dekking van het aanvullende krediet (raadsbesluit 22 maart 2011). Zo is meer verzekeringsgeld ontvangen n.a.v de brand Beijum. De extra opbrengsten waren destijds geraamd op € 187.000, maar vallen nu in totaal € 20.000 wat lager uit.

### 8. Afwikkeling meer- en minderwerk

Zie 6+7

### 9. Handelswijze t.a.v. onder- /overschrijdingen van kredieten

In het kader van rechtmatigheid wordt voorgesteld een aanvullend krediet beschikbaar te stellen € 22.000.

### 10. Fiscale aspecten (BTW)

Geen bijzonderheden, verrekening van BTW met de fiscus is niet van toepassing, wel de verrekening via het btw compensatiefonds.

## Collegedebrief - Bezuinigingen openbaar groen 2012

Bestuursdienst



Telefoon (050) 367 8511/ M. Kest  
Onderwerp Bezuinigingen openbaar groen 2012

de leden van de raad van de gemeente  
Groningen  
te  
GRONINGEN

Datum **13 OKT 2011**

Bijlage(n) -

Ons kenmerk RO11.2768549

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Eén van de bezuinigingstaakstellingen die in het kader van de bezuinigingen op voorzieningen in de stad zijn vastgesteld, betreft de verruiging van grote groengebieden. Hiermee is een totaalbedrag gemoeid van € 835.000,-. In 2011 hebben wij invulling weten te geven aan een bezuiniging van € 300.000,- door groengebieden te verruigen.

Tijdens de planvorming om het gehele bedrag te realiseren door verruiging, kwamen we tot de conclusie dat met de invoering van de maatregelen voor 2011 de grens wel werd bereikt. Door verder te verruigen zouden we te dicht bij de directe leefomgeving van bewoners van de stad komen. Daarom is voor de taakstelling 2012 in plaats van verder verruigen, gezocht naar andere maatregelen die we kunnen treffen binnen groenvoorzieningen. Wij hebben u dit gemeld bij de tweede voortgangsrapportage bezuinigingen. Het gaat daarbij om:

1. centrale sturing op de uitgaven;
2. het trager uitvoeren van het bomenstructuurplan;
3. het versoberen van het monitoren van het doelsoortenbeleid;
4. het verminderen van de subsidie voor het onderhoud van monumentale bomen;
5. het verminderen van het aantal bloembakken;
6. beheer en onderhoud in de wijk.

*Ad 1) Centrale sturing op de uitgaven.* Een aantal (flexibele) budgetten die nu nog bij meerdere budgethouders liggen, worden gecentraliseerd en verlaagd. Met deze stap creëren we de mogelijkheid om maatregelen beter te beoordelen op stedelijk niveau. Hoewel we denken met minder middelen toe te kunnen, zal de consequentie wel zijn dat we minder snel (vervangings)onderhoud plegen met als gevolg een geleidelijke teruggang in kwaliteit van groenvoorzieningen en straatmeubilair. In totaal bezuinigen we op deze posten circa € 275.000,- (budget was € 585.000,-).

*Ad 2) Trager uitvoeren van het bomenstructuurplan.* De boomstructuur in de wijken wordt minder snel geoptimaliseerd. Vermindering van het budget heeft geen gevolgen voor het reguliere (noodzakelijke) onderhoud. Wel zal het vervangingsprogramma vertraging oplopen. In totaal bezuinigen we op deze post € 55.000,- (budget was € 345.000,-).



## Collegedebrief - Bezuinigingen openbaar groen 2012

Volgvel I

*Ad 3) Versoberen van het monitoren van het doelsoortenbeleid.* Voor het beheer geeft monitoring belangrijke informatie. Tevens moeten wij in het kader van de flora en faunawet derden informatie verschaffen over de aanwezigheid van beschermde planten en dieren. Volledig wegbezuinigen van deze monitoring is dus niet haalbaar, maar voor ons ook niet wenselijk. Wel kan er enige versobering plaatsvinden. Concreet gaat het om het versoberen van de rapportage en het verlengen van de inventarisatieronde. Voor de kwaliteit van de ecologische gebieden zal deze maatregel geen gevolgen hebben. In totaal bezuinigen we op deze post € 50.000,- (budget was € 165.000,-).

*Ad 4) Verminderen subsidie onderhoud van monumentale bomen.* We hebben in 2010 slechts een gering aantal verzoeken om subsidie binnengekregen. Daarom hebben wij dit budget voor 2012 en verder verlaagd. Er zijn geen risico's op verlies van monumentale bomen en/of risicoaansprakelijkheid (zie bescherming in APVG). In totaal bezuinigen we op deze post € 7.500,- (budget was € 10.000,-).

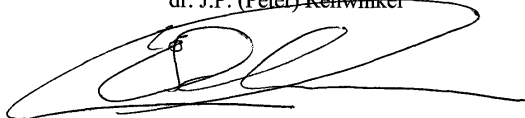
*Ad 5) Verminderen aantal bloembakken.* Op een aantal bruggen hebben we in 2010 geen bloembakken aangebracht in verband met herhaaldelijke vernielingen. Dit deel van het budget kan dus verlaagd worden. Daarnaast wordt het aantal bloembakken in het centrum verminderd. In totaal bezuinigen we op deze post circa € 25.000,- (budget was € 65.000,-).

*Ad 6) Beheer en onderhoud in de wijk.* Het gaat om het versoberen van het onderhoud van straatmeubilair, een herziening van het snoeiprogramma bomen, minder vervanging van beplantingen en beheer van speelvoorzieningen. We zullen bijvoorbeeld eerder onderzoeken of een bank die in slechte staat verkeert, vervangen moet worden of weggehaald kan worden. We gaan niet minder snoeien, maar wel minder uitbesteden en meer zelf doen. De wettelijke eisen voor het aanbrengen van valondergronden bij speelvoorzieningen zijn versoepeld. Dit betekent dat we minder ondergronden hoeven aan te brengen. In totaal bezuinigen we op deze posten circa € 120.000,- (budget was € 335.000,-).

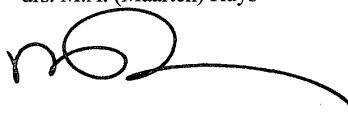
Wij zijn ons bewust van het feit dat we op een aantal plekken in de stad het onderhoud versoberen en dat burgers soms minder snel bediend kunnen worden dan in de afgelopen jaren het geval is geweest. Toch vertrouwen we er op dat deze invulling van de bezuinigingen op het onderhoud van het openbaar groen, de directe leefomgeving van bewoners het minste treft.

Hoogachtend,  
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,  
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel



de secretaris,  
drs. M.A. (Maarten) Ruys



## Bijlage - Bespreekpunten GL openbaar groen

### Bespreekpunten GroenLinks collegebrief 'Bezuinigingen openbaar groen 2012'

GroenLinks heeft de commissie B&V verzocht de collegebrief 'Bezuinigingen openbaar groen 2012' te agenderen.

Voor de begrotingsraad begin november ontving de raad van verschillende natuurorganisaties een noodbrief. Zij maken zich zorgen over de invulling van de bezuinigingstaakstelling voor 2012 van 535 duizend euro.

GroenLinks is met het college van mening dat de grens voor het verruigen van grote groengebieden inmiddels is bereikt. Maar niet alleen omdat er dan te dicht bij de directe leefomgeving van bewoners van de stad wordt gekomen, ook omdat het de ecologie niet ten goede komt.

GroenLinks wil graag helderheid over de concrete invulling van de bezuinigingstaakstelling over 2012.

1. Zorgen de bezuinigingen op openbaar groen toch voor een afname van de ecologische kwaliteit van de stad zoals natuurorganisaties vrezen?<sup>1</sup>
2. Natuurorganisaties maken zich zorgen over de afname van de natuurwaarde en de biodiversiteit (bijvoorbeeld gericht op bloemenrijkdom en bijensterfte). In hoeverre zijn die zorgen terecht?
3. In hoeverre kan de ecologische kwaliteit van de stad ondanks de bezuinigingen alsnog versterkt worden?
4. Wat zijn de gevolgen van het minder snel onderhoud kunnen plegen? In hoeverre zorgen de bezuinigingen op bijvoorbeeld vervangingstijd van struiken en bomen ervoor dat er in de toekomst juist extra financiële middelen nodig zullen zijn om groot onderhoud te vergen?
5. Aangaande verruiging zijn afgelopen periode klachten binnengekomen van bewoners. Verwacht het college met de nieuwe bezuinigingstaakstelling nieuwe klachten en zo ja; hoe gaat zij daar mee om?

Kris van der Veen  
GroenLinks

---

<sup>1</sup> Op 7 november ontving de raad de 'brief van groene organisaties van de Stad over bezuinigingen op Stadsbeheer 2012'.

## Collegedebat inzake Uitvoeringsprogramma Groningen geeft energie

·  
·  
·

Bestuursdienst

Telefoon (050) 8670/ I. Wiersma  
Onderwerp uitvoeringsprogramma "Groningen geeft energie"



de leden van de raad van de gemeente  
Groningen  
te  
GRONINGEN

Datum - **3 NOV 2011**

Bijlage(n) 1

Ons kenmerk RO11.2783037

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij bieden wij u het uitvoeringsprogramma "Groningen geeft energie" aan.

Dit programma bevat de agenda voor de uitvoering van het *Masterplan Groningen Energieneutraal* waarmee u in februari 2011 instemde.

Bij de besluitvorming over het masterplan hebben wij u toegezegd om aan twee aspecten expliciet aandacht te besteden, namelijk bij keuzen over duurzame energie nadrukkelijker de economische spin-off mee te wegen en om sterker aan te sluiten bij het Akkoord van Groningen. In dit uitvoeringsprogramma wordt dit uitgewerkt.

Het programma geeft uitvoering aan het collegeprogramma: de stad te ontwikkelen en profileren als centrum van duurzame innovatie en duurzaamheid een prominente plek te geven in ons beleid.

Dit uitvoeringsprogramma beoogt niet alleen concrete nieuwe projecten rond duurzame energie op te starten, maar deze ook te integreren in onze bestaande praktijk van ruimtelijke en economische ontwikkeling van de stad. Daartoe hebben we de programmalijnen zo ingedeeld dat ze aansluiten bij de gemeentelijke programmabegroting.

Hoogachtend,  
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,  
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,  
drs. M.A. (Maarten) Ruys

L. 9.

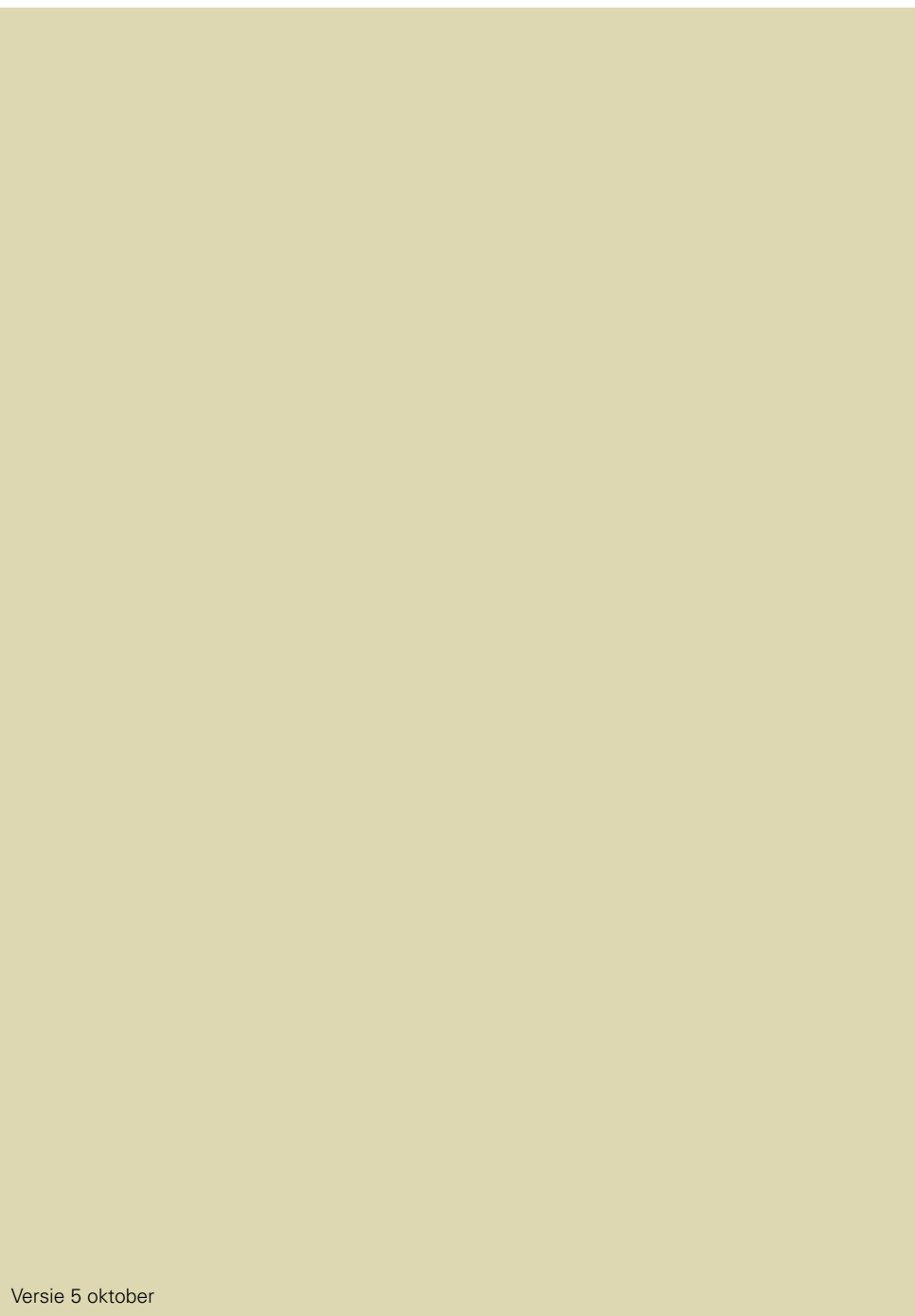
·  
·  
·

# Groningen geeft energie

A Newton's cradle with five balls of different colors (red, purple, red, blue, green) hanging from a white arc. The red ball on the left is in motion, having just struck the other balls, as indicated by a red motion blur and a shadow on the surface below it.

Uitvoeringsprogramma bij het  
Masterplan Groningen  
Energieneutraal

## Bijlage - Groningen geeft Energie



Versie 5 oktober

## Inhoud

<b>1 Inleiding</b>	4
<b>2 Strategische keuzes</b>	6
<b>3 De uitvoeringsprogramma's</b>	8
Energieke bedrijvigheid	
Wind	10
Zonne-energie	12
Warmte	16
Energiebesparing	22
Kennis en innovatie	26
Woningen	32
Eigen organisatie	36
<b>4 Communicatie</b>	38
<b>5 Financiën</b>	39
<b>6 Contact</b>	40

### Kansen voor energiestad Groningen

In ons Masterplan Groningen Energieneutraal formuleren we stevige ambities. Stevig, maar haalbaar. Dat concludeerden we tijdens de conferentie 'Groningen geeft energie' die we in 2010 organiseerden met een breed scala aan deskundigen uit de regionale energiewereld. Die conclusie vindt steun in een aantal gunstige omstandigheden:

#### Rijk wijst Noord-Nederland aan als Energyport

Noord-Nederland heeft in oktober 2010 een "green deal" gesloten met het Rijk, waarin het Noorden, de Energy Valley regio, als topsector energie wordt aangemerkt. In de rijksnota 'Ruimte voor Nederland' wordt de regio Groningen – Eemshaven – Delfzijl benoemd tot de 'Energyport' van Nederland. Het gebied wordt in de beleidsnota gerekend tot een van de zeven belangrijkste economische regio's voor de toekomst van Nederland. Samen met gebieden als de Randstad (Mainport), Eindhoven (Brainport) en Venlo (Greenport) wordt het Noorden gerekend tot gebieden die een grote bijdrage leveren aan de Nederlandse economie en daardoor voorrang moeten krijgen als het gaat om overheidsinvesteringen in het wegen- en spoor netwerk. Samen met Niedersachsen vormen we een "European region of excellence" op het gebied van energie.

#### Energy Valley

Onze ambities sluiten aan bij de strategische thema's waar het Noorden zijn activiteiten de komende jaren op concentreert: de (groene) Gasrotonde, Power Production & Balancing, Decentralized Energy Systems, Bio Based Energy. Het uitvoeringsprogramma biedt een stad-Groningse invulling van de ambities die van Noord-Nederland een economisch topgebied energie maken. De Stichting Energy Valley bundelt de krachten en werkt namens een breed partnerschap aan een 'houdbare energiehuishouding'.

#### Stad van Talent (Akkoord van Groningen)

De kansen voor deze 'houdbare energiehuishouding' worden ondersteund door de enorme investeringen die in onze regio op stapel staan, maar mede ook dankzij de grote concentratie aan kennis die hier aanwezig is. In het Akkoord van Groningen hebben de RUG, de Hanzehogeschool, het UMCG en de gemeente afgesproken deze kennispositie gezamenlijk verder uit te bouwen. En wel samen met vele andere kennisinstellingen, zoals het Energy Delta Institute en Energy Delta Research Centre, Gasunie, GasTerra, Energieonderzoek Centrum Nederland, het Energy Delta Instituut (EDI). In het onderzoeksinstituut Energy Delta Research Center (EDReC) wordt al het Energie-onderzoek van de RUG gebundeld. Doel van dit instituut is bij te dragen aan de kennisontwikkeling op het terrein van de overgang van fossiele naar duurzame energie. Intussen krijgt deze samenwerking ook vorm in de oprichting van de Energy Academy, waarmee Groningen het opleidingscentrum van Nederland wordt op het gebied van energie, van universitair tot MBO-onderwijs.

# Inleiding

Dit uitvoeringsprogramma is de uitwerking van het Masterplan Groningen Energieneutraal, zoals dat in februari 2011 door de gemeenteraad is vastgesteld. In het Masterplan formuleerden we onze ambities:

### Ambities

- Groningen CO2-neutraal in 2035; in 2025 halverwege.
- Samenwerken met partners en deze als gemeente faciliteren.
- Aansluitend op de landelijke en regionale ambities van en voor de Energy Valley regio de positie van de stad Groningen als Energy City verder uitbouwen en versterken.

In dit uitvoeringsprogramma Groningen geeft energie geven wij aan hoe we de komende jaren aan de realisatie van onze energie-ambities gaan werken. Dat doen we langs vijf sporen:

### Vijf sporen

- Energiebesparing
- Windenergie
- Zonne-energie
- Warmte
- Biomassa

Met de huidige inzichten levert energiebesparing met 37% de grootste bijdrage aan het doel, biomassa 20%, warmte 15%, wind 16% en zon 11%.

Bij de uitwerking van de vijf sporen in concrete initiatieven en projecten hebben we een aantal belangrijke keuzes gemaakt:

### Keuzes

- We concentreren ons op een beperkt aantal kansrijke thema's;
- We hechten nadrukkelijk waarde aan de economische potentie van nieuwe initiatieven; en
- We letten er scherp op dat we als gemeente de rol spelen die van ons verwacht wordt en bij ons past.

*Groningen geeft energie* was ook de titel van de conferentie die we in 2010 organiseerden. Bij die gelegenheid hebben vele partijen uit de Groningse energiewereld en daarbuiten bevestigd met de gemeente te willen samenwerken aan het bereiken van het doel Groningen energieneutraal. Die conferentie gaf ons energie. Om dit uitvoeringsplan te maken, en om er de komende jaren voortvarend mee aan de slag te gaan.



# Strategische keuzes

## Concentreren

Wie te veel tegelijk wil, loopt het risico steken te laten vallen en te weinig dingen echt goed te doen. Dat willen we nadrukkelijk voorkomen. Daarom kiezen we ervoor ons te concentreren op een beperkt aantal inhoudelijke doelen. Belangrijk criteria daarbij zijn de bijdrage in het terugdringen van CO2, de bijdrage aan het economisch vestigingsklimaat, de innovatieve potentie en de mate van zichtbaarheid. Aan het realiseren van die doelen, werken we langs meerdere sporen.

## Vijf kansrijke sporen

CO2-reductie kan bereikt worden door minder energie te gebruiken (besparen, efficiencyverbetering) en meer energie duurzaam op te wekken. De grootste bijdrage aan de beoogde CO2-reductie moet komen door op energieverbruik te besparen (37%). Het tweede hoofdspoor, energie duurzaam opwekken, bestaat uit vier deelsporen: wind (bijdrage aan de CO2-reductiedoelstelling 16%), zon (11%), warmte (15%) en biomassa (20%). Dit leidt tot een vijf-sporen benadering:

### 1 Energie besparen

Energiebesparing staat bovenaan, omdat het de grootste bijdrage levert aan de CO2-reductiedoelen. Hiervoor werken we aparte programma's uit voor particulieren en bedrijven.

### 2 Windenergie

Het spoor 'wind', is onmisbaar en tevens direct haalbaar omdat windturbines economisch uit kunnen.

### 3 Zonne-energie

Langs het spoor 'zon' bereiden we de stad voor op de grote uitrol van decentrale opwekking van elektriciteit met 'zon-PV' die binnen vijf jaar wordt verwacht.

### 4 Warmte

Het spoor 'warmte' is letterlijk al aan het warmdraaien. Dit vraagt vooral om een gecoördineerde aanpak, waardoor het mogelijk wordt de enorme hoeveelheden restwarmte te benutten die we nu nog verspillen en om de onuitputtelijke bron van diepe aardwarmte serieus te gaan verkennen.

### 5 Biomassa

Voor 'biomassa' geldt eveneens dat er volop wordt geïnvesteerd in de productie van duurzame energie vanuit biomassa; onder meer om de uitbouw van Groningen tot "Groen Gas Hoofdstad van Europa" te realiseren.

Langs alle hier onderscheiden sporen gebeurt er binnen de gemeente Groningen momenteel al veel. Waar mogelijk en zinvol willen we lopende activiteiten verbinden met de speerpunten uit dit uitvoeringsprogramma, om op die manier krachten te bundelen en het rendement van inspanningen en investeringen te vergroten. Doel is om binnen enkele jaren het energieprogramma integraal te verbinden met de relevante onderdelen van het gemeentelijk beleid. Of beter andersom: dat in alle beleid van de gemeente onze energiedoelstellingen steeds doorklinken.

### Onze eigen rol goed uitvoeren

De ambitieuze doelen van ons energiebeleid kunnen we alleen bereiken als iedereen - burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen - ze steunt en zijn of haar bijdrage levert. Als uitvoerende partij speelt de gemeente een bescheiden rol. De gemeente heeft geen energiecentrales, doet geen wetenschappelijk onderzoek, bouwt geen windmolens en isoleert geen huizen. Dat doen anderen. Toch hebben we als gemeente op al deze terreinen wel een rol. Het gaat erom onze rol steeds scherp te definiëren en hem vervolgens goed uit te voeren. Dat doen we als volgt:

### 1 Actief communiceren

De energie-doelen kunnen we alleen behalen door intensief samen te werken. Die samenwerking initiëren, bevorderen en op gang houden is bij uitstek een rol die we als gemeente willen spelen. Communiceren betekent vooral de dialoog aangaan en levend houden met en tussen de partijen die een inzet leveren, maar nadrukkelijk ook nog breder, om zo het draagvlak voor het beleid en het enthousiasme over de gezamenlijk behaalde resultaten in Groningen en daarbuiten te versterken.

### 2 Faciliteren

Bij de beoogde transitie naar duurzame energie, zullen innovatieve bedrijven een hoofdrol spelen. In de praktijk blijkt dat er voor dergelijke bedrijven in Groningen nog (te) veel onzekerheden, hindernissen en belemmeringen zijn om zich hier te vestigen en/of met nieuwe initiatieven aan de slag te gaan (financiering, administratieve rompslomp en net te weinig zekerheid op rendement om de sprong te wagen). We zien het bij uitstek als een taak voor de gemeente om dergelijke belemmeringen zoveel mogelijk weg te nemen om zo een stroom aan private investeringen los te maken. Dat gaan we doen met/door innovatieve financierings- en organisatieconstructies, het bij elkaar brengen van publieke en private partners, gerichte inzet van beleid en regelgeving, het effenen van paden naar vergunningen en marketing van duurzame producten en diensten naar inwoners van Groningen. En ook door haalbaarheidsonderzoeken uit te voeren of te financieren.

### 3 Goede voorbeeld geven

De gemeente als organisatie is een van de grootste in de regio. Wat we aan anderen vragen, moeten we uiteraard ook zelf in de praktijk brengen. Ook om anderen te inspireren.

## De uitvoeringsprogramma's

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de concrete activiteiten en projecten. Wij vinden het van groot belang dat de uitvoering van beleid wordt verankerd in het reguliere beleid van de gemeente. Daarom kiezen we in dit uitvoeringsprogramma voor een indeling in vier deelprogramma's, aansluitend op de (deel)programma's van de gemeentelijke programmabegroting.

### Vier deelprogramma's

- **Energieke bedrijvigheid** (Programma Economie en werkgelegenheid, deelprgr. Ruimte voor bedrijvigheid)

Windenergie  
Zonne-energie  
Warmte  
Energiebesparing
- **Kennis en innovatie** (Programma Economie en werkgelegenheid, deelprg Groningen Kennisstad)
- **Woningen** (Programma Wonen, deelprogramma 3 Bestaande woningvoorraad)

Energiebesparing
- **Eigen organisatie** (Programma Bedrijfsvoering)

Energiebesparing  
Gebruik duurzame energie

In de vier deelprogramma's komen de vijf inhoudelijke sporen Wind, Zon, Warmte, Biomassa en Energiebesparing op verschillende manieren en op meerdere momenten aan bod. Onderstaand schema brengt dat in beeld:

	Windenergie	Zonne-energie	Warmte	Biomassa	Energie-besparing
Energieke bedrijvigheid	x	x	x	x	x
Kennis en innovatie	x	x	x	x	x
Wonen		x	x		x
Eigen organisatie		x	x		x

## Bijlage - Groningen geeft Energie

### 10 Windenergie

#### Huidige situatie

In de stad Groningen speelt windenergie nog geen rol van betekenis. Er draait één turbine op Zernike en aan de rand van de stad staan twaalf windmolens langs de roeibaan in Harkstede. Deze zullen bij de ontwikkeling van Meerstad te zijner tijd verdwijnen. In het verleden zijn voorstellen gedaan voor de bouw van grote windturbines bij de Stainkoeln aan de Winschoterweg. Ook is er een studie gedaan voor de bouw van windturbines op Westpoort. Al deze plannen zijn niet verder uitgewerkt omdat de provinciale omgevingsverordening alleen grote windturbines toestaat op enkele windparken, t.w. bij de Eemshaven en in Oost-Groningen.

In de provincie Groningen is op dit moment voor 350 MW aan windturbines aanwezig. De provincie bereidt in het ruimtelijke beleid de weg voor een verdubbeling hiervan.

In Noord-Nederlands verband wordt via de stichting Energy Valley gepleit voor grootschalige windparken op zee, ten noorden van Schiermonnikoog, tot vele duizenden megawatts. Energy Valley heeft in kaart gebracht wat de mogelijkheden zijn bij het opzetten van een succesvolle windindustrie in de regio. De regio is met haar havens in Den Helder, Harlingen, de Eemshaven en Delfzijl, en de daaraan verbonden industrieterreinen uitstekend gepositioneerd om een belangrijke rol te spelen bij de bouw en het onderhoud van grote windparken. Windturbines op land renderen momenteel al, op zee nog niet. In de green deal met het rijk wordt ingezet op uitbouw van het cluster off shore windenergie door ontwikkeling van een goede thuismarkt en kostprijsverlaging via technologische innovaties, concentratie, collectieve infrastructuur (net op zee).

Dit betekent tevens kennisontwikkeling om de discontinuïteit van windenergie op te vangen: power production & balancing. Dit is één van de vijf strategische lijnen van Energy Valley.



#### Ambities en doelen (algemeen)

Omdat windenergie onmisbaar is om de doelstellingen te behalen, willen we mogelijkheden creëren voor windturbines in de nabijheid van de stad. Nadrukkelijk kijken we daarbij naar naar innovatieve installaties passend bij onze ambities als kennisstad en de provinciale ambities voor wind op zee. Met windturbines in gebieden aan de randen van de stad, te kiezen in overleg met buurgemeenten en bewoners - kan 16% van de beoogde CO<sub>2</sub>-reductie gehaald worden.

Windenergie is een vorm van duurzame energie, het raakt nooit op en is schoon. Het is op dit moment in Nederland de grootste hernieuwbare energiebron. Het rijksbeleid is gericht op verdrievoudiging van het huidige geïnstalleerde vermogen naar 6000 MW in 2020. Op termijn zal eenzelfde vermogen op zee worden geïnstalleerd, maar het rijksbeleid geeft vooralsnog voorrang aan wind op land.

# Windenergie

## Activiteiten en projecten

### Windenergieproductie

De doelen die de gemeente Groningen heeft met windenergie hebben te maken met de productie van windenergie en bijbehorend locatieonderzoek. Hierbij wordt het onderscheid gemaakt tussen grote en kleine windmolens. Met grote windmolens kan de meeste windenergie worden geproduceerd, maar de ontwikkeling van grote windmolens in de gemeente Groningen strookt op dit moment niet met het provinciale beleid. We bekijken daarom of er opties zijn waarbij de provincie wel toestemming kan geven. We denken dan met name aan mogelijke kansen voor het realiseren van innovatieve installaties, door bijvoorbeeld een testlocatie voor pilots aan te wijzen. Los hiervan gaan we locatieonderzoek uitvoeren voor het plaatsen van grote windmolens. Als uitkomst zullen we op basis van visualisaties (maquettes, 3D-beelden) inzicht bieden in de ruimtelijke consequenties van grote windmolens voor de omgeving. Daarbij zullen we ook inzicht geven in de businesscase (incl. eventuele participatie van burens). We zullen waarschijnlijk drie voorbeelden uitwerken:

- 1) waarbij de vragers (energiegebruikers) zich naast de aanbieders (windmolens) bevinden, waardoor je het net niet nodig hebt (bijvoorbeeld op industrieterrein zuidoost).
- 2) waarbij de windmolens kriskras in het landschap staan, bijv. Meerstad (of Westpoort)
- 3) waarbij de windmolens een stedenbouwkundige betekenis hebben (bijv. langs het Eemskanaal).

Tot slot zullen we een beleidskader opstellen waarmee initiatieven voor het plaatsen van kleine windmolens beoordeeld kunnen worden (kleine windmolens passen wel binnen het provinciaal beleid). Het zoekgebied betreft de hele gemeente Groningen, inclusief Meerstad. We houden de optie open dat een ontwikkeling zich uitstrekt tot buiten deze grenzen, maar ons criterium is dan wel dat minimaal één windmolen zich wel binnen de gemeentegrenzen bevindt.

### Beoogd resultaat en planning

Ruimtelijke en financiële mogelijkheden in beeld: 2012

Uitvoeringsplan: 2012

Uitvoering volgens uitvoeringsplan: 2012-2015

### Rol en taak gemeente

Grondeigenaar, initiator, verbinder

## Bijlage - Groningen geeft Energie

### 12 Zonne-energie

#### Huidige situatie

##### Nederland loopt achter

In Nederland is tot op heden ca. 10 MW aan zonnepanelen (PV: Photo-Voltaïsche energie) geïnstalleerd. De landelijke regeling Stimulering Duurzame Energie heeft niet de gewenste impuls gegeven. Ter vergelijking: in Duitsland wordt deze capaciteit dagelijks geïnstalleerd en is intussen het duizendvoudige (10 GW) aan zonnevermogen operationeel. Energie Centrum Nederland heeft berekend dat het volleggen met panelen van geschikte daken ook in Nederland op langere termijn een grote potentie heeft. In 2050 overtreft het geïnstalleerd vermogen van zonne-energie zelfs ruim het vermogen van windenergie. De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte van het rijk geeft aan dat zonne-energie een van de meest ruimte-efficiënte vormen van duurzame energie is.

##### Belemmerende regels

Voor de hand ligt dat de meest geschikte daken in Nederland het eerst van PV-panelen worden voorzien. Door de huidige regelgeving wordt dit echter tegengewerkt. Particulieren krijgen alleen een vergoeding voor aan het net geleverde zonnestroom als de panelen op het eigen dak staan en dan tot een maximum dat iets boven het gemiddelde jaarverbruik van een gezin ligt. Bedrijven met geschikte dakoppervlakken worden al snel een formele energieproducent en moeten dan belasting betalen over de geleverde energie. Woningcorporaties mogen geen grootschalig systeem installeren en dat aanmerken als collectief systeem voor een deel van hun woningbestand. Deze problemen zijn in het kader van de green deals aan het kabinet voorgelegd met het verzoek de regelgeving aan te passen.

##### Investerings en opbrengsten

In 2015 of 2016 wordt het moment bereikt waarop een kilowattuur uit een zonnepaneel even veel kost als een kilowattuur uit het stopcontact. Dit magische moment wordt 'netpariteit' genoemd. Voor particulieren wordt dit moment het eerst bereikt omdat die nu ca. 23 cent per kilowattuur betalen. Bedrijven zitten daar vaak ver onder. Ook wanneer voor een particulier zonnestroom goedkoper wordt dan conventionele stroom zal deze eenmalig een flink bedrag (5000 à 8000 euro) moeten investeren. Veel particulieren zullen moeite hebben dit kapitaal beschikbaar te krijgen.

# Zonne-energie

## **Ambities en doelen (algemeen)**

Het Masterplan Groningen Energieneutraal geeft aan dat we met zonne-energie in 2025 ruim 10% van de doelstelling halen. We verwachten dat in de nabije toekomst belemmeringen door wettelijke regelingen worden weggenomen. Daarmee staan we aan de vooravond van de grote uitrol van zonnestroom. Het wordt voor zowel particulieren als bedrijven rendabel om hierin te investeren. De gemeente wil de stad vroegtijdig voorbereiden op deze uitrol door al op korte termijn projecten mogelijk te maken, bijvoorbeeld voor 5000 woningen. Hiervoor wordt een lease-constructie uitgewerkt. Daarnaast worden locaties gezocht voor grootschalige zonne-parken. Er is een nieuw type bedrijf in opmars dat zonne-energie aanbiedt als service. Zo'n bedrijf doet alles wat een woningeigenaar nodig heeft: dakanalyse, inkopen, monteren en onderhoud. Dit bedrijf blijft eigenaar van de panelen en de klant betaalt een vast bedrag voor de stroom die de panelen opwekken. Ook kan de klant na een bepaald aantal jaren eigenaar worden van de panelen. Bij verhuizing bestaan eenvoudige mogelijkheden voor de nieuwe bewoner om het contract over te nemen. Dit model heet solar leasing.



## Bijlage - Groningen geeft Energie

### 14 Zonne-energie

#### Activiteiten en projecten

##### Huisgebonden zonnepanelen

We willen dat een zo groot mogelijk aantal van de  $\pm$  45.000 met in potentie geschikte daken (de helft van de 90.000 woningen) met zonnepanelen bedekt wordt. We ondersteunen initiatieven van derden (Grunninger Power, Wij Willen Zon) en willen als gemeente een instrument toevoegen om het voor particulieren aantrekkelijk te maken. De gemeente wil het voor de inwoners van de stad aantrekkelijker maken om zonnepanelen op hun daken te leggen. Dit kan door als gemeente de aanschaf van zonnepanelen voor te financieren voor stadgers die direct profiteren van de door de zon geleverde energie op hun eigen dak. Maandelijks betalen de bewoners de Gemeente een bedrag dat lager is dan ze anders aan (niet groene) energie kwijt zouden zijn. Stadgers kunnen op deze manier bijdragen aan de productie van duurzame energie in de stad, dankzij de investeringen van de gemeente Groningen. Om dit mogelijk te maken moet regelgeving worden aangepast door het Rijk. Hierover zijn op 3 oktober 2011 afspraken gemaakt in het kader van de "Green Deal" tussen gemeente en het rijk.

Groningen zal hierin de pionier zijn in Nederland. Een publiekscampagne is onderdeel van dit deelprogramma.

##### Beoogd resultaat en planning

Nieuw financieringsinstrument via gemeentelijke belastingen

Gereed: 2011

Invoering: 2012

##### Rol en taak gemeente

Initiator, beslisser

### Activiteiten en projecten

#### Grootschalige zonne-energieparken

De gemeente Groningen wil ruimte bieden aan initiatiefnemers of zal zelf het initiatief nemen op het gebied van zonneplantages. Op dit moment kunnen deze in Nederland economisch nog niet uit, maar waarschijnlijk in de nabije toekomst wel (lagere kosten, hoger rendement, stijgende energieprijzen grijze stroom). Voor de korte termijn dienen zich mogelijk wel kansen aan, en het projectdoel is die kansen in beeld te brengen. We denken daarbij bijv. aan partijen die bulkpartijen hebben opgekocht en een ruimte zoeken deze te installeren, aan partijen als Grunninger Power die locaties nodig heeft voor panelen, of aan een buitenlandse partij die voet aan de grond wil krijgen in ons land en daarom lagere rendementen of langere terugverdiertijden accepteert.

We gaan in elk geval mogelijke locaties en de randvoorwaarden in beeld brengen. We gaan zoals gezegd met partijen in gesprek die ideeën hebben om zonneplantages aan te leggen en bekijken op welke manier de gemeente een aanjaagfunctie kan hebben. Bijvoorbeeld door functionele combinaties te maken, zoals zonnepanelen grootschalig op transferia.

#### Energielandschap Meerstad

Als onderdeel van de haalbaarheidsstudie naar de ontwikkelingsmogelijkheden van Meerstad-Noord, brengt de projectgroep Wind en Zon de opties in beeld: daarbij gaat het niet alleen om wind en zon, maar ook om andere vormen van duurzame energie (biomasse, restwarmte).

#### Beoogd resultaat en planning

Alle mogelijkheden in beeld: 2011  
Uitvoeringsplan: 2012  
Uitvoering volgens plan: 2012-2015

#### Rol en taak gemeente

Grondeigenaar, initiator, verbinder.

### Huidige situatie

De energiebehoefte van de samenleving is te onderscheiden in warmte, kracht en elektriciteit. Warmte is goed voor 40% van het primaire energieverbruik in Nederland. Warmte wordt niet alleen doelgericht geproduceerd, maar ontstaat ook op grote schaal als nevenproduct. Bekende voorbeelden hiervan in Groningen zijn de warmte uit luchtkoelers van het UMCG (genoeg warmte voor 2000 huishoudens) en de Suikerunie in Hoogkerk (voldoende warmte voor tienduizenden huishoudens). Op nog veel meer bekende en onbekende plaatsen wordt op dit moment overtollige warmte weggegooid. Deze warmte kan in principe "hergebruikt" worden.

Om dit van de grond te krijgen is warmteuitwisseling en met name warmtevervoer cruciaal. Om grootschalig warmte door de stad te vervoeren en te distribueren naar afnemers is een warmtenetwerk noodzakelijk.

De bron van de warmte kan verschillen en in de tijd veranderen. Het kan gaan om restwarmte van bedrijfsprocessen, koelwarmte of diepe aardwarmte. De ontwikkeling van warmte-infrastructuur vraagt om een lange termijn planning. Daarom stellen we een integrale warmtestrategie op. Onderdeel daarvan is ook het reguleren van de ondergrond voor warmte-koude-opslag (WKO).

### Warmtenetten

Groningen heeft op dit moment geen grootschalige warmtenetten. Dit is historisch verklaarbaar. Groningen is als aardgashoofdstad van Nederland helemaal georiënteerd op het gebruik van aardgas voor het verwarmen van woningen en bedrijfsgebouwen. In 2009 werd door de inwoners en bedrijven in de stad meer dan 225 miljoen m<sup>3</sup> aardgas verbruikt (nog exclusief grootverbruikers). Een groot deel van het gas in huishoudens wordt gebruikt voor het verwarmen (ca. 60 %). Een kleiner deel voor het leveren van warm water.

### Warmte-Koude-Opslag

WKO neemt in heel Nederland een grote vlucht. Het is te beschouwen als een slimme optimalisatietechniek waarbij warmte en koude afwisselend in de bodem (tot ruim 100 m diep) worden opgeslagen. Het voorziet ook in de behoefte om te koelen. Koelbehoefte zorgt in veel gevallen (kantoren, ziekenhuizen) voor een grotere energievraag dan verwarmen.

### Diepe aardwarmte (geothermie)

Diepe aardwarmte kan worden gewonnen uit bodemlagen op 1000 tot 4000 meter diepte. Deze warmte uit de aarde is in principe onuitputtelijk. Winning hiervan komt in Groningen nog niet voor, maar Groningen heeft een gunstige geologische structuur om dit te gaan doen. Restwarmte en aardwarmte samen kunnen in potentie in de hele warmtebehoefte van Groningen voorzien. Benutting van restwarmte en van aardwarmte betekent transport door leidingen naar een potentiële afnemer.

Volgens oriënterende berekeningen is in de diepe ondergrond van de stad voldoende warmte aanwezig om 193 miljoen m<sup>3</sup> van het aardgasverbruik te vervangen. Ook elders in Nederland staat geothermie nog aan het begin van de ontwikkeling. In Parijs en München worden hiermee al grote stadsdelen van warmte (en koude) voorzien. In Nederland hebben een aantal tuinders in het Westland een installatie in



# Warmte

werking. De gemeente Den Haag heeft onlangs succesvol de eerste boringen uitgevoerd. De gemeente Den Haag, enkele woningcorporaties en een energiebedrijf ontwikkelen een aardwarmtebedrijf dat zowel bestaande als nieuw te bouwen woningen van warmte voorziet.

In mei 2011 heeft de gemeente Groningen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie een opsporingsvergunning voor aardwarmte ontvangen. Vooral nog is deze vergunning beperkt tot het noord-westen van de gemeente. Aan de vergunning is de verplichting verbonden om binnen drie jaar met een eerste boring te starten en daartoe binnen twee jaar een werkplan op te stellen. In Groningen heeft het Waterbedrijf het initiatief genomen om samen met andere partijen zich te oriënteren op winning en distributie van aardwarmte.

In het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 is de afspraak gemaakt dat corporaties voor 2014 starten met een grootschalige duurzame energievoorziening. Hier kan (aard)warmte potentieel een grote rol in spelen.

## Ambities en doelen

Groningen wil in 2035 minimaal 15% van haar doelstellingen behalen via het spoor warmte. Het gaat hierbij om een minimale besparing van 105 kton CO<sub>2</sub>/jaar. In 2011 oriënteren we ons op de vele actuele ontwikkelingen en potenties en bepalen we onze positie en strategie op het gebied van WKO, warmtenetten en aardwarmte.

### Activiteiten en projecten

#### Ontwikkelen integrale warmtevisie als basis voor beleid en strategie

In deze visie komen aan de orde:

- Regie op Warmte-Koude-Opslag (WKO)
- Restwarmte
- Geothermie
- Warmtenetten

Een warmtevisie en -strategie helpen om de gemeente bij initiatieven m.b.t. deze onderwerpen in positie te brengen als facilitator en regisseur. De visie en strategie zal zijn toegespitst op Groningen en zal focussen op "duurzame warmtebenutting in het toekomstige energielandschap van Groningen". Dit betekent dat de visie en strategie een Gronings stempel zullen dragen, bijvoorbeeld door de kansen die er zijn vanwege de aanwezigheid van de Suikerunie, het Europapark of het UMCG en Energy Valley. De visie hangt samen met de visie op de ondergrond, die parallel wordt ontwikkeld.

#### Beoogd resultaat en planning

- organisatiemodellen en de mogelijke rollen van de gemeente daarin (b.v. wel of niet een warmtebedrijf Groningen?)
- de lessen uit de praktijk; ervaringen in andere gemeenten.
- Specifieke kansen voor de gemeente Groningen (UMCG, Europapark, Suikerunie, kansen voor geothermie)
- de effecten van nieuwe (Europese) wet- en regelgeving
- subsidiemogelijkheden (nieuwe mogelijkheden SDE)

Visiedocument: gereed december 2011

Implementatie en uitvoering: 2012 e.v.

#### Rol en taak gemeente

Faciliteren; toepassen regelgeving; inpassing in openbare ruimte; bij elkaar brengen van partijen.

### Activiteiten en projecten

#### Regie op WKO

Voor het efficiënt benutten van de ondergrond is regie op WKO noodzakelijk. Dit zal betekenen dat voor een aantal (ontwikkelings)gebieden zogenaamde WKO masterplannen moeten worden opgesteld.

- Voor het Europapark wordt dit jaar al zo'n masterplan opgesteld.
- Ook in de binnenstad rondom de ontwikkeling van het Forum is coordinatie op het gebied van WKO noodzakelijk. In 2011 wordt een haalbaarheidsonderzoek collectieve WKO oostwand Grote Markt uitgevoerd. Binnen deze ontwikkeling gaat het om het Forum, nieuwbouw Vindicat en detailhandel, hotel nieuwe Oostwand. Tevens wordt gekeken of het Provinciehuis en de DIA (Kreupelstraat) hierop aangesloten kunnen worden. Dit is een gezamenlijk project van Waterbedrijf Groningen en Gemeente Groningen.
- Een eventuele koppeling van dit systeem met het restwarmtesysteem van het UMCG behoort ook tot de mogelijkheden en moet eveneens verder onderzocht worden.
- Vanuit de bestaande WKO nieuwbouw DUO2 is het mogelijk om de te ontwikkelen nieuwbouw Kempkensberg / Engelse Kamp van warmte / koude te voorzien. Ook hiervoor worden de mogelijkheden onderzocht. Dit gaat in samenwerking met de ontwikkelende partijen en DUO.

#### Beoogd resultaat en planning

Helder standpunt en beleid van de gemeente wat betreft optimaal benutten van capaciteit WKO in de ondergrond.

Concrete plannen voor toepassing WKO in eigen gebouwen.

Masterplan Europapark (2011).

Haalbaarheidsonderzoek WKO Forum (oktober 2011) (realiseren van een collectief WKO systeem voor de Grote Markt e.o., waarin ook eventuele andere ontwikkelingen in de nabije omgeving kunnen worden meegenomen).

Afspraken met ontwikkelaars over de koppeling WKO DUO2 met nieuwbouw Kempkensberg.

#### Rol en taak gemeente

Actief gebieden aanwijzen waar de gemeente WKO gaat coördineren, regisseren, of verbieden. Het één en ander volgens de regelgeving uit de nieuwe AMvB Bodemenergie (2012). Ook de provincie krijgt hierin taken en bevoegdheden.

### Activiteiten en projecten

#### Warmtenetten

De warmtestrategie zal de wenselijkheid en haalbaarheid van warmtenetten verkennen en de rol die de gemeente daarbij moet innemen. Intussen worden al warmtenetten van verschillende schaalniveau's aangelegd. Ook zijn er lopende projecten die de kansen van een warmtenet kunnen vergroten door 'werk met werk' te maken. Bijvoorbeeld door mee te liften bij grote infrastructurele plannen zoals de tram.

Inmiddels bestaan op twee plaatsen in Groningen concrete plannen van externe partijen in samenwerking met de gemeente voor de aanleg van een warmtenet.

1) Restwarmtebenutting UMCG (partijen: Nijestee, UMCG, Rendo Duurzaam, Waterbedrijf en gemeente) voor de Oosterparkwijk en Oosterhamriktracé en CIBOGA.

2) Warmtenet noord-west (omgeving Kostverloren, Vinkhuizen, Paddepoel en Selwerd).

Partijen: Essent Local Energy Solutions, Waterbedrijf, provincie Groningen, gemeente Groningen. Beide initiatieven zijn bekeken op haalbaarheid en beide vallen binnen de financiële investeringskaders van de initiatiefnemers (Rendo en Essent).

In 2011 wordt tevens een haalbaarheidsstudie uitgevoerd om restwarmte van de Suikerunie Hoogkerk te gebruiken in Hoogkerk en Westpoort. Ook voor Europapark en Kempkensberg/ Engelsekamp wordt gekeken naar de haalbaarheid van een warmtenet. Deze initiatieven zijn nog in een opstartfase.

#### Beoogd resultaat en planning

Het beoogd resultaat op termijn is dat de haalbaarheidsonderzoeken leiden tot investeringsbeslissingen voor het aanleggen van (delen) van warmtenetten, door verschillende partijen.

Beslissing tot wel of niet doorgaan warmtenet restwarmte UMCG en delen van warmtenet Noord-West: 2011

Eerste resultaten bekend over mogelijke warmtenetten voor Hoogkerk, Europapark en Kempkensberg/Engelsekamp: 2011

#### Rol en taak gemeente

De gemeente kan de rol op zich nemen van regisseur van de ontwikkeling van warmtenetten. De gemeente neemt nu al actief deel in de verschillende onderzoeksprojecten. De gemeente kan naast regie in de openbare ruimte ook invloed hebben op het wel of niet (verplicht) aansluiten van gebouwen of delen van wijken.

De gemeente en de provincie krijgen in 2012 nieuwe bevoegdheden op grond van de Warmtewet. Welke specifieke organisatievorm het meest geschikt is moet in overleg met alle stakeholders worden onderzocht. Dit wordt onderdeel van de warmtestrategie.

### Activiteiten en projecten

#### Geothermie

Geothermie is nieuw voor Groningen. In de diepe ondergrond zijn echter goede kansen aanwezig en bij succes kan dit een groot deel van de ambities van de gemeente invullen. In Groningen is veel kennis aanwezig voor het winnen van aardwarmte, ondermeer bij particuliere bedrijven en bij de Rijksuniversiteit Groningen.

In mei 2011 heeft de gemeente Groningen vergunning gekregen voor het opsporen van geothermische warmte in een beperkt gebied in het noord-westen van de gemeente. Om te zijner tijd een winningsvergunning te krijgen moet een werkprogramma worden opgesteld en daarnaast moet het nodige onderzoek worden uitgevoerd om daadwerkelijk diepe aardwarmte te gaan exploiteren. Samenwerking met marktpartijen is hierbij noodzakelijk. Een dergelijke onderneming begint vanuit 'de klant': de toekomstige afnemers van warmte.

Het Waterbedrijf Groningen heeft het initiatief genomen voor het vormen van een consortium op het gebied van geothermie. Dit is de mogelijke partij die als eerste aardwarmte zal winnen en exploiteren. 2011 staat nog in het teken van voorbereiden.

In de warmtevisie wordt het daadwerkelijke ontwikkelingsspoor opgenomen.

#### Beoogd resultaat en planning

Vorbereiden en verkenning geothermie: 2011.

Doorlopen procedures: 2012 / 2013.

Mogelijke start eerste boring: 2014

Exploitatie geothermie: voor 2017

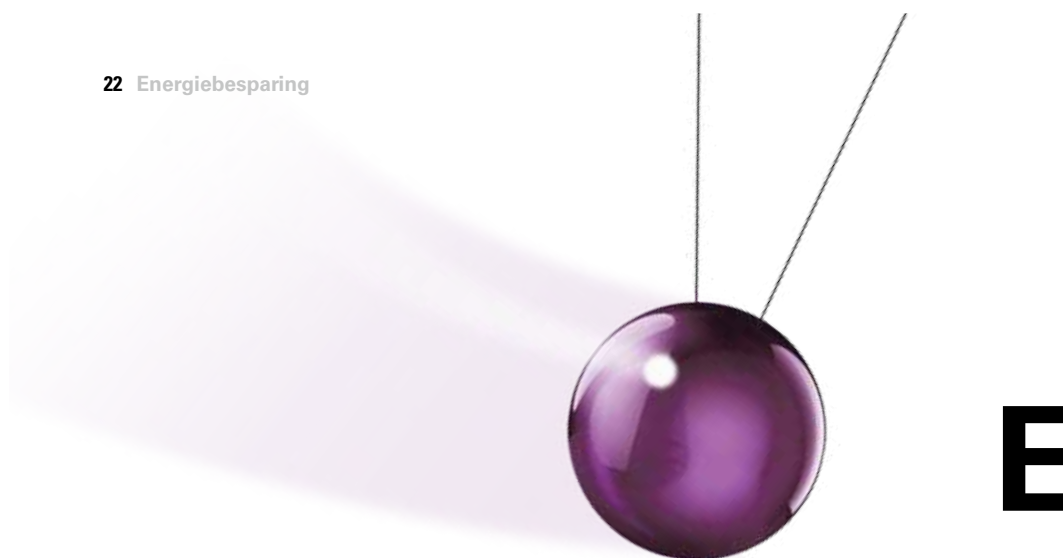
Warmtenet beschikbaar met voldoende omvang om de warmte vanuit deze bron te distribueren: ook voor 2017

#### Rol en taak gemeente

De gemeente werkt mee aan de (planologische) procedures en vergunningverlening rondom de aardwarmtecentrale. De gemeente werkt mee en geeft toestemming aan een consortium om aardwarmte aan te boren en te exploiteren.



### 22 Energiebesparing



#### **Huidige situatie**

Samen met het bedrijfsleven hebben wij diverse projecten in stad geïnitieerd en gefaciliteerd (energiescan, supermarktmodel). De afgelopen jaren hebben circa 45 supermarkten een energiezuinige inrichting genomen. Ook is er met bedrijvenverenigingen een aantal projecten uitgevoerd. Goede voorbeelden hiervan zijn de verlichtingsprojecten op Hoendiep en de gezamenlijke inkoop van energie.

Uitgangspunt daarbij was en is om deze projecten zoveel mogelijk door het bedrijfsleven zelf te laten trekken en daarbij als gemeente een stuwende en faciliterende rol te vervullen. Toch merken we dat de bestaande trajecten ontoereikend zijn om een aantal grote bedrijven te stimuleren. De huidige subsidieregeling voor energiescan slaat onvoldoende aan. Daarom kiezen we ervoor om op basis van een convenant met een aantal grote bedrijven afspraken te maken over energiebesparing.

#### **Instrumenten**

In de uitvoering heeft de gemeente Groningen een aantal instrumenten om uitvoering te geven aan doelstellingen op het gebied van duurzaamheid:

# Energiebesparing

## Activiteitenbesluit

- Ondernemingen die onder de algemene regels vallen van het activiteitenbesluit vallen onder de zorgplicht om energie doelmatig in te zetten;
- Ondernemingen met een verbruik op jaarbasis van 50.0000 kWh en/of 25.000 m3 gas kunnen op grond van het activiteitenbesluit door het bevoegd gezag gedwongen worden energiebesparende maatregelen te nemen;

## Wet milieubeheer

Bij het verstrekken van vergunningen op grond van de wet milieubeheer kunnen voorschriften opgenomen worden om bepaalde technieken toe te passen op het gebied van energiebesparing. Bij een verbruik boven de 200.000 kWh en/of 75.000 m3 kunnen bedrijven verplicht worden een energiebesparingsonderzoek uit te laten voeren.

## Meerjarenafspraak (MJA3)

Diverse bedrijfstakken of individuele bedrijven nemen deel aan Meerjarenafspraak (MJA3). Dergelijke bedrijven hebben op grond van het convenant afspraken gemaakt met het Ministerie van EZ over een zuinig gebruik van energie. Een deelnemend bedrijf aan een MJA3 heeft een Energie-efficiëntieplan (EEP) opgesteld. Het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Groningen, moet dit EEP goedkeuren en de uitvoering van dit plan controleren.

## Ambities en doelen (algemeen)

37 % van de doelstelling (262 kton CO2/jaar) kan worden gehaald door energiebesparing. Bijna de helft daarvan kan via maatregelen doordat alle grote bedrijven en het MKB maatregelen hebben uitgevoerd die binnen 5 jaar zijn terugverdiend. In 2011-2012 willen we met 15 grote bedrijven een convenant af sluiten. In 2011-2012 willen we met 50 bedrijven uit het MKB afspraken maken over energiebesparing



#### Activiteiten en projecten

##### Energiebesparing middelgrote en grote energieverbruikers

We willen bereiken dat alle middelgrote en grote energieverbruikers over 3 jaar voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Deze wettelijke verplichtingen zijn alle maatregelen die binnen 5 jaar kunnen worden terugverdiend.

We kiezen voor een pragmatische aanpak: aan de slag gaan met de beschikbare middelen en jaarlijks evalueren hoe ver we zijn met het realiseren van de doelstellingen en zo nodig de doelstellingen en/of inzet van middelen bijstellen.

In de eerste fase worden bedrijven via voorlichting en bezoeken geïnformeerd over energiebesparing en daarna wordt ingezet op het daadwerkelijk handhaven van de uitvoering van maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar.

Waar mogelijk wordt een branchegerichte aanpak gevolgd. Eventueel worden met branches convenanten afgesloten, aansluitend bij regionale of landelijke convenanten.

##### Beoogd resultaat en planning

Alle middelgrote en grote energieverbruikers over 3 jaar voldoen aan de wettelijke verplichtingen.

##### Rol en taak gemeente

De rol van de gemeente Groningen in het speelveld 'Energiebesparing bij bedrijven' is zowel regulerend als stimulerend. Motto is: laat de mogelijkheden en kansen zoveel mogelijk uit de markt komen en sluit daarbij aan, met aandacht voor versnelling.

Daarbij heeft de gemeente wel instrumenten om uitvoering te geven aan doelstellingen op het gebied van duurzaamheid: het Activiteitenbesluit en de Wet Milieubeheer.

Bedrijven hebben een zorgplicht om energie doelmatig in te zetten, en kunnen zij door het bevoegd gezag gedwongen worden energiebesparende maatregelen te nemen, en ook kunnen bij het verstrekken van vergunningen op grond van de wet milieubeheer voorschriften opgenomen worden om bepaalde technieken toe te passen op het gebied van energiebesparing.

### Activiteiten en projecten

#### Energiebesparing bij bedrijven / Gronings convenant

Het doel van dit project is om bedrijven te betrekken bij de doelstelling van het masterplan, deze hiervoor te committeren en gezamenlijk daadwerkelijk energiebesparing en opwekking van duurzame energie te realiseren. Daartoe ontwikkelen we een strategie om energiebesparing bij bedrijven te versnellen. We verwachten een economische impuls voor alle partijen die betrokken zijn: voor specifieke branches zoals de installatiebranche betekent dit omzet; voor andere bedrijven kostenbesparingen door lagere energielasten.

Bijna de helft van de besparingsdoelstelling uit het masterplan kan behaald worden als alle grote bedrijven en het MKB de maatregelen hebben uitgevoerd die zich binnen 5 jaar terugverdienen.

Diverse bedrijfstukken of individuele bedrijven nemen deel aan een Meerjarenafspraak (MJA3). Dergelijke bedrijven hebben op grond van het convenant afspraken gemaakt met het ministerie van EL&I over een zuinig gebruik van energie. Een deelnemend bedrijf aan een MJA3 heeft een Energie-efficiëntieplan (EEP) opgesteld. Het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Groningen, moet dit EEP goedkeuren en de uitvoering van dit plan controleren.

Uitgangspunt van dit project is dat de gemeente bedrijven uitnodigt om zich achter de ambitie energieneutraal te scharen, en elkaar te stimuleren, te inspireren en te ondersteunen bij stappen richting energieneutraal. De bedoeling is om gezamenlijk met bedrijven te bepalen welke afspraken daarbij het beste passen. Geen vooraf vastgesteld convenant maar gezamenlijk komen tot afspraken en uitvoering. In de uitvoering van dit project kan onderscheid gemaakt worden tussen de grote verbruikers en de mkb-ers. Voor beide kan een verschillende aanpak tot de mogelijkheden behoren.

#### Beoogd resultaat

Onderzoek naar mogelijkheden voor samenwerking met externe partners en het bedrijfsleven  
Gezamenlijke strategie/aanpak formuleren (projectvoorstel). Projectvoorstel wordt ter goedkeuring voorgelegd.

Ontwikkelen van een communicatiestrategie  
Uitvoering

#### Rol en taak gemeente

De gemeente is initiatiefnemer, maar het project rust op participatie van een aantal partijen. Het participatietraject start met een uitgebreide krachtenveldanalyse.

Op voorhand noemen we de volgende partijen:

- 1 Provincie
- 2 Energyvalley
- 3 FC Groningen/EVTC (Energyvalley Topclub)
- 4 Bedrijvenverenigingen
- 5 TCNN/Syntens/MKB Noord



# Ke

### Huidige situatie

Groningen kent een sterk bedrijvencluster in de energiesector, met toonaangevende bedrijven zoals Gasunie en GasTerra. In de Groningse energiesector werken op dit moment ongeveer 5.000 personen in zo'n 350 bedrijven. Groningen is de energiehoofdstad (de Energy City) van de Energy Valley-regio waarin kennisinstellingen, bedrijven en andere overheden samenwerken. In de afgelopen jaren was er sterke groei in de energiegerelateerde economische activiteiten in Groningen en omstreken. Deze investeringen hebben onder andere geleid tot nadere specialisatie bij de kennisinstellingen, meer werkgelegenheid, een duidelijk internationaal profiel en een grotere productie van groene energie.

Om deze prachtige uitgangspositie optimaal te benutten moeten we blijven investeren in werkgelegenheids- en kennisontwikkeling en willen we de productie van groene energie (als bedrijfsmatige activiteit) blijven aanjagen. We willen blijven doorpakken en de randvoorwaarden verder versterken die nodig zijn voor verdere groei van een toonaangevend energiecluster.

# nnis en innovat

## **Ambities en doelen (algemeen)**

De economisch ambitie, binnen het EnergyCity-programma, in samenhang met het Economische beleidsprogramma G-kracht en de Ambities van het Akkoord van Groningen, is: "Versterking van de economische structuur, om een internationaal toonaangevend energiestad te zijn en te blijven." Om de gestelde ambitie samen met het cluster te kunnen realiseren, stellen we de volgende doelen:

### • **Stimulering ondernemerschap**

Stimuleren van nieuwe energiebedrijven en nieuwe innovaties in Groningen en de regio, met name op het gebied van gastoepassingen, slimme energienetwerken en de biobased economy

### • **Stimulering innovatie**

We willen samen met bedrijfsleven een groot aantal innovatieve demonstratieprojecten realiseren. Door pilots ontstaat een beter imago en perspectief voor groei

### • **Stimuleren kennisontwikkeling**

Om als Nederland en Europa een goede slag te kunnen slaan in energietransitie is vooral een investering in nieuwe kennis noodzakelijk. Investeren in kennisvoorzieningen maakt het voor bedrijven met kennisvragen of behoefte aan gespecialiseerd personeel makkelijker om te innoveren en te groeien

### • **Promotie**

Vestigingsmogelijkheden in de Energiestad Groningen scherper neerzetten: Het beschikbare aanbod van locaties scherper op de doelgroepen toesnijden;

ie

### Activiteiten en projecten

#### Energy Campus

Op 4 oktober 2011 is een green deal gesloten tussen het Rijk en Noord-Nederland. Hierin stelt het rijk ruim €6 miljoen extra ter beschikking voor de ontwikkeling van de energy Academy. De Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool Groningen vervullen een voortrekkersrol door de realisatie van een Energy Campus, waarin onderzoek, opleidingen en kennisvalorisatie op gebied van fossiele en duurzame energie zijn gebundeld. Hier wordt de ruimte geboden voor een optimale wisselwerking tussen onderzoekers, ondernemers en overheden door fysieke nabijheid, ontmoetingen en faciliteiten.

De basis van de Energy Campus is vanuit een marktbehoefte een complex waarin energieonderzoekers en –docenten en bachelor- en masterstudenten van de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool Groningen ( en eventueel ROC's) en energieke ondernemers werken aan nieuwe kennis, toegepast onderzoek, innovatief vakmanschap en kennistransfer. Het energieonderzoek wordt versterkt door het aantrekken van extra toponderzoekers op de al sterke onderzoeksterreinen en door het realiseren van een geavanceerde energieonderzoekomgeving.

#### Beoogd resultaat en planning

Als gemeente bieden wij aan de ruimtelijke inbedding van de Energy Campus op het Zernike Science Park optimaal te faciliteren. Daarom streven wij naar:

- Een integraal vastgoedconceptontwikkeling passend bij de ambities op het thema energie, binnen de ruimtelijke kaders voor Zernike en de vastgoedambities van de RuG, Hanze en de gemeente.
- Een scan van ruimtelijke en marktbehoefte naar gebruiksruimte en faciliteiten voor onderwijs, onderzoek en bedrijfsactiviteiten
- Een doorvertaling van deze behoefte in ontwerp en visualiatie en opstarten eerste verkenning van het bouwproces

Start ontwikkeling Energy Acamdy (als proces) januari 2011,  
start Vastgoedconceptontwikkeling nazomer 2011

#### Rol en taak gemeente

Trekker, facilitator en stimulator

#### Partners

Hanzehogeschool, Rijksuniversiteit Groningen, St. Energy Valley, Provincie Groningen en bedrijfsleven

### Activiteiten en projecten

#### Groene grondstoffen

We ontwikkelen een strategie om nieuwe bedrijfsactiviteiten op het gebied van de biobased economy te faciliteren. In de nieuwe duurzamere economie is het door technische mogelijkheden nu en in de nabije toekomst mogelijk om fossiele grondstoffen te gaan vervangen door groene grondstoffen, hierdoor ontstaan nieuwe productieketens die in Groningen kunnen leiden tot nieuwe economische activiteiten. De stad Groningen wil deze activiteiten identificeren, en een strategie ontwikkelen om huidige en nieuwe groene ketens (zoals Groen Gas) uit te bouwen

#### Beoogd resultaat en planning

We willen een operationele strategie de uitbouw van bedrijvigheid op het gebied van Groene Grondstoffen voor Groningen. Het doel is (nieuwe) bedrijfsactiviteiten uit te bouwen aan te trekken die passen in de groene grondstoffeneconomie een rol van betekenis kunnen spelen. Hierbij spelen de kennisinstellingen en de kennisgerelateerde bedrijvigheid een belangrijke rol. We gaan het volgende doen:

- Inventarisatie groene grondstoffen-bedrijvigheid in de regio
- Analyse van de beschikbare reststromen en (beschikbare en toekomstige) verwerkingsmethodes
- Uitbouw van bestaande verwerkingsketens en operationalisatie van nieuwe ketens
- Ondersteuning van huidige investeringsplannen m.b.t. biobased economy
- Ontwikkeling van een communicatiestrategie

Studie: najaar 2011

Uitvoering programma: 2012

#### Rol en taak gemeente

Trekker en facilitator

#### Partners

We werken al nauw samen met Attero, SuikerUnie, Stichting Energy Valley, KEMA, onderzoeksbureau's zoals BioClear/Process, NOM, RuG en Hanze. Op dit moment wordt in Groningen flink geïnvesteerd op het thema Groen gas. In Noord-Nederland wordt vanuit Groningen gewerkt aan de uitbouw van de biobased economy door verschillende kennisprojecten.



## Bijlage - Groningen geeft Energie

30 Kennis en innovatie

### Activiteiten en projecten

#### Smart Grids

Om duurzame energie te kunnen faciliteren is een slimmere energie-infrastructuur nodig. Deze slimmere energie-infrastructuur is nog volop in ontwikkeling, zowel op kleine als op grote schaal. De Gemeente Groningen wil MKB-ers die slimme energietechnologie ontwikkelen helpen zich verder te ontwikkelen. De technologie staat nog in de kinderschoenen, maar grote en kleine bedrijven zien deze technologie-ontwikkeling als grote kans voor toekomstige omzet.

Groningen is energiestad nummer 1 en ict-stad nummer 3 van Nederland. Op het snijvlak van ICT (o.a. sensortechnologie) en Energie ontstaat veel nieuwe bedrijvigheid. In de afgelopen jaren is er geïnvesteerd in een aantal grootschalige pilots, zoals PowerMatchingCity Hoogkerk en Flexines. In Groningen is hierdoor sprake van een koploperpositie op het thema. Daarom willen we inzetten op uitbouw van deze bedrijfsactiviteiten. We werken op dit thema samen met verschillende ICT en Energie-bedrijven en de kennisinstellingen.

#### Beoogd resultaat en planning

De gemeente Groningen wil in samenwerking met partners een aantal demonstratieprojecten realiseren:

##### Uitbouw PowerMatchingCity Hoogkerk

Het opzetten en aanjagen van een aantal demonstratieprojecten, waarbij minimaal 100 Groningse huishoudens worden toegeurst met duurzame energietechnologie en worden geschakeld als virtuele energiecentrale. Dit in aansluiting op PowerMatchingCity Hoogkerk;

##### Uitrol slimme metertechnologie in 1.000 huishoudens

Het opzetten en aanjagen van het onderzoeksproject 1000 slimme meters bij 1000 huishoudens uit de sociale woningbouwsector, met als doel energiebesparing door informatie vanuit nieuwe technologie;

##### Uitbouw New Energy Business Community

Het ondersteunen van de het MKB-netwerk New Energy Business Community, dat zich richt op de versnelde marktintroductie van nieuwe energietechnologie

Start projecten: 2011, doorloop tot 2013

#### Rol en taak gemeente

Trekker, facilitator en cofinancier

### Activiteiten en projecten

#### Haalbaarheidsonderzoek Energie Incubator

Het energieke bedrijfsleven groeit van 250 naar 350 vestigingen en van 3500 naar 5000 arbeidsplaatsen in 2006 naar 2010. De gemeente Groningen streeft ernaar om ruimtelijke ontwikkelingen meer af te stemmen op de toekomstige ontwikkelingen in de markt. De energiesector wordt daarbij gezien als groeibriljant. De Gemeente Groningen wil daarom een verkennend onderzoek uitvoeren naar de mogelijkheid om nieuwe en groeiende bedrijven te bundelen (en daarmee beter te positioneren) in een incubator, een bedrijfsverzamelgebouw of een complex aan gebouwen.

#### Beoogd resultaat en planning

Een haalbaarheidsonderzoek met de volgende onderdelen:

1. Kwantitatieve analyse
2. Kwalitatieve verkenning
3. Eerste, rudimentaire schets van een programma van eisen voor een incubator energie
4. Bespreking schets met stakeholders
5. Ontwikkeling concept incubator energie
6. Uitvoeringsstrategie

#### Wanneer

Onderzoek in najaar 2011

#### Rol en taak gemeente

Trekker en facilitator

## Bijlage - Groningen geeft Energie

### 32 Woningen



#### Huidige situatie

Omdat 60% van de particuliere woonvoorraad het label D, E, F of G heeft, ligt het voor de hand om in te zetten op energiebesparing in de woningen. 37% van de CO<sub>2</sub>-besparing te bewerkstelligen door middel van energiebesparing (bedrijven, gemeentelijke organisatie en particuliere woningen).

Particuliere woningeigenaren vormen echter een lastig te mobiliseren groep. Eerdere initiatieven om hen aan te zetten tot energiebesparende maatregelen waren niet succesvol. In het verleden bleken onze projecten slechts bij 3 tot 5 % van de benaderde eigenaren daadwerkelijk tot de beoogde maatregelen te leiden.

#### Andere aanpak nodig: ontzorgen

Dat eerdere projecten niet aansloegen heeft meerdere oorzaken:

- Men geeft aan zelf wel contact op te nemen met een deskundige als men energiebesparende maatregelen wil nemen; velen ervoeren dergelijke projecten als betuttelend.
- Veel mensen kunnen energiebesparende maatregelen domweg niet betalen
- Mensen waren bang dat de projecten alleen maar waren opgezet om commerciële partijen geld aan hen te laten verdienen

Onze conclusie is dat 'top-down' projecten niet werken. Het is beter om in te zetten op een bottom-up benadering. Er zijn de afgelopen jaren mensen geweest die op eigen houtje energiebesparende maatregelen hebben getroffen. Dit ging echter niet zonder slag of stoot. Deze groep gaf aan dat de informatievoorziening sterk te wensen over laat. Zij "verdrongen" in alle informatie over subsidies en betrouwbare uitvoerders. We zouden ervoor moeten zorgen dat mensen die geïnteresseerd zijn in het nemen van maatregelen worden ontzorgd en geen struikelblokken meer op hun weg vinden.

#### Activiteiten en projecten

We willen meerdere (ca. 6) kleine projecten opzetten om particulieren aan te zetten tot energiebesparende maatregelen. We kiezen bewust voor meerdere projecten omdat wij niet geloven dat je met één maatregel mensen tot actie beweegt.

In dit deelprogramma richten we ons primair op energiebesparing in bestaande particuliere woningen. Voor woningen in corporatief bezit hebben we in het Nieuwe Lokaal Akkoord afspraken gemaakt met de corporaties.

# Woningen

## **Ambities en doelen (algemeen)**

Het ontzorgen en ondersteunen van geïnteresseerde stadjes, waardoor zij eerder en vaker zullen overgaan op het treffen van energiebesparende maatregelen.

## Bijlage - Groningen geeft Energie

### 34 Woningen

#### Activiteiten en projecten

##### Collectieve duurzaamheidsleningen

Veel mensen kunnen hun huis niet energiezuiniger maken omdat ze hiervoor het geld niet hebben. Stichting Volkshuisvesting Nederland verstrekt nu ca. 400 duurzaamheidsleningen. Bijna alle gemeenten die deze leningen aanbieden, bieden daarnaast subsidies en ontzorgingstrajecten aan. Het is dus onwaarschijnlijk dat er veel belangstelling is als we alleen de duurzaamheidsleningen aanbieden. Bovendien, als er wel veel animo is dan kunnen we er maar een beperkt aantal per jaar verstrekken. Toch zouden duurzaamheidsleningen in de toekomst wel soelaas kunnen bieden.

Woningen met een energielabel worden gemiddeld sneller en tegen een hogere prijs verkocht. Het lijkt daarom vanzelfsprekend dat de verplichting voor woningeigenaren om een energielabel voor hun huis te hebben (uiterlijk 1 januari 2013) in combinatie met de stijgende energieprijzen het nemen van energiebesparende maatregelen veel aantrekkelijker maakt. Dit biedt dus kansen.

Vanaf 2013 verstrekken we leningen aan groepen bewoners (VVE's, burens). Door leningen alleen beschikbaar te stellen voor groepen, kost het de gemeente relatief weinig geld. Bovendien zijn particulieren ook voordeliger uit vanwege collectiviteitsvoordelen. We gaan de komende tijd beleid opstellen dat aansluit op de veranderende situatie.

##### Beoogd resultaat en planning

Plan uitwerken en erover beslissen: 2011

Start uitvoering: 2012

##### Rol en taak gemeente

Initiator, verantwoordelijk

### Activiteiten en projecten

#### Duurzaamheidscentrum

Er moet binnenkort worden besloten hoe we verder gaan met zowel het Duurzaamheidscentrum, het IP-Dubo en het Energie(k)loket. Deze drie voorzieningen verstrekken informatie aan burgers en bedrijven over diverse aspecten van duurzaamheid. Daaraan hechten we veel waarde, maar het kan efficiënter.

Op ons verzoek ontwikkelt KUUB een nieuw businessplan voor een nieuwe voorzieningen, waarin de vorige drie worden geïntegreerd. Voor het businessplan heeft de gemeente Groningen subsidie (€0.000,-) beschikbaar gesteld.

Met behulp van een zachte lening willen we dit nieuwe concept op den duur op eigen benen laten staan. De corporaties zijn bereid om na te denken over deelname.

#### Beoogd resultaat en planning

Plan gereed: voor het einde van 2011

#### Rol en taak gemeente

Initiator; partner in de exploitatie

## Bijlage - Groningen geeft Energie

### 36 Eigen organisatie

#### Huidige situatie

Als gemeentelijke organisatie zijn we een grote gebruiker van energie. In totaal heeft de gemeente zo'n 250 gebouwen in eigendom. In een deel daarvan werken ambtenaren en andere worden vooral bezocht door stadgers (zwembaden, scholen, cultuurcentra etc.). De energierekening bedraagt jaarlijks circa 9 miljoen euro. Het is belangrijk en voordelig om het



# Eig

### Activiteiten en projecten

#### Energy Service Company

De Gemeente Groningen wil flink bezuinigen op de energievraag van zijn eigen gebouwen. We willen daartoe een ESCo (Energy Service Company) oprichten die het energieregelende deel van het gebouwenbeheer voor zijn rekening neemt. We zetten daarbij in op een constructie waarbij we een professionele organisatie naast de gemeente neerzetten (een soort gemeentelijk energiebedrijf), maar waarvan de gemeente 100% aandeelhouder is. Verder kijken we welke interne acties het gestelde doel dichterbij brengen. Daarbij noemen we bijvoorbeeld het opwekken van zonne-energie, maar bijvoorbeeld ook gedragscampagnes. Tot het moment dat de nieuwe organisatie functioneert zullen we waar mogelijk – bij nieuw- en verbouwplannen – de besparingsdoelstellingen integreren in de bouwplannen. Op termijn kan de organisatie ook een rol vervullen voor andere partijen (RuG, UMCG).

#### Beoogd resultaat en planning

1. structuur: beschrijving van de verschillende entiteiten (revolving fund, management organisatie) met hun organen (directie, raad van commissarissen, algemene vergadering van aandeelhouders etc.);
2. processen: taakverdeling tussen de ESCo, gemeente en externe partijen en de wijze waarop wordt samengewerkt;
3. beleid: uitwerking van de randvoorwaarden waarbinnen de ESCo functioneert, rendementseisen, prestatie meting en -evaluatie etc.;
4. financiële modellering: planning van organisatorische kosten en scenario's voor projectinvesteringen.

Uitwerking van de plannen: 2011

Oprichting: 2012

#### Rol en taak gemeente

gebouweigenaar, aandeelhouder

gemeentelijk vastgoed te verduurzamen. Doordat het vastgoedbeheer op verschillende plekken belegd is binnen de gemeente is het lastig om hier gericht op te sturen. Willen we hierop meters maken dan is het noodzaak om een aantal barrières weg te nemen. Naast financiering gaat het dan om kennis en sturing op dit gebied.

### **Ambities en doelen (algemeen)**

37% van de CO2-reductie is te bereiken via energiebesparing. Het is dus effectief en symbolisch van belang om als gemeente via verduurzaming van de vastgoedportefeuille een bijdrage te leveren aan dit doel.

# en organisatie

## Activiteiten en projecten

### Zonafnamecontract

De Gemeente Groningen wil zonnepanelen op alle gemeentelijke gebouwen die daar geschikt voor zijn. Binnenkort gaan we aanbesteden voor een eerste serie daken.

De gemeente heeft een quick scan laten uitvoeren naar de technische mogelijkheden voor de exploitatie van zonnepanelen.

Verder zijn de financiële mogelijkheden voor de rendabele exploitatie van zonnepanelen voor de gemeente Groningen onderzocht.

In het vervolg van het project moet worden bepaald hoe dit zo kan worden gefaseerd dat exploitatie van zonnepanelen op een rendabele manier kan worden georganiseerd, afhankelijk van de kilowattuurprijs, het verder dalen van de Wattpeak prijzen en het fors stijgen van de energieprijzen en/of de energiebelasting.

### Beoogd resultaat en planning

Aanbesteding: 2011

Uitvoering: 2012-2015

### Rol en taak gemeente

gebouweigenaar, initiator, beslisser.



### Communicatie

Bij alle ambities, activiteiten en projecten speelt communicatie een doorslaggevende rol. Daarom is er aansluitend op en ondersteunend aan alle uitvoeringsprogramma een apart uitvoeringsprogramma Communicatie.

Een belangrijk doel van dit uitvoeringsprogramma is om alle communicatie vanuit en over de diverse activiteiten en projecten af te stemmen en alle betrokkenen pro-actief te adviseren en te ondersteunen bij de inzet van communicatie.

In een volgende fase ontwikkelen we een integraal communicatieplan Groningen Energy City. Uitgangspunten daarvoor zijn onder andere 1) actieve communicatie rondom een aantal top-projecten (i.s.m. marktpartijen en organisaties m.n. op het gebied van zon, wind, aardwarmte) en 2) gerichte communicatie-acties rond energiebesparingsmethoden door burgers. Deze twee sporen zullen separaat maar onder de gezamenlijke vlag van Groningen Energy City worden ontwikkeld. Consequent zal in de communicatie worden verwezen naar beide sporen: benaderen we de burger om thuis energie te besparen, dan melden wij standaard ook onze parallel verlopende activiteiten op het gebied van de top-projecten. Op die manier krijgt de burger het (motiverende) gevoel dat er op tal van fronten hard wordt gewerkt aan het doel van een energieneutrale stad in 2035.

Om de herkenbaarheid en de effectiviteit van de verschillende communicatiemiddelen te vergroten hebben we - binnen de kaders van de gemeentelijke huisstijl - een aparte projectstijl ontwikkeld.

### Financiën

De financiën binnen Energie City zijn in twee groepen te verdelen op dit moment: 1) de financiering van de ontwikkelingsfase waar we nu voor staan, en 2) de financiering van de uitvoering.

#### **Ontwikkelingsfase**

Voor de uitwerking van de ontwikkelingsfase van het Masterplan Groningen Energieneutraal is een krediet van € 1,4 miljoen beschikbaar gesteld door de raad. De uitwerking van dit plan bestaat uit een viertal hoofdlijnen: Groene energie, Groene economie, Groene voorbeeld en de Campagne. Ook zijn er algemene, overkoepelende kosten begroot.

De programma's hebben een relatief korte doorlooptijd. Eind 2011, begin 2012 worden de (eerste) resultaten gepresenteerd. Binnen de verschillende projectoffertes is uiteengezet welke middelen voor de uitwerking van deze sporen benodigd zijn. Hierbij gaat het om de kosten van de ontwikkelingsfase. Om de volledige programma's straks ook uit te kunnen voeren zoeken we naar aanvullende financiering. Dat is uiteraard een van de opdrachten binnen de uitwerking van de hoofdlijnen.

#### **Uitvoering**

Binnen de uitwerking van de hoofdlijnen wordt uiteraard ook gekeken naar uitvoeringsfinanciering van de programma's. Dit valt binnen de ontwikkelingsfase en zodra daar meer zicht op is, zowel wat betreft de kosten van maatregelen als de manier waarop dit gefinancierd gaat worden wordt dit apart gepresenteerd en ter besluitvorming voorgelegd.

Een voorbeeld van mogelijkheden voor een externe financiering is het opzetten van een zgn. "Revolving fund". Als dat een gemeentelijk revolverend fonds zou worden zou daar bijvoorbeeld een ESCO (Energy Saving COmpagny) (energie besparingsbedrijf) voor kunnen worden opgericht om deze middelen goed te managen.

Het doel van zo'n revolving fonds is het financieren van investeringen die besparingen tot gevolg hebben. Met de financiële ruimte die deze besparing biedt voor de initiatiefnemer kan dan vervolgens weer de financiering terugbetaald worden zodat dit fonds steeds mogelijkheden kan blijven bieden aan volgende ontwikkelingen. Het fonds herlaad zich dus steeds. Om dit goed op de rails te zetten kan worden overwogen dit met eigen middelen te doen, de samenwerking met banken te zoeken of andere financiers te vinden. Dit zal nader moeten worden uitgewerkt.

### Investeringsagenda

Het programma EnergyCity, dat hier wordt gepresenteerd dient vooral om met specifieke partijen, maar ook met meerdere partijen gezamenlijk te bespreken en verder uit te werken. De samenwerking kan dan worden geconcretiseerd in intentie-overeenkomsten, convenanten, etc. De beoogde samenwerking zal tenslotte moeten leiden tot een investeringsagenda, die investeringen van individuele partijen omvat, maar ook investeringen in gezamenlijke infrastructuur, gezamenlijke haalbaarheidsstudies, gezamenlijke participaties.

### Budgetten Energieneutraal ontwikkelingsfase 2011-2012

	project	projectnummer	totaal
groene energie	zonneplantages	ntb	€ 193.161
	windmolenpark	gecombineerd met zon)	€ -
	aardwarmte	ntb	€ 253.970
groene economie		ntb	€ 465.000
groene voorbeeld		ntb	€ 187.615
campagne/energiebesparing		ntb	€ 102.620
diversen			€ 195.000
<b>Totaal</b>			<b>€ 1.397.366</b>

### Contact

#### **Projectteam**

In dit uitvoeringsprogramma hebben veel verschillende mensen op verschillende plaatsen in de gemeentelijke organisatie een rol. Om te waarborgen dat ieder zijn rol met verve en binnen de gemeenschappelijke ambities en kaders zal vervullen, is er bij de dienst RO/EZ een tijdelijk projectteam in het leven geroepen.

#### **Projectteam Groningen geeft energie**

Wouter van Bolhuis en Marieke Eillert  
wouter.van.bolhuis@groningen.nl  
marieke.eillert@groningen.nl

Gemeente Groningen  
Dienst RO/EZ  
Gedempte Zuiderdiep 98  
9711 HL Groningen

Telefoon (050) 367 81 11  
E-mail [info@groningen.nl](mailto:info@groningen.nl)



## Bijlage - Bespreekpunten GL

### **Bespreekpunten bij het 'Uitvoeringsprogramma bij het Masterplan Groningen Energieneutraal'**

GroenLinks is blij dat er nu eindelijk een uitvoeringsprogramma ligt voor het Masterplan Groningen Energieneutraal. We maakten ons zorgen over de vorderingen van het programma, maar lezen in het programma dat er tal van projecten en activiteiten op stapel staan. Zo'n veertien (onderzoeken naar) projecten en activiteiten moeten nog dit jaar worden afgerond, zoals een integraal warmtevisiedocument, een financieringsdocument zonnepanelen en een businessplan voor het duurzaamheidscentrum.

Onderwerpen voor het debat:

- Is het terugkijkend nu snel en efficiënt gegaan? Worden bijvoorbeeld alle projecten en activiteiten die dit jaar moeten worden afgerond ook daadwerkelijk afgerond? En hoe wordt de raad daarover geïnformeerd?
- Een belangrijk doel van het programma is om alle communicatie af te stemmen en betrokkenen proactief te adviseren en ondersteunen. Hoe wordt dat gedaan?
- Hoe verloopt de organisatorische sturing op het programma? En komt het terug in de hele organisatie; zo ja, hoe dan?
- Hoe zit het met de uitvoeringsfinanciering van het programma? Wordt er slechts nog in oriënterende sfeer gezocht naar financieringsmogelijkheden of zijn er al concrete vorderingen.
- Het programma wordt besproken met meerdere partijen om verder uitgewerkt te worden. Hoe verloopt dit proces? Bevinden we ons nog in een pril stadium of wordt al gewerkt aan samenwerkingsafspraken bijvoorbeeld.
- Voor GroenLinks is het van belang dat naast de eigen organisatie ook het thema duurzaamheid onder de inwoners van de stad zichtbaar wordt gemaakt (zowel wat burgers zelf kunnen ondernemen en wat de gemeente doet). Het programma geeft aan dat hier middels een te ontwikkelen communicatieplan aan wordt gewerkt. Volgens GroenLinks moet hier snel mee gestart worden en moet er ruimte zijn voor initiatieven van inwoners van de stad zelf. Hoe ziet het college dit?

## Bijlage - Beantwoording vragen Groningen geeft energie.pdf

Afdeling Beleidsontwikkeling  
Steller I. Wiersma  
Onderwerp Beantwoording vragen Groningen geeft Energie



Bezoekadres  
Waagstraat 1

Postadres  
Postbus 20001  
9700 PB Groningen

In uw antwoord  
graag datum en  
kenmerk vermelden

Wij zijn met het  
openbaar vervoer  
bereikbaar,  
buslijnen  
1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Informatie over  
vertrektijden krijgt u  
via telefoon 0900-92 92

De leden van de raad van de gemeente  
Groningen  
te  
GRONINGEN

Telefoon (050) 3678670

Bijlage(n) 1

Ons kenmerk RO11.2845473

Datum - 8 DEC 2011

Uw brief van -

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Over het uitvoeringsprogramma 'Groningen geeft energie' zijn door verschillende fracties vragen gesteld. Deze beantwoorden wij als volgt:

### Vragen fractie Groen Links

1. *Groen Links is blij dat er nu eindelijk een uitvoeringsprogramma ligt voor het Masterplan Groningen Energieneutraal, maar maakt zich zorgen over de vorderingen in de uitvoering. Zo'n 14 onderzoeken, projecten of activiteiten zouden nog dit jaar moeten worden afgerond.*

#### Antwoord:

Het uitvoeringsprogramma geeft voor al deze acties een actuele, soms bijgestelde planning aan. In de bijlage staan de acties uit het masterplan, de planning daarvoor volgens het nu voorliggende uitvoeringsprogramma en de stand van zaken daarvan op 1 november 2011.

2. *Hoe wordt communicatie afgestemd en worden betrokkenen proactief ondersteund?*

#### Antwoord:

Voor de projecten in het uitvoeringsplan is inmiddels een communicatieplan gemaakt waarbij we ook nadrukkelijk andere partijen betrekken. In sommige gevallen betreft het zelfs projecten van derden, waarbij de gemeente faciliteert.

3. *Hoe verloopt de organisatorische sturing?*

#### Antwoord:

Sturing gebeurt door een tijdelijke projectorganisatie vanuit ROEZ (ca. 7 personen) onder verantwoordelijkheid van een stuurgroep bestaande uit 3 portefeuillehouders en enkele directeuren gemeentelijke diensten. Intussen ressourceert het thema energie/duurzaamheid expliciet bij één van de GMT-leden. Over de verankering van duurzaamheid in de reguliere organisatie vindt de komende tijd extra inzet plaats.

4. *Hoe zit het met de uitvoeringsfinanciering van het programma?*

#### Antwoord:

Het budget voor de uitvoering van het masterplan wordt ingezet voor projectleiders, studies en externe ondersteuning. De gemeente zorgt voor het aanjagen van projecten, de uiteindelijke investeringen moeten vooral uit de markt komen. Gezocht wordt naar aanvullende externe financiering. Zie in de bijlage onder projecten Kennis en innovatie (o.a. Energy Academy, Smart Grids). Bij geothermie wordt samengewerkt in een consortium-in-oprichting. Partijen leggen

## Bijlage - Beantwoording vragen Groningen geeft energie.pdf

bedragen in om een Europese subsidie aan te vragen.  
Voor financiering van zonnepanelen en de ESCO krijgt u als raad een voorstel voorgelegd.

5. *Hoe verloopt samenwerking met meerdere partijen, zijn er al samenwerkingsafspraken?*

Antwoord:

Bij alle projecten zijn marktpartijen in beeld. Samenwerking is voornamelijk projectgebonden, daarnaast ook overkoepelend zoals bijv. met Energy Valley TopClub. Op het thema warmte wordt oprichting van een consortium overwogen t.b.v. restwarmte en geothermie. Daarnaast in algemene zin samenwerking met Energy Valley en kennispartners. Bij alle projecten is steeds de centrale vraag wat de rol van de gemeente moet zijn. Deze is in de meeste gevallen faciliterend.

6. *Hoe wordt duurzaamheid zichtbaar gemaakt onder inwoners van de stad, hoe worden door middel van een communicatieplan initiatieven van burgers bevorderd?*

Antwoord:

Een communicatieplan is inmiddels gemaakt. Daarin is ook meegenomen wat burgers zelf kunnen doen en hoe zij mee kunnen doen.

### Vragen fractie Partij van de Arbeid

7. *Groen Gas. Blij dat sociaal-economisch betekenis van energie integraal onderdeel uitmaakt van het programma. Echter: waarom is Groen Gas nog steeds niet opgenomen als volwaardig 5e spoor? Het wordt weliswaar genoemd onder het spoor Biomassa op pagina 7, maar de facto neergezet als een (relatief) autonome marktontwikkeling waarmee het uitvoeringsprogramma mogelijk mee verbonden kan worden. In het programma zijn dan ook maar vier sporen uitgewerkt terwijl biomassa/groengas ontbreekt. Dat is erg dun en staat in schril contrast met de aangenomen raadsmotie Groen Gas uit het begrotingsdebat 2012. Vraag: Op welke wijze gaat het college de aangenomen raadsmotie uitvoeren en hoe wordt dit uitvoeringsprogramma daar alsnog op aangepast?*

Antwoord:

De Gemeente Groningen erkent dat Groen Gas bij Groningen past.. Er wordt vanuit meerdere programma's gewerkt aan het thema Groen Gas (o.a. G-kracht en het Akkoord van Groningen). De Gemeente Groningen wil het spoor biomassa, met uitwerking daarvan richting Groen Gas, integraal benaderen. Immers, de Groen gas-route is één van de routes waarin biomassa wordt omgezet in hernieuwbare energie. Echter in een tijd waarin bruikbare biomassa schaarser wordt moet goed worden gekeken naar de meest optimale omzetting ervan (qua energie en economie). Vandaar dat in het brede spoor Groene Grondstoffen wordt ingezet op vergroting van het biomassa-omzettingspotentieel van Groningen door de vorming van een brede strategie, gedragen door de markt, met daaronder een gezamenlijk concreet actieprogramma. De gemeente zet hierbij, net als haar samenwerkingspartners, in op de doorgroei van de productie van Groen Gas, maar niet alleen hierop.

Verder verwijzen wij u naar de beantwoording van de motie (brief aan uw raad van 10 november 2011, kenmerk BD 11.2820060).

8. **Duurzaamheidscentrum.**

*Op pagina 35 wordt aangegeven dat KUUB een businessplan maakt voor de integratie van het huidige duurzaamheidscentrum, IPDubo en Energie(k)loket. Hierop vooruitlopend heeft de fractie van GL al een lans gebroken voor een locatie op CiBoGa (ontwerp 'het gasfornuis'). Nu gunnen wij het Ebbingekwartier en CiBoGa uiteraard het allerbeste en is elke (creatieve) impuls welkom, zeker als derden daaraan willen meebetalen. Maar laten we wél zijn: daar is een duurzaamheidscentrum natuurlijk niet voor bedoeld. De PvdA vindt het daarom van essentieel belang dat EERST goed wordt nagedacht over de functie van het duurzaamheidscentrum (wat moet het beleidsresultaat zijn in termen van gerealiseerde maatregelen binnen onze gemeentegrenzen c.q. duurzaamheidsveranderingen). Let op: het duurzaamheidscentrum is wat ons betreft geen doel maar hooguit een middel om de gewenste effecten zo snel en efficiënt mogelijk te bereiken. Het duurzaamheidscentrum is geen doel op zichzelf. Daarbij moeten nadrukkelijk vraagtekens worden gezet bij de fysieke vorm als één gebouw voor huisvesting van*

## Bijlage - Beantwoording vragen Groningen geeft energie.pdf

*medewerkers en showmaterialen. Waarom zou een virtueel 'centrum' met vervolgens medewerkers die naar de doelgroep toe gaan niet veel beter werken? En als je het dan toch fysiek wilt brengen, dan MOET het gaan om één of meer locaties die zeer laagdrempelig en dicht bij de primaire doelgroep is gesitueerd: dat zijn eigenaars/bewoners die gewoon aan de gang willen met tochtstrips, zonnecollectoren, compost- e regenwatertonnen, etc. En voor het bewustwordingsdeel is de primaire doelgroep jeugd. Dat vraagt om nauwe afstemming met NDE en primair onderwijs.*

*Vraag: Gaat het college eerst na wát het duurzaamheidscentrum moet doen (functies en resultaten) en wie daarvoor de primaire doelgroepen zijn (bereik, kenmerken), alvorens keuzes te maken over de vorm en pas in de laatste plaats de locatie? Vraag: is het college bereid hierbij de optie van 'light' centra in dislocaties als scholen, wijkcentra etc. met buurtactieve bewoners / vrijwilligers te betrekken, eventueel in afstemming met NDE en techniekeducatie?*

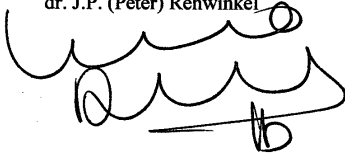
Antwoord:

Zie de beantwoording van de schriftelijke vragen van Groen Links

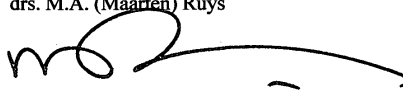
Wij vertrouwen erop u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,  
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,  
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel



de secretaris,  
drs. M.A. (Maarten) Ruys



## Bijlage - Beantwoording vragen Groningen geeft energie.pdf

BIJLAGE

### Bijlage

#### Stand van zaken uitvoeringsprogramma Groningen geeft energie November 2011

In onderstaand schema staan de acties uit het masterplan, de planning daarvoor volgens het uitvoeringsprogramma en de stand van zaken daarvan op per november 2011.

#### Zon

Masterplan (uitvoering alle 4 in 2011):	Planning Groningen geeft energie / Stand van zaken (SvZ)
1. Afnamecontract zonnestroom gemeentelijk vastgoed	<p><b>Planning:</b> Aanbesteding: 2011; Uitvoering: 2012-2015</p> <p><b>SvZ:</b> november 2011 in de raad. Aanbesteding is gestart met een belangstellingsinventarisatie: er is veel belangstelling. We hebben o.a. ook Grunneger Power en Urgenda/Wij Willen Zon gesproken over de aanbesteding/getipt. Overleg met O2G2 en Helperbad/monument (hoe kunnen we binnen de monumentenregels zonnepanelen op het dak leggen). Op korte termijn verder werken aan businesscases voor alle gemeente daken. Daarbij kijken we ook naar mogelijke iconen als Euroborg of MartiniPlaza.</p>
2. huisgebonden PV	<p><b>Planning:</b> Nieuw financieringsinstrument via gemeentelijke belastingen. Ingediend bij ministerie BZK als green deal. Start gezamenlijk traject met BZK 2011. Invoering: 2012</p> <p><b>SvZ:</b> We huren Groene Golf in voor verdere begeleiding. Twee stappen: interne gemeentelijke besluitvorming (begin 2012 in raad) en experimenteerwet (wordt ism Groene Golf gesproken met Ministerie BZK (voormalig WWI).</p>
3. instrument Zonline	In pauzestand, op te pakken nadat duidelijkheid bestaat over 2. Intussen afstemming met gemeente Assen, die een soortgelijk instrument ontwikkelt.
4. Zelflevering aan corporaties	Tijdelijk in pauzestand i.v.m. landelijke ontwikkelingen. Green deal voorstellen elders zijn slechts gedeeltelijk ingewilligd. Zelflevering VVE's wordt intussen mogelijk, voor corporaties in beraad in NLA-verband.
5. (zonneweides: geen planning opgenomen in Masterplan)	We brengen voor zon en wind de situatie stad (grondbezit) & actuele (landelijke) ontwikkelingen in beeld. Gewerkt wordt aan een toetsingskaders voor zonnepanelen en windturbines door derden. Verwacht resultaat begin 2012.

#### Wind

Masterplan (uitvoering alle 4 in 2011):	Planning Groningen geeft energie / Stand van zaken
1. Verkenning Projecten Eemskanaalzone en Meerstad	<p><b>Planning:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Strookt op dit moment niet met het provinciale beleid. <u>Onderzocht worden</u> opties waarbij de provincie wel toestemming kan geven (innovatieve installaties, testlocatie voor pilots).</li> <li>• <u>Locatieonderzoek</u> voor plaatsen van grote windmolens en inzicht bieden in de ruimtelijke consequenties voor de omgeving.</li> <li>• <u>Inzicht geven in de businesscase</u> (incl. eventuele participatie van burens).</li> <li>• Ruimtelijke en financiële mogelijkheden in beeld: 2012. Uitvoeringsplan: 2012</li> <li>• Uitvoering volgens uitvoeringsplan: 2012-2015 (rol en taak gemeente: Grondeigenaar, initiator, verbinder)</li> </ul> <p><b>SvZ:</b> zie onder zonneweides.</p>
2. Innovatief project op Suikerunie terrein	<b>SvZ:</b> In kader van prijsvraag "de campagne" (gemeente heeft indieners uitgenodigd om aanvragen m.b.t. duurzame energie in te dienen).
3. Verkenning Participatie Fonds	Zie onder 1.
4. Verkenning Coöperatie	Zie onder 1.



## Bijlage - Beantwoording vragen Groningen geeft energie.pdf

### Warmte

Masterplan (uitvoering alle 3 in 2011):	Planning Groningen geeft energie / Stand van zaken
1. Verkenning joint venture eerste middelgroot warmtenet	<p><b>Planning:</b> Verkenning warmtenetten; 2011.</p> <p><b>SvZ:</b> Ontwikkeling integrale warmtevisie als basis voor beleid en strategie is in september gestart (zie ook beantwoording motie 38); Hiervoor externe adviseur ingeschakeld (ProDo Consult). Op-levering voorjaar 2012.</p> <p>Parallel hieraan: haalbaarheidsonderzoeken UMCG, onderzoek Hoogkerk, Europapark en Kempkensberg/Engelsekamp, Noord-West (Essent: warmtenet van Kostverloren naar Vinkhuizen, in combinatie met Warmtekrachtkoppeling)</p>
2. Verkenning opzet gebiedsgericht WKO-beleid	<p><b>Planning:</b> Regie op WKO: Concrete plannen voor toepassing WKO in eigen gebouwen; Masterplan Europapark (2011); Haalbaarheidsonderzoek WKO Forum (oktober 2011); Afspraken met ontwikkelaars over de koppeling WKO DUO2 met nieuwbouw Kempkensberg;</p> <p>Actief gebieden aanwijzen waar de gemeente WKO gaat coördineren, registreren, of verbieden. Eén en ander volgens de regelgeving uit de nieuwe AMvB Bodemenergie (2013) i.o.m. provincie.</p> <p><b>SvZ:</b> wordt meegenomen in de warmtevisie; besluit collectieve warmte- en koudeopslag Forum en omgeving. Gedeeld opdrachtgeverschap gemeente en waterbedrijf.</p>
3. Verkenning ontwikkeling eerste aardwarmtebron	<p><b>SvZ:</b> De gemeente participeert in een consortium in oprichting voor winning, distributie en afzet van warmte. Opsporingsvergunning aardwarmte verkregen medio 2011. Gemeente moet binnen twee jaar een werkprogramma opstellen om de huidige vergunning te behouden. Oriëntatie gaande op Europese subsidie voor opstellen businesscase.</p>

### Energiebesparing

Masterplan (uitvoering alle 4 in 2011):	Planning Groningen geeft energie / Stand van zaken
1. MKB Fonds	<p><b>Planning:</b> Alle middelgrote en grote energieverbruikers voldoen over 3 jaar aan de wettelijke verplichtingen.</p> <p>Gronings convenant: onderzoek naar mogelijkheden voor samenwerking met externe partners en het bedrijfsleven (gezamenlijke strategie/aanpak formuleren). De gemeente is initiatiefnemer, maar het project rust op participatie van een aantal partijen. Het participatietraject start met een uitgebreide krachtenveldanalyse (partijen: Provincie, Energyvalley, FC Groningen-Energy Valley Topclub, Bedrijvenverenigingen, TC-NN/Syntens/MKB Noord)</p> <p><b>SvZ:</b> : in september heeft een overleg plaatsgevonden met de provincie Groningen, Energyvalley en de Milieufederatie Groningen over een gezamenlijk projectvoorstel 'Clean Campaigne'. Deze campagne prikkelt MKB bedrijven en groot MKB om te verduurzamen. De periode oktober tot en met januari 2011/2012 wordt gebruikt om de campagne verder op te zetten en de criteria voor het label 'Clean' Groningen vast te stellen. Zowel bij de opstart van de campagne als in het pilotjaar worden de kennisinstellingen en de kennis van de Energy Valley Top Club ingezet om gezamenlijk te komen tot een goede marketingstrategie en criteria.</p> <p>We zijn in overleg met de provincie Groningen om gezamenlijk de eerste fase 'haalbaarheidsonderzoek' te financieren.</p>
2. ESCO (gemeentelijke gebouwen)	<p><b>SvZ:</b> Opdracht verleend aan bureau GreenSpread voor uitwerking ism onze specialisten. We verwachten eind november aan de betrokken directeuren principekeuzes voor te leggen (o.a. rechtsvorm) die we uitwerken tot politieke besluitvorming (begin 2012).</p>
3. Programma particulieren	<p><b>Planning:</b> Collectieve duurzaamheidsleningen, plan uitwerken en besluitvorming: 2011. Start uitvoering: 2012.</p>

## Bijlage - Beantwoording vragen Groningen geeft energie.pdf

	<p>Duurzaamheidscentrum: plan gereed jan. 2012.</p> <p><b>SvZ:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Onder de naam Groningen:SLIM hebben de gemeente Groningen, KUUB, KAW, Nijestee, Building Brains en Noordelings een subsidie van 350.000 toegekend gekregen. Met dit geld zal een platform worden gecreëerd waar mensen die energiebesparende maatregelen willen treffen elkaar kunnen vinden en zodoende collectiviteitsvoordeel kunnen krijgen.</li> <li>• Financieringsconstructies voor particuliere woningeigenaren:             <ul style="list-style-type: none"> <li>• inventarisatie gaande door afdeling Wonen van (landelijk) goedwerkende financieringsconstructies; "Wat heeft de markt nodig?" workshop/brainstorm met externe partijen (banken, makelaars, energiemaatschappijen, experts);</li> <li>• analyse van potentiële gemeentelijke rol als (in)directe verstrekker van leningen en/of garanties, incl. risicoprofiel;</li> <li>• toegespitst overleg met 'alternatieve' banken: SVn, ASN, Triodos;</li> <li>• nagaan van mogelijkheden financieringsconcepten in breder perspectief, bijv. in aansluiting op het 100.000 woningen plan van de provincie(s).</li> </ul> </li> </ul> <p>Dit traject moet uitmonden in concrete voorstellen aan B&amp;W en de Raad in het voorjaar van 2012.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• per 31-12-2011 beëindiging subsidiëring Duurzaamheidscentrum en stopzetting van de exploitatie van het Loket Energie(k) Advies in het Duurzaamheidscentrum door IPDuBo;</li> <li>• opdracht verstrekt aan KUUB voor het maken van een businessplan voor een nieuw concept van informatievoorziening en ontzorging, waarin IPDuBo wordt opgenomen 'in een nieuwe jas'. Nieuwe organisatie moet zichzelf moet kunnen bedruipen, met voor de opstartjaren een zachte lening;</li> <li>• nog besluit te nemen over de voortzetting van de subsidiërelatie met IPDuBo in 2012.</li> </ul>
4. Bedrijven	Zie 1.

### Kennis en innovatie

Masterplan (geen planning voor opgenomen):	Planning Groningen geeft energie / Stand van zaken
	<p><b>Energy Campus:</b> Start ontwikkeling Energy Acamdy (als proces) januari 2011, start Vastgoedconceptontwikkeling nazomer 2011;</p> <p><b>SvZ:</b> € 6,3 mln. extra rijkssteun via Green Deal. Huisvesting is met name rol van de gemeente. Op dit moment wordt gewerkt aan een programma van eisen, dit in het kader van de Business Case. Business Case van de EAE is bijna klaar. Plan i.s.m. RUG/Hanze januari 2012.</p> <p><b>Groene grondstoffen:</b> Studie: najaar 2011, Uitvoering programma: 2012</p> <p><b>SvZ:</b> Gedachtegang is de oprichting van twee EnergieTransitie-Parken (ETP's) in Groningen. Dit moet een nieuwe strategische benadering worden van energetische inrichting van bedrijventerrein.</p> <p><b>Smart Grids:</b> Start projecten: 2011, doorloop tot 2013.</p> <p><b>SvZ:</b> Subsidieaanvraag ingediend (IPIN € 5,5 mln); 1000 Slimme Meter project wordt ontwikkeld door Hanzehogeschool, omvang € 0,7 mln.</p> <p><b>Haalbaarheidsonderzoek Energie Incubator:</b></p> <p>Onderzoek in najaar 2011</p> <p><b>SvZ:</b> Opdracht aan Van Werven. De kwantitatieve en kwalitatieve inventarisatie die zij uitvoeren is de eerste stap in de ruimtelijke facilitering op de energiebedrijvigheid in de stad.</p>

## Bijlage - Discussienotitie GL over stadsdistributie



### GroenLinks-discussienotitie Beheer & Verkeer

Betreft: centrale en schone stadsdistributie

Aan de leden van de raadscommissie Beheer en Verkeer,

Het uitgangspunt van Groningen als compacte stad heeft grote voordelen: de omgeving van de stad blijft groen, de mobiliteit (en daarmee vervuiling) wordt beperkt en de stad is aantrekkelijk voor bezoekers. Toch is er ook een schaduwzijde. De grote concentratie van winkels, werkgelegenheid en voorzieningen maakt het in de binnenstad een drukte van jewelste. We blijven investeren in de aantrekkelijkheid van de binnenstad en het aantal bezoekers neemt toe. Steeds vaker voeren we in de raadscommissie dan ook discussies over het gebruik van de binnenstad, met als centrale vraag: hoe houden we de binnenstad prettig om in te verblijven én goed bereikbaar? Concreet levert dat bijvoorbeeld discussies op over de vervanging van bussen door een tram. Of over voetgangersgebieden en fietsvoorzieningen. Of over de taxistandplaats op de Grote Markt. In het verlengde hiervan wil GroenLinks graag een opiniërende discussie voeren met de raadsfracties en het college van B&W over weer een ander gebruik van de binnenstad: de bevoorrading van winkels en bedrijven. In deze notitie geven we een grove schets van het probleem en de ontwikkelingen op dit gebied in Nederland.

#### Het probleem

Voor de bevoorrading van winkels en ondernemingen is de binnenstad tijdens venstertijden toegankelijk. De venstertijden zijn elke werkdag tussen 5.00 uur en 11.00 uur, en tussen 18.00 uur en 20.00 uur.

Onder voorwaarden is het mogelijk buiten de venstertijden te leveren. Een leverancier moet dan onder andere minstens honderd zendingen op minimaal twintig adressen per dag afleveren, en er gelden dan ook een aantal eisen aan het type voertuigen. Een aantal relatief kleine ondernemers maakt daar momenteel gebruik van.

Aan de Groningse praktijk kleven een aantal nadelen.

Ten eerste vindt de bevoorrading soms op onwenselijke, drukke momenten plaats, mede omdat de venstertijden regelmatig niet worden gerespecteerd. Moeizame handhaving van de venstertijden door de politie speelt daarbij vermoedelijk een rol, mede als gevolg van de beperkte zichtbaarheid van wie wél of niet in de stad mogen zijn. Zowel binnen als buiten de venstertijden ontstaan zo opstoppingen en overlast. In de Brugstraat bijvoorbeeld; de verkeerssituatie daar is eerder in de commissie aan de orde geweest. Daarbij werd vooral naar de bussen gekeken die voor de stremming zouden zorgen, maar bevoorrading speelt op die locatie net zo'n grote rol. Het ziet ernaar uit dat de hierboven omschreven situatie verder zal verslechteren. Immers, het aantal bezoekers aan de binnenstad stijgt en de komende jaren zullen een aantal grote bouwprojecten een uitdaging vormen voor het behoud van een prettige verblijfsruimte voor voetganger en fietser in de binnenstad.

Ten tweede zijn er geen milieueisen voor de vrachtwagens en bestelwagens die de bevoorrading tijdens de venstertijden uitvoeren, met luchtvervuiling en negatieve klimaateffecten tot gevolg. Voor de 'erkende distributeurs' (die buiten de venstertijden mogen rijden) zijn er wel een aantal eisen. GroenLinks vindt milieu-eisen voor vervoer in de binnenstad van belang voor bevordering van de luchtkwaliteit en van de stedelijke duurzaamheidsambities.

## Bijlage - Discussienotitie GL over stadsdistributie

Ten slotte is de bevoorrading inefficiënt. Veel winkels zorgen nog altijd voor de eigen bevoorrading. Door beperkte opslagruimte zijn zij soms gedwongen om te kiezen voor veel ritten met kleine lading. Het aantal ritten door de stad wordt daarmee hoger dan strikt noodzakelijk is.

### Eerdere besluitvorming

De gemeente Groningen liep oorspronkelijk voorop op het gebied van duurzame stadsdistributie. Al vanaf 1996 ondernam de gemeente initiatieven, die prijzen opleverden en in 2002 ertoe leidden dat de gemeente als eerste het keurmerk 'Duurzame distributie' kreeg van het Platform Stedelijke Distributie. Belangrijkste element in de Groningse aanpak was de verlening van een speciale positie aan alle distributeurs met meer dan 100 zendingen, zoals hierboven beschreven.

Inmiddels lijkt de wet van de remmende voorsprong zijn uitwerking te hebben gekregen. In andere steden zijn sinds 2002 verregaande maatregelen getroffen om de stadsdistributie te beperken en duurzamer te maken, terwijl de praktijk in Groningen niet veel meer is veranderd.

In Groningen heeft het college op 26 april 2011 in antwoord op schriftelijke vragen van GroenLinks aangegeven dat er winst te behalen valt bij de stedelijke distributie. Het college deed de toezegging in gesprek te gaan met ondernemers over het zogenaamde 'Utrechtse model' en erkende de besparing in CO<sub>2</sub>-uitstoot die dat model opgeleverd heeft. Het college gaf verder aan voor de gemeente vooral een faciliterende rol weggelegd te zien en de gemeenteraad aan het einde van het jaar te willen informeren over de mogelijkheden en de financiële consequenties.

Sindsdien is in het door de raad vastgestelde plan 'Ruimte voor de Binnenstad' de ontwikkeling van een Gronings model, geïnspireerd door het Utrechtse model, voor stadsdistributie als project opgenomen.

### De alternatieven

Er zijn verschillende opties denkbaar om tot meer centrale en duurzame stadsdistributie te komen. De kern is telkens een poging om tot een win-win-win-situatie te komen. De gemeente en stadsbewoners zullen blij zijn met een prettiger verblijfsklimaat in de binnenstad, binnenstadsondernemers worden ontlast wat betreft opslag en logistiek, en vervoerders en verladers kunnen al hun pakketten op één centraal punt bij de stad aanleveren. Hoe is dit te bereiken?

#### *Utrechts model*

Utrecht kreeg in 2009 de eerste Award Stedelijke Distributie uit handen van minister Eurlings van Verkeer. Het was een van de vele positieve reacties op de wijze waarop Utrecht de stedelijke distributie heeft vormgegeven. In navolging van Utrecht of soms synchroon met Utrecht zijn ook andere steden aan de slag gegaan met stedelijke distributie. Er wordt nu wel gesproken over het 'Utrechtse model'.

Het 'Utrechtse model' behelst dat de stadsdistributie vanuit een centraal punt buiten de binnenstad wordt georganiseerd. De bevoorrading van winkels e.d. in de binnenstad wordt dus zo veel mogelijk gebundeld en door één, schoon, transportbedrijf uitgevoerd. Voorbeelden van uitvoerders zijn Binnenstadservice en Cargohopper. In de eerste zestien maanden leidde het model in Utrecht tot een besparing van 1500 reguliere bestelwageningen en 33 ton minder CO<sub>2</sub>-uitstoot.

Om een beeld te geven van de werkwijze lichten we die van Binnenstadservice uit. Binnenstadservice is gestart in Nijmegen in april 2008 en is inmiddels operationeel in acht steden, te weten Nijmegen, Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, 's-Hertogenbosch, Maastricht, Arnhem en Gouda. Binnenstadservice is gevestigd buiten de binnenstad en fungeert als gezamenlijk afleveradres van en voor de deelnemende winkeliers. Binnenstadservice is 10 uur per dag geopend en bereikbaar voor al het aanleverend verkeer. De medewerkers op het servicepunt tekenen, namens de winkelier, de vrachtbrief af. Vervolgens gaan de goederen in een 'schone' (aardgas of elektrisch) vrachtauto gebundeld naar de winkelstraat of direct naar de klant.

## Bijlage - Discussienotitie GL over stadsdistributie

Kenmerk van de aanpak van Binnenstadsservice is dat het bottom-up werkt: met een kleine groep ondernemers wordt een start gemaakt en in de loop der jaren sluiten zich meer deelnemers aan. De toename van deelnemers stelt Binnenstadsservice vervolgens in staat om meer diensten voor de winkeliers aan te bieden, bijvoorbeeld in de vorm van verlengde opslag. Deze betaalde diensten maken van Binnenstadsservice vervolgens een winstgevende onderneming en de (bescheiden) startsubsidie van de gemeentelijke overheid is dan niet meer nodig.

In het geval van Utrecht is gestart met de duurzame stedelijke distributie op initiatief van een ondernemer en was er van gemeentelijke subsidie zelfs geen sprake. De gemeente heeft daar alleen een faciliterende rol gespeeld. Ook in Groningen is minstens één ondernemer actief die medewerking van de gemeente vraagt.

### *Beperken toegang*

Een vraag is of centralisatie van stedelijke distributie via verleiding voldoende vorm kan krijgen, of dat strengere regels moeten worden opgesteld en gehandhaafd over de toegang tot de binnenstad. De afsluiting van wegen via pollers bijvoorbeeld zou de gemeente meer controle geven over wie er wanneer toegang hebben tot de binnenstad. Het zou voor vervoerders dan onontkoombaar kunnen worden om gebruik te maken van de centrale verdeelpunten aan de rand van de stad. Grote nadelen heeft zo'n aanpak echter ook. Het op die manier 'opleggen' van een nieuw distributie-systeem zou het draagvlak onder gebruikers ervan kunnen ondermijnen. Juist omdat er voor iedereen winst te behalen valt, zou dat buitengewoon verdrietig zijn. Een nieuwe manier van omgang met distributie vraagt om betrokkenheid en steun in de stad.

### **Conclusie**

GroenLinks is er voorstander van om de binnenstad zo veel mogelijk te reserveren voor fietser en voetganger. Zo beperken we vervuiling en blijft het prettig om in de binnenstad te verblijven. Bovendien is het nodig als we de binnenstad voor iedereen goed bereikbaar willen houden. Met een plan voor centrale, milieuvriendelijke stadsdistributie wil GroenLinks een volgende stap zetten om de binnenstad schoner, aantrekkelijker en veiliger te maken. We constateren in andere steden dat winst mogelijk is ten opzichte van de huidige situatie. Winst voor de bewoners en bezoekers van de stad, en winst voor winkeliers. De rol van de gemeente kan daarin bescheiden zijn en zich beperken tot faciliterende maatregelen of eventuele startsubsidies en investeringen in toegankelijkheidsbeperking.

GroenLinks wil graag van de raadscommissie weten of zij het ook wenselijk vindt om de distributie op efficiëntere en milieuvriendelijker wijze vorm te geven. GroenLinks heeft nog niet vast voor ogen wat een goede vorm is voor het 'Groningse model'. Daarvoor is meer informatie nodig over de mogelijkheden en onmogelijkheden in Groningen, en de (financiële) keuzes die we moeten en kunnen maken. Deze discussienotitie is immers gebaseerd op een beperkte inventarisatie. We hopen dat de raadscommissie en het college van B&W met GroenLinks die informatie willen verzamelen en een visie willen ontwikkelen op de toekomst van de stadsdistributie in Groningen.

Met vriendelijke groet,  
Namens de GroenLinks-fractie,

M.T. Gijsbertsen

## Collegebrief - Ontwikkelingen OV-buro

Bestuursdienst

Telefoon (050) 367 8312/ A.M. Hoekstra  
Onderwerp Ontwikkelingen OV-Bureau



De leden van de raad van de gemeente  
Groningen  
te  
GRONINGEN

Datum 11 NOV 2011

Bijlage(n) Div.

Ons kenmerk RO11.2799731

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij doen wij u ter informatie een aantal documenten toekomen van het OV-bureau Groningen-Drenthe. Deze documenten geven inzicht in de ontwikkelingen in het reizigersvervoer van het afgelopen jaar en over de financiële situatie van het OV-bureau Groningen-Drenthe. Het betreft de Trendmonitor 2011, het jaarverslag 2010 en de begroting 2012. Daarnaast stellen we u op de hoogte van recente besluitvorming over de dienstregeling en tarieven 2012 en tot slot over de actuele financiële situatie.

### Trendmonitor 2010

Deze jaarlijkse monitor bevat de stand van zaken van het busvervoer in de provincies Groningen en Drenthe. In de trendmonitor wordt voor verschillende belangrijke indicatoren weergegeven hoe in het afgelopen jaar de ontwikkeling is geweest ten opzichte van eerdere jaren. De voornaamste conclusies:

- Het reizigersaantal en – kilometers vertonen door de algemene economische recessie, prijsverhogingen, extreme weersomstandigheden en de introductie van de OV-chipkaart in 2010 een daling.
- De P+R Citybussen en de servicebussen vertonen een stabilisatie van de groei. Door het verschuiven van reizigersstromen vertonen enkele Q-liner bundels een flinke groei.
- De prijsverhogingen en een andere concessie-indeling hebben wel geleid tot een opbrengststijging.
- De positieve ontwikkeling in de klantwaardering van de afgelopen jaren heeft zich ook in 2010 doorgezet. De concessies van het OV bureau Groningen-Drenthe scoren beter dan het gemiddelde cijfer van referentiegebieden. Voor Groningen Stad is de waardering 7.6. Dit is voornamelijk het gevolg van de inzet van een nieuw wagenpark met daarin schermen waarop dynamische reisinformatie wordt getoond.
- Het totaal aantal klachten in 2010 is door de start van nieuwe concessies en tegelijkertijd lastige weersomstandigheden hoger dan voorgaande jaren.

## Collegebrief - Ontwikkelingen OV-buro

Volgvel 1

### Jaarverslag 2010

Als we de bovenstaande ontwikkelingen uit de Trendmonitor 2010 afzetten tegen de doelstellingen van het OV bureau Groningen-Drenthe constateren we een daling in de gerealiseerde reizigersaantallen (-3% ten opzichte van een groei-doelstelling van 2%) en een positieve ontwikkeling in de klanttevredenheid. Ook in financiële zin hebben de dalende reizigersaantallen effect. Op een begroting van 105 miljoen euro is over 2010 een nadelig exploitatiesaldo van 0,6 miljoen euro geconstateerd. Een belangrijke reden zijn de tegenvallende reizigersaantallen. Deze en andere redenen worden in het bijgevoegde jaarverslag 2010 nader toegelicht. Het saldo van de subsidiestromen, de reizigersopbrengsten en de exploitatielasten wordt jaarlijks geëgaliseerd met de vooruit ontvangen BDU gelden. Dit betekent concreet in 2010 dat het nadelige resultaat van 0,6 miljoen euro ten laste is gebracht van de overgebleven BDU gelden uit voorgaande jaren.

### Begroting 2012

Deze vooruitzichten voor de begroting 2012 waren reden om u in juni jl. te informeren over de hoofdlijnen voor de begroting 2012 en de voorgenomen bezuinigingen (kenmerk RO 11.2633524). Inmiddels wijzen de eerste cijfers erop dat het aantal reizigers in 2011 zich heeft hersteld, echter of dit zich ook in de toekomst zal voortzetten is mede afhankelijk van de economische omstandigheden. Daarom wordt continu gezocht naar optimalisaties en verbeteringen in de dienstregeling, bijvoorbeeld mogelijk gemaakt door nieuwe beschikbare infrastructuur rond P+R Hoogkerk (zie ook Dienstregeling 2012). We verwachten dat aanvullende bezuinigingen vanaf 2012 noodzakelijk zijn.

### Dienstregeling 2012

De bezuinigingstaakstelling heeft tot gevolg dat er voor de dienstregeling 2012 een kleiner budget beschikbaar is dan in voorgaande jaren. In juli jl. bent u daarom geïnformeerd over de hoofdlijnen van de voorgenomen wijzigingen (kenmerk RO 11.2670271). Bijgevoegd vindt u de definitieve dienstregeling, die in overleg met Qbuzz nader is uitgewerkt. Deze dienstregeling is inmiddels onderdeel van een totaal bezuinigingspakket van 3 miljoen euro. Dit bedrag ligt hoger dan de in de begroting 2012 opgenomen 1,7 miljoen euro, omdat gaandeweg duidelijk werd dat het financieel perspectief is verslechterd (hier komen we verderop op terug).

De maatregelen variëren van het herontwerpen van het lijnennet in een bepaald gebied tot het beëindigen van bijna ongebruikte busuren. In het gezamenlijke zoekproces is het in veel gevallen ook gelukt om verbeteringen door te voeren.

De belangrijkste wijzigingen zijn voor de stad als volgt:

- nieuwe buslijn voor Meerstad in de vorm van een lijnbelbus;
- over de Hereweg zal op maandag t/m zaterdag van 7.00 tot 19.00 uur een frequentie van 4 keer per uur zijn. Op overige momenten 2 keer per uur (betreft de buslijnen 51, 53, 54 en 59);

## Collegedebrief - Ontwikkelingen OV-buro

Volgvel 2

- optimaliseren van de corridor P+R Hoogkerk-Groningen binnenstad (buslijnen 316 en 317 van Leek/Roden naar Groningen), waardoor P+R Citybuslijn 24 komt te vervallen. Het aantal bussen tussen P+R Hoogkerk en de binnenstad blijft echter nagenoeg gelijk en is in de spitsuren zelfs meer.

### **Tarieven 2012**

Naast een gewijzigde dienstregeling voor 2012 zullen ook een aantal tarieven wijzigen, als onderdeel van het totale bezuinigingspakket van 3 miljoen. De gewijzigde tarieven zijn aan het consumentenplatform voorgelegd en deze heeft een positief advies gegeven.

De Tweede Kamer heeft als eis gesteld dat tot een jaar na het uitzetten van de strippenkaart de tarieven op de ov-chipkaart kostenneutraal moeten zijn ten opzichte van de tarieven op de strippenkaart. Op 3 november is de strippenkaart uitgezet in Groningen en Drenthe. Dit betekent concreet dat de tarieven in 2012 grotendeels hetzelfde zijn als in 2011 en normale prijsindexatie heeft plaats gevonden (4,9 %). Er is geen sprake van een extra tariefsverhoging. In de bijlage vindt u het totaaloverzicht van de nieuwe tarieven.

Voor de P+R-citybuskaartjes en regiotaxi wordt hierop een uitzondering gemaakt. De tarieven zullen hiervan worden verhoogd, omdat de geboden dienst nu verhoudingsgewijs te goedkoop wordt aangeboden. Dit betekent concreet dat het P+R Citybus retourkaartje van 3 euro (voor maximaal 5 personen) wordt vervangen door twee maal een kaartje voor een enkele reis. De totale kosten worden daarmee in totaal 5 euro (2 x 2,50 euro voor maximaal 5 personen). Overigens is het voor individuele reizigers nog steeds mogelijk om ook met een Eurokaartje van 1,50 euro naar het centrum te reizen.

### **Actuele financiële situatie 2011**

Het DB OV-bureau houdt er op basis van de meest actuele tussentijdse prognoses rekening mee, dat het jaar 2011 afgesloten moet worden met een tekort van ongeveer 4 miljoen euro ten opzichte van de begroting 2011 (4% van de jaaromzet). De prognose hangt samen met de volgende tegenvallers:

- Negatieve nacalculaties reizigersinkomsten 2010 (plm. 0,7 miljoen)
- Toenemende reizigers aantallen 2011, extra bussen op bepaalde bundels (plm. 0,7 miljoen)
- Tegenvallende reizigersinkomsten 2011 (plm. 0,8 miljoen)
- Toenemend beroep op kleinschalig en vraagafhankelijk OV (plm. 0,8 miljoen)
- Gestegen brandstofprijzen in relatie tot toe te passen OV-index 2011 (plm. 1,0 miljoen)

### *Nacalculaties 2010*

De beheersorganisatie van de Nationale Vervoerbewijzen (VBN) verdeelt op basis van de zogeheten WROOV-systematiek de inkomsten van abonnementen en



## Collegedebrief - Ontwikkelingen OV-buro

Volgvel 3

strippenkaarten zoals die in Nederland in een bepaald jaar zijn gerealiseerd. Dit vindt plaats op basis van nacalculatie die in september van het volgende jaar definitief wordt gemaakt. Hieruit bleek voor Groningen en Drenthe een forse tegenvaller. De vergelijkbare beheersorganisatie voor de verdeling van de inkomsten van de Studenten-OV-kaart vanuit OC&W (VSS) maakt haar nacalculaties eveneens in september van het volgende jaar aan de vervoerders bekend. Ook hier tekende zich recent een tegenvaller af die echter later weer gecorrigeerd is. Overigens leven er bij het OV-bureau vragen over de actuele nauwkeurigheid van het toepaste verdeelsysteem. De grote toename aan studenten in het OV in en rond Groningen in de afgelopen jaren lijkt hierin onvoldoende terug te komen. Hierover zijn besprekingen met VSS-vertegenwoordigers gaande.

### *Extra bussen door vraagtoename*

In de eerste helft van 2011 laten de tellingen een substantiële groei zien van het aantal reizigers. Met name op de snelle interstedelijke bundels en vanaf station Groningen binnenstedelijk neemt het OV-bureau fors toegenomen vraag waar. Dit leidt in de spitsuren tot een meer dan voorziene behoefte aan extra busuren ('versterking') op de betreffende locaties en trajecten.

### *Tegenvallende reizigersinkomsten 2011*

De toename van het aantal reizigers heeft zich in de eerste helft van 2011 echter in tegenstelling tot de verwachting niet vertaald in extra reizigersinkomsten ten opzichte van 2010. Dit laat zich na nadere analyse vermoedelijk deels verklaren uit de overgang van strippenkaart naar OV-chipkaart, waardoor het moment van inboeken van reizigersinkomsten eenmalig verschuift van het moment van aanschaf door de wederverkoper naar moment van reizen zelf. Verder lijkt de geconstateerde groei meer dan evenredig plaats te hebben door studenten (SOV-kaart, zie boven).

### *Toenemend beroep op kleinschalig en vraagafhankelijk vervoer*

Het OV-bureau neemt ook een toegenomen gebruik waar van het kleinschalig vervoer. Met name op specifieke 'scholenlijnen' neemt daardoor de versterkingsvraag op piekmomenten meer toe dan voorzien. Ook is het gebruik van vraagafhankelijk OV (Lijnbussen) de eerste helft van 2011 fors toegenomen ten opzichte van de vraag die het OV-bureau in 2010 waarnam.

### *Gestegen brandstofprijzen in relatie tot toe te passen OV-index 2011*

De eerste helft van 2011 is de brandstofprijs opnieuw fors gestegen. In de nieuw afgesproken OV-index tussen OV-autoriteiten en vervoerders (uitvloeisel van de stakingen in 2008) telt brandstof voor ongeveer 10% mee (en plusminus 65% loonvoet, 25% inflatie). De uiteindelijk in maart 2012 na te calculeren OV-index 2011 zal vermoedelijk hoger uitvallen dan begroot.

## Collegedebat - Ontwikkelingen OV-buro

Volgvel 4

### Context OV-beleid Groningen – Drenthe

Overigens wijst het DB OV-bureau erop dat de benoemde tegenvallende prognoses niet los gezien kunnen worden van het gevoerde OV-beleid als geheel. In Groningen en Drenthe is de groei van het aantal reizigers vanaf 2005 in totaal meer dan 20% geweest (bijna het hoogste percentage van Nederland) en inmiddels behoort de klantwaardering in het gebied met 7,6 à 7,7 tot de best scorende concessies in Nederland. Verder geven deskundigen die goed thuis zijn in de Nederlandse OV-wereld aan dat de kwaliteit en de kwantiteit van het aanbod in Groningen en Drenthe substantieel beter is dan in vergelijkbare andere regio's.

Deze resultaten hangen samen met de ambitie en visie waarmee in de beide provincies het openbaar vervoer beleid na de decentralisatie van het streekvervoer van rijk naar provincies is opgepakt. Eén van de kernelementen daarin is de keuze van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen bij de start van het OV-bureau in 2005, om de vormgeving van het openbaar vervoer in de provincies grotendeels als overheid zelf te bepalen en ontwikkelen. Met als daarmee samenhangende consequentie ook de keuze om de opbrengstverantwoordelijkheid en andere risico's die met ontwikkeling van kwaliteit samenhangen (versterkingsomvang etc.) bij het OV-bureau te leggen.

Om die reden (de risico's, behorend bij het gekozen OV-beleid) is bij de installatie van het OV-bureau ook een weerstandsvermogen gevormd, om ook in mogelijke situaties waarin veel tegenvallers cumuleren (2011 lijkt zo'n jaar te worden) zonder nader beroep op de bestuurlijke partijen in het OV-bureau de gekozen lange-termijn-aanpak voort te kunnen zetten.

### **Vervolgproces**

Met het vaststellen van de Dienstregeling 2012 en de te hanteren tarieven voor 2012 heeft het DB OV-bureau inmiddels met een structurele besparing van ruim 3 miljoen euro een forse stap gezet om te voorkomen dat het voorziene tekort van 2011 meerjarig doorwerkt in de financiële huishouding van het OV-bureau. In dit pakket is bijvoorbeeld ook geanticipeerd op een structureel hoger aantal in te zetten versterkingsritten. Echter gezien de mogelijke omvang van het tekort over 2011, nog bestaande onzekerheden hierover, en over het aandeel structureel hierbinnen bereidt het DB OV-bureau zich voor 2012 en verder voor op een aanvullend maatregelenpakket.

Het DB OV-Bureau heeft ons in dit verband aangegeven zich in twee sporen aanvullend te beraden op een volledige oplossing voor de ontstane situatie:

- a) Het ontwikkelen van een afdoende aanvullend maatregelenpakket, om het uiteindelijk optredende tekort van 2011 geheel af te kunnen dekken en ook meerjarig het OV-bureau financieel voldoende gezond te houden. Te denken valt dan aan:
  - een extra maatregelenpakket m.b.t. de dienstregeling voorjaar 2012;

## Collegedebrief - Ontwikkelingen OV-buro

Volgvel 5

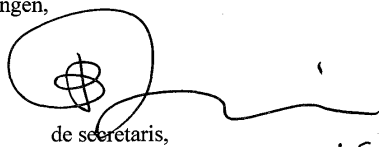
- bezuinigingen op de organisatie- en beleidskosten van het OV-bureau;
  - het aanspreken van het weerstandsvermogen van het OV-bureau (en in dat geval ook de daarbij behorende aanvullingsopgaven).
- b) Het ontwikkelen van een aanpak om – ondanks de prognoses en risico's die in hun aard samenhangen met het werkveld van het OV-bureau – een herhaling van het ontstaan van een situatie als de huidige onwaarschijnlijk maken. Te denken valt dan aan:
- het toepassen van scherper, regelmatig en specifiek prognoses met daaraan gekoppelde aanvullende beheersmaatregelen
  - het instellen van een egalisatiefonds, om schommelingen die reizigersopbrengsten en OV-index door de jaren heen zullen blijven laten zien, verminderd van invloed te laten zijn op het lange-termijn-beleid
  - het doorvoeren van relatief conservatiever begrotingsystematiek met name waar het gaat om reizigersopbrengsten.

Ons college kan zich vinden in dit voornemen en wacht de uitkomsten van dit proces af. Naar verwachting zullen wij u uiterlijk maart 2012 nader kunnen informeren over besluiten ter zake in het Dagelijks Bestuur van het OV-bureau Groningen Drenthe.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,  
burgemeester en wethouders van Groningen,

  
de burgemeester,  
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

  
de secretaris,  
drs. M.A. (Maarten) Ruys

### Bijlagen:

1. Trendmonitor 2010
2. Jaarverslag 2010
3. Begroting 2012
4. Dienstregeling 2012
5. Notitie OV-bureau Tarieven 2012.

Voor de goede orde merken wij op dat deze documenten ook digitaal beschikbaar zijn via de website van het OV-bureau Groningen-Drenthe ([www.ovbgd.nl](http://www.ovbgd.nl)).

## Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf

Bestuursdienst  
Telefoon (050) 367 81 11/ C.J.Vissers  
Onderwerp Financiële situatie OV-bureau



Bezoekadres  
Waagstraat 1

Postadres  
Postbus 20001  
9700 PB Groningen

In uw antwoord  
graag datum en  
kenmerk vermelden

Wij zijn met het  
openbaar vervoer  
bereikbaar,  
buslijnen  
1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Informatie over  
vertrektijden krijgt u  
via telefoon 0900-92 92

De leden van de raad van de gemeente  
Groningen  
te  
GRONINGEN

Datum 30-11-2011  
Uw brief van - 2 DEC 2011

Bijlage(n) -

Ons kenmerk RO112847236

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Met onze brief van 11 november 2011 met kenmerk RO11.2799731 over "Ontwikkelingen OV-bureau" hebben wij u onder meer geïnformeerd over het ontstane tekort bij het OV-bureau Groningen Drenthe over het jaar 2011. In deze brief hebben wij aangegeven dat het tekort bij het OV-bureau over het jaar 2011 naar verwachting € 4 miljoen (oftewel 4% van de jaaromzet) bedraagt ten opzichte van de begroting 2011. Wij moeten u melden dat op basis van de meest recente prognoses het tekort verder oploopt. Wij laten nu nader onderzoek verrichten naar de ontstane situatie. Wij verwachten u volgende week hierover nader te kunnen informeren.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,  
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,  
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,  
drs. M.A. (Maarten) Ruys

## Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf

Bestuursdienst  
Telefoon (050) 367 81 11/J. Haringsma  
Onderwerp Financiële situatie OV-bureau



Bezoekadres  
Waagstraat 1

Postadres  
Postbus 20001  
9700 PB Groningen

In uw antwoord  
graag datum en  
kenmerk vermelden

Wij zijn met het  
openbaar vervoer  
bereikbaar,  
buslijnen  
1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Informatie over  
vertrektijden krijgt u  
via telefoon 0900-92 92

De leden van de raad van de gemeente  
Groningen  
te  
GRONINGEN

Datum - 6 DEC 2011

Bijlage(n) 2

Ons kenmerk RO11.2854728

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

### Inleiding

Met onze brief van 8 november 2011 met kenmerknummer RO11.2847236 en als onderwerp "Financiële situatie bij het OV-bureau 2011" hebben wij u geïnformeerd over het ontstane tekort bij het OV-bureau Groningen Drenthe over het jaar 2011. In deze brief hebben wij aangegeven dat het tekort bij het OV-bureau over het jaar 2011 naar verwachting € 4 miljoen (oftewel 4% van de jaarmzet) bedraagt ten opzichte van de begroting 2011. In onze brief van 30 november 2011 met kenmerknummer RO11.2847236 hebben wij aangegeven dat het tekort verder oploopt en dat wij nader onderzoek verrichten naar de ontstane situatie.

Uit de meest recente cijfers van het OV-bureau blijkt dat het tekort inmiddels ongeveer € 8 miljoen zal bedragen. Na het bekend worden van het grotere tekort over 2011 heeft het DB OV-bureau onmiddellijk opdracht gegeven om nader onderzoek te doen. Met name om na te gaan of de oplopende tekorten voorkomen hadden kunnen worden en of deze voorzienbaar waren. We hebben daartoe een extern accountantsbureau opdracht gegeven. Tevens hebben we een aantal acties in gang gezet om, voor zover dat mogelijk is, nog verder oplopende tekorten te voorkomen.

### Leeswijzer

Hieronder zetten wij eerst uiteen welke oorzaken ten grondslag liggen aan het tekort, welke acties wij reeds in gang hebben gezet, de bevindingen en conclusies van de accountant, onze reactie daarop en wanneer wij verwachten met oplossingsrichtingen te kunnen komen voor de ontstane situatie.

### Conclusie

Ernst & Young Accountants komt tot dezelfde conclusie als het OV-bureau, namelijk dat het tekort over 2011 naar verwachting € 8 miljoen bedraagt, met een bandbreedte van € 6 tot € 10 miljoen. Daarnaast delen wij de conclusie dat het tekort niet

## Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf

Volgvel 1

voorzienbaar was en trekken wij de conclusie dat het OV-bureau gegeven de situatie in control was.

### Oorzaken van het tekort

In onze brief van 8 november 2011 gaven wij aan dat het te verwachten tekort over 2011 € 4 miljoen zou bedragen. Dit werd veroorzaakt door:

- Negatieve nacalculaties reizigersinkomsten 2010 (plm. € 0,7 miljoen).
- Toenemende reizigersaantallen 2011, extra bussen op bepaalde bundels (plm. € 0,7 miljoen).
- Tegenvallende reizigersinkomsten 2011 (plm. € 0,8 miljoen).
- Toenemend beroep op kleinschalig en vraagafhankelijk OV (plm. € 0,8 miljoen).
- Gestegen brandstofprijzen in relatie tot toe te passen OV-index 2011 (plm. € 1,0 miljoen).

Eind november heeft het OV-bureau de resultaten over oktober 2011 ontvangen van de vervoerders. Op basis van deze cijfers bleek dat het tekort bij het OV-bureau verder oploopt tot ongeveer € 8 miljoen. Hier liggen de volgende oorzaken aan ten grondslag (tussen haakjes is aangegeven om welke bedragen het extra gaat ten opzichte van het eerder gemelde tekort van € 4 miljoen):

- De opbrengsten over de maand oktober (chipcard, eurokaartjes, abonnementen) blijven verder achter bij de verwachtingen van mei 2011. Hiervoor is nog geen duidelijk aanwijsbare oorzaak, aangezien er wel sprake is van een reizigersgroei van 13% over de maand oktober 2011 ten opzichte van oktober 2010. Ook is het onduidelijk in hoeverre deze trend zich zal doorzetten naar de maanden november en december 2011 en of deze tekorten daarmee structureel dan wel incidenteel zijn. (plm. € 2,2 miljoen).
- De dieselprijs heeft in de maanden september en oktober (tegen de economische verwachtingen in) een zodanige stijging doorgemaakt dat het (samen met de relatief hoog blijvende inflatie) op dit moment reëel lijkt dat de OV-index 2011 naar boven bijgesteld dient te worden (plm. € 1,0 miljoen)..
- De reizigersgroei heeft zoals hierboven aangegeven zich in de maanden september en oktober doorgezet. Dit heeft ook geleid tot een groter beroep op Lijnbus/CVV (Collectief Vraagafhankelijk Vervoer), hetgeen vereist de uitgaven voor het Kleinschalig Openbaar Vervoer (KOV) naar boven bij te stellen (plm. € 0,8 miljoen)..

### Acties in gang gezet:

Op basis van de oktobercijfers/prognoses zijn binnen het OV-bureau de volgende acties in gang gezet:

## Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf

Volgvel 2

- Per ommegaande een verplichtingenstop voor het OV-bureau (tenzij verplichtingen hetzij onontkoombaar zijn hetzij aantoonbaar op zeer korte termijn lasten verlagen of opbrengsten genereren).
- Het beperken van de versterkingsritten binnen aanvaardbare grenzen.
- Een nadere analyse uit te voeren naar de oorzaken van de achterblijvende opbrengsten in relatie tot de stijgende reizigersaantallen.
- Nagaan welke mogelijkheden er zijn om tot een uitgebreider dekkingspakket te komen, dan genoemd in onze brief van 8 november 2011.

Daarnaast heeft het DB OV-bureau op basis van de resultaten van oktober 2011 en de prognose voor de rest van het jaar 2011 besloten een externe accountant in te schakelen. Deze accountant heeft een rapport van feitelijke bevindingen opgesteld naar de ontstane financiële situatie bij het OV-bureau. Daarnaast heeft de accountant een brief opgesteld, waarin zij met bevindingen en aanbevelingen komt. De brief met bevindingen en aanbevelingen is als bijlage bij deze brief gevoegd. De achtergrondrapportage met feitelijke bevindingen ligt ter inzage in de visietrommel.

### Rapportage Accountant

In opdracht van het DB OV-bureau heeft Ernst & Young Accountants (E&Y) onderzoek verricht naar de financiële ontwikkelingen bij het OV-bureau. Wij hebben de accountant 4 vragen meegegeven:

1. Was de organisatie van het OV-bureau in control ten tijde van het ontstaan van het tekort?
2. Wat is de omvang van het te verwachten tekort en was het voorzienbaar?
3. Wat is de doorwerking van het tekort in komende jaren?
4. Wat is het weerstandsvermogen per 31 december 2010 en hoe verhoudt het voorziene tekort zich daartoe?

Tenslotte komt E&Y met een drietal aanbevelingen.

Hieronder geven wij een samenvatting van de bevindingen van de accountant. Voor de details verwijzen wij u naar de rapportages van Ernst & Young Accountants.

#### 1. OV-bureau in control?

De accountant concludeert in haar brief dat het OV-bureau naar haar mening niet out of control is. Dat neemt aldus de accountant niet weg dat de control die wel plaats kan vinden, verder kan worden aangescherpt. Hiervoor doet E&Y suggesties voor een aantal maatregelen bij de aanbevelingen.

#### 2. Omvang verwachte tekort

In haar rapportage komt E&Y tot onderstaande prognose van de ontwikkeling van het tekort over heel 2011.

Minimaal    Maximaal    Huidig

## Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf

Volgvel 3

	€	€	€
A: Incidentele bate uit GGD-concessie	68.000	68.000	68.000
B: Afrekening concessie GD-concessie 2010	-	-1.291.000	-
C: Verschil dienstregeling 2011	1.291.000	-595.000	1.291.000
D: Meerwerk versterkingen	-387.000	-1.079.000	-733.000
E: Bate afkoop niet houden aan voorwaarden.	225.000	225.000	225.000
F: OV-index	-	-2.064.000	-
	1.064.000		1.564.000
Subtotaal concessiemanagement	-	-4.736.00	-
	3.044.000		3.890.000
G: Concessiemanagement KOV	-	-1.919.000	-
	1.289.000		1.604.000
H: Reizigersopbrengsten	-	-3.647.000	-
	2.394.000		3.194.000
I: Vrijval stelpost voor maatregelen, MEP	270.000	270.000	270.000
J Vrijval onvoorzien	200.000	200.000	200.000
Overig cumulatief	251.000	251.000	251.000
K: terugkoop strippenkaarten wederverkopers	0	-600.000	0
L: Afrekeningen concessiemanagement 2010	0	-7.000	0
M: Afrekeningen concessiemanagement 2011	0	-65.000	0
<b>Totaal</b>	<b>6.006.000</b>	<b>10.253.000</b>	<b>7.967.000</b>

In haar rapportage geeft E&Y aan dat het tekort vrijwel geheel niet voorzienbaar was.

### 3. Doorwerking tekort

De accountant geeft aan, dat van het verwachte tekort van nagenoeg € 8 miljoen circa € 7 miljoen een structureel karakter heeft. Hij geeft hierbij wel aan dat het van belang is op te merken dat de prognose van de reizigersopbrengsten op dit moment niet vast te stellen is, of het tekort structureel of incidenteel van aard is, deels omdat hierin ook het negatieve effect van de OV-chipkaart is verwerkt. Van het tekort in reizigersopbrengsten van € 3,2 miljoen zegt de accountant dat het derhalve voorzichtigheidshalve aan te bevelen is deze als structureel te beschouwen.

### 4. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bedroeg per 31 december 2010 € 4,5 miljoen. Indien het verwachte tekort van € 8 miljoen bewaarheid wordt, zal het volledige



## Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf

Volgvel 4

weerstandsvermogen hiermee uitgeput zijn. Voor het resterende tekort van € 3,5 miljoen dient aanvullende dekking gevonden te worden.

### 5. Aanbevelingen

E&Y constateert dat het OV-bureau te maken heeft met een groot scala van niet of in mindere mate te beïnvloeden factoren, zoals reizigersaantallen, de hiermee samenhangende versterkingsritten, OV-index en de invoering van de OV-chipkaart. Gevolg hiervan is dat de financiële consequenties van deze factoren minder goed te voorspellen zijn. Dit laatste hangt volgens de accountant samen met het gekozen bedrijfsmodel. Verder adviseert zij om nogmaals goed naar het huidige systeem van tussentijdse financiële rapportages te kijken en naar het systeem van risicomanagement te kijken.

### **Reactie op bevindingen en aanbevelingen en vervolg**

De analyse van de accountant komt grotendeels overeen met die van het OV-bureau. Verder delen wij de aanbevelingen van de accountant. Als eerste hebben we het OV-bureau opdracht gegeven om op korte termijn nader onderzoek te doen naar de discrepantie tussen de toenemen reizigersaantallen en de dalende reizigersopbrengsten. Het bedrijfsmodel is een bewust gekozen model waarbij overheden zelf verantwoordelijk zijn voor de opbrengsten. Dit omdat extra opbrengsten weer ingezet kunnen worden voor het openbaar vervoer. In het verleden was dit ook het geval. Nu echter de toename van reizigers niet leidt tot hogere opbrengsten worden we geconfronteerd met verliezen. Des te belangrijk om hierover op korte termijn duidelijkheid te krijgen. De OV-chipkaart-dip zal hierin als één van de te onderzoeken elementen worden meegenomen.

Wat betreft de andere twee aanbevelingen van de accountant ten aanzien van de financiële rapportages en het risicomanagement, kunnen we u melden dat al diverse besluiten door het DB OV-bureau waren genomen over de versterking van de rapportages, zoals invoering maandrapportages en versterking van het risicomanagement. Verder is aan het OV-bureau is gevraagd met voorstellen te komen over de ontstane situatie, alsmede over de doorwerking naar de toekomst en de oplossingen daarvoor.

Wij gaan er vanuit u hierover in het voorjaar 2012 nader te informeren.

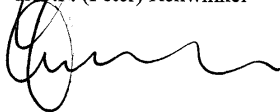
## Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf

Volgvel 5

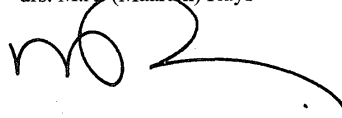
Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,  
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,  
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel



de secretaris,  
drs. M.A. (Maarten) Ruys



Bijlagen:

Nr.	Titel	Bijgevoegd	Ter inzage in de visietrommel
1	Brief Accountant Ernst & Young Bevindingen en aanbevelingen inzake financiële situatie OV-bureau Groningen-Drenthe	ja	nee
2	Rapport Accountant Ernst & Young van feitelijke bevindingen inzake financiële ontwikkelingen bij het OV-bureau Groningen-Drenthe	nee	ja

## Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf

**Ernst & Young Accountants LLP**  
Leonard Springlerlaan 17  
9727 KB Groningen  
Postbus 997  
9700 AZ Groningen  
Tel.: +31 (0) 88 - 407 1000  
Fax: +31 (0) 88 - 407 2505  
[www.ey.nl](http://www.ey.nl)

**VERTROUWELIJK**  
Het Dagelijks Bestuur van het  
OV-Bureau Groningen-Drenthe  
Postbus 189  
9400 AD ASSEN

Groningen, 5 december 2011

BWL/RTW/71428

**Betreft: Bevindingen en aanbevelingen inzake financiële situatie OV-Bureau Groningen-Drenthe**

Geacht Bestuur,

Graag brengen wij op uw verzoek het onderstaande advies uit naar aanleiding van ons, in uw opdracht<sup>1</sup> uitgevoerde onderzoek naar de financiële situatie ten aanzien van het OV-Bureau Groningen-Drenthe (hierna OVB).

Onlangs werd duidelijk dat het mogelijk tekort over 2011 van het OVB van circa € 4 miljoen op zou kunnen lopen naar circa € 8 miljoen. Dit was voor de provincies Drenthe en Groningen, alsmede voor de gemeente Groningen aanleiding een feitenonderzoek te laten uitvoeren bij het OVB waarvan de bevindingen zijn vastgelegd in een rapport van feitelijke bevindingen.

Graag informeren wij u over onze visie ten aanzien van de bevindingen op de aspecten van de analyse van het tekort, het weerstandsvermogen, interne beheersing en het bedrijfsmodel van het OVB.

### **Het tekort**

In de begroting en de begrotingswijzigingen 2011 is een beslag op BDU middelen afgeraamd van per saldo € 2,3 miljoen. In aanvulling daarop is ten opzichte van de actuele geaccordeerde begroting (dus na 2<sup>e</sup> wijziging) een verwacht tekort aanwezig van circa € 8 miljoen.

Uit het rapport blijkt voorts dat de vier grootste componenten van het tekort zijn:

- Het afloopverschil uit 2010 ad € 1.291.000
- De OV-index ad € 1.564.000
- Het concessie management KOV ad € 1.604.000
- De reizigersopbrengsten 2011 ad € 3.194.000

De vier componenten tellen op tot € 7.653.000. Wij zijn van mening dat het tekort vrijwel geheel niet voorzienbaar was. Ter toelichting hierop het volgende:

<sup>1</sup> De feitelijke opdracht is aan ons verstrekt door de provincie Drenthe, vanuit haar rol als penvoerder.

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership gevestigd in Engeland en Wales met registratienummer OC335594. In relatie tot Ernst & Young Accountants LLP wordt de term partner gebruikt voor een (vertegenwoordiger van een) venoot van Ernst & Young Accountants LLP. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te Lambeth Palace Road 1, London SE1 7EU, Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofvestiging aan Boomjes 258, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen. Deze algemene voorwaarden zijn gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam en zijn in te zien op [www.ey.nl](http://www.ey.nl).

## Bijlage - Financiële situatie OV-bureau.pdf

2

- Het afloopverschil 2010 kon naar onze mening niet eerder worden voorzien dan na ontvangst van de eerste afrekeningen over 2010 medio 2011.
- De sterker dan geraamde ontwikkeling in de OV-index is niet te voorzien geweest op grond van het feit dat de stijging in de brandstofprijzen na de zomer dat ook niet was. Overigens geldt hier dat een dergelijke index wel conservatief begroot mag worden. Met 3% geeft het OVB daar voorshands een redelijke invulling aan.
- Het concessie management KOV achten wij minder goed voorzienbaar. In dit tekort zitten aspecten zoals versterkingen die niet of minder goed te beïnvloeden zijn. Daarentegen is het opvallend dat in maart 2011 hierop nog een kostenreductie werd voorzien die achteraf niet gerealiseerd kon worden.
- Het tekort in de reizigersopbrengsten 2011 was naar onze mening niet voorzienbaar omdat de ontwikkeling in de reizigersaantallen nog steeds positief is, maar de opbrengsten niet evenredig stijgen, mogelijk omdat deze negatief worden beïnvloed door onder meer de invoering van de OV-chipkaart.

Bovenstaande feiten zijn door het bestuur, voorzover op dat moment bekend was, in de brief van 8 november 2011 aan de Colleges en vervolgens aan de Staten van Groningen en Drenthe, als ook aan de Raad van Groningen gemeld, waarbij het verwacht tekort, overigens om dezelfde redenen, van € 4,5 miljoen inmiddels is toegenomen tot naar verwachting € 8 miljoen.

Zonder dat maatregelen worden getroffen blijkt dat van het verwachte tekort van nagenoeg € 8 miljoen circa € 7,0 miljoen een structureel karakter lijkt te hebben. Daarbij is het van belang op te merken dat ten aanzien van de reizigersopbrengsten op dit moment niet vast te stellen is of het tekort structureel of incidenteel van aard is, deels omdat hierin ook het negatief effect van de OV-chipkaart is verwerkt. Van het tekort in reizigersopbrengsten van 3,2 miljoen is het derhalve voorzichtigheidshalve aan te bevelen deze als structureel te zien. Ten behoeve van de te nemen maatregelen bij het OVB adviseren wij u het effect van de OV-chipkaart op korte termijn nader te laten onderzoeken, mede gezien de mogelijke impact er van op toekomstige begrotingen.

Het moge duidelijk zijn dat voor de tekorten met een structureel karakter ook een structurele oplossing gevonden moet worden. Wij adviseren u op korte termijn te laten onderzoeken op welke wijze aan deze structurele oplossing invulling kan worden gegeven.

In het rapport wordt voorts een inschatting gemaakt van de bandbreedte waarbinnen het tekort zich uiteindelijk zal gaan bewegen. De uitkomst daarvan is een bandbreedte van afgerond tussen de € 6 miljoen en € 10,3 miljoen. Daarbij is rekening gehouden met additionele potentiële risico's aangaande versterkingen en de OV-index, als ook met het terugkooprisico van wederverkopers inzake strippenkaarten.

### **Weerstandsvermogen**

Indien het verwachte tekort van nagenoeg € 8 miljoen bewaarheid wordt zal het volledige weerstandsvermogen (€ 4,5 miljoen) verdampen. Er zal aanvullende dekking gevonden dienen te worden voor het alsdan resterend tekort van € 3,5 miljoen.

### **Interne beheersing**

Uit het uitgevoerde onderzoek blijkt dat het OVB niet out of control is. Dat neemt echter niet weg dat de control die wel plaats kan vinden beperkt is, gegeven het gekozen bedrijfsmodel,

maar ook door niet of in mindere mate te beïnvloeden factoren. De control die wel kan plaatsvinden zou naar onze mening verder zou kunnen worden aangescherpt, onder meer door de onderstaande maatregelen. Daarnaast betekent dit dat door deze niet of in mindere mate te beïnvloeden factoren, onzekerheden zullen blijven bestaan die tot fluctuaties zullen leiden in de exploitatie van het OVB. Deze fluctuaties dienen opgevangen te kunnen worden, bijvoorbeeld door een egaliseringsreserve (binnen de BDU financiering) of door gebruik te maken van het weerstandsvermogen. Aangaande het weerstandsvermogen dient overwogen te worden in hoeverre een bedrag van € 4,5 miljoen gegeven het bedrijfsmodel en de huidige marktomstandigheden toereikend is.

Ten aanzien van de interne beheersing is het voorts van belang nog het volgende onder uw aandacht te brengen:

- **Tussentijdse rapportages** - Thans wordt gewerkt met een tweetal tussentijdse rapportages, te weten de 4 maands- en de 8 maandsrapportage. In deze rapportages worden de gerealiseerde resultaten weergegeven, als ook een prognose voor het jaarresultaat. Gebleken is dat de gerealiseerde resultaten feitelijk een saldo zijn van inkomende en uitgaande voorschotten. Er wordt door het OVB geen daadwerkelijke financiële afsluiting gedaan na 4 en 8 maanden. Wel bekijkt het OVB op deze momenten het verwachte jaarresultaat en plaatst deze in de prognosekolom. Het uitvoeren van daadwerkelijke tussentijdse financiële afsluitingen zou naar onze mening de zuiverheid van de verwachte jaarresultaten ten goede kunnen komen. Daarbij dient een goede afweging gemaakt te worden tussen kosten en nut. Overigens had het bestuur, naar aanleiding van eerdere tegenvallers, al om maandrapporthages gevraagd, waardoor thans redelijk snel inzicht bestaat in de resultaatontwikkelingen.
- **Risicomanagement** - Aangaande risicomanagement is gebleken dat de laatste nota weerstandsvermogen dateert uit 2005, en dat een hernieuwde nota thans aanwezig is maar nog niet formeel is vastgesteld, omdat deze in het DB verder dient te worden besproken, ook in het licht van de actualiteit. Tussentijds is in de begroting en jaarrekening aandacht besteed aan risicomanagement. Onze indruk is dat het risicomanagement binnen het OVB met name reactief van aard is, en dat de inschatting van de omvang van de benoemde risico's in een aantal gevallen en met de wetenschap van nu te laag is geweest. Wij bevelen u derhalve aan het proces van risicomanagement nader te intensiveren, waarbij keuzes ten aanzien van de inschatting van de kans van optreden en de omvang van het risico van groot belang zijn en duidelijk op de agenda moeten staan. Overigens acht de huisaccountant van het OVB het de risico's adequaat weergegeven in de paragraaf weerstandsvermogen bij de jaarrekening 2010, zoals blijkt uit het accountantsverslag bij de jaarrekening.
- **Niet of in mindere mate te beïnvloeden factoren** - Voorts is gebleken dat het OVB te maken heeft met een groot scala van niet of in mindere mate te beïnvloeden factoren. Onder andere gaat het hierbij bijvoorbeeld om de ontwikkeling in reizigersaantallen, de ontwikkeling in versterkingen en de OV-index en niet in de laatste plaats de opbrengstenverschuiving als gevolg van de invoering van de OV-chipkaart. Gevolg van niet of in mindere mate te beïnvloeden factoren is dat de financiële gevolgen daarvan voor het OVB minder goed te voorspellen zijn en er dus noodgedwongen sprake is van beperkte control. Dit laatste hangt overigens ook samen met het gekozen bedrijfsmodel.

**Bedrijfsmodel OVB**

Wij adviseren u het bedrijfsmodel van het OVB te versterken, waarbij zorg gedragen zou moeten worden voor een optimale (periodieke bewaking van de) balans tussen risico's en de beheersing daarvan. Ook zou onderzocht moeten worden hoe de grip op de concessiehouders kan worden verbeterd, om zodoende genoemde risico's beter af te dekken. Bovengenoemde aanbeveling vindt zijn oorsprong in de volgende analyse op hoofdlijnen:

- Het OVB is in december 2004 opgericht met als doelstelling te komen tot verbetering in het openbaar vervoer in de regio Groningen Drenthe, waarbij de visie: 'Groeï financiert groei' centraal staat. Deze doelstelling brengt met zich mee dat overtollige middelen direct weer geïnvesteerd worden ter verbetering van het OV in het werkgebied. Bij 8 van de 9 concessies geldt derhalve dat eventuele exploitatieresultaten (zowel positief als negatief) bij het OVB, en dus in de Gemeenschappelijke regeling, vallen. Dit laatste betekent in goede tijden overschotten en in slechte tijden tekorten, en dus risico.
- Vanuit het oogpunt van de te bereiken doelstellingen en het principe 'Groeï financiert groei' is exploitatieverantwoordelijkheid voor het OVB een valide beleidskeuze.
- Tegenover risico dient echter wel beheersing van die risico's te staan. Randvoorwaardelijk mag derhalve gegeven het gewenste bedrijfsmodel verwacht worden een prudent begrotingsbeleid en een goede grip op de prestaties van de concessiehouders. Deze verantwoordelijkheid is ondergebracht bij directie en bestuur van het OVB.

Uit voornoemd feitenonderzoek blijkt naar onze mening dat in 2011 een minder goede invulling kon worden gegeven aan de beide randvoorwaarden. Aangaande het begrotingsbeleid is de afgelopen jaren op grond van bestuursbesluiten een minder conservatief beleid gevoerd (n.b. bestuursbesluiten die op dat moment in de tijd overigens valide kunnen zijn geweest), en met betrekking tot de grip op de prestaties van concessiehouders geldt dat deze gegeven het huidige bedrijfsmodel maar beperkt kon worden vormgegeven. Zo bestaat, ook al wordt daar veel aandacht aan besteed, onvoldoende grip op toekomstgerichte informatie zoals trendanalyses en prognoses, welke bepalend zijn voor de sturing van het OVB. Ook is verantwoordingsinformatie vaak heel laat beschikbaar, waardoor bepaalde relevante ontwikkelingen in het cijfermateriaal relatief laat kunnen worden verwerkt.

DB heeft sinds het voorjaar hier, binnen de geschetste (on-)mogelijkheden, nadrukkelijk op gestuurd, onder meer door het intensiveren van het vergaderschema, tussentijdse rapportages en informatievoorziening.

Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,  
Ernst & Young Accountants LLP

Drs. R.T.H. Wortelboer RA

drs. B.W. Littel RA

## Lijst ingekomen stukken

### Lijst ingekomen stukken

Raadscommissie Beheer en Verkeer 14 december 2011

#### Collegebrieven

- |     |                  |   |
|-----|------------------|---|
| 1.  | 3 november 2011  | Green Deals   |
| 2.  | 4 november 2011  | Aanbestedingsdocumenten RegioTram   |
| 3.  | 10 november 2011 | Regionale Uitvoeringsdienst, stand van zaken  |
| 4.  | 10 november 2011 | Inspectie gasleiding  |
| 5.  | 17 november 2011 | Stand van zaken duurzaamheid Europapark   |
| 6.  | 17 november 2011 | Sleutelprojectenrapportage mei – augustus<br>voor B&V zijn van belang de sleutelprojecten:<br>- Oosterhamriktracé<br>- Zuidelijke Ringweg<br>- Regiotram<br>- Damsterdiep parkeergarage |
| 7.  | 24 november 2011 | Kapvergunning Grunobuurt  |
| 8.  | 24 november 2011 | Verkeersmaatregelen, Korreweg   |
| 9.  | 24 november 2011 | Aanbesteding tram   |
| 10. | 25 november 2011 | Conclusie midterm review bodemsanering  |

*Voorstel: de nrs. 2 en 9 bespreken op extra vergadering op 20 december a.s., de overige nrs. voor kennisgeving aannemen*

#### Overige stukken

- |    |                  |   |
|----|------------------|---|
| 1. | 2 november 2011  | Afschrift brief Buurtoverleg Oosterpoort aan Stuurgroep Zuidelijke Ringweg over Voorlopig Ontwerp Ring Zuid |
| 2. | 18 november 2011 | Mail burger over verkeersveiligheid fietspad Korreweg   |

*Voorstel: voor kennisgeving aannemen*

## Verslag 16 november

### VERSLAG RAADSCOMMISSIEVERGADERING BEHEER EN VERKEER

Datum: 16 november 2011  
Plaats: Oude raadzaal  
Tijd: 20.00 - 22.35 uur

**Aanwezig:** mw. H. Rademaker (voorzitter), dhr. A. de Rooij (PvdA), dhr. J. Spakman (PvdA), dhr. J. Evenhuis (VVD), mw. S.A. Koebrugge (VVD), dhr. J. Seton (CDA), dhr. M.T. Gijsbertsen (GroenLinks), dhr. K.S.N. van der Veen (GroenLinks), dhr. J.H. Luhoff (D66), mw. G.E.J. Copini-van der Meulen (D66), dhr. J.P. Dijk (SP), mw. I. Jongman-Mollema (ChristenUnie), dhr. G.J.D. Offerman (Stadspartij), dhr. R.P. Prummel (Stadspartij), dhr. J.P.A. van Rooij (Student & Stad), mw. M. Wilschut (PvdD)

**De wethouders:** mw. C.T. Dekker, mw. J.A. Visscher

**Namens de griffie:** dhr. W.T. Meijer (commissiegriffier)

**Afwezig m.k.:** dhr. W. Moes (PvdA), dhr. E. Eikenaar (SP)

**Verslag:** dhr. Z. Jeurig (Notuleerservice Nederland)

**Insprekers:**

bij agendapunt A5, Rondvraag:

mw. Kiki;

bij agendapunt B2. Stedelijke ecologische structuur:

dhr. Dijkhuis (Euvelgunne);

bij agendapunt B4. 30km-maatregelen Engelbert/Middelbert:

dhr. Oldekaler, inwoner; dhr. Kuil, inwoner/ondernemer; dhr. Bos, inwoner en dhr. Martens, inwoner/ondernemer.

---

#### A1. Opening en mededelingen

##### De voorzitter

- Opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom.
- 17 november: workshop over het fietspad over de Grote Markt en over de onveilige verkeerssituatie Zernike.
- 23 november: extra commissievergadering.

##### Wethouder Dekker:

- Het college koopt vanwege de aanleg van de tram een woonboot aan het Schuitendiep op.
- N.a.v. de brief van de Stadspartij aan de consortia die aan de aanbesteding meedoen: de consortia kunnen vanwege regels over vertrouwelijkheid niet reageren. De fractie kan vragen aan het college voorleggen.
- Op 8 januari 2012 is de eerste OV-verbinding met Meerstad een feit: de bus Meerrovers.

##### Wethouder Visscher:

- De actie "Voor Watt Hoort Wat": er zijn ongeveer zesduizend elektrische apparaten ingeleverd.
- Voor elk raadslid ligt klaar: een zakje met zaden van inheemse Groningse planten die op daken kunnen groeien. Er komen steeds meer groene daken.
- Volgende week wordt gestart met het planten van bomen aan de Concourslaan.

#### A2. Vaststelling agenda

*De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.*

#### A3. Langetermijnagenda en lijst moties en toezeggingen

De commissie heeft een LTA-brief van wethouder Dekker ontvangen: die moet nog in de LTA-lijst worden verwerkt.

##### Dhr. Seton (CDA):

- Motie 17, Zonnelaan: er is nog geen contact met de bewoners opgenomen.

##### Mw. Koebrugge (VVD):

- Toezegging 14: de bewoners van De Brander en De Stoker zouden voor 1 oktober een brief ontvangen over parkeren, dat is nog niet gebeurd.



## Verslag 16 november

### **Dhr. Gijsbertsen (GroenLinks):**

- Verzoekt de stukken over het OV-bureau te agenderen.

### **Wethouder Dekker:**

- Stukken OV-bureau: de stukken zijn al onderweg naar de raad.
- De Brander en De Stoker: er is al gesproken over de optie de bewoners een bezoekerspas te verstrekken. Gekeken wordt naar de precedentwerking. De wethouder komt er in december bij de commissie op terug.
- Motie Zonnelaan: de wethouder komt er bij de commissie op 23 november op terug.

### **De voorzitter:**

- Geprobeerd wordt het punt OV-bureau voor december te agenderen.

### **A4. Conformstukken**

#### **a. Toegankelijke bushaltes fase III**

(raadsvoorstel 30 september 2011)

#### **Dhr. Van Rooij (Student&Stad):**

- Waarom is onduidelijk of het bedrag vanuit de Wmo-reserve voldoende is? De fractie stemt niet in met aanvullende middelen uit de algemene egaliseringsreserve.

#### **Wethouder Visscher:**

- De Wmo-reserve loopt leeg en is niet erg omvangrijk meer. Het gaat nu om een praktische oplossing.

*Het agendapunt gaat als conformstuk naar de raad van 30 november 2011.*

#### **b. Zonnepanelen op gemeentelijke daken**

(raadsvoorstel 20 oktober 2011)

#### **Mw. Koebrugge (VVD):**

- De fractie steunt het voorstel niet; het is geen rendabele vorm van zonne-energieopwekking.

*Het agendapunt gaat als conformstuk naar de raad van 30 november 2011.*

#### **c. Grenswijziging GR Meerschap Paterswolde 2007**

(raadsvoorstel 2 november 2011)

*Het agendapunt gaat als conformstuk naar de raad van 30 november 2011.*

### **A5. Rondvraag**

**Inspreker mw. Kiki** spreekt in over twee punten. In het Noorderplantsoen worden stoepbanden met gewone betontegels gelegd tussen de wandelpaden en het grastalud. Dit past niet in een dergelijk park. Ten tweede: het blijkt erg te gaan waaien rondom het Forum, aldus een toets aan een NEN-norm. Deze norm is gebaseerd op volwassen mensen. Jonge kinderen, ouderen en invaliden kunnen dus niet naar het Forum.

#### **Mw. Koebrugge (VVD):**

- Wanneer gaat de Damsterdiepgarage open?
- Vervanging parkeerautomaten: wanneer gebeurt dit?

#### **Wethouder Dekker:**

- Parkeerautomaten: halverwege 2012 wordt Card Only geïmplementeerd.
- Openstelling Damsterdiepgarage: het streven is om de garage in de eerste helft van december te openen.

#### **Wethouder Visscher:**

- Kan nu geen reactie geven op de vragen van de inspreker.

#### **B1. Kinderkermis Ossenmarkt - Guyotplein**

(initiatiefvoorstel D66 augustus 2011 + preadvies college 3 november)

#### **Dhr. Spakman (PvdA):**

- Vindt het een leuk initiatiefvoorstel.
- Vraagt zich af of de gewone kermis te druk is voor kinderen, zoals D66 zegt.
- Klopt het wel wat D66 zegt dat de bewoners aan de Ossenmarkt zich niet betrokken voelen bij het centrum? Hoe weet D66 dat?

## Verslag 16 november

- Wat bedoelt D66 in beslispunt 3 met instellingen en organisaties die educatieve en culturele activiteiten willen organiseren? Volgens D66 hoeft er geen geld bij maar toch gaat het om gesubsidieerde instellingen.

### **Dhr. Van der Veen (GroenLinks):**

- Vindt het een sympathiek voorstel.
- Het Guyotplein is een geschikte plek. Hoe ziet D66 de reactie van de Milieudienst?
- De fractie is het eens met het standpunt van het college, het idee zou bij de Meikermis kunnen worden uitgeprobeerd.

### **Dhr. Evenhuis (VVD):**

- Vindt het een erg leuk idee.
- Bevindt de plek zich wel op de looproutes van en naar het centrum? Spreker stelt voor eens te kijken naar het Waagplein en naar de westzijde van de A-kerk.

### **Dhr. Dijk (SP):**

- Vindt het een sympathiek voorstel en kan zich vinden in het preadvies van het college.
- Het Guyotplein is erg groen, aan wat voor attracties wordt gedacht?

### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- Kan zich vinden in het voorstel.

### **Dhr. Seton (CDA):**

- In hoeverre is er behoefte aan een aparte plek met attracties voor kinderen?
- Het CDA begrijpt het culturele deel van het voorstel niet. Waarom zit dat erbij?
- Probleem is dat mensen steeds een drukke weg moeten oversteken.
- Het idee van het college om het bij de Meikermis te proberen, wordt gesteund.

### **Mw. Jongman (ChristenUnie):**

- Is er wel een probleem? Het huidige kinderhoekje is toch goed georganiseerd?
- Waarom moeten er culturele activiteiten bij?
- De fractie wil de mening van de exploitanten zwaar laten wegen. Als men niet wil, heeft het geen zin.

### **Dhr. Van Rooij (Student&Stad):**

- Staat sympathiek tegenover het voorstel, maar is niet overtuigd van het effect voor de kinderen. Spreker vraagt het college met een visie op de Ossenmarkt te komen.

### **Mw. Wilschut (PvdD):**

- Vindt het een sympathiek voorstel, maar vraagt zich af of er echt een probleem is.
- Vindt het een goed idee van het college om het bij de Meikermis uit te proberen.
- Is het eens met het CDA wat betreft de drukke weg.
- De flora en fauna op het Guyotplein mogen niet worden aangetast.

### **Wethouder Visscher:**

- Er is geen aanleiding om alle activiteiten voor de kinderen te verplaatsen naar de Ossenmarkt. De kermis in de stad is een familiekermis. De Meikermis kent een middag voor kinderen met een handicap.
- Actueel zijn de ontwikkelingen op de Grote Markt, een deel is niet meer beschikbaar voor de kermis. Daarom is de kermis op drie plekken waaronder de Ossenmarkt, en het college hecht eraan de kinderhoek in het centrum te handhaven.
- Tijdens de Meikermis wordt het idee van D66 in de praktijk gebracht. Met de flora en fauna is rekening gehouden.
- De Ossenmarkt is het beste alternatief, de westzijde van de A-kerk is te klein, het is geen plein en de hoekjes op de Vismarkt zijn bedoeld voor de warenmarkt. Het Guyotplein wordt aan de ondernemers aangeboden, binnen de grenzen van wat flora en fauna kunnen verdragen.
- De Ossenmarkt is evenementenlocatie en de wethouder vindt een bredere visie niet nodig.

### **Mw. Copini (D66):**

- Wat het voorstel kort samen. Zij kan de lijn van het college niet steeds goed volgen en plaatst drie kanttekeningen.
- De huidige kinderhoek volstaat, zegt het college. Uit onderzoek in 2001 blijkt dat ouders de kermis mijden vanwege het lawaai. D66 heeft een bewonersavond georganiseerd en mensen

## Verslag 16 november

van de Hortusbuurt zeiden erbij te willen horen. De kinderhoek komt steeds meer onder druk te staan. De instellingen hebben voldoende ideeën voor activiteiten op het Guyotplein.

- De Vismarkt is verbonden met de Grote Markt, dat geldt niet voor de Ossemarkt. Bewoners vinden een zelfstandig evenement de beste oplossing voor meer aansluiting. Een kinderkermiss biedt zelfs Groningen iets extra's.
- Het aantal bezoekers aan de binnenstad moet worden gestimuleerd, zeker tijdens de bouw van het Forum. De kinderkermiss zal de bezoekersstroom niet beperken. Een kinderkermiss op de Ossemarkt zorgt ervoor dat beide kermissen goed worden bezocht.
- D66 vindt dat een visie voor de Ossemarkt in de eerste plaats van de bewoners zelf moet komen.
- De veiligheid is een belangrijk punt. Het oversteken van de weg moet door de dienst worden meegenomen.
- De fractie gaat ervan uit dat er geen kosten zijn verbonden aan de inspanning van instellingen om iets te organiseren.

*Het voorstel gaat ongewijzigd als besprekestuk naar de raad van 30 november 2011.*

### **B2. Stedelijke ecologische structuur**

(raadsvoorstel 28 oktober 2011)

**Inspreker dhr. Dijkhuis (Euvelgunne)** is voorstander van de oude Hunzeloop van Zuidlaren naar de Koningslaagte. Op de geografische kaart stonden twee punten waar het anders liep dan vroeger, de Hooghoudtstraat en de Sontbrug. Dhr. Dijkhuis deelt een plattegrond uit van de situatie.

#### **Dhr. De Rooij (PvdA):**

- Geeft complimenten aan de wethouder en de ambtenaren, het voorstel ziet er goed uit.

#### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- Vindt het voorstel onvoldoende, de grotere ecologische structuren worden onvoldoende beschermd omdat de stad er soms gaat bouwen. Dergelijke bouwplannen dienen te worden afgewezen.
- Bij groencompensatie moet gekeken worden naar de ecologische vervangingswaarde. De stadsecoloog moet het uitvoeren en het moet standaard in de plannen worden opgenomen.

#### **Dhr. Seton (CDA):**

- Stepping stones: hebben deze elementen juridische status zodat ontwikkelingen er rekening mee moeten houden? In welk tempo worden deze stapstenen ontwikkeld?

#### **Mw. Wilschut (PvdD):**

- Het is een belangrijk voorstel. Het ziet er goed uit, hopelijk volgen andere instanties.
- Eens met de opmerking van dhr. Prummel over groencompensatie.
- Beheer van doelsoorten is belangrijk. Compensatie moet gaan over dezelfde soort, dat geldt voor alle soorten.
- Daktuinen is geen volwaardige compensatie, zeker niet bij ecologische verbindingen.
- Het is jammer dat het nieuwe groenbeheer nadelig uitpakt voor de ecologische verbindingen. Als voorbeeld geldt de Helperzoom waar de ecologie teniet wordt gedaan door verruiging. Wat vindt het college van deze opvatting van de PvdD?

#### **Dhr. Van der Veen (GL):**

- Is blij met de nieuwe kaart. Over groencompensatie spreekt de raad volgend jaar.
- Er gaat veel goed op het gebied van ecologie in Groningen.
- Kan de raad worden geïnformeerd over het ecologisch beheer 2010 en 2011?
- Daktuin La Liberté: GroenLinks is voor groene daken maar een groen dak is te weinig om groencompensatie te doen en om een ecologische verbinding mee te maken.

#### **Dhr. Dijk (SP):**

- Geeft complimenten, het is een goed stuk.
- Sluit zich aan bij de vragen van de heer Seton over stepping stones.

#### **Mw. Jongman (CU):**

- Geeft complimenten voor de voortgang, er gebeurt veel.
- La Liberté: met een daktuin is niet alles geregeld.
- De inspreker: graag een reactie van het college.

## Verslag 16 november

### **Dhr. Van Rooij (Student&Stad):**

- Is het eens met de woorden van de PvdA.

### **Mw. Copini (D66):**

- Sluit zich voor een groot deel aan bij de opmerkingen van de PvdD.
- Wat vindt de wethouder van dakparken?

### **Wethouder Visscher:**

- De rijkdom aan soorten: in de stad leven meer soorten dan in gebieden met intensieve landbouw. De stad koestert haar soorten en wil deze nog uitbreiden.
- De compacte stad: hiervoor is gekozen om de waardevolle en kwetsbare gebieden direct rondom de stad te sparen. Daarom wordt in de hoogte gebouwd en als gevolg daarvan gaat de ecologische structuur ook de hoogte in.
- De stepping stones: ontwikkelingen worden aangegrepen om stepping stones te creëren.
- Groencompensatie: niet alles kan met een groen dak worden gecompenseerd. Groene daken zijn waardevol. La Liberté en het dak van de Gasunie hebben dakparken.
- De inspreker: herstel van de oude Hunzeloop is niet gemakkelijk, maar elk stapje dat kan worden gezet, zal door het college worden aangegrepen.

*Het voorstel gaat als 1-minuutinterventie naar de raad van 30 november 2011.*

### **B3. Diepenring, herinrichting 1<sup>e</sup> fase, projectofferte en aanvraag plankostenkrediet** (raadsvoorstel 28 oktober 2011)

#### **Dhr. Seton (CDA):**

- De fractie was het niet eens met de visie die ten grondslag ligt aan dit voorstel. Het CDA is niet voor deze herinrichting.
- Het is bijzonder dat vanuit deze herinrichting wordt meebetaald aan het project Noorderhaven. Is dat gebruikelijk? Waarom is er geen combinatie met het project herstel van kades?
- Heeft overleg plaatsgevonden met bewoners?
- Kan informatie worden gegeven over de vervolgfases?

#### **Dhr. Van Rooij (Student&Stad):**

- Is blij dat de herinrichting is geïntegreerd met het project Noorderhaven.

#### **Dhr. Spakman (PvdA):**

- De plankosten waren hoog, maar er komt iets moois voor terug. De fractie is er blij mee. Er wordt werk met werk gemaakt.
- Eens met de vraag van het CDA over de vervolgfases.

#### **Dhr. Dijk (SP):**

- Is tevreden met het voorstel en vraagt eveneens naar de vervolgfases.
- Graag nadere informatie over het geld dat uit dit project komt en bestemd is voor Ruimte voor de binnenstad.

#### **Mw. Koebrugge (VVD):**

- Staat sceptisch tegenover het plan; zij is niet voor het weghalen van parkeerplaatsen. Bewoners mogen niet opdraaien voor de extra parkeerkosten.

#### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- Dit voorstel moet pas worden uitgevoerd als de gemeente weer geld heeft en het parkeerbedrijf er beter voor staat. Er verdwijnen rendabele parkeerplaatsen.

#### **Dhr. Luhoff (D66):**

- Eens met de vraag van de SP over het geld voor Ruimte voor de binnenstad.

#### **Dhr. Gijsbertsen (GroenLinks):**

- Is voorstander van de herinrichting en steunt het voorstel.
- Is blij in de projectofferte goede dingen te zien, o.a. de motie die mede door GroenLinks is ingediend.

#### **Mw. Wilschut (PvdD):**

- Is blij met de herinrichting. De parkeerplaatsen worden vaak voor andere doeleinden gebruikt. Mensen met een auto weten dat parkeren geld kost.
- Is benieuwd naar de volgende fasen.

## Verslag 16 november

### **Wethouder Dekker:**

- Schetst de hoofdlijnen van de visie Diepenring.
- In de projectofferte zijn opmerkingen vanuit de inspraak en van raadsleden meegenomen.
- Noorderhaven en Diepenring: op verzoek van de raad is er één project van gemaakt. Hierdoor wordt geprobeerd binnen beide budgetten te blijven.
- De tweede fase: hiervoor is nog geen geld.
- Parkeren met een abonnement: het parkeren in de Boterdiepgarage kost nog geen 10 eurocent per uur. De wethouder legt uit wat het probleem is met alle auto's in de stad. De schaarse publieke ruimte moet worden beprijsd. Er is een overgangsregeling voor de bewoners.
- De vraag van de SP over Ruimte voor de binnenstad: binnenkort komt een stand van zaken van dat project naar de raad.

*Het voorstel gaat als discussiestuk naar de raad van 30 november 2011.*

### **B4. 30km/h-maatregelen Engelbert/Middelbert**

(collegebrief 30 september 2011)

#### **De voorzitter:**

- De VVD heeft het punt geagendeerd en heeft een notitie met punten voor bespreking geleverd.

**Inspreker dhr. Oldekemper** zegt dat er werkzaamheden zullen worden uitgevoerd die achteraf moeten worden hersteld. Dat kost geld. De raad heeft het recht de uitvoering te stoppen en het college te corrigeren. De raad zou moeten besluiten het vorige besluit buiten werking te stellen en opnieuw moeten bekijken of er voor Engelbert/Middelbert op grond van nieuwe feiten nog wel nut en noodzaak aanwezig zijn voor een 30km-weg. Als dit niet gebeurt, zullen bewoners tegen de raad gaan procederen en dat kost de gemeente veel geld.

**Inspreker dhr. Kuil** is inwoner/ondernemer en zegt dat er nu al minder verkeer is in Engelbert doordat Meerstad zich ontwikkelt. Spreker is het eens met een 30km-zone, maar is het niet eens met een strook van anderhalve kilometer lang. Ook zijn elf vluchtheuvels te veel van het goede. Spreker heeft een eigen bedrijf. Het zou wel goed zijn als er alleen op de kruisingen 30 km komt en dat de twee dorpskernen een 30km-zone krijgen. Bloembakken zijn een goed alternatief voor heuvels.

**Inspreker dhr. Bos** is inwoner en vindt elf vluchtheuvels niet goed. Hij zegt dat 30 km in de dorpskernen een goede oplossing is. Er vertrekken 's morgens veel vrachtauto's uit het dorp. Een remmende vrachtauto geeft veel overlast, evenals landbouwvoertuigen. Dit voorstel is geldverspilling. De 30 km is met optische waarneming te controleren.

**Inspreker dhr. Martens** is ondernemer en inwoner en zegt dat de veiligheid belangrijk is en dat een 30km-zone daarvoor goed is. Drempels zijn niet het geschikte middel. De vrachtwagen van spreker komt niet zonder schade over drempels heen, zie de drempels in Ruischerbrug. De vrachtauto voldoet qua belading aan wettelijke normen.

#### **Mw. Koebrugge (VVD):**

- Geeft een toelichting op de schriftelijke inbreng van de fractie en de twee bespreekpunten.
- Vraagt de wethouder te reageren op de insprekers.
- Zowel ondernemers als bewoners hebben problemen. Men vindt veiligheid belangrijk en is voor een alternatief.
- De VVD is ook voor veiligheid. De wethouder had tot een andere oplossing kunnen komen.
- De raad heeft nooit over de plannen zelf gesproken, er is alleen een krediet goedgekeurd.
- Een alternatief dient de veiligheid voorop te stellen en geen nadelen voor bewoners en bewoners te hebben. Hoeveel tijd kost het om aanpassingen van de plannen door te voeren?
- Spoedeisende hulp kan beter doorrijden bij chicanes dan bij drempels.
- De vragen aan het college zijn: waarom zijn geen stukken gestuurd op basis waarvan door de commissie F&V beoordeeld kon worden of een hoorzitting wenselijk zou zijn? Wat heeft de wethouder gedaan om tot alternatieven te komen? Wat gaat de wethouder doen om tot een oplossing te komen in het belang van een gedeelte van de belanghebbenden?

#### **Dhr. Seton (CDA):**

- Wel of geen besluit door de raad: hoe ziet het college dit?
- Het alternatief van de bloembakken: is dit verkeerskundig mogelijk gezien het gevaar bij chicanes? Wat kost dit vergeleken met een drempel? Bij een bloembak hoeft niet altijd te worden gestopt zoals bij drempels.

## Verslag 16 november

- Schades aan voertuigen: kunnen drempels worden aangelegd die niet tot schade leiden?
- Vrachtauto's in de beide dorpen: in hoeverre is matiging van de snelheid de beste oplossing, mede in combinatie met de bochten en chicanes?

### **Dhr. De Rooij (PvdA):**

- Het is goed dat er eindelijk iets wordt gedaan aan de veiligheid in beide dorpen.
- De fractie kan de voorstellen van het college steunen.
- De raad heeft op dit punt nauwelijks bevoegdheden.
- Schade aan voertuigen: graag uitleg hierover. Wat als de drempel niet aan de eisen voldoet?
- Een alternatief: bloembakken en chicanes leiden tot hard doorrijden.

### **Dhr. Luhoff (D66):**

- Het tweede bespreekpunt van de VVD: D66 denkt dat het in principe niet zo is dat het noodzakelijk is dat het realiseren van veiligheid gepaard gaat met het negeren van wensen van belanghebbenden.
- De oplossing met de chicanes is nog niet zo gek. Wat vindt het college?

### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- Graag antwoord op de vraag van de heer Martens over schade aan voertuigen die aan de wettelijke normen voldoen.

### **Mw. Jongman (CU):**

- Verwijst naar de proefrit op 7 juni toen er geen problemen bleken te zijn. Hoe kan het dat er nu wel problemen zijn?
- De veiligheid is belangrijk en drempels moeten volgens de normen worden aangelegd. Spreker is nog niet overtuigd van het alternatief bloembakken.

### **Dhr. Dijk (SP):**

- Sluit zich aan bij mw. Jongman.

### **Dhr. Van Rooij (Student&Stad):**

- Het tweede bespreekpunt van de VVD: niemand kan daar tegen zijn als het zonder kosten mogelijk is en zonder het aantasten van bewonersbelangen gaat. Deze afweging ligt volgens de fractie bij het college.
- Hoe is het gegaan met de niet toegestuurde stukken in verband met een hoorzitting?
- Het werk laat al lang op zich wachten, nu moet het worden uitgevoerd.

### **Mw. Wilschut (PvdD):**

- Elf vluchtheuvels zijn veel. Graag informatie over de mogelijke alternatieven.

### **Dhr. Gijsbertsen (GroenLinks):**

- Fysieke inrichting zorgt ervoor dat de 30 km kan worden gehandhaafd.
- Spreker staat stil bij het hele proces, waaronder gesprekken en een proefrit.
- De proefrit was geslaagd, maar nu blijken ondernemers toch problemen te hebben.
- Eens met de vragen over schade aan voertuigen. Er is geen aanleiding het plan te wijzigen.

### **Wethouder Dekker:**

- Het is goed dat iedereen het eens is over de 30 km.
- De uitvoering: veiligheid staat voorop, voor het college is dat het enige criterium.
- Dit gebied is door de raad tot prioriteit verheven.
- Op de weg tussen de dorpen wordt te hard gereden. Er wordt door OM en politie niet gehandhaafd als de gemeente de inrichting van de weg niet aanpast. De 30 km moet fysiek worden afgedwongen, leert de ervaring.
- Chicanes maken het niet mogelijk tot verlaging van de snelheid over te gaan. Lange voertuigen moeten er namelijk nog doorheen kunnen. De gemeente heeft chicanes al in een vroeg stadium daarom af laten vallen.
- De wethouder schetst het proces en de inspraak. De gemeente heeft haar best gedaan.
- Het college kiest voor zodanige drempels dat de snelheid vermindert. Na proefritten met ondernemers is besloten tot lagere drempels dan normaal. De bedrijven blijven bereikbaar en de lengte van de 30km-weg is niet onoverkomelijk. De drempels kunnen zonder schade aan de voertuigen worden gepasseerd.

## Verslag 16 november

- Een hoorzitting is niet in de raad afgesproken. Gebruikelijk is een overleg tussen wethouder en bewoners, dat is gebeurd. Het college heeft gedaan wat nodig is in dit soort gevallen. De raad kan zelf beslissen over een te houden hoorzitting.

### **De voorzitter:**

- Geeft voor het onderwerp hoorzitting het woord aan dhr. Spakman, voorzitter van de commissie Financien en Veiligheid. Dit omdat de VVD in haar eerste vraag aan het college verwijst naar een verzoek van deze commissie.

### **Dhr. Spakman:**

- Spreekt als voorzitter van de commissie Financien en Veiligheid. Het punt is op 6 juli 2011 in de commissie besproken: de commissie heeft gezegd dat als er vanuit het college en de spreker dhr. Oldekemper informatie komt, de commissie kan beoordelen of een hoorzitting gewenst is. In september heeft de commissie de brief van het college met informatie ontvangen. Daarmee heeft het college aan zijn belofte voldaan. De spreker vond het niet nodig informatie toe te sturen. De commissie heeft het punt hoorzitting verder niet geagendeerd.

### **Mw. Koebrugge (VVD):**

- Verwijst naar het verslag van de commissie en het genomen besluit.

### **Wethouder Dekker:**

- Citeert het verslag van 6 juli 2011 van de commissie waarin staat dat de commissie een hoorzitting overweegt en informatie van het college afwacht. De wethouder concludeert dat het college de informatie heeft toegezonden en dat de commissie heeft besloten geen hoorzitting te houden. De raad kan nu nog bepalen of er een hoorzitting komt.

*Het stuk gaat op verzoek van de VVD als besprekingsstuk naar de raad van 30 november 2011.*

## **B5. Plan B – beter OV in Stad en Ommeland**

(diverse brieven Burgerinitiatief Groningen)

**Inspreker dhr. Kamminga** spreekt in op persoonlijke titel en zegt dat de voor- en nadelen van de tram verkeerd worden gepresenteerd. Met de juiste voorstelling van zaken zouden alle fracties tegen de tram zijn. Ook de businesscase bevat voorbeelden van onjuiste berekeningen, spreker noemt een aantal voorbeelden. De businesscase kan gemakkelijk 30 miljoen euro tekort krijgen. De tijd is te kort om alles goed aan te geven. Het punt is dat er geen alternatief is geformuleerd.

**Inspreker dhr. Menger** noemt een ander groot project, de Zuidelijke Ringweg. De stad heeft sluiproutes, vooral van en naar het station. De bus loopt vast, de tram is absoluut noodzakelijk. De Regiotram: spreker verzoekt om een P&R bij de Suikerfabriek, een station nabij Hoogkerk en voldoende railcapaciteit. Knelpunten zijn de gelijkvloerse spoorwegovergangen. Tot slot brengt spreker het alternatief van de kabelbaan in.

### **Dhr. Offerman (Stadspartij):**

- Vanuit de overheden en het trambureau komen steeds dezelfde type brieven met dezelfde antwoorden. Dat is vreemd en niet goed.
- Het lijkt erop dat de businesscase een toverdoos wordt waaruit ook een tekort van 30 miljoen zou kunnen komen.
- Wat gaat de universiteit doen? De Stadspartij heeft grote twijfels of het allemaal wel kan.

### **Dhr. Evenhuis (VVD):**

- Geeft complimenten aan beide sprekers voor hun inbreng en hun alternatieven.
- Het alternatief van de VVD is door anderen niet omarmd en wordt op dit moment niet actief gepromoot.
- De aanbesteding is het belangrijke moment en spreker roept de sprekers op door te gaan. Als het bedrag hoger is dan 307 miljoen euro, gaat het niet door.

### **Dhr. Luhoff (D66):**

- Plan B is voor de fractie geen alternatief.
- Het is onduidelijk wat de Stadspartij met dit agendapunt wil. Spreker begrijpt alleen het onderwerp restwaarde van infrastructuur.

### **Dhr. Seton (CDA):**

- Enkele inhoudelijke vragen van de Stadspartij zijn relevant, zoals die over de universiteit.
- Restwaarde van materieel: wat is de invloed als niet van nieuw materieel wordt uitgegaan?

## Verslag 16 november

### **Dhr. De Rooij (PvdA):**

- De fractie vindt Plan B geen alternatief; het is geen oplossing voor de bereikbaarheid van de Grote Markt en het UMCG.
- Spreker heeft waardering voor de inzet, maar de PvdA blijft voor de lijn van het college. Het is goed dat er een consistente beantwoording is vanuit de verschillende overheden.

### **Dhr. Van Rooij (Student&Stad):**

- Is het eens met dhr. De Rooij. De tram bevat een bredere visie dan Plan B. Er zijn second opinions geweest en de fractie gaat uit van de cijfers die het college heeft verstrekt.

### **Mw. Wilschut (PvdD):**

- Klopt het wat dhr. Kamminga zegt, dat er trucs in de berekeningen zitten? De fractie vindt dat meer aandacht voor alternatieven nodig is, er moet voor de duurzaamste oplossing worden gekozen.

### **Dhr. Dijk (SP):**

- Blijft voor de tram, want Plan B bedient de binnenstad en het UMCG niet goed.

### **Mw. Jongman (ChristenUnie):**

- Blijft het plan voor de tram de beste oplossing vinden voor de bereikbaarheid van de stad. De informatie tot nu toe is goed. Plan B biedt geen goede oplossing.
- Het is jammer dat het stuk beweringen bevat die van de inhoud afleiden.

### **Dhr. Gijsbertsen (GL):**

- Eens met SP en PvdA dat de tram de beste oplossing is, juist ook voor de binnenstad en het UMCG. Mede daardoor worden mensen gestimuleerd om het openbaar vervoer te nemen.
- Eens met mw. Jongman wat betreft de beweringen in het stuk.

### **Wethouder Dekker:**

- De inhoud moet voorop staan, ook bij een debat.
- Plan B is geen alternatief voor de bereikbaarheid van deze stad. Een tramlijn langs de westrand van de stad is niet gewenst en geen van de betrokkenen is ervoor.
- De SuikerUnie: het betreffende terrein ligt niet in de binnenstad.
- Door de inspreker wordt geen recht gedaan aan de zorgvuldigheid van de businesscase.
- Na 22,5 jaar heeft het materieel nog een restwaarde. Dit is getoetst door PWC. Het is mogelijk dat gebruik wordt gemaakt van gebruikt materieel.
- In januari ontvangt de raad een actualisatie van de businesscase. Het is een lang proces, maar het gebeurt uiterst zorgvuldig.

## **B6. DBFMO**

(notitie Stadspartij 20 oktober 2011)

**Inspreker dhr. Menger** gaat in op de notitie van dhr. Offerman en als eerste op de casus A12-A15 in relatie tot de Zuidelijke Ringweg. Daar is door een marktpartij geld beschikbaar gesteld om het project te kunnen uitvoeren. Spreker vreest dat de ministeries anders tegen Groningen aankijken.

Democratische controle: dit hoort erbij, maar de twee genoemde gebiedsontwikkelingsprogramma's zijn onjuiste voorbeelden. Naast de Noordzuidlijn moet de HSL-zuid worden genoemd, daar werd de DBFMO verkeerd toegepast. Het is de vraag of het goed is dat de overheid voor OV moet zorgen.

Verder verwijst spreker naar de bijlagen.

### **Dhr. Offerman (Stadspartij):**

- Geeft een toelichting op de brief, die spreker op verzoek van dhr. De Rooij heeft opgesteld.
- Wat is de democratische legitimiteit van dit type aanbesteding? De fractie wil dat de raad wordt betrokken, nu gebeurt alles in het geheim. Op andere aanbestedingen heeft de raad meer controle.
- Instellingen als RWS hebben meer kennis in huis dan de gemeente.

### **Dhr. De Rooij (PvdA):**

- Bedankt dhr. Offerman voor zijn brief. In de brief worden een aantal dingen door elkaar gehaald. Er spreekt achterdocht uit.
- De raad heeft uitgebreid gesproken met het college over deze methode.
- De wethouder heeft al eerder aangekondigd dat na het moment van aanbesteding er een lange periode van radiostilte komt. De raad was zich daarvan bewust en is daarmee akkoord gegaan.



## Verslag 16 november

- Het is logisch dat met één consortium verder wordt gewerkt. Opknippen van het project in vieren, zoals dhr. Offerman zou willen, is geen optie. Het gaat om veel belastinggeld en het RSP-deel is geld dat aan Groningen toekomt.

### **Dhr. Dijk (SP):**

- Vraagt verduidelijking over de punten 1 en 6 in de brief van de Stadspartij.

### **Dhr. Evenhuis (VVD):**

- Een interne VVD-werkgroep heeft geen kritiekpunten op de methode DBFMO. De VVD zal de heer Menger uitnodigen.

### **Dhr. Van Rooij (Student&Stad):**

- Vindt het geen gemakkelijke materie. DBFMO is niet vaak toegepast. Het Trambureau maakt gebruik van vele specialisten, de Stadspartij doet daar te laatdunkend over.
- Opvallend is dat de Stadspartij pleit voor externe inhuur, een punt dat bij de begrotingsbehandeling volstrekt niet aan de orde was.

### **Wethouder Dekker:**

- Legt uit dat de gemeente goed naar de toekomst kijkt en keuzes maakt. De gemeente is voor langere tijd opdrachtgever en dat is bij elk project anders.
- Situaties als in Amsterdam moeten worden voorkomen. De lessen die daar zijn geleerd, worden gebruikt.
- Er is in de stad nog nooit zo uitgebreid gesproken over een aanbesteding als deze. Het democratisch gehalte is daarmee hoog. Alle documenten aangaande de aanbesteding gaan langs de raad, zie de informatie over de outputspecificaties. De wethouder ziet graag inhoudelijke opmerkingen vanuit de Stadspartij, dat gebeurt helaas niet.
- De aanbesteding zal moeten voldoen aan de Europese regels.
- In januari ontvangt de raad een nieuwe businesscase en in april worden de outputspecificaties vastgesteld. Er is voldoende ruimte voor overleg met het college. De wethouder is steeds bereid naar inhoudelijke argumenten te luisteren.

### **C1. Ingekomen stukken en stukken ter kennisname**

#### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- Verzoekt de brieven onder de nummers 3, 14 en 18 te agenderen.

### **C2. Vaststelling verslag 12 oktober 2011**

#### **Dhr. De Rooij (PvdA):**

- Blz. 6: bij dhr. Copinga staat abusievelijk PvdA, dat moet zijn Stadspartij.

#### **Dhr. Evenhuis (VVD):**

- Blz. 7, agendapunt B4, waar dhr. Evenhuis spreekt: 'minder gif' moet zijn 'meer gif'.

*Het verslag wordt met deze opmerkingen gewijzigd vastgesteld.*

*Het geheime verslag van 24 oktober 2011 wordt schriftelijk afgehandeld.*

#### **Wethouder Dekker:**

- Toezegging tijdens de vergadering van 24 oktober 2011, Damsterdiep: binnenkort ontvangt de raad via de openbare sleutelrapportages de informatie. De toegezegde vertrouwelijke brief vervalt daarmee.

De voorzitter sluit de vergadering om 22.35 uur.

## Verslag 23 november

### VERSLAG OPENBARE RAADSCOMMISSIEVERGADERING BEHEER EN VERKEER

Datum: 23 november 2011  
Plaats: Oude raadzaal  
Tijd: 20.00 – 22.20 uur

**Aanwezig:** mw. H. Rademaker (voorzitter), dhr. A. de Rooij (PvdA), dhr. W. Moes (PvdA), dhr. J. Spakman (PvdA), dhr. J. Evenhuis (VVD), mw. S.A. Koebrugge (VVD), dhr. M.T. Gijsbertsen (GroenLinks), dhr. J.H. Luhoff (D66), mw. G.E.J. Copini- van der Meulen, (D66), dhr. J.P. Dijk (SP), dhr. R.P. Prummel (Stadspartij), dhr. G.J. Kelder (PvdD), dhr. J. Seton (CDA), mw. R.J.A.M. Krüders (Student en Stad)

**De wethouders:** mw. K. Dekker

**Namens de griffie:** dhr. W.T. Meijer

**Afwezig met kennisgeving:** dhr. K.S.N. van der Veen, mw. I.M. Jongman-Mollema (ChristenUnie), dhr. E. Eikenaar (SP), dhr. G.J.D. Offerman (Stadspartij), dhr. J.P.A. van Rooij (Student en Stad)

**Verslag:** mw. A. Dunk (Notuleerservice Nederland)

---

#### A1. Opening en mededelingen

##### De voorzitter:

- Opent de besloten vergadering en heet de aanwezigen welkom.
- Aan het eind van de vergadering volgt nog een kort vertrouwelijk deel

##### Wethouder Dekker:

- De wethouder heeft drie varianten uitgewerkt voor de motie Zonnelaan. De komende weken worden ze met de bewoners besproken. Eind december worden de reacties in het college besproken en in januari in de raadscommissie.
- De aanbesteding van de regiotram: er dongen drie consortia mee om de opdracht te kunnen krijgen. Helaas heeft LinQ zich teruggetrokken. Deze partij beschikte niet over een vervoerder en achtte zich niet in staat om op een goede manier invulling te geven aan de opdracht. De aanbesteding wordt voortgezet met twee aanbesteders. De wethouder laat een notitie maken waarin de aanbesteding wordt vergeleken met andere consortia met twee aanbesteders. Ze stelt voor in december met de raadscommissie te spreken over de consequenties en de voortgang.

##### De voorzitter:

- Concludeert dat de raadscommissie instemt met dit voorstel. In december spreekt de wethouder met de commissie aan de hand van de notitie.

#### A2. Vaststelling agenda

*De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.*

#### B1. Discussienotitie Parkeren met Perspectief

##### De voorzitter:

- Geeft aan dat de wethouder eerst een opiniërende discussie met de commissie wil voeren voordat ze met een definitief raadsvoorstel komt.

##### Dhr. Spakman (PvdA):

- De PvdA is het eens met maatregelen die de waarde van bewaakt fietsparkeren tot uitdrukking brengen. Betalen voor het lang parkeren bij het hoofdstation is voor de PvdA akkoord. Ook het gewoon bewaakt fietsparkeren betaald maken is voor de PvdA geen taboe. De twaalfdagenregeling zou dan vervangen moeten worden door de vijf dagenregeling.
- De PvdA is het ook eens met de notitie dat de gratis gehandicaptenkaart niet vanzelfsprekend is. Wie zegt dat gehandicapten geen parkeerkaart kunnen betalen? Wel moeten cumulatieve effecten worden voorkomen.
- De PvdA mist een streven naar een hogere benuttingsgraad van de parkeergarages. Automobilisten moeten meer verleid worden om in de parkeergarages te komen. Het parkeerbedrijf moet werken aan een commerciëlere benadering.

## Verslag 23 november

- Het financieel gezond maken van het parkeerbedrijf gaat in de notitie door lasten buiten het parkeerbedrijf neer te leggen. Dit levert elders problemen op.
- Het parkeerbedrijf komt nu jaarlijks twee tot drie miljoen euro tekort. De PvdA wil een onderzoek naar de bedrijfsvoering. Hoe heeft dit tekort kunnen ontstaan?

### **Dhr. Prummel (Stadsparij):**

- De Stadsparij is het eens met de PvdA.
- Er zijn lastige dilemma's: parkeergarages vullen gaat ten koste van goed renderende parkeerplaatsen. Met subsidie zijn P&R-terreinen aangelegd en ook OV, fiets en regiotram moeten gestimuleerd worden. De Stadsparij ziet geen oplossing en stelt voor externe hulp te zoeken. In Deventer was het parkeerbedrijf ook vastgelopen en daar heeft externe hulp het vlot getrokken.

### **Mw. Krüders (Student en Stad):**

- Student en Stad is blij dat het fietsverkeer relatief ontzien wordt. Groningen is een fietsstad en goede stallingsvoorzieningen zijn een must.
- De voorziening in de Peperstraat wordt gekozen op het tijdstip dat de nood het hoogst is: 's nachts voor het uitgaanspubliek. Hopelijk vergeet het college het publiek dat overdag komt niet.
- De maatregel die voorziet in de verhoging van de opbrengt van het stadsbalkon, bekijkt Student en Stad met argusogen. Er is nu de twaalfdagenregeling en de voorgestelde vijf dagenregeling betekent een verscherping van het bestaande beleid. Student en Stad is hier niet voor. Dit beleid is ook moeilijk te handhaven.
- De twee P&R-voorzieningen realiseren met BDU- of RSP-geld en niet ten laste van het parkeerbedrijf laten komen is een keuze. Inderdaad is dit schuiven met potjes. Student en Stad gaat hiermee wel akkoord om het parkeerbedrijf gezond te krijgen.
- Het afsluiten van de wegdekterreinen P4 en P5 is akkoord, als deze terreinen dan anders ontwikkeld worden. Het is raar om er een hek omheen te zetten alleen om de automobilisten naar de parkeergarages te krijgen. Het gebied mag niet verschromelen, dus er moet een bestemming gevonden worden.
- Een andere methodiek van financiering bij grote parkeerinvesteringen brengt een groot risico met zich mee. Student en stad is nog niet overtuigd dat dit verstandig is.

### **Dhr. Dijk (SP):**

- De SP is erg benieuwd naar het commerciële plan voor de parkeergarages.
- De SP is het ermee eens dat er met het OV-bureau wordt gesproken over een bijdrage aan de P&R-voorzieningen.
- Waarom wordt ervan afgezien om fietsenstallingen te plaatsen bij grote bushaltes? Hoe zou dit anders kunnen?
- De parkeergarage aan het Boterdiep is moeilijk te vinden. Dit kan verbeterd worden met borden in en buiten het centrum.
- In de nota staan op pagina 50 twee onduidelijke alinea's. "Door de Boterdiepgarage uit het parkeerbedrijf te halen en op te nemen in grondexploitatie Ciboga (...)" Dus de exploitatie van het parkeerbedrijf wordt er beter van, maar er is geen samenhang met de Boterdiepgarage. Wat zijn de argumenten om de Boterdiepgarage uit het parkeerbedrijf te halen? Dit geeft een vertekend beeld van de werkelijke financiële situatie van het parkeerbedrijf. In de alinea die erop volgt, staat dat het tekort wordt weggewerkt door 8,5 miljoen euro weg te halen uit de Boterdiepgarage. Waarom moet de Boterdiepgarage uit de exploitatie van Ciboga worden gehaald?

### **Dhr. Kelder (PvdD):**

- De PvdD vindt de vijf dagenregeling voor het balkon geen goed idee. Veel mensen gaan langer weg en willen hun fiets langer stallen. De fiets is het groenste vervoermiddel van de stad, dit moet je niet de dupe laten zijn. Wel mag er verschil zijn tussen bewaakte en gratis fietsenstallingen. Voor extra veiligheid mag betaald worden.
- De Circusgarage was vroeger braakliggend terrein waar men gratis kon parkeren. In die tijd floreerde de Ebbingestraat. Sinds het gratis parkeren niet meer kan, is het een probleemgebiedje geworden.

## Verslag 23 november

- De vaste parkeerplek aan het Boterdiep die mensen kunnen kopen, is te duur. Beter kan de gemeente hun voor een lager bedrag een parkeerplek te huur aanbieden in de Boterdiepgarage.

### **Mw. Koebrugge (VVD):**

- Het verplaatsen van de Boterdiepgarage lost niets op.
- Het inzichtelijk maken van de kosten van het fietsparkeren is het verplaatsen van een probleem.
- Dit geldt ook voor de P&R-terreinen. Als de gemeente de onderhoudskosten voor haar rekening neemt en het OV-bureau moet ook kosten maken, moet er naar gekeken worden wat het kost en wat het oplevert.
- De VVD is het eens met de PvdA voor wat betreft het fietsparkeren en het parkeren voor gehandicapten. De VVD vindt dat de gemeente moet stoppen met het financieren van gemeentelijke hobby's via het parkeerbedrijf.
- Er moet een betere bewegwijzering komen voor de Boterdiepgarage.
- De exploitatie van de Boterdiepgarage uitbesteden kan een oplossing zijn. Een commerciële partij krijgt de garage misschien wel vol.
- Het afsluiten van P4 en P5 bij het Europapark heeft wel gevolgen voor de bezoekers aan de Stoker en de Brander.

### **Dhr. Luhoff (D66):**

- Jammer dat de gemeente niet aan parkeren kan verdienen. Heeft de wethouder geen spijt dat het parkeren is gekoppeld aan het parkeerbedrijf? Nu gaat het beleid op het gebied van fietsparkeren er onder lijden.
- Voor D66 zijn er geen taboes om maatregelen te bespreken. De fractie is het eens met de analyse van de PvdA: een aantal punten komt ergens anders terecht waardoor het lastig is een financieel plaatje te krijgen.
- D66 mist de uitwerking van een commercieel plan. Behalve het beter organiseren van de financiën werkt het commercieel plan ook om ermee te sturen. Straatparkeren kan iets duurder gemaakt worden dan buurtstalling.
- Heel jammer dat er ook gekeken moet worden naar de P&R-terreinen en het fietsbeleid om de financiën op orde te krijgen. Het prijzen van P&R-terreinen om ook andere ambities waar te maken gaat D66 te ver.

### **Dhr. Gijsbertsen (GroenLinks):**

- De oorzaken van de tekorten bij het parkeerbedrijf liggen bij de parkeergarages. Is er bij de parkeergarages aan wensdenken gedaan? Is de grondontwikkeling verkeerd ingeschat?
- GroenLinks is ook geïnteresseerd in het commerciële plan.
- Er wordt niet alleen naar de parkeergarages gekeken, maar ook naar het fietsbeleid en de P&R's. Dat vindt GroenLinks verdrietig, maar acceptabel. Het pluspakket gaat te ver.
- Veel is afhankelijk van de provincie, zoals de inzet van BDU voor de P&R. Hoe schat de wethouder de kansen in dat dit iets gaat opleveren?
- Eens om het OV-bureau te laten bijdragen aan de P&R.
- GroenLinks vindt het niet onredelijk om mensen na vijf dagen te laten betalen voor het stallen van hun fiets.

### **Dhr. Seton (CDA):**

- Het CDA vindt dat de voorgestelde maatregelen het parkeerbedrijf niet gezond zullen maken. Er zijn interne oorzaken: de gemeente heeft ervoor gekozen het fietsbeleid door het parkeerbedrijf te laten betalen en 700.000 euro voor het Forum apart te zetten. Mogelijk is er bij de parkeergarage sprake geweest van wensdenken. Wat zijn de gevolgen voor het huidige beleid? Het CDA vindt ook dat er een onderzoek naar de oorzaken mag komen.
- Het is niet zeker dat de maatregelen uit het basispakket voldoende effect zullen hebben. Mogelijk moet de commissie nu al nadenken over de voorstellen uit het pluspakket.
- Het CDA wil het parkeren voor gehandicapten liever gratis houden. De fractie is het principieel eens met de PvdA, maar denkt dat het niet nodig is om de keuze te maken het af te schaffen.

## Verslag 23 november

- Het is niet realistisch om in deze tijd van tekorten het OV-bureau te vragen structureel 500.000 euro bij te dragen.
- Inderdaad is het een verschuiving van problemen om tien miljoen euro naar Ciboga te brengen. Nergens staat waardoor dit bedrag gedekt wordt.
- Om een goede afweging te kunnen maken, wil D66 graag zien van maatregelen wat ze kosten en wat ze opleveren.

### **Wethouder Dekker:**

- De inkomsten van zowel de parkeergarages als het straatparkeren blijven achter en de kosten stijgen. Indertijd is besloten het fietsparkeren en de P&R-terreinen bij het parkeerbedrijf onder te brengen, omdat het ernaar uitzag dat er voldoende winst geboekt werd om dit te financieren. Toen was de raad enthousiast, nu minder. Wat moet er nu gebeuren? De gemeente moet naar een nieuw verdienmodel. De inkomsten moeten omhoog en de uitgaven omlaag.
- Hoe is de gemeente hierin terechtgekomen? Door de economische recessie. Er worden geen woningen verkocht en de gemeente verliest op grondexploitaties. Ciboga wordt niet renderend, omdat de ontwikkelingen rond Ciboga niet van de grond zijn gekomen door de recessie. Destijds is met de verwachte rendementen van parkeergarages gebiedsontwikkeling mogelijk gemaakt. De parkeergarage wordt na verloop van tijd uit de Grex gehaald en gaat naar het parkeerbedrijf. Dit moet dat bedrag zien terug te verdienen. In 2010 bleek dat die inkomsten tegenvielen. Achteraf gezien heeft de gemeente teveel bijgedragen aan de grondexploitaties. Het zou logisch zijn dat Ciboga de parkeergarage weer terugneemt en het probleem zelf probeert op te lossen.
- De gemeente moet haar visie bijstellen. Het maken van winst met een parkeergarage is op korte termijn niet mogelijk, dus moet de gemeente deels ombuigen en deels het verlies nemen. Daarom moet er nu ook iets gebeuren met het fietsbeleid en moet het OV-bureau via de P&R-terreinen inkomsten gaan opleveren. Uiteindelijk zal er een vervoersautoriteit Noord-Nederland moeten komen.
- Het commerciële plan volgt. Het staat wel op gespannen voet met de ambitie van een autoluwe binnenstad. Enerzijds wil de gemeente dat de mensen parkeren op de P&R-terreinen, anderzijds wil ze de parkeergarages vullen. Niet met auto's van buiten de stad, omdat dan mensen die echt in de stad moeten zijn er niet in kunnen. Wel denkt het college aan het verhuren van parkeerplaatsen in garages aan bewoners.
- Een onderzoek naar de oorzaken van de tekorten lijkt de wethouder niet nodig. Het komt, zoals uitgelegd, door de recessie. Het college wil nu een voorziening maken van 700.000 euro per jaar om toekomstige verliezen op het Forum op te vangen.
- De wethouder komt in het definitief raadsvoorstel terug op alternatieven voor P4 en P5.
- De wethouder komt al eerder terug op de vragen t.a.v. de vijfjagertermijn stadsbalkon.

### **De voorzitter:**

- Stelt dat de wethouder begin volgend jaar een commercieel plan aanlevert en een raadsvoorstel.

### **B2. Deltaplan fiets Binnenstad**

#### **De voorzitter:**

- Geeft aan dat de raad een discussievoorstel en een raadsvoorstel heeft ontvangen en geeft het woord aan de commissie.

#### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- Akkoord met het college, maar graag meer geld voor fietsklemmen. Nu wordt de straat nog te vaak versperd door neergezette fietsen.
- Dit kan gedeeltelijk gefinancierd worden door de leges op het vestigen van studentenhuizen.

#### **Dhr. Evenhuis (VVD):**

- Fietsverkeer is zichtbaar toegenomen. Gezelligheid en drukte en zo moet het beleid zijn. Strak beleid is te rigide. Te soepel geeft chaos. De discussienota gaat het veld in, naar wijken en doelgroepen. Dit is een goede gang van zaken.

## Verslag 23 november

- De acht pilots in de nota zijn goedgekozen. De VVD heeft moeite met twee ervan: nu al starten met de fietsparkeergarage onder de Hardingestraat voor omwonenden. De afspraak was toch wachten tot na de Forumgarage? Er zou een pilot worden gestart om omwonenden te vragen: wie moet alles financieren?
- De VVD is tegen het voorstel.

### **Dhr. Gijsberts (GroenLinks):**

- GroenLinks is benieuwd naar de reacties van belanghebbenden op deze discussienota.
- De fiets hoort in het straatbeeld, ook in de binnenstad. Wel moeten ze geparkeerd worden waar dat geen hinder oplevert. Voor kort parkeren lijkt het van-rek-naar-plek-idee wel goed, als het maar goed ingericht wordt.
- Grootste zorg zit in de doorfietsbaarheid van de binnenstad. Het college stelt fietsroutes voor het noord-zuidverkeer voor. GroenLinks is daar benieuwd naar en vindt dit van belang.

### **Mw. Kruiders (Student en Stad):**

- Het Deltaplan geeft een mooie samenvatting van de problematiek. Groningen is een echte fietsstad. Het realiseren van logische hoofdfietsroutes door de binnenstad ziet Student en Stad al jaren als middel.
- De fractie ondersteunt het idee van pilots om toekomstig beleid te toetsen. Ze is benieuwd hoe de pilot over de nieuwe aanpak van fietsparkeerplekken gaat uitwerken. Student en Stad is niet op voorhand enthousiast over het weghalen van fietsklemmen.
- Het praten met ondernemers en fietsmagneten is interessant. Kleine ondernemingen veroorzaken ook fietsparkeeroverlast, maar mag van hen wel verwacht worden dat ze inpanning fietsvoorzieningen bieden?
- In de Peperstraat zit een studentenvereniging die niet in de knelpuntenkaart was opgenomen. Wil het college niet overleggen met deze fietsmagneet?
- Student en Stad is zeer te spreken over dit plan.

### **Dhr. De Rooij (PvdA):**

- De PvdA vindt dit een mooi plan. Ze ziet de pilots wel zitten.
- De fietsstromen moeten in samenhang worden bekeken. De belangen van voetgangers komen niet altijd overeen met die van fietsers.
- De PvdA steunt het raadsvoorstel.

### **Dhr. Dijk (SP):**

- De discussienota is een prima idee.
- Overlast van geparkeerde fietsen is vooral bij AH. Wordt deze ondernemer ook ingezet om mee te betalen aan een oplossing?

### **Dhr. Kelder (PvdD):**

- Het werkt niet goed om een plek te creëren waar fietsers en voetgangers elkaar moeten gedogen.
- Verder is het een goede notitie, afgezien van de leesbaarheid.
- De pilots mogen wel wat langer duren. In drie of vier maanden is niet te testen of fietsers bereid zijn om naar de Hardingestraat te rijden om daar te parkeren.
- Hier en daar borden neerzetten met hier niet parkeren.

### **Dhr. Luhoff (D66):**

- Goed om met deze nota aan de slag te gaan. Er staan mooie innovatieve dingen in.
- De afbakening is wel erg strikt; het zijn alleen de grachten en dan houdt het op. Hoort de Westerhaven er niet bij?
- Ook D66 vindt dat er aandacht moet zijn voor fietsklemmen.
- D66 is bezig met een initiatief om fietswrakken niet alleen op te laten halen door de milieudienst, maar het ook mogelijk te maken ze in te leveren.

### **Dhr. Seton (CDA):**

- Het CDA doet graag mee met het initiatief van D66.

### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- De Stadspartij doet ook graag mee.

## Verslag 23 november

### **Wethouder Dekker:**

- Antwoordt op de vraag van D66 dat de Westerhaven er wel bij zit; dit gebied is op de kaart geel gemaakt.
- Sommige fracties twijfelen aan het weghalen van fietsrekken, maar de binnenstad moet als publieke ruimte ook toegankelijk zijn voor voetgangers.
- Snelle en slimme fietsroutes door de binnenstad zijn nodig. Er is weekendverkeer en door-de-weekverkeer en het is niet de bedoeling de binnenstad op slot te zetten voor fietsers.
- Wil de fietsparkeerder liever verleiden dan verboden handhaven.
- Gaat in gesprek met de studentenvereniging uit de Peperstraat.

### **De voorzitter:**

- Constateert dat het raadsvoorstel conform naar de raadsvergadering van 30 november gaat.

### **B3. Uitbreiding capaciteit fietsparkeren stationsgebied**

#### **Dhr. Gijsberts (GroenLinks):**

- Is blij met het voorstel.
- Locatie 3 bij de Werkmanbrug is een paar keer ingetekend, maar wordt niet voorgesteld: waarom niet?

#### **Dhr. De Rooij (PvdA):**

- Is iets minder enthousiast. Prima voorstel, maar de PvdA voorziet problemen bij het station. Roept het college op een structurelere oplossing te zoeken. De Zaanstraat misschien?

#### **Mw. Krüders (Student en Stad):**

- Ziet deze aanvulling niet alleen als wens, maar als noodzaak. Er zijn grote tekorten aan parkeerplekken bij het station. De fractie is akkoord met het investeringsgebied, maar dit is nog niet voldoende.
- Wil wel kijken naar het voorstel van de PvdA.

#### **Dhr. Dijk (SP):**

- Is het eens met GroenLinks en gaat akkoord met het voorstel.

#### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- Is het eens met Student en Stad.

#### **Dhr. Luhoff (D66):**

- Is blij met het voorstel.

#### **Dhr. Kelder (PvdD):**

- Is blij met het voorstel.

#### **Dhr. Evenhuis (VVD):**

- Vindt de verwachting over de groei van het aantal benodigde parkeerplaatsen juist.
- Is het niet eens met de wijze van financiering, ook niet van de Peperstraat. Er moet een alternatief komen.

### **Wethouder Dekker:**

- De Zaanstraat is door het college wel bekeken, maar ingeschat als te ver als fietsparkeerplek.
- Voor het stationsgebied staat op middellange termijn een forse fietsenkelder ingepland.
- Bij de Werkmanbrug zit het verkeerde kaartje. Het college was van mening dat de extra plekken op de Werkmanbrug een uitstraling hadden die niet overeenstemmen met het stedenbouwkundig beeld. Daarom zijn die zestig plaatsen van de kaart gehaald.

### **De voorzitter:**

- Constateert dat dit raadsvoorstel als 1-minuutinterventie naar de raadsvergadering van 30 november gaat.

### **B4 Project uitbreiding betaald parkeren en vergunningparkeren**

#### **Dhr. Prummel (Stadspartij)**

- Voor de Stadspartij hoeft deze uitbreiding van het beleid niet. De parkeerzones moeten van handzaam formaat zijn en zijn op dit moment optimaal.
- Parkeerbeleid graag in de vorm van een blauwe schijf. Dit kost niets, maar voorkomt dat iemand de hele dag zijn auto op een terrein zet waar winkels zijn. Het gaat immers niet om geld, maar om verdelen van ruimte.

## Verslag 23 november

### **Dhr. Dijk (SP):**

- Het college stelt voor per wijk een buurtplan op te stellen. Voor de SP is het belangrijk om dit te doen in samenspraak met bewoners. De SP wil alleen betaald parkeren als de wijk dat wil.

### **Dhr. Kelder (PvdD):**

- Eens met de SP. Wel gebeurt het vaak dat afgevaardigden van buurtverenigingen het woord doen namens de gehele buurt, terwijl niet iedereen zijn mening heeft gegeven. Het is dan beter een enquête te houden om ieder de kans te bieden zijn mening te geven.

### **Dhr. Seton (CDA):**

- Het CDA heeft al jaren geleden het idee van de SP bepleit: alleen invoeren als de meerderheid van een wijk het ermee eens is, ondanks de geschetste nadelen.
- Begin met de wijken waar er waarschijnlijk draagvlak voor is en waar parkeerproblemen bekend zijn. Zit het Oosterpark erbij, omdat er wel eens klachten zijn?
- Eens met de Stadspartij dat het niet gaat om geld verdienen voor de gemeente. Als er gekozen wordt voor blauwe zones, moet er ook gehandhaafd worden, anders zal het niet werken.

### **Mw. Koebrugge (VVD):**

- Eens met de SP en het CDA
- De VVD is voor een eenduidig beleid. Als betaald parkeren wordt ingevoerd, dan op dezelfde manier in iedere wijk.

### **Dhr. Luhoff (D66):**

- Vraagt waarom de commissie deze brief heeft gekregen. Hij is informatief, maar het is gewoon uitvoering van wat in 2008 is afgesproken. Er is alleen een andere volgorde.
- Draagvlak is een voorwaarde om betaald parkeren in te voeren.

### **Wethouder Dekker:**

- Het klinkt democratisch om de wijk te laten besluiten, maar in de Oranjewijk wordt men het al zes jaar niet eens. Dan is het de taak van deze commissie een besluit te nemen. Dit is precies wat er bij de nota betaald parkeren is afgesproken.
- De meeste klachten gaan over de Oranjebuurt en het Oosterpark. De ruimte wordt in beslag genomen door forensen. Een blauwe kaart helpt niet.
- Er komt geen eenduidig systeem, maar een gevarieerd systeem, passend bij de wijk.

### **De voorzitter:**

- Geeft aan dat het onderwerp nog terugkomt.

### **B5 Uitvoeringsprogramma Groningen geeft energie**

#### **Wethouder Dekker:**

- Gaat de vragen van GroenLinks voor de volgende commissievergadering schriftelijk beantwoorden.
- Als aanvullende vragen voor aanstaande vrijdag 09.00 uur worden neergelegd, neemt de wethouder die ook mee in de beantwoording.

De voorzitter sluit de vergadering om 22.20 uur